

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU-förordningen om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en lag om organiseringen av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam. Dessutom innehåller propositionen förslag till lagar om ändring av lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet, lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, lagen om statens revisionsverk, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och lagen om verkställighet av böter.

Propositionens huvudsakliga syfte är att genomföra EU:s förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam. Genomförandet av förordningen förutsätter att kompletterande bestämmelser om tillsynen över efterlevnaden av förordningen utfärdas.

I propositionen föreslås det att statens revisionsverk ska vara den huvudsakliga tillsynsmyndigheten när det gäller efterlevnaden av förordningen. Statens revisionsverk ska också vara den nationella kontaktpunkt som ska utses enligt förordningen. I lagen föreslås det bestämmelser om bland annat rätten att få tillgång till information och att utföra inspektioner samt rätten att påföra påföljdsavgifter. Andra behöriga myndigheter enligt förordningen är dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket, vilkas nuvarande befogenheter enligt propositionen ska kompletteras i fråga om myndighetssamarbetet och informationsutbytet. Eftersom förordningen innehåller ny lagstiftning om politisk reklam, är utgångspunkten för myndighetens tillsynsarbete dock handledning och rådgivning.

Genom den föreslagna ändringen av lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet överförs dataombudsmannens tillsynsuppgifter i fråga om transparensen när det gäller samhällelig och politisk reklam på onlineplattformar till statens revisionsverk för att tillsynen i fråga om efterlevnaden av förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster ska vara så tydlig och enhetlig som möjligt.

Genom den föreslagna ändringarna av lagen om kandidaters valfinansiering och partilagen upphävs de gällande bestämmelserna om namnet på betalaren av valreklam.

Genom den föreslagna ändringen av lagen om statens revisionsverk upphävs bestämmelserna om vitesnämnden och en påföljdsnämnd inrättas med uppgift att i fortsättningen påföra alla påföljdsavgifter för verkets räkning och döma ut vite som verket har förelagt.

Genom den föreslagna ändringen av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet utsträcks sekretessbestämmelsen i fråga om valfinansiering till att gälla också de uppgifter som gäller tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam.

I övrigt är ändringarna i de anknytande lagarna av teknisk natur.

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den. Lagarna avses till övervägande del träda i kraft den 10 oktober 2025, då den huvudsakliga tillämpningen av förordningen om politisk reklam börjar.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	7
1 Bakgrund och beredning.....	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Beredning.....	7
2 EU-rättsaktens syften och huvudsakliga innehåll.....	8
2.1 Förordningens tillämpningsområde och centrala begrepp.....	9
2.1.1 Tillämpningsområde	9
2.1.2 Centrala begrepp	9
2.2 Allmänna regler för tillhandahållande av politiska reklamtjänster.....	12
2.2.1 Förbud mot diskriminering på grundval av bosättnings- eller etableringsort.....	13
2.2.2 Förbud för aktörer utan koppling till EU-området att tillhandahålla tjänster	13
2.2.3 Skyldigheten för tjänestetillhandahållare utanför unionen att utse en rättslig företrädare inom unionen	13
2.3 Krav på transparens och tillbörlig aktsamhet för politiska reklamtjänster	14
2.3.1 Krav som tillämpas på sponsorer.....	14
2.3.2 Skyldigheter som tillämpas på alla tjänestetillhandahållare.....	15
2.3.2.1 Beaktande av skyldigheterna enligt förordningen i avtalsarrangemang	15
2.3.2.2 Tjänestetillhandahållarnas utrednings- och informationsskyldigheter i förhållande till sponsorer och andra tjänestetillhandahållare	16
2.3.2.3 Skyldighet att bevara information	17
2.3.2.4 Överföring av information till myndigheter och kontaktpunkt för samverkan med myndigheter	18
2.3.2.5 Överföring av information till andra berörda enheter.....	18
2.3.3 Skyldigheter som tillämpas på utgivare av reklam.....	19
2.3.3.1 Märkning av politiska reklammeddelanden samt transparensmeddelanden	19
2.3.3.2 Lämning av information till den europeiska databasen över politiska reklammeddelanden online	22
2.3.3.3 Regelbunden rapportering om politiska reklamtjänster.....	23
2.3.3.4 Förfaranden för angivande av reklammeddelanden som inte uppfyller kraven i förordningen	23
2.4 Särskilda krav avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter i samband med politisk onlinereklam samt ytterligare krav på transparens	24
2.4.1 Krav avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter i samband med politisk onlinereklam	25
2.4.2 Ytterligare krav på transparens avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik i samband med politisk onlinereklam	26
2.4.3 Överföring av information till andra berörda enheter om inriktning eller annonsleverans i samband med politisk onlinereklam	27
2.5 Övervakning och verkställighet av skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam	27
2.5.1 Fördelning av medlemsstaternas, kommissionens och EU:s dataskyddsmyndigheters tillsynsbefogenheter	27

2.5.2 Tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam i medlemsstaterna	28
2.5.2.1 Behöriga myndigheter och kontaktpunkter	28
2.5.2.2 Behöriga myndigheters utrednings- och genomförandebefogenheter	29
2.5.2.3 Rätten att lämna in klagomål till den behöriga myndigheten	35
2.5.2.4 Myndighetssamarbete på nationell nivå	36
2.5.2.5 Gränsöverskridande samarbete mellan nationella myndigheter	37
2.5.2.6 Nätverket för nationella kontaktpunkter	38
2.5.2.7 Offentliggörande av datum för val och folkomröstningar	39
2.5.3 Kommissionens befogenheter vid tillsynen över förordningen om politisk reklam	39
2.5.4 Kommissionens delegerade befogenheter och genomförandebefogenheter	39
2.5.5 Slut- och övergångsbestämmelser	39
3 Nuläge och bedömning av nuläget	40
3.1 Regleringen i förordningen om digitala tjänster	40
3.2 Dataombudsmannens uppgifter och behörighet	44
3.3 Den nationella lagstiftningen om val- och partifinansiering	45
3.4 Lagen om yttrandefrihet i masskommunikation	47
3.5 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	48
3.6 Bestämmelserna om icke-diskriminering i samband med tillhandahållande av tjänster	49
3.7 Nationell lagstiftning som krävs för genomförande och tillsyn över överlevnaden av förordningen om politisk reklam	50
3.7.1 Utseende av behöriga myndigheter och deras befogenheter	50
3.7.2 Sanktioner enligt förordningen om politisk reklam och påförandet av dem	50
3.7.2.1 Administrativ påföljdsavgift	51
3.7.2.2 Vite	54
3.7.2.3 Offentlig varning	55
3.7.3 Statens revisionsverks befogenheter i påföljdsärenden	55
3.8 Omfördelning av vissa tillsynsuppgifter enligt förordningen om digitala tjänster som en del av genomförandet av förordningen om politisk reklam	57
4 Förslagen och deras konsekvenser	58
4.1 De viktigaste förslagen	58
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	59
4.2.1 Inledning	59
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser	59
4.2.2.1 Konsekvenser för företagen	59
4.2.2.2 Konsekvenser för de offentliga finanserna	61
4.2.3 Andra samhällsliga konsekvenser	64
4.2.3.1 Konsekvenser för det politiska och samhällsliga deltagandet	64
4.2.3.2 Konsekvenser för det civila samhället och medierna	67
4.2.3.3 Konsekvenser för myndigheterna	68
4.2.3.4 Konsekvenser för den inre marknaden	73
4.2.3.5 Åland	73
5 Alternativa handlingsvägar	74
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	74

5.1.1 Olika tillsynsalternativ	74
5.1.2 Tillämpningsområde för och påförande av påföljdsavgifter	74
5.1.3 Interimistiska åtgärder och förhindrande av tillgång till en tjänst	75
5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	76
6 Remissvar	77
7 Specialmotivering	81
7.1 Lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam	81
7.2 Lagen om ändring av lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet	106
7.3 Lagen om ändring av 4 och 10 § i lagen om kandidaters valfinansiering	107
7.4 Lagen om ändring av 8 b och 9 e § i partilagen	107
7.5 Lagen om ändring av lagen om statens revisionsverk	108
7.6 Lagen om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	109
7.7 Lagen om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	110
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	110
9 Ikraftträdande	110
10 Verkställighet och uppföljning	110
11 Förhållande till andra propositioner	111
11.1 Samband med andra propositioner	111
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	111
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	111
12.1 Inledning	111
12.2 De behöriga myndigheternas genomförandebefogenheter	112
12.2.1 Nationellt handlingsutrymme	112
12.2.2 Skyddet för privatlivet och personuppgifter	114
12.3 De behöriga myndigheternas inspektionsrätt	116
12.3.1 Nationellt handlingsutrymme	116
12.3.2 Skydd för privatlivet och hemfriden	119
12.3.3 Källskydd och förbud mot att hindra yttrandefriheten i förväg	121
12.4 De behöriga myndigheternas undersökningsbefogenheter och partsställning	121
12.4.1 Nationellt handlingsutrymme	121
12.4.2 Rättsskydd	122
12.5 Administrativa påföljdsavgifter	123
12.5.1 Nationellt handlingsutrymme	123
12.5.2 Grundlagsutskottets praxis i fråga om påföljdsavgifter	126
12.5.3 Rättslig bedömning	126
12.5.4 Påföljdsavgift för myndigheter	129
12.5.5 Politisk yttrandefrihet	130
12.6 Påföljdsnämnden vid Statens revisionsverk	131
12.6.1 Nationellt handlingsutrymme	131
12.6.2 Rättsskydd	132
12.6.3 Statsförvaltningen och lagbundenhet inom myndighetsverksamhet	133
12.7 Harmonisering av transparenskyldigheterna i fråga om valreklam	133
12.7.1 Nationellt handlingsutrymme	133
12.7.2 Skydd för privatlivet och valhemlighet	134
12.8 Förhållande till statens revisionsverks grundläggande uppgift	134

12.9 Ålands ställning och förhållande till självstyrelsen	135
12.10 Förhållande till offentlighetsprincipen	135
LAGFÖRSLAG.....	137
Lag om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam	137
Lag om ändring av lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet	146
Lag om ändring av 4 och 10 § i lagen om kandidaters valfinansiering	148
Lag om ändring av 8 och 9 e § i partilagen	149
Lag om ändring av lagen om statens revisionsverk	149
Lag om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	150
Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	151
BILAGA	153
PARALLELTEXTER.....	153
Lag om ändring av lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet	153
Lag om ändring av 4 och 10 § i lagen om kandidaters valfinansiering	159
Lag om ändring av 8 och 9 e § i partilagen	161
Lag om ändring av lagen om statens revisionsverk	164
Lag om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	165
Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	174

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Europaparlamentet och rådet antog den 13 mars 2024 [förordning \(EU\) 2024/900](#) om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (nedan *förordningen om politisk reklam* eller *förordningen*). Syftet med förordningen om politisk reklam är att förbättra transparensen i sådan reklam och skapa regler för inriktningen i samband med politisk onlinereklam. Den syftar också till att harmonisera lagstiftningen i EU och därigenom främja tillhandahållandet av tjänster över medlemsstaternas gränser inom EU. Förordningen träder i kraft den 10 oktober 2025, med undantag av den klausul om icke-diskriminering som ingår i tjänstedirektivet och som sattes i kraft den 9 april 2024. Medlemsstaterna ska utse de nationella myndigheter som ska övervaka förordningen och fastställa deras befogenheter enligt förordningen senast den 10 oktober 2025.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Europeiska kommissionen (nedan även *kommissionen*) offentliggjorde den 25 november ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (KOM(2021) 731).

Statsrådet lämnade den 13 januari 2022 en U-skrivelse (U73/2021 rd) till riksdagen om kommissionens förslag till förordning om politisk reklam samt därefter två kompletterande U-skrivelser (UJ 24/2022 rd och UJ 26/2023 rd). I riksdagen behandlades ärendet av kommunikationsutskottet, revisionsutskottet, grundlagsutskottet och stora utskottet.

Förslaget till förordning om politisk reklam behandlades i rådets arbetsgrupp för allmänna frågor. Rådet och Europaparlamentet nådde (preliminär) enighet om texten den 6 november 2023 och fastställde godkännandet av rättsakten i december 2023 efter teknisk finslipning. Rättsakten publicerades i EU:s officiella tidning den 20 mars 2024.

Beredningen av regeringens proposition

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Under beredningen har det förts bakgrundsdiskussioner med kommunikationsministeriet, statens revisionsverk, dataombudsmannen och trafik- och kommunikationsverket. Dessutom har medlemsstaterna diskuterat genomförandet i den kommitté som avses i artikel 29 i förordningen om politisk reklam.

Utkastet till regeringsproposition var ute på öppen remiss på webbplatsen www.utlåtande.fi mellan den 7 april och 9 maj 2025. På grund av den brådska som berodde på tidsplanen för förordningens ikraftträdande var remisstiden något kortare än den rekommenderade tiden. Av denna anledning ordnades den 23 april 2025 ett öppet samrådsmöte vars syfte var att stödja remissbehandlingen. Utlåtandena och ett sammandrag av samrådsmötet finns till påseende på adressen <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM055:00/2024> (endast delvis på svenska).

2 EU-rättsaktens syften och huvudsakliga innehåll

Syftet med förordningen är att bidra till en välfungerande inre marknad för politisk reklam genom att fastställa enhetliga regler och en hög grad av transparens för politisk reklam samt att skydda de grundläggande fri- och rättigheter som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt rätten till privatliv och skyddet av personuppgifter. I förordningen fastställs därför på EU-nivå:

a) harmoniserade regler, inbegripet krav på transparens och därmed sammanhängande skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet, för tillhandahållande av politisk reklam och därmed sammanhängande tjänster och, i tillämpliga fall, för sponsorer, för insamling, lagring, utlämnande och offentliggörande av information i samband med tillhandahållandet av sådana tjänster på den inre marknaden,

b) harmoniserade regler för användning av inriktningsteknik och annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter i samband med tillhandahållande av politisk onlinereklam,

c) regler för tillsyn och kontroll av efterlevnaden av förordningen, inbegripet samarbete och samordning mellan behöriga myndigheter.

Eftersom avsikten med förordningen är att harmonisera lagstiftningen om politisk reklam i medlemsstaterna, innehåller artikel 4 bestämmelser om harmonisering. Enligt den artikeln får medlemsstaterna inte av transparens-skäl i fråga om politisk reklam behålla eller införa bestämmelser eller åtgärder som avviker från bestämmelserna i förordningen. Dessutom får tillhandahållande av politiska reklamtjänster inte förbjudas eller begränsas, inbegripet geografiskt, av transparens-skäl när kraven i förordningen är uppfyllda. Förordningen avviker också från harmoniseringsbestämmelserna vad gäller enskilda bestämmelser såtillvida att medlemsstaterna ges möjlighet till reglering som är striktare än förordningen.

Enligt förordningen ökar en fullständig harmonisering av de ovannämnda skyldigheterna rättssäkerheten och minskar fragmenteringen av tjänstetillhandahållarnas skyldigheter i samband med politisk reklam. Samtidigt säkerställs att alla medlemsstater har samma transparensnivå vad gäller politisk reklam.

Enligt artikel 2 i förordningen påverkar förordningen inte innehållet i politiska reklammeddelanden eller unionsregler eller nationella regler som reglerar andra aspekter som rör politisk reklam än de som omfattas av denna förordning. Förordningen påverkar således inte till exempel de nationella reglerna för organisering, finansiering och genomförande av politiska kampanjer eller de nationella reglerna för valkampanjperioder. Förordningens konsekvenser för den nationella lagstiftningen om parti- och valfinansiering granskas i avsnitt 3.3.

Avsikten är att tillämpa förordningen parallellt med ett flertal andra EU-rättsakter, såsom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster). Förordningens förhållande till gällande reglering granskas närmare i avsnitt 3.

Förordningen är indelad i fem kapitel:

- Kapitel I omfattar artiklarna 1–5 och innehåller allmänna bestämmelser, såsom definition av innehåll och mål, tillämpningsområde och definitioner.

- Kapitel II omfattar artiklarna 6–17 och innehåller bestämmelser om skyldigheter i fråga om transparens och aktsamhet i samband med politiska reklamtjänster.
- Kapitel III omfattar artiklarna 18–20 och innehåller bestämmelser om inriktning och annonsleverans i samband med politisk onlinereklam.
- Kapitel IV omfattar artiklarna 21–26 och behandlar tillsyn och efterlevnad.
- Kapitel IV omfattar artiklarna 27–30 och innehåller slutbestämmelser.

Förordningen förutsätter nationell reglering av kontrollen av efterlevnaden av förordningen i Finland.

2.1 Förordningens tillämpningsområde och centrala begrepp

2.1.1 Tillämpningsområde

Det tillämpningsområde som definieras i artikel 2 i förordningen omfattar politisk reklam när det politiska reklammeddelandet sprids i unionen, offentliggörs i en eller flera medlemsstater eller riktas till unionsmedborgare, oberoende av var tillhandahållaren av politiska reklamtjänster är etablerad eller var sponsorn är bosatt eller etablerad, och oberoende av vilka medel som används. Förordningen är därför även tillämplig på sponsorer och tjänsteleverantörer som är etablerade utanför EU och har kopplingar till politisk reklam som publiceras inom unionen.

Begreppen "val" ja "folkomröstning" används upprepade gånger i förordningens bestämmelser. Enligt skäl 31 i ingressen hänvisar dessa begrepp till val till Europaparlamentet, alla val eller folkomröstningar som anordnas på nationell, regional och lokal nivå i medlemsstaterna samt val för att fastställa ledarskap för politiska partier. I nämnda punkt konstateras det särskilt att tillämpningsområdet inte omfattar andra former av val som till exempel yrkesmässiga eller privat organiserade omröstningar.

2.1.2 Centrala begrepp

För att precisera det omfattande tillämpningsområdet definieras i artikel 3 i förordningen de begrepp som är centrala för regleringen, såsom politisk reklam, sponsor, politisk reklamtjänst, tillhandahållare av politiska reklamtjänster och utgivare av politisk reklam.

Politisk reklam

Politisk reklam är det viktigaste begreppet i förordningen. Det avser i enlighet med artikel 3.2 i förordningen utarbetande, placering, främjande, publicering, tillhandahållande eller spridning, oberoende av metod, av ett budskap som normalt tillhandahålls mot ersättning eller genom intern verksamhet eller som en del av en politisk reklamkampanj

a) av, för eller på uppdrag av en politisk aktör eller för dennes räkning, såvida det inte är av rent privat eller rent kommersiellt slag, eller

b) som kan och är utformat för att påverka resultatet av ett val eller en folkomröstning, ett röstbeteende eller en lagstiftnings- eller regleringsprocess på unionsnivå eller på nationell, regional eller lokal nivå.

För att uppfylla definitionen i artikel 3.2 a i förordningen krävs att tillhandahållaren av politisk reklam är en politisk aktör eller en enhet som agerar för dennes räkning. Som politiska aktörer betraktas i enlighet med artikel 3.4 i förordningen

1. ett politiskt parti enligt definitionen i artikel 2.1 i förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014 eller en enhet som har direkt eller indirekt anknytning till ett sådant politiskt partis verksamhetsområde,
2. en politisk allians enligt definitionen i artikel 2.2 i förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014,
3. ett europeiskt politiskt parti enligt definitionen i artikel 2.3 i förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014,
4. en kandidat till eller innehavare av ett förtroendeuppdrag på unionsnivå, nationell, regional och lokal nivå eller till en ledarpost inom ett politiskt parti,
5. en medlem av en unionsinstitution, med undantag av Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och revisionsrätten, eller av en regering i medlemsstaterna på nationell, regional eller lokal nivå,
6. en politisk kampanjorganisation, med eller utan status som juridisk person, som inrättats enbart för att påverka ett resultat i ett val eller en folkomröstning,
7. varje fysisk eller juridisk person som företräder eller agerar för någon av de personer eller organisationer som avses i a–f och som främjar de politiska målen för någon av dessa personer eller organisationer.

Definitionen i artikel 3.2 a utesluter budskap som tillhandahålls av ovannämnda politiska aktörer eller andra som agerar för dessas räkning och är av rent privat eller rent kommersiellt slag. Enligt skäl 22 i ingressen är till exempel budskap om en politisk aktörs familjestatus eller affärsverksamhet sannolikt rent privata eller rent kommersiella.

Även om budskapet inte är direkt kopplat till en politisk aktör, kan det vara politisk reklam i enlighet med artikel 3.2 b i förordningen. Förutsättningen är att budskapet är utformat för att påverka resultatet av ett val eller en folkomröstning, ett röstbeteende eller en lagstiftnings- eller regleringsprocess på unionsnivå eller på nationell, regional eller lokal nivå. I skäl 23 i ingressen till förordningen konstateras att det ska finnas en tydlig och väsentlig koppling mellan budskapet och dess inverkan, och att kopplingen inte uteslutande bör härledas retroaktivt från ett budskaps inverkan.

Utöver politisk reklam innehåller artikel 3 särskilda definitioner av politiskt reklammeddelande och politisk reklamkampanj. Med ett politiskt reklammeddelande avses i enlighet med artikel 3.3 en konkret förekomst av politisk reklam som publiceras, tillhandahålls eller sprids oberoende av metod. En politisk reklamkampanj avser i enlighet med artikel 3.7 utarbetande, placering, främjande, publicering, tillhandahållande eller spridning av en rad sammanhängande politiska reklammeddelanden inom ramen för ett avtal om politisk reklam, på grundval av gemensamt utarbetande, gemensam sponsring eller gemensam finansiering. Båda begreppen används i regleringen för att precisera skyldigheterna i fråga om politisk reklam.

I skäl 22–24 i ingressen till förordningen ges en närmare förklaring av definitionen av politisk reklam och betonas att definitionen av politisk reklam är omfattande och kräver att hänsyn tas till olika faktorer, såsom budskapets innehåll, budskapets sponsor, det språk som används för

att förmedla budskapet, det sammanhang i vilket budskapet förmedlas (till exempel tidsperiod), budskapets syfte och det sätt på vilket det utarbetades, placerades, publicerades, tillhandahölls eller främjades samt målgruppen för budskapet. Särskilda bestämmelser om hur hänsyn ska tas till dessa faktorer finns i artikel 8. Enligt artikel 8.2 ska kommissionen utarbeta riktlinjer som underlättar identifiering av ett politiskt reklammeddelande.

Definitionen av politisk reklam innehåller också undantag, som för sin del preciserar definitionen av politisk reklam.

I artikel 3.2 föreskrivs tre undantag som anknyter till medlemsstaternas officiella kommunikation om val, folkomröstningar och regleringsprocesser:

- budskap från officiella källor inom medlemsstaterna eller unionen som är strikt begränsade till organisationen och formerna för deltagande i val eller folkomröstningar, inbegripet tillkännagivandet av kandidaturer eller den fråga som folkomröstningen gäller, eller för främjande av deltagande i val eller folkomröstningar,
- offentlig kommunikation som syftar till att tillhandahålla officiell information till allmänheten av, för eller på uppdrag av en medlemsstats offentliga myndighet eller av, för eller på uppdrag av unionen, inbegripet av, för eller på uppdrag av medlemmar av en medlemsstats regering, förutsatt att de inte är ansvariga för och utformade för att påverka resultatet av ett val eller en folkomröstning, ett röstbeteende eller en lagstiftnings- eller regleringsprocess,
- presentation av kandidater på särskilda offentliga platser eller i medier som uttryckligen föreskrivs i lag och som tilldelas kostnadsfritt samtidigt som likabehandling av kandidater säkerställs.

Enligt artikel 1.2 anses politiska åsikter och annat redaktionellt innehåll som omfattas av redaktionellt ansvar inte vara politisk reklam såvida inte tredje parter erlägger särskild betalning eller annan ersättning för dem. I artikel 1.3 betonas dessutom att politiska åsikter som uttrycks av en individ i dennes egenskap av privatperson i princip inte betraktas som politisk reklam. I skäl 30 i ingressen till förordningen konstateras det dock att politiska åsikter som uttrycks av en individ i dennes egenskap av privatperson i vissa fall kan uppfylla definitionen av politisk reklam. Detta förutsätter ändå att den politiska åsikten uttrycks i samband med en politisk reklamtjänst eller inriktning av personuppgifter i onlinereklam. I övrigt leder förordningen inte till några skyldigheter för den som framför sin åsikt. Enligt förordningen skyddar dessa begränsningar särskilt den yttrande- och informationsfrihet som tryggas i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Utöver politisk reklam innehåller artikel 3 särskilda definitioner av politiskt reklammeddelande och politisk reklamkampanj. Med ett politiskt reklammeddelande avses i enlighet med artikel 3.3 en konkret förekomst av politisk reklam som publiceras, tillhandahålls eller sprids oberoende av metod. En politisk reklamkampanj avser i enlighet med artikel 3.7 utarbetande, placering, främjande, publicering, tillhandahållande eller spridning av en rad sammanhängande politiska reklammeddelanden inom ramen för ett avtal om politisk reklam, på grundval av gemensamt utarbetande, gemensam sponsring eller gemensam finansiering. Båda begreppen används i regleringen för att precisera skyldigheterna i fråga om politisk reklam.

Politisk reklamtjänst

Politisk reklamtjänst avser enligt definitionen i artikel 3.5 en tjänst som består i politisk reklam. Med tjänst avses en prestation som utförs av egenföretagare, normalt mot ersättning, enligt definitionen i artikel 57 i EUF-fördraget. I skäl 47 i ingressen till förordningen konstateras det att ersättningen också kan inbegripa naturaförmåner.

Som politisk reklamtjänst betraktas enligt artikel 3.5 i förordningen dock inte en onlinebaserad förmedlingstjänst enligt definitionen i artikel 3 g i förordningen om digitala tjänster som tillhandahålls utan ersättning för utarbetande, placering, främjande, publicering, tillhandahållande eller spridning av budskapet i fråga. Enligt skäl 47 i ingressen innebär avgränsningen att de skyldigheter avseende transparens och tillbörlig aktsamhet som fastställs i förordningens andra kapitel (artiklarna 6–17) inte tillämpas på innehåll som laddas upp av en användare av en onlinebaserad förmedlingstjänst, till exempel en onlineplattform, och som sprids av den onlinebaserade förmedlingstjänsten utan ersättning för placeringen, publiceringen, tillhandahållandet eller spridningen av meddelandet i fråga, såvida inte användaren har fått ersättning för det politiska reklammeddelandet av en tredje part.

Sponsor, tillhandahållare och utgivare av politisk reklam

Med sponsor avses enligt artikel 3.10 i förordningen den fysiska eller juridiska person på vars begäran eller för vars räkning ett politiskt reklammeddelande utarbetas, placeras, främjas, publiceras, tillhandahålls eller sprids. Enligt skäl 40 i ingressen är en sponsor vanligtvis också den person eller enhet som tillhandahåller ersättning i utbyte mot politiska reklamtjänster. Exempel på sponsorer som nämns är en enskild kandidat i ett val och ett politiskt parti. Det är också värt att notera att en sponsor enligt förordningen inte avser den som betalar för reklammeddelandet, utan snarare uppdragsgivaren. I en engelska versionen av förordningen används också begreppet sponsor.

Med tillhandahållare av politiska reklamtjänster avses enligt artikel 3.6 i förordningen en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller politiska reklamtjänster, med undantag för rena sidotjänster. Enligt skäl 39 i ingressen till förordningen är sidotjänster tjänster som tillhandahålls utöver den politiska reklamen och som kompletterar denna, men som inte har någon direkt inverkan på innehållet eller presentationen eller direkt kontroll över utarbetandet, placeringen, främjandet, publiceringen, tillhandahållandet eller spridningen av den. Som exempel på sådana tjänster nämns transport, finansiering och investeringar, inköp, försäljning, catering, marknadsföring, datatjänster, rengöring, underhåll, posttjänster, tryckeritjänster samt grafisk, ljudmässig eller fotografisk utformning.

I artikel 3.13 i förordningen definieras dessutom de tillhandahållare av politiska reklamtjänster som publicerar, tillhandahåller eller sprider politisk reklam, oavsett medium, separat som utgivare av politisk reklam. Denna åtskillnad anses nödvändig i förordningen för att särskilda skyldigheter avseende transparens och tillbörlig aktsamhet ska kunna riktas till utgivare av politisk reklam. Enligt skäl 41 i ingressen finns sådana tillhandahållare av tjänster vanligtvis i slutet av kedjan av tillhandahållare av tjänster och främjar, publicerar, tillhandahåller eller sprider politisk reklam genom radio och tv, gör den tillgänglig via ett gränssnitt eller på annat sätt gör den tillgänglig för allmänheten.

2.2 Allmänna regler för tillhandahållande av politiska reklamtjänster

I kapitlet presenteras de allmänna skyldigheter i förordningen som ska iakttas vid tillhandahållande av politiska reklamtjänster.

2.2.1 Förbud mot diskriminering på grundval av bosättnings- eller etableringsort

Artikel 5.1 i förordningen om politisk reklam förbjuder tillhandahållare av politiska reklamtjänster att göra tillhandahållandet av sina tjänster till föremål för diskriminerande begränsningar enbart på grundval av sponsorns bosättningsort eller etableringsort. I ingressen till förordningen förtydligas att tillhandahållare av politiska reklamtjänster inte bör tillåtas att diskriminera sponsorer som är bosatta eller lagligen etablerade i unionen på grund av deras bosättnings- eller etableringsort, utom när skillnaden i behandling är motiverad och proportionell i enlighet med unionsrätten.

I ovannämnda artikel betonas också att tillhandahållare av politiska reklamtjänster inte får begränsa tillhandahållandet av sina tjänster till ett europeiskt politiskt parti eller till en politisk grupp i Europaparlamentet enbart på grundval av dess etableringsort. Enligt förordningen är gränsöverskridande politiska reklamtjänster särskilt viktiga för ovannämnda europeiska politiska aktörer.

Diskrimineringsförbudets förhållande till gällande reglering granskas i kapitel 3.

2.2.2 Förbud för aktörer utan koppling till EU-området att tillhandahålla tjänster

Artikel 5.2 i förordningen om politisk reklam förbjuder tillhandahållandet av politiska reklamtjänster under de sista tre månaderna före val eller folkomröstningar för andra sponsorer eller tjänstetillhandahållare som agerar på uppdrag av en sponsor än sådana som förklarar sig vara

a) en unionsmedborgare, eller

b) en tredjelandsmedborgare som är permanent bosatt i unionen och som har rösträtt i det valet eller den folkomröstningen i enlighet med nationell rätt i bosättningsmedlemsstaten, eller

c) en juridisk person som är etablerad i unionen och som inte ytterst ägs eller kontrolleras av en tredjelandsmedborgare, med undantag av tredjelandsmedborgare som avses i led b, eller av en juridisk person som är etablerad i ett tredjeland.

I skäl 19 i ingressen till förordningen preciseras att om ett val eller en folkomröstning tillkännages mindre än tre månader före dagen för valet eller folkomröstningen tillämpas inte denna skyldighet under perioden innan valet eller folkomröstningen tillkännagavs.

Förordningen begränsar inte medlemsstaterna från att införa strängare bestämmelser i anknytning till detta, såsom längre tidsmässiga förbud.

2.2.3 Skyldigheten för tjänstetillhandahållare utanför unionen att utse en rättslig företrädare inom unionen

Enligt artikel 21.1 i förordningen ska en tjänstetillhandahållare som tillhandahåller politiska reklamtjänster i unionen men som inte är etablerad i unionen ska skriftligen utse en fysisk eller juridisk person till sin rättsliga företrädare i en av de medlemsstater där tillhandahållaren erbjuder sina tjänster. Enligt skäl 89 i ingressen kan den rättsliga företrädaren vara den företrädare som utsetts på grundval av artikel 27 i dataskyddsförordningen eller den rättsliga företrädare som utsetts på grundval av artikel 13 i förordningen om digitala tjänster.

Enligt artikel 21.1 i förordningen ska den utsedda rättsliga företrädaren registrera sig hos den behöriga myndigheten i den medlemsstat där vederbörande är bosatt eller etablerad. I detta syfte ska tjänstetillhandahållaren underrätta den behöriga myndigheten om sin rättsliga företrädarens namn, postadress, e-postadress och telefonnummer. Informationen ska vara korrekt, avges i ett maskinläsbart format och uppdateras.

Enligt artikel 21.2 i förordningen ansvarar den rättsliga företrädaren för att skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam fullgörs. I enlighet med nämnda artikel kan den rättsliga företrädaren hållas ansvarig för bristande fullgörande av skyldigheterna. Detta ansvar får ändå inte påverka tjänstetillhandahållarens ansvar och eventuella rättsliga förfaranden som kan inledas mot tjänstetillhandahållaren.

Den rättsliga företrädaren ska vara adressat för all kommunikation med den berörda tjänstetillhandahållaren som föreskrivs i förordningen så att alla meddelanden till den rättsliga företrädaren ska betraktas som meddelanden till den företrädde tjänstetillhandahållaren (artikel 21.2). Dessutom ska tjänstetillhandahållarna förse sina rättsliga företrädare med nödvändiga befogenheter och tillräckliga resurser för att garantera ett effektivt och rättidigt samarbete med de nationella behöriga myndigheterna och, vid behov, kommission (artikel 21.3).

Enligt artikel 21.4 i förordningen ska medlemsstaterna utse en nationell behörig myndighet som ska ansvara för att upprätthålla offentliga och maskinläsbara onlineregister över alla rättsliga företrädare som är registrerade på deras territorium i enlighet med förordningen om politisk reklam. Enligt punkt 5 i nämnda artikel ska kommissionen inrätta och upprätthålla en offentlig portal med länkar till de ovannämnda register som medlemsstaterna tillhandahåller.

2.3 Krav på transparens och tillbörlig aktsamhet för politiska reklamtjänster

Kapitel II i förordningen innehåller krav på transparens och tillbörlig aktsamhet för politiska reklamtjänster (artiklarna 6–17) som gäller de sponsorer och tjänstetillhandahållare av politisk reklam som definieras i artikel 3 i förordningen. De föreskrivna kraven på transparens och tillbörlig aktsamhet beror i första hand på rollen hos den aktör som är föremål för regleringen. Tjänstetillhandahållarens storlek påverkar dock också kraven i någon mån. Kraven är ägnade att omfatta hela processen i samband med politisk reklam, från sponsorer till utgivare av politisk reklam, varvid skyldigheterna också aktiveras i olika skeden av processen.

Bestämmelserna i kapitel II i förordningen tillämpas endast på situationer som uppfyller definitionen av politiska reklamtjänster enligt artikel 3.1 och 3.5 i förordningen. Således tillämpas kraven inte på intern verksamhet ("in-house"), som nämns i artikel 3.2, där en aktör, såsom ett parti, utarbetar eller tillhandahåller reklam för egen räkning. En närmare beskrivning av intern verksamhet ges i skäl 24 i ingressen. Kraven tillämpas inte heller på innehåll som i enlighet med artikel 3.5 i förordningen laddas upp av en användare av en onlinebaserad förmedlingstjänst, till exempel en onlineplattform, och som sprids av den onlinebaserade förmedlingstjänsten utan ersättning för placeringen, publiceringen, tillhandahållandet eller spridningen av meddelandet i fråga, såvida inte användaren har fått ersättning för det politiska reklammeddelandet av en tredje part.

2.3.1 Krav som tillämpas på sponsorer

Bestämmelser om krav på transparens och tillbörlig aktsamhet för sponsorer av reklam finns i artikel 7.1, artikel 7.3–4 och artikel 10.1 tredje stycket. Dessa inbegriper en skyldighet att identifiera politisk reklam och att förse tjänstetillhandahållarna med den information som krävs enligt förordningen så att de kan fullgöra sina skyldigheter enligt förordningen.

I artikel 7.1 i förordningen föreskrivs om sponsorers skyldighet att för tjänstetillhandahållare uppge huruvida den reklamtjänst de begär att tjänstetillhandahållaren ska utföra utgör en politisk

reklamtjänst i den mening som avses i artikel 3.5 och huruvida de uppfyller några av kraven i artikel 5.2. I enlighet med nämnda punkt ansvarar sponsorerna för riktigheten i den information de uppger.

I förordningen betonas det att sponsorer alltid ska bedöma sin verksamhet från fall till fall, eftersom till exempel kommunikation av rent privat karaktär och reklam av rent kommersiell karaktär inte omfattas av tillämpningsområdet. Bedömningen av verksamheten underlättas i artikel 8.1 i förordningen av en förteckning över faktorer att ta hänsyn till för att fastställa huruvida ett budskap uppfyller definitionen för politisk reklam. Enligt artikel 8.2 i förordningen ska kommissionen utarbeta gemensamma riktlinjer för tillämpningen av denna förteckning för att göra det lättare för sponsorer att identifiera verksamhet i enlighet med förordningen och uppge nödvändig information.

Artikel 7.3 innehåller bestämmelser om den information som sponsorer ska överföra till tillhandahållare av politiska reklamtjänster, samt om kravet att säkerställa riktigheten i denna information före eller under perioden för offentliggörande, tillhandahållande eller spridning av det politiska reklammeddelandet. I artikel 10.1 tredje stycket i förordningen preciseras dessutom sponsorns skyldighet att överföra

information i en situation där det inte finns andra tjänstetillhandahållare mellan sponsorn och utgivaren av politisk reklam. Sponsorn ansvarar också för att komplettera och korrigera information som är ändrad, ofullständig eller inkorrekt i enlighet med artikel 7.3 och 7.4 i förordningen.

Enligt förordningen kan utarbetande, placering, främjande, publicering, tillhandahållande och spridning av politiska reklammeddelanden inbegripa en komplex kedja av tillhandahållare av politiska reklamtjänster. I sådana komplexa kedjor ansvarar sponsorn i första hand för att tillhandahålla information för den tjänstetillhandahållare som agerar för sponsorns räkning i förhållande till övriga tillhandahållare av politisk reklam. Skyldigheterna för tjänstetillhandahållare granskas i avsnitt 2.3.2.

2.3.2 Skyldigheter som tillämpas på alla tjänstetillhandahållare

2.3.2.1 Beaktande av skyldigheterna enligt förordningen i avtalsarrangemang

För att följa artikel 6.2 i förordningen ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster säkerställa att de avtalsarrangemang som ingås för tillhandahållandet

av en politisk reklamtjänst möjliggör efterlevnad av de relevanta bestämmelserna i denna förordning. Nämnda punkt ålägger tillhandahållare av politiska reklamtjänster att ombesörja att alla avtalsarrangemang beaktar det ansvar som förordningen föranleder hos avtalsparterna, såsom olika skyldigheter att tillhandahålla information.

Ovannämnda punkt anknyter särskilt till situationer där tjänstetillhandahållare ingår avtal sinsemellan och på så sätt skapar servicekedjor. I skäl 67 i ingressen till förordningen konstateras till exempel följande: ”Om den tillhandahållare av politiska reklamtjänster som är värd för eller på annat sätt lagrar och tillhandahåller innehållet i ett politiskt reklammeddelande skiljer sig från den tillhandahållare av politiska reklamtjänster som kontrollerar den webbplats eller annat gränssnitt där det politiska reklammeddelandet slutligen presenteras, bör dessa

tillhandahållare tillsammans betraktas som utgivare av politisk reklam med ansvar för den specifika tjänst de tillhandahåller, för att säkerställa att märkning tillhandahålls och att transparensmeddelandet och relevant information finns tillgängliga. Deras kontraktsmässiga överenskommelse bör möjliggöra efterlevnad av denna förordning”.

Syftet med artikel 6.2 i förordningen är också att förhindra konstgjorda avtalsarrangemang som syftar till att kringgå kraven på transparens och tillbörlig aktsamhet. Enligt förordningen ska skyldigheterna i dylika fall tillämpas på den aktör eller de aktörer som verkligen tillhandahåller politiska reklamtjänster.

2.3.2.2 Tjänstetillhandahållarnas utrednings- och informationsskyldigheter i förhållande till sponsorer och andra tjänstetillhandahållare

I artikel 7.1–5 föreskrivs det om tjänstetillhandahållarnas skyldigheter att begära att sponsorer, eller tjänstetillhandahållare som agerar för dessas räkning, lämnar sådan information som tjänstetillhandahållaren behöver för att uppfylla kraven i förordningen. Det bör beaktas att de tjänstetillhandahållare som agerar för sponserers räkning också enligt ovannämnda punkter är tillhandahållare av politiska reklamtjänster som är tvungna att begära information av sponsererna när de erbjuder sponsererna politiska reklamtjänster, till exempel sådana konsulttjänster som nämns i ingressen till förordningen.

Enligt artikel 7.1 i förordningen ska tillhandahållare reklamtjänster begära att sponsorer och tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponserers räkning uppger huruvida den reklamtjänst de begär att tjänstetillhandahållaren ska utföra utgör en politisk reklamtjänst i den mening som avses i artikel 3.5 och huruvida de uppfyller några av kraven i artikel 5.2. Sponsorer och tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponserers räkning ska uppge sådana förklaringar sanningsenligt och ansvara för riktigheten. Skäl 43 i ingressen till förordningen innehåller följande precisering: ”en sponsor bör sanningsenligt ange huruvida den berörda reklamen utgör politisk reklam enligt definitionen i denna förordning och, under de sista tre månaderna före ett val eller en folkomröstning som anordnas på unionsnivå eller på nationell, regional eller lokal nivå i en medlemsstat, huruvida sponsorn kan agera som sponsor i enlighet med denna förordning. Sponsorn bör ansvara för att en sådan förklaring är korrekt. När en reklam identifierats som politisk bör dess fortsatta spridning fortfarande uppfylla kraven om transparens och relaterade krav på tillbörlig aktsamhet”. På så sätt förefaller ansvaret hos de tjänstetillhandahållare som agerar för en sponsors räkning sträcka sig till att säkerställa att den information som sponsorn ursprungligen lämnat in förmedlas till följande tjänstetillhandahållare i servicekedjan, med vilken tjänstetillhandahållarna samarbetar för sponsorns räkning.

Enligt artikel 7.2 i förordningen ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster i avtalsarrangemangen säkerställa att sponsorn eller tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponserers räkning tillhandahåller en förklaring i enlighet med artikel 7.1 och information som är nödvändig för att uppfylla kraven i artiklarna 9.1, 11.1 och 12.1. Informationen ska enligt nämnda punkt överföras på ett fullständigt och korrekt sätt och utan oskäligt dröjsmål. Detta bör enligt skäl 44 i ingressen dock inte innebära en allmän skyldighet för tillhandahållaren av politiska reklamtjänster att övervaka sanningshalten i förklaringar om reklammeddelandenas politiska karaktär eller att utföra överdrivna eller kostsamma undersökningar.

Enligt artikel 7.4 i förordningen ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster dock begära att sponsorer, eller tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponserers räkning, som i enlighet med artikel 7 lämnar in en förklaring eller upplysning som är uppenbart felaktig, korrigerar den förklaringen eller upplysningen. I skäl 45 i ingressen till förordningen konstateras

dock följande: ”tillhandahållare av politiska reklamtjänster bör betrakta förklaringar eller uppgifter som uppenbart felaktiga om detta framgår av reklammeddelandets innehåll, sponsorns identitet eller det sammanhang i vilket den relevanta tjänsten tillhandahålls, utan ytterligare kontroller eller undersökningar”.

Enligt artikel 7.5 ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster som använder ett onlinegränssnitt säkerställa att onlinegränssnittet utformas och organiseras på ett sätt som gör det lättare för sponsorer och tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsors räkning att komplettera, uppdatera eller korrigera meddelandet eller informationen.

I artikel 10 i förordningen föreskrivs det om informationsöverföring till utgivare av politisk reklam. Enligt artikel 10.1 ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster säkerställa att den information som avses i artikel 9.1 överförs i lämplig tid och på ett fullständigt och korrekt sätt till utgivare av politisk reklam så att de kan fullgöra skyldigheterna enligt denna förordning. Enligt samma punkt ska man sträva efter att informationen överförs medan den relevanta tjänsten tillhandahålls och, när detta är tekniskt möjligt, genom en standardiserad automatiserad process. Enligt artikel 10.2 ska en tillhandahållare av politiska reklamtjänster när informationen uppdateras också överföra denna uppdaterade information till utgivaren av politisk reklam. Nämda artikel innehåller också bestämmelser (artikel 10.1, tredje stycket) för situationer där sponsorn är skyldig att tillhandahålla ovannämnda information. Denna skyldighet behandlas i avsnitt 2.3.1.

Artikel 12 i förordningen innehåller bestämmelser om det transparensmeddelande som utgivare av politisk reklam ansvarar för (se avsnitt 2.3.3.1). Vad gäller informationen i transparensmeddelandet är tillhandahållaren av politisk reklam, förutom informationsskyldig enligt vad som behandlas ovan, även skyldig att komplettera eller korrigera den information som lämnats till utgivaren av politisk reklam om tillhandahållaren får kännedom om att den lämnade informationen är ofullständig eller inkorrekt (artikel 12.2 tredje stycket).

2.3.2.3 Skyldighet att bevara information

Enligt artikel 9 i förordningen ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster, i den utsträckning som är nödvändig för att uppfylla kraven i förordningen, bevara den information de samlar in när de tillhandahåller sina tjänster. Detta omfattar information om det politiska reklammeddelande eller den politiska reklamkampanj som tjänsten eller tjänsterna är kopplade till, de specifika tjänster som de har tillhandahållit i samband med den politiska reklamen, de belopp de har fakturerat för den tjänst eller de tjänster som tillhandahållits och värdet av andra förmåner som erhållits helt eller delvis i utbyte mot den tillhandahållna tjänsten eller de tillhandahållna tjänsterna, information om huruvida källorna till dessa belopp och andra förmåner är offentliga eller privata samt om de kommer från ett land inom eller utanför unionen, information om identitet för och kontaktuppgifter till sponsorn för det politiska reklammeddelandet och, i tillämpliga fall, dessa uppgifter för den enhet som ytterst kontrollerar sponsorn, och, när det gäller juridiska personer, deras etableringsort, samt uppgift om det val, den folkomröstning och den lagstiftnings- eller regleringsprocess som det politiska reklammeddelandet är kopplat till.

Enligt nämnda artikel ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster göra rimliga ansträngningar för att säkerställa att den information som bevaras är fullständig och korrekt. Informationen ska vara i skriftlig eller elektronisk form och den ska bevaras i maskinläsbart format under en period på sju år. Bevarandetiden räknas från och med dagen för det sista utarbetandet, placeringen, främjandet, publiceringen, tillhandahållandet eller spridningen, beroende på omständigheterna.

Den nämnda artikeln ska inte tillämpas på mikroföretag som uppfyller kriterierna i artikel 3.1 i direktiv 2013/34/EU om tillhandahållandet av reklamtjänster endast är marginellt och underordnat deras huvudsakliga verksamhet. Förordningen innehåller dock inga entydiga preciseringar av de situationer där tillhandahållandet av politiska reklamtjänster kan betraktas som endast marginellt och underordnat tjänstetillhandahållarens huvudsakliga verksamhet. I ingressen till förordningen konstateras dessutom följande: ”definitionen av tillhandahållare av politiska reklamtjänster bör inte omfatta tillhandahållare som tillhandahåller rena sidotjänster i samband med politiska reklamtjänster. Sidotjänster är tjänster som tillhandahålls utöver den politiska reklamen och som kompletterar denna, men som inte har någon direkt inverkan på innehållet eller presentationen eller direkt kontroll över utarbetandet, placeringen, främjandet, publiceringen, tillhandahållandet eller spridningen av den. Sådana tjänster skulle kunna omfatta transport, finansiering och investeringar, inköp, försäljning, catering, marknadsföring, datatjänster, rengöring, underhåll, posttjänster, tryckeritjänster samt grafisk, ljudmässig eller fotografisk utformning”.

2.3.2.4 Överföring av information till myndigheter och kontaktpunkt för samverkan med myndigheter

I artikel 16.1 i förordningen åläggs tillhandahållare av politisk reklam en skyldighet att till de nationella behöriga myndigheterna överföra den information som myndigheterna ber om för att kontrollera efterlevnaden av artiklarna, 9, 11, 12 och 14. Den överförda informationen ska vara fullständig, korrekt och tillförlitlig och tillhandahållas i tydlig, sammanhängande, konsoliderad och begriplig form. Om det är tekniskt möjligt ska informationen överföras i ett standardiserat och maskinläsbart format.

Enligt artikel 16.3 i förordningen ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster inom två arbetsdagar bekräfta att begäran är mottagen och informera den behöriga myndigheten om de åtgärder som vidtagits för att tillmötesgå den. Den berörda tillhandahållaren av politiska reklamtjänster ska tillhandahålla den begärda informationen inom åtta arbetsdagar. Tillhandahållare av politiska reklamtjänster som betraktas som mikroföretag eller små eller medelstora företag enligt artikel 3.1–3.3 i direktiv 2013/34/EU ska emellertid göra rimliga ansträngningar för att tillhandahålla den begärda informationen inom tolv arbetsdagar, och därefter utan oskäligt dröjsmål.

Enligt artikel 16.4 ska genom undantag från punkt 3 i ovannämnda artikel tillhandahållare av politiska reklamtjänster under den sista månaden före ett val eller en folkomröstning tillhandahålla den begärda information som de förfogar över utan oskäligt dröjsmål och senast inom 48 timmar. Tillhandahållare av politiska reklamtjänster som betraktas som mikroföretag eller små eller medelstora företag enligt artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 2013/34/EU ska emellertid tillhandahålla den begärda information som de förfogar över utan oskäligt dröjsmål och om möjligt före dagen för valet eller folkomröstningen.

Enligt artikel 16.5 ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster utse en kontaktpunkt för samverkan med nationella behöriga myndigheter. Tillhandahållare av politiska reklamtjänster som betraktas som mikroföretag eller små eller medelstora företag enligt artikel 3.1, 3.2 och 3.3 i direktiv 2013/34/EU får utse en extern fysisk person till kontaktpunkt.

2.3.2.5 Överföring av information till andra berörda enheter

I artikel 17 i förordningen om politisk reklam åläggs tillhandahållarna av politiska reklamtjänster en skyldighet att lämna information om de politiska reklamtjänster som tillhandahålls. Information kan endast begäras av de aktörer som avses i artikel 17.2, vilka

omfattar utvalda forskare i enlighet med artikel 40.8 i förordning (EU) 2022/2065, medlemmar i en organisation i det civila samhället vars stadgeenliga mål är att skydda och främja allmänintresset, politiska aktörer, nationella eller internationella valobservatörer som är erkända i en medlemsstat samt journalister.

Informationen ska i enlighet med artikeln lämnas inom en månad från mottagandet av begäran. Om en begäran är uppenbart otydlig, orimlig eller rör information som tillhandahållaren av politiska reklamtjänster inte förfogar över får tillhandahållaren vägra att tillhandahålla den begärda informationen. Tillhandahållaren av tjänster ska motivera sin vägran och informera om möjligheten att överklaga (möjligheter till prövning) inom en månad från mottagandet av begäran. Tillhandahållaren av politiska reklamtjänster får också ta ut en rimlig och proportionell avgift för tillhandahållandet av information om handläggningen av begäranden medför betydande kostnader. Avgiften får inte överstiga de administrativa kostnaderna för att tillhandahålla den begärda informationen. Tillhandahållaren av politiska reklamtjänster är också skyldig att visa att en begäran är uppenbart otydlig, orimlig eller rör information som de inte förfogar över eller att begäran medför betydande handläggningskostnader.

2.3.3 Skyldigheter som tillämpas på utgivare av reklam

Vid sidan av de krav på alla tillhandahållare av politisk reklam innehåller förordningen om politisk reklam dessutom skyldigheter som i synnerhet tillämpas på utgivare av politisk reklam. Enligt ingressen till förordningen avviker rollen hos utgivare av politisk reklam från rollen hos övriga tillhandahållare av politisk reklam. För att säkerställa transparensen i politisk reklam innehåller förordningen därför bestämmelser om särskilda krav på transparens och tillbörlig aktsamhet för utgivare av politisk reklam.

2.3.3.1 Märkning av politiska reklammeddelanden samt transparensmeddelanden

I artiklarna 11 och 12 i förordningen föreskrivs det om transparenskrav för politiska reklammeddelanden som de i artikel 3.13 avsedda utgivarna av politisk reklam bär ansvar för. Enligt ingressen till förordningen är syftet med kraven att medborgare lättare ska kunna identifiera att de är föremål för politisk reklam och få information om aktörerna bakom reklammeddelandet.

Märkning av politiska reklammeddelanden

I artikel 11.1–3 föreskrivs det om skyldigheten för utgivare av politisk reklam att märka alla politiska reklammeddelanden som publiceras. Enligt artikel 11.1 ska varje politiskt reklammeddelande göras tillgängligt tillsammans med följande information på ett klart, framträdande och otvetydigt sätt:

- a) en uppgift om att det rör sig om ett politiskt reklammeddelande,
- b) identiteten för sponsorn för det politiska reklammeddelandet och, i tillämpliga fall, den enhet som ytterst kontrollerar sponsorn,
- c) i tillämpliga fall, det val, den folkomröstning och den lagstiftnings- eller regleringsprocess som det politiska reklammeddelandet är kopplat till,
- d) i tillämpliga fall, en uppgift om att det politiska reklammeddelandet har varit föremål för inriktningsteknik och annonsleveransteknik,

e) ett transparensmeddelande med den information som avses i artikel 12.1, eller en tydlig angivelse om var den enkelt och direkt kan hämtas.

Enligt artikel 11.2 ansvarar utgivare av politisk reklam för att informationen är fullständig och för korrektheten hos informationen om var det transparensmeddelande som avses i artikel 11.1 e kan hämtas.

Enligt artikel 11.3 ska utgivare av politisk reklam märka det politiska reklammeddelandet med ovannämnda uppgifter på ett sätt som är anpassat till det medium som används, så att målgruppen för reklamen lätt kan identifiera reklammeddelandet som politisk reklam under hela perioden för offentliggörande. Enligt artikel 11.4 ska kommissionen senast den 10 juli 2025, det vill säga före tillämpningen av de övriga bestämmelserna i nämnda artikel, anta genomförandebestämmelser för att fastställa formatet och mallen för märkningen. På så sätt säkerställs enhetliga märkningar och att de är anpassade till det medium som används. Genomförandeakterna behandlas närmare i punkt 2.5.4.

Transparensmeddelanden

I artikel 12 i förordningen föreskrivs det om ett separat transparensmeddelande, som kompletterar de uppgifter som uppges i samband med den politiska reklammeddelandet. Enligt artikel 12.1 ska utgivare av politisk reklam säkerställa att det transparensmeddelande som avses i artikel 11.1 e innehåller följande information:

- a) Sponsorns identitet och, i tillämpliga fall, identiteten för den enhet som ytterst kontrollerar sponsorn, inbegripet namn, e-postadress och, om den offentliggörs, postadress och, om sponsorn inte är en fysisk person, den adress där sponsorn är etablerad.
- b) Den information som krävs enligt led a om den fysiska eller juridiska person som tillhandahåller ersättning i utbyte mot det politiska reklammeddelandet i de fall då denna person är en annan än sponsorn eller den enhet som ytterst kontrollerar sponsorn.
- c) Den period under vilken det politiska reklammeddelandet är avsett att publiceras, tillhandahållas eller spridas.
- d) De sammanlagda beloppen och det sammanlagda värdet av andra förmåner som erhållits av tillhandahållarna av politiska reklamtjänster, inbegripet de som utgivaren erhållit, helt eller delvis i utbyte mot de politiska reklamtjänsterna samt, i förekommande fall, mot den politiska reklamkampanjen.
- e) Information om huruvida källorna till dessa belopp och andra förmåner som avses i led d är offentliga eller privata, samt om de kommer från ett land inom eller utanför unionen.
- f) Den metod som används för att beräkna de belopp och värden som avses i led d.
- g) I tillämpliga fall, en uppgift om val eller folkomröstningar samt lagstiftnings- eller regleringsprocesser som det politiska reklammeddelandet är kopplat till.
- h) Om det politiska reklammeddelandet är kopplat till ett specifikt val eller en specifik folkomröstning: länkar till officiell information om villkoren för att delta i det berörda valet eller den berörda folkomröstningen.

i) I tillämpliga fall, länkar till den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online som avses i artikel 13.

j) Information om de mekanismer som avses i artikel 15.1.

k) I tillämpliga fall, huruvida en tidigare publicering av det politiska reklammeddelandet eller en tidigare version av det tillfälligt har avbrutits eller återkallats på grund av en överträdelse av denna förordning.

l) I tillämpliga fall, en uppgift om att det politiska reklammeddelandet har varit föremål för inriktningsteknik eller annonsleveransteknik på grundval av användningen av personuppgifter, inbegripet den information som anges i artikel 19.1 c och e.

m) Om det är tillämpligt och tekniskt genomförbart, räckvidden för det politiska reklammeddelandet när det gäller antalet visningar och interaktioner med det politiska reklammeddelandet.

I artikel 12.2 finns bestämmelser om ansvaret hos utgivare av politisk reklam i fråga om informationen i transparensmeddelandet. Utgivare av politisk reklam ska säkerställa att den information som uppges i transparensmeddelandet är fullständig. Dessutom ska utgivare av politisk reklam säkerställa att informationen i punkt 1 d, f, i, j och m är korrekt.

I artikel 12.3 i förordningen föreskrivs det om skyldigheter som gäller tillhandahållandet av transparensmeddelanden. Utgivaren är enligt nämnda punkt skyldig att sörja för att transparensmeddelandena ingår i varje politiskt reklammeddelande eller alltid är lätta att hitta under perioden för offentliggörande av det politiska reklammeddelandet. Transparensmeddelandena ska också hållas uppdaterade under hela det politiska reklammeddelandets period för offentliggörande och presenteras i ett format som är lättillgängligt. Om det politiska reklammeddelandet görs tillgängligt elektroniskt, ska transparensmeddelandet presenteras i ett maskinläsbart format. Transparensmeddelandena ska vara skrivna på det språk som används i det politiska reklammeddelandet. Utgivare av politisk reklam som erbjuder tjänster i unionen ska säkerställa att transparensmeddelanden uppfyller tillämpliga tillgänglighetskrav, inbegripet, när så är tekniskt möjligt, genom att göra informationen tillgänglig via kanaler som kan uppfattas med mer än ett sinne. Dessutom ska transparensmeddelanden vara tydligt synliga och användarvänliga, bland annat genom användning av klarspråk.

Enligt artikel 12.4 ska utgivare av politisk reklam bevara sina transparensmeddelanden tillsammans med eventuella ändringar av dessa under en period på sju år efter det sista offentliggörandet av det berörda politiska reklammeddelandet. Bevaringsskyldigheten i punkt 5 i nämnda artikel ska inte tillämpas på mikroföretag som uppfyller kriterierna i artikel 3.1 i direktiv 2013/34/EU under förutsättning att tillhandahållandet av reklamtjänster endast är marginellt och underordnat deras huvudsakliga verksamhet.

Enligt artikel 12.6 ges kommissionen befogenhet lägga till led i förteckningen över led i punkt 1 i denna artikel och ändra punkt 1 f i artikeln. Enligt artikel 12.7 ska kommissionen senast den 10 juli 2025 anta genomförandeakter för att fastställa närmare bestämmelser om formatet och de tekniska specifikationerna för transparensmeddelandet. De delegerade akterna och genomförandeakterna behandlas närmare i punkt 2.5.4.

Skyldighet att reagera på fel och brister i märkningar och transparensmeddelanden

I artikel 12.2 fjärde–sjätte stycket föreskrivs det om skyldigheterna för utgivare av politisk reklam i situationer där det förekommer fel eller brister i de märkningar som avses i artikel 11.1 eller det transparensmeddelande som avses i artikel 12.1.

Om utgivaren av politisk reklam på något sätt får kännedom om att den information som avses i artikel 11.1 och punkt 1 i den här artikeln är ofullständig eller inkorrekt ska utgivaren enligt artikel 12.2 fjärde stycket i förordningen vidta bästa möjliga åtgärder, bland annat genom att kontakta sponsorn eller tillhandahållarna av politiska reklamtjänster, för att utan oskäligt dröjsmål komplettera eller korrigera informationen. Om informationen inte kan kompletteras eller korrigeras utan oskäligt dröjsmål ska utgivaren av politisk reklam enligt artikel 12.2 femte stycket i förordningen inte göra det politiska reklammeddelandet tillgängligt, eller ska utan oskäligt dröjsmål avbryta publiceringen, tillhandahållandet eller spridningen av det politiska reklammeddelandet. Enligt artikel 12.2 sjätte stycket ska utgivaren av politisk reklam utan oskäligt dröjsmål informera sponsorerna eller tillhandahållarna av berörda politiska reklamtjänster om alla beslut som fattas i samband med det femte stycket i denna punkt.

Sponsorer och andra tjänestetillhandahållare i servicekedjan för politisk reklam har också ålagts rapporteringsskyldigheter gällande uppdagade brister och fel i märkningarna och transparensmeddelandena. Dessa skyldigheter behandlas i avsnitt 2.3.1 för sponsorernas del och i avsnitt 2.3.2 för de aktuella tjänestetillhandahållarnas del.

2.3.3.2 Lämnande av information till den europeiska databasen över politiska reklammeddelanden online

I artikel 12 i förordningen föreskrivs det om den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online som kommissionen ska inrätta. Enligt artikeln ska databasen innehålla alla politiska reklammeddelanden online som offentliggörs i unionen eller riktas till unionsmedborgare eller personer som är bosatta i unionen. Nämda artikel innehåller också bestämmelser om närmare krav på och verksamhetsprinciper för databasen, såsom informationens format och bevaringstid (sju år efter den sista publiceringen av reklammeddelandet) samt databasens kostnadsfrihet.

Enligt artikel 13.1 b i förordningen ansvarar utgivare av politisk reklam för att lämna information till databasen. Enligt punkt 2 i nämnda artikel kan mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer utnyttja sina databaser enligt artikel 39 i förordningen om digitala tjänster, vilka ska möjliggöra tillgång till nödvändig information från tidpunkten för offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet. Informationen ska också vara tillgänglig genom den europeiska databasen. Andra utgivare av politisk reklam ska enligt artikel 13.4 lämna informationen direkt till databasen senast 72 timmar efter det första offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet.

I artikel 13.3 föreskrivs det om tillhandahållande av transparensmeddelanden i situationer där utgivaren av politisk reklam har tvingats avlägsna eller omöjliggöra tillgång till ett politiskt reklammeddelande online.

Kommissionen kan enligt artikel 13.1 antingen själv sörja för förvaltningen av databasen eller anförtro detta ansvar till en separat förvaltningsmyndighet. I punkt 5 i nämnda artikel konstateras separat att den myndighet som ansvarar för förvaltningen av databasen inte övervakar att skyldigheterna enligt förordningen fullgörs eller att den information som inlämnas till databasen är fullständig och korrekt. I fråga om dessa gäller vad som föreskrivs annanstans i förordningen.

Enligt artikel 13.6 ska kommissionen senast den 10 april 2026 anta genomförandeakter för att fastställa databasens tekniska funktion. Genomförandeakterna granskas närmare i avsnitt 2.5.4.

2.3.3.3 Regelbunden rapportering om politiska reklamtjänster

I artikel 14.1 i förordningen föreskrivs det att utgivare av politisk reklam ska inkludera information om beloppen för eller värdet av andra förmåner som erhållits helt eller delvis i utbyte mot de tillhandahållna tjänsterna, sammanställda per kampanj, fogad till deras förvaltningsberättelse i den mening som avses i artikel 19 i direktiv 2013/34/EU. Utgivare av politisk reklam ska dessutom göra informationen tillgänglig för de behöriga myndigheter som ansvarar för revision eller tillsyn av politiska aktörer, om sådana myndigheter är inrättade enligt nationell rätt.

Enligt punkt 2 i nämnda artikel ska punkt 1 inte tillämpas på mikroföretag eller små eller medelstora företag som uppfyller kriterierna i artikel 3.1, 3.2 och 3.3 i direktiv 2013/34/EU.

2.3.3.4 Förfaranden för angivande av reklammeddelanden som inte uppfyller kraven i förordningen

Enligt artikel 15.1 i förordningen ska utgivare av politisk reklam tillhandahålla nödvändiga förfaranden som gör det möjligt för fysiska eller juridiska personer att underrätta dem om att ett visst politiskt reklammeddelande som de har publicerat inte uppfyller kraven i förordningen. I artikel 15.2 och 15.3 föreskrivs det om tekniska detaljer i anmälningsförfarandena, såsom kostnadsfrihet, användarvänlighet, tillgång till förfarandet exempelvis från transparensmeddelandet, elektroniskt förfarande och den information som lämnas i förfarandet.

I artikel 15.4–10 finns närmare bestämmelser om utgivares skyldighet att behandla anmälningar:

- Enligt artikel 15.4 ska utgivare av politisk reklam utan oskäligt dröjsmål bekräfta mottagandet av anmälan samt granska och behandla anmälan.
- Enligt artikel 15.5 ska mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer informera den aktör som har lämnat in anmälan om åtgärder som vidtagits.
- Enligt artikel 15.6 ska andra utgivare på begäran informera den aktör som gjort anmälan om åtgärder som vidtagits, förutsatt att dessa utgivare inte är mikroföretag, varvid de ska vidta bästa möjliga åtgärder för att uppfylla begäran i fråga.
- Artikel 15.7 innehåller ett krav på brådskande behandling, enligt vilket utgivare under den sista månaden före ett val eller en folkomröstning ska behandla anmälningar som de mottar om ett politiskt reklammeddelande kopplat till det valet eller den folkomröstningen inom 48 timmar, förutsatt att anmälan kan behandlas helt på grundval av den information som ingår i anmälan. Enligt samma punkt tillämpas denna strikta tidsgräns inte på mikroföretag eller små eller medelstora företag enligt artikel 3.1, 3.2 och 3.3 i direktiv 2013/34/EU, utan dessa ska behandla anmälningarna utan oskäligt dröjsmål.
- Enligt artikel 15.8 ska utgivare av politisk reklam tillhandahålla information om möjligheterna till prövning och, i tillämpliga fall, om användningen av automatiserade metoder för behandling av anmälningar.

- Enligt artikel 15.9 ska utgivare av politisk reklam utan oskäligt dröjsmål informera de berörda sponsorerna eller tillhandahållarna av politiska reklamtjänster om alla åtgärder som de vidtar till följd av anmälningar som gjorts enligt denna artikel och som påverkar tillgängligheten eller presentationen av det berörda politiska reklammeddelandet.

- enligt artikel 15.10 kan utgivare av politisk reklam gemensamt svara på upprepade anmälningar enligt punkt 1 om samma reklammeddelande eller reklamkampanj, inbegripet med hjälp av automatiserade verktyg eller genom att göra ett tillkännagivande på sin webbplats som hänvisar till de berörda anmälningarna.

I enlighet med skäl 69 behöver det i praktiken inte skapas en särskild mekanism för anmälan som är reserverad enbart för detta ändamål, om det redan finns ett sätt att ta kontakt som uppfyller kraven. Enligt artikel 15.11 i förordningen får kommissionen, efter samråd med nätverket av nationella kontaktpunkter, utfärda riktlinjer som hjälper utgivare av politisk reklam vid tillämpningen av artikel 15.

2.4 Särskilda krav avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter i samband med politisk onlinereklam samt ytterligare krav på transparens

I artiklarna 18 och 19 i kapitel III i förordningen (artiklarna 18 och 19 samt skäl 113 i ingressen) föreskrivs det om krav som kompletterar dataskyddet avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik i samband med politisk onlinereklam. Enligt skäl 74 i ingressen till förordningen finns det ett behov av reglering som är mer detaljerad än dataskyddslagstiftningen när det gäller politisk onlinereklam. Artikel 20 i nämnda kapitel innehåller en allmän informationsskyldighet för personuppgiftsansvariga.

Centrala begrepp i kapitlet, såsom personuppgiftsansvarig, inriktningsteknik och annonsleveransteknik definieras i artikel 3 i förordningen:

- Med personuppgiftsansvarig avses en personuppgiftsansvarig enligt definitionen i artikel 4.7 i förordning (EU) 2016/679 eller, i tillämpliga fall, enligt definitionen i artikel 3.8 i förordning (EU) 2018/1725 (artikel 3.14).

- Med inriktningsteknik avses teknik som används för att rikta politiska reklammeddelanden till en viss person eller grupp av personer eller för att utesluta dem genom behandling av personuppgifter (artikel 3.11).

- Med annonsleveransteknik avses optimeringsteknik som används för att öka spridning, räckvidd eller synlighet för politiska reklammeddelanden baserat på automatiserad behandling av personuppgifter och som kan användas för att visa det politiska reklammeddelandet enbart för en viss person eller grupp av personer (artikel 3.12).

Bestämmelserna i kapitel III i förordningen tillämpas också på intern verksamhet som inte handlar om tillhandahållande av politiska reklamtjänster (se skäl 24 i ingressen till förordningen). Begreppet intern verksamhet behandlas närmare i avsnitt 2.3 i regeringens proposition. I skäl 84 i ingressen preciseras att kraven på transparens och ansvarsskyldighet bör gälla för alla personuppgiftsansvariga oavsett om den personuppgiftsansvarige agerar för egen räkning eller tillsammans med en annan aktör, såsom en tillhandahållare av politiska reklamtjänster.

Om den personuppgiftsansvarige inte är densamma som utgivaren av politisk reklam bör den personuppgiftsansvarige översända den interna policyn till utgivaren av politisk reklam och säkerställa att övrig information som är nödvändig för efterlevnaden av denna förordning meddelas utgivaren av politisk reklam i lämplig tid och på ett korrekt sätt.

2.4.1 Krav avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter i samband med politisk onlinereklam

I artikel 18 i förordningen föreskrivs det om särskilda krav på behandling av personuppgifter vid inriktning och annonsleverans av politisk onlinereklam.

Personuppgifter som samlas in direkt från enskilda personer, eller indirekt såsom observerade eller härledda uppgifter, när personer grupperas utifrån sina förmodade intressen eller intressen som härleds genom deras onlineverksamhet, beteendeprofilering och annan analysteknik, används i allt högre grad för att rikta politiska budskap till grupper, enskilda väljare eller enskilda personer, och för att förstärka budskapens genomslagskraft. På grundval av behandlingen av personuppgifter, särskilt särskilda kategorier av personuppgifter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725, kan olika grupper av väljare eller enskilda personer segmenteras och deras egenskaper eller sårbarheter utnyttjas, till exempel genom att reklammeddelandena sprids vid särskilda tidpunkter och på särskilda platser som har valts specifikt för att dra nytta av de tillfällen där dessa personer skulle kunna vara mottagliga för en viss typ av information eller budskap. Sådan behandling av personuppgifter har specifika och skadliga effekter på enskilda personers grundläggande rättigheter och friheter, som till exempel rätten att behandlas rättvist och lika, att inte manipuleras, att erhålla objektiv information, att bilda sig en uppfattning, att fatta politiska beslut och att utöva sin rösträtt. Dessutom inverkar sådan behandling av personuppgifter negativt på den demokratiska processen eftersom den leder till en fragmentering av den allmänna debatten om viktiga samhällsfrågor, selektiv räckvidd och, i slutändan, manipulering av väljarkåren. Den ökar också risken för spridning av informationsmanipulering och utländsk inblandning. Vilsedande eller dold politisk reklam är en risk, eftersom den påverkar de centrala mekanismer som möjliggör ett fungerande demokratiskt samhälle. Ytterligare begränsningar och villkor utöver de som anges i förordningarna (EU) 2016/679 och (EU) 2018/1725 bör fastställas. De krav som fastställs i den här förordningen när det gäller användning av inriktningsteknik och annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter i samband med politisk reklam bör grundas på artikel 16 i EUF-fördraget.

Enligt artikel 18.1 är inriktningsteknik eller annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter i samband med politisk onlinereklam tillåten endast om den personuppgiftsansvarige har samlat in personuppgifterna från den registrerade, den registrerade uttryckligen har gett sitt separata samtycke i den mening som avses i förordningarna (EU) 2016/679 och (EU) 2018/1725 till behandlingen av personuppgifter för politiska reklamändamål, och denna teknik inte inbegriper profilering enligt definitionen i artikel 4.4 i förordning (EU) 2016/679 och artikel 3.5 i förordning (EU) 2018/1725 med användning av de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9.1 i förordning (EU) 2016/679 och artikel 10.1 i förordning (EU) 2018/1725.

Enligt punkt 2 i nämnda artikel är det i samband med politisk reklam förbjudet med inriktningsteknik eller annonsleveransteknik som inbegriper behandling av personuppgifter om en registrerad som den personuppgiftsansvarige med rimlig säkerhet vet är åtminstone ett år yngre än den rösträttsålder som fastställs i nationella regler. I punkten betonas separat att fullgörandet av de skyldigheter som fastställs i denna punkt inte ska innebära en skyldighet för

den personuppgiftsansvarige att behandla ytterligare personuppgifter för att bedöma huruvida den registrerade är ett år yngre än rösträttsåldern.

Enligt artikel 18.3 ska artikel 18 inte tillämpas på kommunikation från politiska partier, stiftelser, sammanslutningar eller andra ideella organ till deras medlemmar och före detta medlemmar eller på kommunikation, till exempel nyhetsbrev, som är kopplad till deras politiska verksamhet, förutsatt att dessa meddelanden endast baseras på abonnemangsuppgifter och personuppgifter som de tillhandahåller.

För att uppfylla kraven i förordningarna (EU) 2016/679 och (EU) 2018/1725 om tillhandahållande av uttryckligt samtycke, och om återkallande av sådant samtycke efter att det har givits, ska de personuppgiftsansvariga i enlighet med artikel 18.4 säkerställa att

a) den registrerade inte uppmanas att ge sitt samtycke om vederbörande redan på automatisk väg har angett att han eller hon inte samtycker till behandling av uppgifter för politiska reklamändamål, såvida inte begäran motiveras av väsentligt förändrade omständigheter,

b) den registrerade som inte ger sitt samtycke erbjuds ett likvärdigt alternativ för att använda onlinetjänsten utan att motta politisk reklam.

2.4.2 Ytterligare krav på transparens avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik i samband med politisk onlinereklam

I artikel 19 i förordningen föreskrivs det om krav på transparens som kompletterar den nuvarande dataskyddslagstiftningen avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik i samband med onlinereklam.

I artikel 19.1 i förordningen åläggs de personuppgiftsansvariga olika transparenskrav vid användning av inriktningsteknik eller annonsleveransteknik i samband med politisk onlinereklam som inbegriper behandling av personuppgifter:

- Enligt artikel 19.1 a ska de personuppgiftsansvariga anta, genomföra och offentliggöra en intern policy som tydligt och på ett enkelt språk beskriver hur sådan teknik används samt behålla denna policy under en period på sju år från och med den senaste användningen av denna teknik.
- Enligt artikel 19.1 b ska de personuppgiftsansvariga föra register över användningen av sådan teknik, relevanta mekanismer och parametrar som används.
- Enligt artikel 19.1 c ska de personuppgiftsansvariga i samband med ett politiskt reklammeddelande tillhandahålla ytterligare information för att den berörda personen ska kunna förstå den bakomliggande logiken och de viktigaste parametrarna för den använda tekniken. I punkten definieras separat den information som ska uppges, till exempel information om grupperna av mottagare, vilka kategorier av personuppgifter som används och vilka system för artificiell intelligens som används.
- Enligt artikel 19.1 d ska de personuppgiftsansvariga göra en intern årlig riskbedömning av användningen av denna inriktningsteknik eller annonsleveransteknik med avseende på grundläggande fri- och rättigheter, vars resultat ska offentliggöras.
- Enligt artikel 19.1 e ska de personuppgiftsansvariga tillhandahålla en hänvisning tillsammans med det politiska reklammeddelandet, om en sådan inte ingår i det transparensmeddelande som krävs enligt artikel 12.1 i denna förordning, till ändamålsenliga sätt att stödja enskilda personer

i deras utövande av sina rättigheter enligt förordning (EU) 2016/679 eller förordning (EU) 2018/1725, beroende på vad som är tillämpligt, särskilt en hänvisning till enskilda personers rätt att korrigera personuppgifter eller dra tillbaka sitt samtycke, beroende på vad som är tillämpligt, där det ska ingå en länk till ett gränssnitt som möjliggör utövande av sådana rättigheter.

Om den personuppgiftsansvarige inte är densamma som utgivaren av politisk reklam ska den personuppgiftsansvarige enligt artikel 19.2 i förordningen sörja för att den information som avses i punkt 1 c och 1 e i nämnda artikel översänds till utgivaren av politisk reklam för att göra det möjligt för denne att fullgöra sina skyldigheter enligt denna förordning. Informationen ska översändas i lämplig tid och på ett korrekt sätt i enlighet med bästa praxis och branschstandarder, genom ett standardiserat och automatiserat förfarande om det är tekniskt möjligt.

Enligt artikel 19.3 i förordningen ska tillhandahållare av politiska reklamtjänster vid behov till de personuppgiftsansvariga översända den information som är nödvändig för att uppfylla kraven i punkterna 1 och 2.

Enligt artikel 19.4 i förordningen ska information som tillhandahålls i enlighet med punkt 1 c och e och punkterna 2 och 3 presenteras i ett format som är lättillgängligt och, om det är tekniskt möjligt, maskinläsbart, klart synligt och användarvänligt, bland annat genom användning av ett enkelt språk.

Enligt artikel 19.5 ges kommissionen befogenhet att lägga till led i förteckningen i punkt 1 i samma artikel. De delegerade akterna behandlas närmare i punkt 2.5.4.

2.4.3 Överföring av information till andra berörda enheter om inriktning eller annonsleverans i samband med politisk onlinereklam

Enligt artikel 20 i förordningen ska de personuppgiftsansvariga vidta lämpliga åtgärder för att på begäran av berörda enheter som avses i artikel 17.2 i samma förordning utan kostnad överföra den information som avses i artikel 19 till dessa enheter. De enheter som definieras i artikel 17.2 i förordningen omfattar utvalda forskare i enlighet med artikel 40.8 i förordningen om digitala tjänster, de medlemmar i en organisation i det civila samhället vars stadgeenliga mål är att skydda och främja allmänintresset, politiska aktörer, nationella eller internationella valobservatörer som är erkända i en medlemsstat samt journalister.

2.5 Övervakning och verkställighet av skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam

2.5.1 Fördelning av medlemsstaternas, kommissionens och EU:s dataskyddsmyndigheters tillsynsbefogenheter

I artikel 23 i förordningen föreskrivs det om uppdelningen av befogenheter mellan medlemsstaterna när det gäller att utöva tillsyn över och kontrollera efterlevnaden av skyldigheterna enligt förordningen. Enligt artikel 23.1 har medlemsstaterna exklusiv befogenhet att övervaka tillhandahållare av politiska reklamtjänster och till dessa kopplade sponsorer då tillhandahållaren av politiska reklamtjänster är etablerad endast inom den aktuella medlemsstatens territorium. Om tillhandahållaren är etablerad i mer än en medlemsstat anses befogenheterna enligt samma punkt i första hand tillhöra den medlemsstat där tillhandahållaren har sitt huvudsakliga verksamhetsställe. Enligt skäl 97 i ingressen till förordningen fastställs befogenheterna att övervaka en tjänstetillhandahållare utanför unionen på motsvarande sätt, det vill säga enligt etableringsorten för den utsedda rättsliga företrädaren. I skäl 98 i ingressen

specificeras en situation där en misstänkt överträdelse av denna förordning endast inbegriper de behöriga myndigheterna i en medlemsstat där tillhandahållaren av politiska reklamtjänster eller dess rättsliga företrädare inte har sitt huvudsakliga verksamhetsställe. I sådana fall bör de relevanta behöriga myndigheterna underrätta den behöriga myndigheten där det huvudsakliga verksamhetsstället finns, och den myndigheten bör bedöma ärendet och, i tillämpliga fall, vidta nödvändiga utrednings- och efterlevnadsåtgärder. I artikel 23 i förordningen finns också bestämmelser om gränsöverskridande samverkan, som behandlas närmare i avsnitt 2.5.2.5.

De tillsynsuppgifter som avses i artikel 22.1 i förordningen i anslutning till tillämpningen av artiklarna 18 och 19 fördelas mellan de nationella dataskyddsmyndigheterna och EU:s datatillsynsman så att respektive aktör övervakar tillämpningen av artiklarna 18 och 19 inom sitt eget behörighetsområde. Om den regionala tillämpningen av dataskyddsförordningen föreskrivs i artikel 3 i förordningen. Bestämmelser om befogenhetsfördelningen mellan de nationella dataskyddsmyndigheterna finns i artikel 55 i dataskyddsförordningen, enligt vilken varje tillsynsmyndighet är behörig inom sin egen medlemsstats territorium. Behörigheten omfattar framför allt (a) behandling som genomförs inom ramen för verksamhet vid den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbiträdets verksamhetsställen inom den egna medlemsstatens territorium, (b) behandling som påverkar registrerade på dess territorium eller behandling som utförs av en personuppgiftsansvarig eller ett personuppgiftsbiträde som inte är etablerad i unionen när den rör registrerade som är bosatta på dess territorium. I gränsöverskridande situationer tillämpas enligt artikel 22.1 kapitel VII i dataskyddsförordningen. De nationella dataskyddsmyndigheternas befogenheter behandlas i avsnitt 2.5.2.

I skäl 91 i ingressen till förordningen om politisk reklam konstateras att i den mån kommissionen har exklusiv behörighet att övervaka mycket stora onlineplattformar och mycket stora sökmotorer i den mening som avses i förordning (EU) 2022/2065 och kontrollera att de fullgör de skyldigheter som föreskrivs i förordningen om digitala tjänster, bör kommissionen bedöma dessa aktörers fullgörande av sina skyldigheter avseende den europeiska databasen över politiska reklammeddelanden online. I praktiken övervakar kommissionen att de digitala jättarnas databaser, som de använder för att fullgöra skyldigheterna enligt artikel 13 i förordningen om politisk reklam, är förenliga med artikel 39 i förordningen om digitala tjänster. Till övriga delar blir tillsynen över efterlevnaden av artikel 13 en uppgift för de behöriga myndigheterna. Skyldigheterna avseende den europeiska databasen över politiska reklammeddelanden online behandlas närmare i avsnitt 2.3.3.2.

2.5.2 Tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam i medlemsstaterna

2.5.2.1 Behöriga myndigheter och kontaktpunkter

I artikel 22 i förordningen om politisk reklam föreskrivs det om behöriga myndigheter enligt förordningen

Enligt artikel 22.1 är de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 51 i den allmänna dataskyddsförordningen (EU 2016/679) behöriga att övervaka tillämpningen av artiklarna 18 och 19 i den här förordningen inom sina respektive behörighetsområden. Detta innebär att tillsynen över efterlevnaden av artiklarna 18 och 19 i Finland handhas av dataombudsmannen, som också medverkar i Europeiska dataskyddsstyrelsen, vilken nämns i artikel 22.2 i förordningen.

Enligt artikel 22.3 i förordningen ska medlemsstaterna utse behöriga myndigheter för att övervaka att tillhandahållare av förmedlingstjänster i den mening som avses i förordningen om

digitala tjänster fullgör de skyldigheter som fastställs i artiklarna 7–17 och 21 i förordningen, i tillämpliga fall. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynen är förenlig med den tillsyn som utförs av de behöriga myndigheter som utsetts i enlighet med 49 i förordning (EU) 2022/2065. De utsedda tillsynsmyndigheterna kan dock vara andra myndigheter än de myndigheter som utsetts för tillsynen av efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster. I artikel 22.3 i förordningen konstateras dock även att den i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster avsedda samordnaren för digitala tjänster ansvarar för säkerställandet av samordningen på nationell nivå i fråga om leverantörer av förmedlingstjänster. Enligt skäl 91 i ingressen till förordningen bör samordnarna av digitala tjänster i varje medlemsstat ansvara för att säkerställa samordning på nationell nivå, och vid behov inleda gränsöverskridande samarbete med andra samordnare för digitala tjänster i enlighet med de mekanismer som fastställs i förordningen om digitala tjänster. I Finland sköter Transport- och kommunikationsverket uppgiften som samordnare för digitala tjänster.

Enligt artikel 22.4 i förordningen ska varje medlemsstat utse en eller flera behöriga myndigheter som ska ansvara för tillämpningen och efterlevnaden av de aspekter som inte avses i artikel 22.1 och 22.3. Dessa myndighetsaktörer får vara andra myndigheter än de som avses i artikel 22.1 och 22.3.

Enligt artikel 22.9 i förordningen ska varje medlemsstat dessutom utse en behörig myndighet som nationell kontaktpunkt. De nationella kontaktpunkterna ska stödja och underlätta ett ändamålsenligt samarbete mellan de nationella behöriga myndigheterna och med andra medlemsstaters nationella kontaktpunkter.

Enligt artikel 22 i förordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de nationella behöriga myndigheterna har alla nödvändiga resurser för att fullgöra sina uppgifter enligt förordningen. Medlemsstaterna ska också säkerställa att det förekommer ändamålsenligt och strukturerat samarbete och effektiv och strukturerad samordning på nationell nivå mellan alla berörda myndigheter som avses i artikel 22.1–4. De utsedda myndigheterna ska också vara opartiska samt strukturellt oberoende av inblandning utifrån och av politiska påtryckningar.

I artikel 22 i förordningen finns även bestämmelser om utrednings- och genomförandebefogenheter för de behöriga myndigheterna, som beskrivs mer detaljerat nedan.

2.5.2.2 Behöriga myndigheters utrednings- och genomförandebefogenheter

Utrednings- och genomförandebefogenheterna för de behöriga myndigheterna fastställs enligt artikel 22.1, 22.4, 22.4 och 22.5 i förordningen om politisk reklam. Utrednings- och genomförandebefogenheterna för tillsyn över artikel 18 och 19 i nämnda förordning kommer enligt artikel 22.1 direkt från dataskyddsförordningen. Avsikten är att tillämpa utrednings- och genomförandebefogenheterna enligt dataskyddsförordningen på tillsynen över skyldigheterna i artiklarna 7–17 och 21 i förordningen om politisk reklam vad gäller förmedlingstjänster. Vad gäller andra tillsynsåtgärder är avsikten att tillämpa de befogenheter som avses i artikel 22.5 i förordningen om politisk reklam (se artikel 22.4). Fastställandet av och innehållet i utrednings- och genomförandebefogenheterna presenteras närmare nedan.

Utrednings- och genomförandebefogenheter vad gäller tillsynen över artiklarna 18 och 19

Enligt artikel 22.1 i förordningen om politisk reklam övervakar de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 51 i dataskyddsförordningen tillämpningen av artiklarna 18 och 19 i förordningen inom sina respektive behörighetsområden och tillämpar vid tillsynen de utrednings- och

genomförandebefogenheter som avses i artikel 58 i dataskyddsförordningen i tillämpliga delar. Artikel 58 i dataskyddsförordningen är direkt tillämplig rätt.

Bestämmelser om utrednings- och genomförandebefogenheter finns i artikel 58.1–3 i dataskyddsförordningen.

• Tillsynsmyndigheten har enligt de befogenheter som föreskrivs i artikel 58.1 i dataskyddsförordningen följande utredningsbefogenheter

- Beordra den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet, och i tillämpliga fall den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbiträdets företrädare, att lämna all information som myndigheten behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.
- Genomföra undersökningar i form av dataskyddstillsyn.
- Meddela den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet om en påstådd överträdelse av denna förordning.
- Från den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet få tillgång till alla personuppgifter och all information som tillsynsmyndigheten behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.
- Få tillträde till alla lokaler som tillhör den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet, inbegripet tillgång till all utrustning och alla andra medel för behandling av personuppgifter i överensstämmelse med unionens processrätt eller medlemsstaternas nationella processrätt.

• Om tillsynsmyndighetens så kallade korrigerande befogenheter föreskrivs i artikel 58.2 i dataskyddsförordningen. Tillsynsmyndigheten kan enligt punkten göra följande:

- Utfärda varningar till en personuppgiftsansvarig eller personuppgiftsbiträdet om att planerade behandlingar sannolikt kommer att bryta mot bestämmelserna i denna förordning.
- Utfärda reprimander till en personuppgiftsansvarig eller personuppgiftsbiträdet om behandling bryter mot bestämmelserna i denna förordning.
- Förelägga den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet att tillmötesgå den registrerades begäran att få utöva sina rättigheter enligt denna förordning.
- Förelägga en personuppgiftsansvarig eller ett personuppgiftsbiträde att se till att behandlingen sker i enlighet med bestämmelserna i denna förordning och om så krävs på ett specifikt sätt och inom en specifik period.
- Förelägga den personuppgiftsansvarige att meddela den registrerade att en personuppgiftsincident har inträffat.

- Införa en tillfällig eller definitiv begränsning av, inklusive ett förbud mot, behandling.
- Förelägga om rättelse eller radering av personuppgifter samt begränsning av behandling enligt artiklarna 16, 17 och 18 och underrätta mottagare till vilka personuppgifterna har lämnats ut om dessa åtgärder enligt artiklarna 17.2 och 19.
- Påföra administrativa sanktionsavgifter i enlighet med artikel 83 utöver eller i stället för de åtgärder som avses i artikel 58.2 i dataskyddsförordningen, beroende på omständigheterna i varje enskilt fall.
- Förelägga om att flödet av uppgifter till en mottagare i tredje land eller en internationell organisation ska avbrytas.

• I artikel 58.3 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det att tillsynsmyndigheten har följande befogenheter att ge råd:

- Ge råd till den personuppgiftsansvarige i enlighet med det förfarande för förhandssamråd som avses i artiklarna 36.1 och 36.5.
- Ge tillstånd till behandling enligt artikel 36.5 om medlemsstatens rätt kräver ett sådant förhandstillstånd.

Utövandet av de befogenheter som tillsynsmyndigheten tilldelas enligt artikel 58 i dataskyddsförordningen ska omfattas av lämpliga skyddsåtgärder, inbegripet effektiva rättsmedel och rättssäkerhet, som fastställs i unionsrätten och i medlemsstaternas nationella rätt i enlighet med stadgan. Artikel 58.5 i dataskyddsförordningen förutsätter dessutom att varje medlemsstat i lagstiftning fastställer att dess tillsynsmyndighet ska ha befogenhet att upplysa de rättsliga myndigheterna om överträdelser av denna förordning och vid behov att inleda eller på övrigt vis delta i rättsliga förfaranden, för att verkställa bestämmelserna i denna förordning.

För överträdelser av de skyldigheter som fastställs i artiklarna 18 och 19 i förordningen om politisk reklam får tillsynsmyndigheterna enligt artikel 25.6 i förordningen fastställa sanktionsavgifter i enlighet med artikel 83 i dataskyddsförordningen upp till det belopp som avses i artikel 83.5 i samma förordning. Enligt artikel 83.2 i dataskyddsförordningen ska administrativa sanktionsavgifter, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, påföras utöver eller i stället för de åtgärder som avses i artikel 58.2 a–h och j. Vid beslut om huruvida administrativa sanktionsavgifter ska påföras och om beloppet för de administrativa sanktionsavgifterna i varje enskilt fall ska vederbörlig hänsyn tas till de faktorer som förtecknas i artikel 83.2, såsom överträdelsens karaktär, svårighetsgrad, varaktighet, om överträdelsen skett med uppsåt, åtgärder som vidtagits för att lindra skador, relevanta tidigare överträdelser eller andra motsvarande förmildrande eller försvårande faktorer. Vid överträdelser av bestämmelser kan det i enlighet med artikel 83.5 i den allmänna dataskyddsförordningen påföras administrativa sanktionsavgifter på upp till 20 000 000 euro eller, om det gäller ett företag, på upp till fyra procent av den totala globala årsomsättningen under föregående budgetår, beroende på vilket värde som är högst.

Tillsynsmyndigheten ska dessutom vid tillsyn ta hänsyn till artikel 25.5 i förordningen om politisk reklam, enligt vilken överträdelser av artikel 18 ska anses vara särskilt allvarliga om de avser politisk reklam som publiceras eller sprids under den sista månaden före ett val eller en

folkomröstning och riktas till medborgare i den medlemsstat där det aktuella valet eller den aktuella folkomröstningen förrättas. Enligt samma punkt får medlemsstaterna också fastställa löpande viten för att förmå sponsorer, tillhandahållare av politiska reklamtjänster och utgivare av politisk reklam att sätta stopp för allvarliga och upprepade överträdelser av förordningen.

De befogenheter enligt artiklarna 58 och 83 i dataskyddsförordningen som tillämpas på tillsynen över artiklarna 18 och 19 i förordningen om politisk reklam innehåller inga bestämmelser om vite, utan dessa bestämmelser utfärdas särskilt i den nationella dataskyddslagen. Detta är möjligt trots att artikel 58 i dataskyddsförordningen är direkt tillämplig rätt, eftersom artikeln inte hindrar medlemsstaterna från att utfärda andra befogenheter för tillsynsmyndigheten än dem som ingår i artikel 58.1–3. Utövandet av dessa befogenheter ska dock inte påverka den effektiva tillämpningen av kapitel VII.

Artikel 22.1 i förordningen om politisk reklam ger inte möjlighet att avvika från artikel 58, utan bestämmelserna i dataskyddsförordningen tillämpas direkt på utrednings- och genomförandebefogenheterna. Det nationella handlingsutrymme som artikel 58 i dataskyddsförordningen medger vad gäller dataskyddsmyndighetens befogenheter har utnyttjats i dataskyddslagen. Dataskyddsombudets befogenheter granskas närmare i avsnitt 3.2.

Undersöknings- och genomförandebefogenheter vad gäller tillsynen över skyldigheter avseende förmedlingstjänster i artiklarna 7–17 och 21

Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam ska artikel 51 i förordningen om digitala tjänster i tillämpliga delar gälla för befogenheterna för de behöriga myndigheter som utsetts i enlighet med den punkten när de övervakar att skyldigheterna enligt artiklarna 7–17 och 21 fullgörs i fråga om förmedlingstjänster.

Enligt artikel 51.1 i förordningen om digitala tjänster ska de behöriga myndigheterna ha följande undersökningsbefogenheter:

- Myndigheten ska ha befogenhet att kräva att tjänsteleverantörer samt andra personer som handlar i samband med sin närings- eller yrkesverksamhet och som skäligen kan vara medvetna om de uppgifter som hänför sig till den misstänkta överträdelsen av denna förordning utan obefogat dröjsmål lämnar myndigheten sådana uppgifter. Skyldigheten att lämna information är också tillämplig på organisationer och deras anställda som utför oberoende revisioner av mycket stora tjänsteleverantörer.
- Myndigheterna ska ha befogenhet att utföra eller be den rättsliga myndigheten i sin medlemsstat att utföra inspektioner i lokaler som används av tjänsteleverantörerna eller av andra personer i samband med deras närings- eller yrkesverksamhet, eller att begära att andra myndigheter gör detta för att undersöka, beslagta, inhämta eller ta kopior av uppgifter om misstänkta överträdelser, oavsett lagringsmedium. Vidare ska myndigheten ha befogenhet att begära information från den tjänsteleverantör som är föremål för undersökning eller från någon annan person som avses ovan om den misstänkta överträdelsen och att med deras samtycke registrera svaren med vilka tekniska hjälpmedel som helst.

Utöver rättigheterna att få information enligt artikel 51.1 i förordningen om digitala tjänster ska en behörig myndighet enligt artikel 22.3 ha de rättigheter till information som avses i artikel 16, vilka omfattar endast information som gäller tillsynen över artiklarna 9, 11, 12 och 14. Artikel 16 i förordningen behandlas närmare i punkt 2.3.2.4.

Enligt artikel 51.2 i förordningen om digitala tjänster ska de behöriga myndigheterna ha följande genomförandebefogenheter:

- De behöriga myndigheterna ska ha befogenhet att godta de åtaganden som leverantören av förmedlingstjänster föreslår för att följa förordningen och att göra dessa åtaganden bindande.
- Vidare ska myndigheten ha befogenhet att ålägga leverantören av förmedlingstjänster att upphöra med överträdelsen samt vid behov föreskriva korrigerande åtgärder som står i proportion till överträdelsen och som är nödvändiga för att överträdelsen ska kunna upphöra eller begära att rättsliga myndigheter beordrar dem.
- Den behöriga myndigheten ska ha befogenhet att ålägga eller be den rättsliga myndigheten att påföra leverantören av förmedlingstjänster en påföljdsavgift för underlåtenhet att iaktta förordningen.
- Den behöriga myndigheten ska vara behörig att påföra eller begära att den rättsliga myndigheten påför påföljdsavgifter för underlåtenhet att följa den behöriga myndighetens undersökningsföreläggande. Påföljdsavgift kan påföras alla de instanser som myndighetens undersökningsförelägganden kan riktas mot.
- Den behöriga myndigheten ska ha befogenhet att förelägga eller begära att den rättsliga myndigheten ska förelägga vite för att säkerställa att överträdelsen av förordningen upphör i enlighet med myndighetens föreläggande eller för att säkerställa att den behöriga myndighetens undersökningsföreläggande följs.
- De behöriga myndigheterna ska också ha befogenhet att vidta interimistiska åtgärder eller begära att den nationella behöriga rättsliga myndigheten godkänner interimistiska åtgärder för att undvika risken för allvarlig skada.
- Enligt artikel 51.3 i förordningen om digitala tjänster ska de behöriga myndigheterna också ha större genomförandebefogenheter, om de befogenheter som beskrivs ovan för att få ett slut på överträdelsen av förordningen har utövats och leverantören av förmedlingstjänster inte har rättat till en överträdelse av förordningen och verksamheten medför en allvarlig skada som inte kan undvikas genom användning av andra befogenheter enligt unionslagstiftningen eller nationell lagstiftning. I sådana fall ska den behöriga myndigheten ha befogenhet att ålägga tjänsteleverantörens högsta ledningsorgan att lämna in en åtgärdsplan för att få ett slut på överträdelsen av förordningen. Som en sista utväg i extrema situationer, om den behöriga myndigheten anser att en leverantör av förmedlingstjänster fortfarande inte följer förordningen och överträdelsen innebär ett brott som utgör ett hot mot människors liv eller säkerhet, kan den behöriga myndigheten begära att den behöriga rättsliga myndigheten i medlemsstaten beslutar om en tillfällig begränsning av mottagarnas tillgång till den tjänst som berörs av överträdelsen. Före begäran till den rättsliga myndigheten ska myndigheten höra tjänsteleverantören. De åtgärder som den rättsliga myndigheten ålägger ska stå i proportion till överträdelsen av förordningen och om tillgången till tjänsten hindras får detta inte innebära en orimlig begränsning av tillgången till laglig information för tjänstemottagarna. Den begränsning av tillgången till tjänsteleverantörens tjänster som åläggs av den rättsliga myndigheten gäller i fyra veckor, och tidsfristen kan förlängas.

Vad gäller fastställandet av ovannämnda påföljdsavgifter innehåller artikel 25 i förordningen om politisk reklam ingen särskild hänvisning till artikel 52 i förordningen om digitala tjänster. Syftet är dock förmodligen att tillämpa bestämmelserna i förordningen om digitala tjänster, vilka utgör grunden för behörigheten att påföra påföljdsavgifter i fråga om förmedlingstjänster.

I ingressen till förordningen om politisk reklam betonas också särskilt att bestämmelserna i förordningen inte bör påverka tillämpningen av bestämmelserna i förordningen om digitala tjänster. Till följd av den överlappande regleringen är det därför nödvändigt att till alla delar följa bestämmelserna om påförandet av påföljdsavgifter i förordningen om digitala tjänster för att undvika att det uppstår skillnader i påföljdssystemet för förmedlingstjänster som försvårar tillämpningen. Påföljdsbestämmelserna behandlas närmare nedan.

De ovan beskrivna undersöknings- och genomförandebefogenheterna för behöriga myndigheter enligt artikel 51.1–3 i förordningen om digitala tjänster som tillämpas på tillsynen över skyldigheterna i artiklarna 7–17 och 21 vad gäller förmedlingstjänster kräver att de fastställs i nationell lagstiftning.

Undersöknings- och genomförandebefogenheter som gäller tillsynen över övriga skyldigheter

Enligt artikel 22.5 i förordningen om politisk reklam har de behöriga myndigheter som avses i punkt 4 i samma artikel och som ansvarar för tillämpningen och efterlevnaden av de aspekter av förordningen som inte avses i punkterna 1 och 3 i denna artikel, vid utförandet av sina uppgifter befogenheter att

- begära tillgång till uppgifter, handlingar eller nödvändig information, särskilt från sponsorn eller de berörda tillhandahållarna av politiska reklamtjänster, som de behöriga myndigheterna ska använda enbart för att övervaka och bedöma efterlevnaden av denna förordning, i enlighet med relevant lagstiftning om skydd av personuppgifter och skydd av konfidentiell information (artikel 22.5 a),
- utfärda varningar till tillhandahållare av politiska reklamtjänster när det gäller bristande fullgörande av skyldigheterna enligt denna förordning (artikel 22.5 b),
- beordra att överträdelser upphör och kräva att sponsorer eller tillhandahållare av politiska reklamtjänster vidtar nödvändiga åtgärder för efterlevnaden av denna förordning (artikel 22.5 c),
- fastställa eller begära att en rättslig myndighet utdömer böter eller ekonomiska sanktioner eller andra ekonomiska åtgärder, beroende på vad som är tillämpligt (artikel 22.5 d),
- vid behov fastställa ett löpande vite eller begära att en rättslig myndighet i deras medlemsstat gör det (artikel 22.5 e),
- vid behov föreskriva avhjälpan åtgärder som står i proportion till överträdelsen och som är nödvändiga för att få överträdelsen att faktiskt upphöra, eller begära att en rättslig myndighet i deras medlemsstat gör det (artikel 22.5 f),
- publicera ett uttalande som identifierar den eller de juridiska och fysiska personer som är ansvariga för överträdelsen av en skyldighet som fastställs i denna förordning och överträdelsens karaktär (artikel 22.5 g),
- utföra, eller begära att en rättslig myndighet beordrar eller tillåter, inspektioner av lokaler som tillhandahållare av politiska reklamtjänster använder för syften kopplade till deras närings-, företags-, hantverks- eller yrkesverksamhet, eller begära att andra myndigheter gör det, i syfte att granska, beslagta, kopiera eller utverka kopior eller utdrag av uppgifter i någon form, oavsett lagringsmedium (artikel 22.5 h).

Utöver rättigheterna att få information enligt artikel 22.5 a i förordningen ska en behörig myndighet enligt artikel 22.4 ha de rättigheter till information som avses i artikel 16, vilka omfattar endast information som gäller tillsynen över artiklarna 9, 11, 12 och 14. Artikel 16 i förordningen behandlas närmare i punkt 2.3.2.4.

I artikel 25 i förordningen om politisk reklam föreskrivs det om påföljdsbestämmelser. Enligt denna artikel ska medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner eller, vid behov, andra åtgärder som ska tillämpas på sponsorer eller tillhandahållare av politiska reklamtjänster för överträdelser av artiklarna 5–17, 20 och 21, och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att skyldigheterna fullgörs i lämplig tid. De sanktioner som påförs ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Vid fastställandet av bestämmelserna om sanktioner ska medlemsstaterna dessutom ta hänsyn till bestämmelserna om pressfrihet och yttrandefrihet i andra medier samt till regler eller normer för journalistyrket. (artikel 25.1)

Enligt artikel 25.2 ska de ekonomiska sanktionernas högsta tillåtna belopp baseras på den ekonomiska kapaciteten hos den enhet som är föremål för sanktioner och ska uppgå till a) 6 procent av sponsorns eller tillhandahållarens årsinkomst eller budget, beroende på vad som är tillämpligt och vad som är högst, eller b) 6 procent av sponsorns eller tillhandahållarens globala årsomsättning under det föregående räkenskapsåret. Enligt skäl 104 i ingressen till förordningen är ekonomiska sanktioner och viten olika åtgärder, varvid bestämmelserna i artikel 25.2 i fråga om det högsta beloppet för den påförda ekonomiska sanktionen avses tillämpas endast på ekonomiska sanktioner av straffnatur, såsom administrativa påföljdsavgifter. Vid föreläggande av vite tillämpas den nationella lagstiftningen.

Vid beslut om typ av sanktioner och deras nivå ska tillsynsmyndigheterna ta vederbörlig hänsyn, i varje enskilt fall, till bland annat överträdelsens karaktär, allvar, upprepning och varaktighet, om överträdelsen skett med uppsåt eller genom oaktsamhet, åtgärder som vidtagits för att mildra eventuella skador, relevanta tidigare överträdelser och andra försvårande eller förmildrande omständigheter som är tillämpliga på omständigheterna i fallet, graden av samarbete med den behöriga myndigheten och, i tillämpliga fall, storleken på och den ekonomiska kapaciteten hos den enhet som är föremål för sanktioner. (Artikel 25.4) Sanktioner ska i varje enskilt fall vara effektiva, proportionella och avskräckande, med vederbörlig hänsyn till att tillräckliga och tillgängliga rättssäkerhetsgarantier tillhandahålls, särskilt behovet av att säkerställa att den politiska debatten förblir öppen och tillgänglig (skäl 104 i ingressen till förordningen).

Dessutom ska överträdelser av artiklarna 5, 5, 7, 11, 12, 13, 15 och 16 i förordningen om politisk reklam anses vara särskilt allvarliga om de avser politisk reklam som publiceras eller sprids under den sista månaden före ett val eller en folkomröstning och riktas till medborgare i den medlemsstat där det aktuella valet eller den aktuella folkomröstningen förrättas. I dessa situationer får medlemsstaterna också fastställa löpande viten för att förmå sponsorer, tillhandahållare av politiska reklamtjänster och utgivare av politisk reklam att sätta stopp för allvarliga och upprepade överträdelser av förordningen. (artikel 25.5)

De ovan beskrivna undersöknings- och genomförandebefogenheterna enligt artikel 22.5 är direkt tillämplig rätt. Enligt skäl 106 i ingressen omfattas de behöriga myndigheternas utövande av sina befogenheter enligt förordningen av politisk reklam av lämpliga rättssäkerhetsgarantier i enlighet med unionsrätten och nationell rätt, inbegripet effektiva rättsmedel och rättssäkerhet. Om rättssäkerhetsgarantier vad gäller utövandet av befogenheterna enligt artikel 22.5 kan således preciserande bestämmelser utfärdas i den nationella lagstiftningen.

2.5.2.3 Rätten att lämna in klagomål till den behöriga myndigheten

Enligt förordningen om politisk reklam ska de behöriga myndigheterna utan att det påverkar andra administrativa förfaranden eller rättsmedel på vederbörligt sätt handlägga alla anmälningar om eventuella överträdelser av förordningen och, på begäran, informera den anmälade personen eller enheten om uppföljningen. Under den sista månaden före val eller folkomröstningar ska dessutom alla anmälningar som inkommer avseende dessa val eller folkomröstningar handläggas utan oskäligt dröjsmål. De behöriga myndigheterna ska utan oskäligt dröjsmål översända klagomål som omfattas av behörigheten för en annan behörig myndighet i en annan medlemsstat till den behöriga myndigheten. (artikel 24).

Även om ordet ”klagomål” används i förordningen ger artikeln inte automatiskt upphov till en partsställning (klagomålet riktas allmänt mot ”en påstådd överträdelse av denna förordning”), det vill säga det rör sig huvudsakligen om en anmälan till en myndighet som syftar till att göra en eventuell överträdelse av förordningen känd för myndigheten. Myndigheten kan, enligt sin bedömning, inleda en undersökning av den eventuella överträdelsen av förordningen, vilket i sin tur kan leda till ett överklagbart förvaltningsbeslut. Efter att ha mottagit klagomålet ska tillsynsmyndigheten bedöma klagomålet och vid behov vidarebefordra det till en annan tillsynsmyndighet som ansvarar för ärendet. I situationer där klagomålet gäller ett ärende som hör till en annan medlemsstats ansvarsområde ska den tillsynsmyndighet som mottagit klagomålet översända det till den myndighet som ansvarar för gränsöverskridande samarbete. Myndighetssamarbete på nationell nivå och mellan medlemsstater behandlas närmare i avsnitten 2.5.2.4 och 2.5.2.5.

2.5.2.4 Myndighetssamarbete på nationell nivå

I artikel 22.7 och 22.9 föreskrivs det om de nationella myndigheternas samarbete inom medlemsstaterna och samordningen av detta. Enligt artikel 22.7 ska medlemsstaterna säkerställa att det förekommer ändamålsenligt och strukturerat samarbete och effektiv och strukturerad samordning på nationell nivå mellan alla berörda myndigheter som avses i artikel 22.1–4. Enligt nämnda punkt innefattar detta snabbt och säkert informationsutbyte, bland annat genom att anmäla upptäckta överträdelser som är relevanta för andra myndigheter, dela med sig av resultat och sakkunskap och samarbeta om tillämpningen och efterlevnaden av relevanta regler.

Enligt punkt 9 i nämnda artikel ska medlemsstaterna säkerställa att alla myndigheters respektive befogenheter är tydligt fastställda och att myndigheterna upprätthåller ett nära och ändamålsenligt samarbete vid fullgörandet av sina uppgifter. Varje medlemsstat ska dessutom utse en behörig myndighet som nationell kontaktpunkt på unionsnivå för tillämpningen av alla aspekter av förordningen. De nationella kontaktpunkterna ska stödja och underlätta ett ändamålsenligt samarbete mellan de nationella behöriga myndigheterna.

Förordningen förefaller innehålla bestämmelser om ett delvis överlappande samordningsansvar för den nationella kontaktpunkten och den samordnare för digitala tjänster som avses i förordningen om digitala tjänster. Enligt artikel 22.3 i förordningen bär den i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster avsedda samordnaren för digitala tjänster ansvar för säkerställandet av samordningen på nationell nivå i fråga om leverantörer av förmedlingstjänster. Enligt skäl 91 i ingressen till förordningen ska samordnaren för digitala tjänster säkerställa att tillsynen över skyldigheterna i förordningen om politisk reklam är förenlig med den tillsyn som utförs av de behöriga myndigheter som utsetts i enlighet med artikel 49 i förordningen om digitala tjänster.

Det ovannämnda samordningsansvaret för samordnaren för digitala tjänster vad gäller förordningen om politisk reklam förefaller endast omfatta tillsyn över skyldigheterna enligt artiklarna 7–17 och 21 i förordningen vad gäller förmedlingstjänster, eftersom artikel 22.3 i förordningen endast behandlar nämnda skyldigheter. Således omfattar samordningsansvaret inte exempelvis tillsyn över artiklarna 18 och 19, som utförs av dataskyddsmyndigheten enligt artikel 22.1 i förordningen. Denna tolkning styrks av artikel 22.1, enligt vilken kapitel VII i dataskyddsförordningen tillämpas på tillsyn över artiklarna 18 och 19. Enligt detta kapitel bär den dataskyddsmyndighet som avses i artikel 51 i dataskyddsförordningen ansvar bland annat för samordning på nationell nivå i dataskyddsfrågor.

Även om den kontaktpunkt som avses i artikel 22.9 ansvarar för nationell samordning av förordningen om politisk reklam, har både den dataskyddsmyndighet som avses i artikel 22.1 och den samordnare för digitala tjänster som avses i artikel 22.3 också samordningsuppgifter på nationell nivå som anknyter till förordningen om politisk reklam. Medlemsstaterna har dock möjlighet att koncentrera en betydande del av uppgifterna i förordningen till en myndighet, som också kan utses till nationell kontaktpunkt. Således kan medlemsstaterna på ett betydande sätt påverka tydligheten i och behovet av samordning av uppgiftsfördelningen (den föreslagna uppgiftsfördelningen behandlas närmare i avsnitt 4 och 5).

På basis av artikel 22.7 förefaller den centrala idén i samordningen vara att säkerställa att varje behörig myndighet får möjlighet att utreda eventuella misstankar om överträdelser som andra myndigheter fått kännedom om. Samordningsansvaret omfattar således inte sådana gemensamma befogenheter som är av betydelse för den oberoende tillsyn utövas av myndigheterna. Medlemsstaterna ska framför allt genom nationell lagstiftning säkerställa att de tillsyns- och samordningsmyndigheter som avses i förordningen, som delvis är samma myndigheter, sinsemellan kan utbyta information gällande tillsynen trots sekretessbestämmelserna.

2.5.2.5 Gränsöverskridande samarbete mellan nationella myndigheter

På gränsöverskridande samarbete mellan nationella myndigheter tillämpas bestämmelserna om gränsöverskridande samarbete i såväl förordningen om politisk reklam och dataskyddsförordningen som förordningen om digitala tjänster. Vilka bestämmelser som tillämpas beror på vilken tillsynsuppgift enligt artikel 22 i förordningen om politisk reklam som den gränsöverskridande situationen hänför sig till.

Samarbete på basis av dataskyddsförordningen

På den tillsynsuppgift som avses i artikel 22.1 i förordningen tillämpas i gränsöverskridande situationer kapitel VII i dataskyddsförordningen. Enligt skäl 94 i ingressen till förordningen bör tillsynsmyndigheter enligt artikel 51 i dataskyddsförordningen få stöd för att fullt ut utnyttja sina befogenheter enligt dataskyddsförordningen, såsom samarbetsförfarandet, mekanismen för enhetlighet och det skyndsamma förfarandet i gränsöverskridande tillsynsuppgifter enligt artiklarna 18 och 19 i förordningen om politisk reklam.

Samarbete på grundval av förordningen om digitala tjänster

På den tillsynsuppgift som avses i artikel 22.3 i förordningen tillämpas i gränsöverskridande situationer artiklarna 49, 58.1–4 och 60.1 i förordningen om digitala tjänster. I skäl 91 i ingressen till förordningen om politisk reklam preciseras att samordnare för digitala tjänster vid behov ska inleda gränsöverskridande samarbete med andra samordnare för digitala tjänster i enlighet med de mekanismer som fastställs i förordningen om digitala tjänster. Inom ramen för

förordningen om politisk reklam bör de gränsöverskridande mekanismerna dock begränsas till det nationella samarbetet mellan samordnare för digitala tjänster och inte omfatta unionsnivå i enlighet med förordningen om digitala tjänster.

Om en samordnare för digitala tjänster i en annan medlemsstat än den där leverantören av förmedlingstjänster är etablerad har skäl att misstänka att en leverantör av förmedlingstjänster bryter mot artiklarna 7–17 eller 21 i förordningen om politisk reklam på ett sätt som även inverkar negativt på användarna i en annan medlemsstat, får den således i enlighet med artikel 58.1–4 begära att samordnaren för digitala tjänster på etableringsorten undersöker saken och vidtar de åtgärder som krävs för att förordningen om politisk reklam ska efterlevas. Tillämpningen av artikel 60.1 i förordningen om digitala tjänster innebär dessutom att samordnaren för digitala tjänster i etableringslandet kan inleda och leda gemensamma utredningar om misstänkta överträdelser av artiklarna 7–17 och 21 i förordningen om politisk reklam i samband med förmedlingstjänster. Samordnaren får inleda en gemensam utredning på eget initiativ för att undersöka om leverantören av förmedlingstjänster har brutit mot ovannämnda artiklar i flera medlemsstater eller på rekommendation av nämnden för digitala tjänster efter det att minst tre nationella samordningsmyndigheter har begärt detta. I praktiken betyder det här att samordnarna av digitala tjänster kan inleda gränsöverskridande utredningar när det gäller undersökning av misstänkta överträdelser av artiklarna 7–17 och 21 i samband med förmedlingstjänster, trots att de inte har några tillsynsuppgifter enligt artikel 22.3.

Samarbete på grundval av förordningen om politisk reklam

På de uppgifter som avses i artikel 22.4 i förordningen om politisk reklam tillämpas bestämmelserna om gränsöverskridande situationer i artikel 23 i den förordningen. Utgångspunkten för gränsöverskridande samarbete är den behörighetsfördelning mellan medlemsstaterna som avses i artikel 23.1. Behörighetsfördelningen mellan medlemsstaterna presenteras i avsnitt 2.5.1.

I artikel 23.3–7 i förordningen föreskrivs det om samarbetssituationer och samarbetsförfaranden, där medlemsstaternas behöriga myndigheter ska bistå varandra. Avsikten är att begäran om information, meddelanden om misstänkta överträdelser samt svaren på dessa ska förmedlas via de nationella kontaktpunkterna inom ramen för de tidsfrister som särskilt föreskrivs i artikeln. Gränsöverskridande begäran syftar till att säkerställa en ändamålsenlig, effektiv och konsekvent användning av befogenheterna i artikel 22.5. Således kan samarbetet till exempel gälla en situation där en sponsor är etablerad i en annan medlemsstat än den tjänstetillhandahållare som sponsorn har köpt tjänster av.

I artikel 23.8–10 i förordningen föreskrivs det om behöriga myndigheters gemensamma utredningar. Om utredningen av en påstådd överträdelse gäller tillhandahållande av politiska reklamtjänster i en eller flera medlemsstater där tillhandahållaren av politiska reklamtjänster inte har sitt huvudsakliga verksamhetsställe får den behöriga myndigheten där det huvudsakliga verksamhetsstället finns inleda en gemensam utredning med deltagande av den eller de berörda behöriga myndigheterna i de medlemsstaterna. Om en behörig myndighet beslutar att inte delta i en gemensam utredning ska den lägga fram en motiverad förklaring till detta för de andra behöriga myndigheterna.

2.5.2.6 Nätverket för nationella kontaktpunkter

I enlighet med artikel 22.8 i förordningen ska de nationella kontaktpunkter som medlemsstaterna har utsett sammanträda regelbundet på unionsnivå i nätverket för nationella

kontaktpunkter. Nätverket för nationella kontaktpunkter ska fungera som en plattform för regelbundet utbyte av information och bästa praxis och samarbete mellan de nationella kontaktpunkterna och kommissionen. Enligt nämnda punkt ska nätverket för nationella kontaktpunkter i synnerhet underlätta samarbetet på unionsnivå kring tillämpningen och efterlevnaden av förordningen om politisk reklam och underlätta utarbetandet av riktlinjer för att hjälpa sponsorer och tillhandahållare av politiska reklamtjänster. Dessutom ska nätverket ha ett nära samarbete med det europeiska valsamarbetsnätverket, den europeiska gruppen av regleringsmyndigheter för audiovisuella medietjänster och andra relevanta nätverk eller organ för att underlätta ett snabbt och säkert informationsutbyte i frågor som rör tillsyn och efterlevnad av förordningen om politisk reklam. Samarbetet i nätverket kommer sannolikt att anknyta till delning av statistik, rättspraxis och olika lagtolkningar, och nätverket behöver därför inte delges personuppgifter eller sekretessbelagd information som fås i samband med tillsyn.

2.5.2.7 Offentliggörande av datum för val och folkomröstningar

I artikel 26 i förordningen föreskrivs det att medlemsstaterna ska offentliggöra datumen för sina val och folkomröstningar och, om tillämpligt, för sina valperioder på en lättillgänglig plats och med lämplig hänvisning till förordningen om politisk reklam. Enligt nämnda artikel ska kommissionen också tillhandahålla en offentlig portal där medlemsstaterna omedelbart efter tillkännagivandet ska ange datumen för sina val, folkomröstningar och, om tillämpligt, valperioder. Dessa åtgärder syftar till att främja efterlevnaden av förordningen, eftersom till exempel det förbud mot att tillhandahålla tjänster som föreskrivs i artikel 5.2 är kopplat till perioden före ett val eller en folkomröstning.

2.5.3 Kommissionens befogenheter vid tillsynen över förordningen om politisk reklam

I förordningen om politisk reklam fastställs inga särskilda befogenheter för kommissionen att övervaka fullgörandet av skyldigheterna i förordningen. I den mån kommissionen har exklusiv behörighet att övervaka mycket stora onlineplattformar och mycket stora sökmotorer i den mening som avses i förordningen om digitala tjänster och kontrollera att de fullgör de skyldigheter som föreskrivs i förordningen om digitala tjänster (skyldigheter enligt kapitel III stycke 5 i förordningen om digitala tjänster), har kommissionen enligt skäl 91 i förordningen om politisk reklam befogenheter att bedöma dessa aktörers fullgörande av sina skyldigheter avseende den europeiska databasen över politiska reklammeddelanden, vilka det föreskrivs om i artikel 13 i förordningen om politisk reklam, och vilka anknyter till skyldigheterna i dataskyddsförordningen. Kommissionens befogenheter när det gäller tillsyn över mycket stora aktörer fastställs i artiklarna 67–76 i dataskyddsförordningen.

2.5.4 Kommissionens delegerade befogenheter och genomförandebefogenheter

I artikel 28 föreskrivs det om utövande av delegering. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 12.6 och 19.5 ges till kommissionen för en period på fyra år. Europaparlamentet eller rådet får när som helst återkalla sådan delegering av befogenhet. Beslutet att återkalla befogenhet påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft. Innan kommissionen antar en delegerad akt ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning. Artikel 28 innehåller också närmare bestämmelser om förfaranden och verksamhetsprinciper i samband med antagandet av delegerade akter.

Dessutom ges kommissionen de genomförandebefogenheter som avses i artiklarna 11.4, 12.7 och 13.6.

Enligt artikel 29 i förordningen biträds kommissionen av en kommitté, som ska vara en kommitté i enlighet med förordning (EU) 182/2011. Genomförandeakterna i artiklarna 11.4 och 12.7 antas i ett kommittéförfarande i enlighet med det granskningsförfarande enligt artikel 5 i förordning (EU) 182/2011 som avses i artikel 29.2.

2.5.5 Slut- och övergångsbestämmelser

Artikel 27 i förordningen reglerar konsekvensbedömningen av förordningen. Kommissionen ska under de första åren då förordningen tillämpas bedöma de olika konsekvenserna av förordningen om politisk reklam. Den ska bland annat bedöma hur transparensåtgärderna fungerar samt förordningens konsekvenser för små och medelstora företag i mediebranschen. Förordningen trädde i kraft den 20 mars 2024 och börjar i regel tillämpas den 10 oktober 2025. Tillämpningen av bestämmelsen om förbud mot diskriminering i artikel 5.1 i förordningen har redan inletts.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

Förordningen om politisk reklam, som är en direkt tillämplig förordning, innehåller de bestämmelser om transparens i politisk reklam och inriktning av onlinereklam som beskrivs ovan, och representerar både helt ny reglering och sådan som redan finns bland annat i dataskyddsförordningen och i förordningen om digitala tjänster. Här följer en översikt om konsekvenserna av förordningen om politisk reklam för den nationella lagstiftningen och om förordningens förhållande till den nationella lagstiftningen.

3.1 Regleringen i förordningen om digitala tjänster

Förordningen om politisk reklam innehåller bestämmelser som överlappar eller är mer detaljerade än EU:s förordning om digitala tjänster (EU) 2022/2065 (förordningen om digitala tjänster). I förordningen om digitala tjänster ingår allmänna transparenskrav för reklam som gäller onlineplattformar samt reglering avseende inriktning av reklam. Dessutom ålägger förordningen om digitala tjänster alla värdtjänstleverantörer online att i sin tjänst tillhandahålla en mekanism för anmälan av olagligt innehåll. Förordningen om digitala tjänster är direkt tillämplig lagstiftning, men kompletterande nationella bestämmelser om tillsynen av skyldigheterna har utfärdats. Bestämmelser om den nationella tillsynen över förordningen om digitala tjänster finns i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster (18/2024).

I artikel 26.1 a–c föreskrivs det att en onlineplattform ska informera tjänstemottagarna om att det är fråga om annonsering, för vems räkning annonsen visas och vem som betalat för den. Enligt artikel 26.1 d ska en onlineplattform också ge information om de parametrar som använts för att fastställa vilka mottagare som annonsen ska presenteras för. Annonsering omfattar enligt definitionerna annonsering för både kommersiella och icke-kommersiella syften. Med icke-kommersiell annonsering avses både politisk annonsering, som också omfattas av förordningen om politisk reklam, och annan samhällelig annonsering. Den nationella tillsynen över artikel 26.1 a–c i förordningen om digitala tjänster är uppdelad så att konsumentombudsmannen utövar tillsyn över skyldigheterna avseende kommersiell annonsering och dataombudsmannen utövar tillsyn över icke-kommersiell annonsering. Tillsynen över artikel 26.1 d hör till alla delar till dataombudsmannen.

I artikel 26.2 i förordningen om digitala tjänster föreskrivs det att leverantörer av onlineplattformar inte får tjänstemottagare få presentera annonser som bygger på profilering, enligt definitionen i artikel 4.4 i förordning (EU) 2016/679, med användning av särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9.1 i förordning (EU) 2016/679. Enligt artikel

27 i förordningen om digitala tjänster ska leverantörer av onlineplattformar som använder rekommendationssystem också i sina allmänna villkor, på ett klart och begripligt sätt, ange de huvudparametrar som används i deras rekommendationssystem, liksom alla eventuella möjligheter som tjänstemottagarna har att modifiera eller påverka dessa huvudparametrar. Enligt artikel 28 i förordningen om digitala tjänster får leverantörer av onlineplattformar inte presentera annonser på sina gränssnitt som bygger på profilering enligt definitionen i EU:s allmänna dataskyddsförordning med hjälp av tjänstemottagarens personuppgifter när de med rimlig säkerhet är medvetna om att tjänstemottagaren är minderårig. Det ovan beskrivna förbudet mot profilering och reklam som riktar sig till minderåriga samt insynen i rekommendationssystemen och möjligheterna att hantera dessa övervakas av dataombudsmannen.

I enlighet med artikel 16 i förordningen om digitala tjänster ska alla värdtjänstleverantörer (t.ex. värdtjänster, molntjänster och onlineplattformstjänster), oberoende av företagets storlek, i sin tjänst införa en anmälningsmekanism där varje individ eller enhet kan anmäla olagligt innehåll i värdtjänsten. Anmälningsmekanismen ska möjliggöra att anmälningarna om olagligt innehåll är tillräckligt exakta och motiverade. Efter att ha mottagit meddelandet ska tjänstleverantören fatta sitt beslut med anledning av anmälan på ett snabbt, aktsamt och objektivt sätt. Transport och kommunikationsverket övervakar de skyldigheter som hänför sig till anmälningsförfarandet.

De ovan beskrivna skyldigheterna överlappar delvis skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam. De transparenskyldigheter och inriktningsregler som anges i artiklarna 11–12 och 18–19 i förordningen om politisk reklam inkluderar de situationer som avses i artiklarna 26–28 i förordningen om digitala tjänster, vilka gäller den del av den icke-kommersiella reklamen som kan definieras som politisk reklam. De mekanismer för angivande av reklammeddelanden som strider mot förordningen om politisk reklam som föreskrivs i artikel 15 i förordningen inkluderar liknande bestämmelser om kraven på anmälningsmekanismer som artikel 16 i förordningen om digitala tjänster. Enligt ingressen till förordningen om politisk reklam kan tillhandahållare av politisk reklam som är värdtjänster och som redan är skyldiga att tillhandahålla anmälningsmekanismer enligt artikel 16 i förordningen om digitala tjänster utnyttja redan befintliga anmälningsmekanismer för att uppfylla sina skyldigheter enligt förordningen om politisk reklam.

På grund av de överlappande skyldigheterna i förordningen om digitala tjänster och förordningen om politisk reklam har man strävat efter att harmonisera tillsyns- och påföljdssystemet för förordningen om politisk reklam med förordningen om digitala tjänster. Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam tillämpas vid tillsynen över artiklarna 7–17 och 21 i förordningen i fråga om förmedlingstjänster de befogenheter som föreskrivs i artikel 51 i förordningen om digitala tjänster. Vidare ansvarar den samordnare för digitala tjänster som avses i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster, i Finland Transport- och kommunikationsverket, för samordningen på nationell nivå i fråga om förmedlingstjänster och tillämpar därvid artiklarna 49, 58.1–4 och 60 i förordningen om digitala tjänster.

I artikel 51 i förordningen om digitala tjänster föreskrivs det om behöriga myndigheters befogenheter vad gäller undersökning och efterlevnadskontroll. Enligt nämnda artikel ska de behöriga myndigheterna ha följande befogenheter vid tillsynen över bestämmelserna i förordningen om digitala tjänster:

- nödvändiga befogenheter att begära och få information,

- befogenhet att utföra, eller begära att en rättslig myndighet i samordnarens medlemsstat beordrar, inspektioner av lokaler som används av dessa leverantörer eller dessa personer för syften relaterade till deras närings- eller yrkesverksamhet, befogenhet att godkänna de åtaganden som erbjuds av dessa leverantörer när det gäller deras efterlevnad av denna förordning och att göra dessa åtaganden bindande,
- befogenhet att beordra att leverantörens överträdelser upphör och, när så är lämpligt, att föreskriva avhjälpande åtgärder som står i proportion till överträdelsen och som är nödvändiga för att få överträdelsen att upphöra, eller begära att en rättslig myndighet i samordnarens medlemsstat gör detta, befogenhet att ålägga leverantören av förmedlingstjänster böter, eller begära att en rättslig myndighet gör detta, för bristande efterlevnad av förordningen,
- befogenhet att förelägga eller begära att den rättsliga myndigheten ska förelägga vite för att säkerställa att överträdelsen av förordningen om upphör i enlighet med myndighetens föreläggande eller för att säkerställa att den behöriga myndighetens undersökningsföreläggande följs,
- befogenhet att vidta interimistiska åtgärder eller begära att den nationella behöriga rättsliga myndigheten godkänner interimistiska åtgärder för att undvika risken för allvarlig skada,
- befogenhet att ålägga dessa leverantörers ledningsorgan att anta och lägga fram en åtgärdsplan med de åtgärder som är nödvändiga för att få överträdelsen att upphöra, om de befogenheter som beskrivs ovan för att få ett slut på överträdelsen av förordningen har utövats och leverantören av förmedlingstjänster inte har rättat till en överträdelse av förordningen och verksamheten medför en allvarlig skada som inte kan undvikas genom användning av andra befogenheter enligt unionslagstiftningen eller nationell lagstiftning,
- som en sista utväg i extrema situationer, om den behöriga myndigheten anser att en leverantör av förmedlingstjänster fortfarande inte följer förordningen om digitala tjänster och överträdelsen innebär ett brott som utgör ett hot mot människors liv eller säkerhet, befogenhet att begära att den behöriga rättsliga myndigheten i medlemsstaten beslutar om en tillfällig begränsning av mottagarnas tillgång till den tjänst som berörs av överträdelsen

Enligt artikel 52 i förordningen om digitala tjänster ska det högsta beloppet för påföljdsavgift vid ekonomiska sanktioner, som kan påföras för underlåtelse att fullgöra en skyldighet i förordningen om digitala tjänster, vara 6 procent av den globala årsomsättningen för den berörda leverantören av förmedlingstjänster under den föregående räkenskapsperioden, och det högsta beloppet för vite 5 procent av den genomsnittliga dagliga globala omsättningen eller resultatet för den berörda leverantören av förmedlingstjänster under den föregående räkenskapsperioden för varje dag av dröjsmålet, räknat från den dag som anges i myndighetens beslut. Det är värt att notera att påföljdsavgiften i förordningen om politisk reklam också utgör 6 procent. Däremot avviker bestämmelsen om vite i förordningen om politisk reklam från förordningen om digitala tjänster, eftersom inget högsta belopp för vite fastställs.

Enligt artikel 49 i förordningen om digitala tjänster ska medlemsstaterna dessutom utse en av de behöriga myndigheterna för tillsyn över förordningen om digitala tjänster till sin samordnare för digitala tjänster. Samordnaren för digitala tjänster ska ansvara för alla frågor som rör tillsynen över och kontrollen av efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster i den medlemsstaten, om inte den berörda medlemsstaten har gett andra behöriga myndigheter ansvar för vissa specifika uppgifter eller sektorer. Samordnaren för digitala tjänster har till uppgift att säkerställa samordningen av ärenden på nationell nivå och inleda gränsöverskridande samarbete inom ramen för sina befogenheter i enlighet med artikel 58 i förordningen om digitala tjänster.

Detta innebär att om en myndighet i en annan medlemsstat än den där leverantören av förmedlingstjänster är etablerad har skäl att misstänka att en leverantör av förmedlingstjänster bryter mot förordningen om digitala tjänster på ett sätt som även inverkar negativt på användarna i en annan medlemsstat, får den begära att samordningsmyndigheten på etableringsorten undersöker saken och vidtar de åtgärder som krävs för att förordningen om digitala tjänster ska efterlevas (artikel 58.1). Nämnden för digitala tjänster får också göra en sådan begäran till samordningsmyndigheten i etableringslandet om samordnarna i minst tre medlemsstater tar initiativ till detta (artikel 58.2). Samordnaren för digitala tjänster i etableringslandet ska därefter rapportera sin bedömning av den misstänkta överträdelsen samt en redogörelse för möjliga undersöknings- och efterlevnadsåtgärder (artikel 58.5).

Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam tillämpas på tillsynen över förmedlingstjänster endast artikel 58.1–4 i förordningen om digitala tjänster. I praktiken utnyttjas samordnarna för digitala tjänster vid samordning av gränsöverskridande situationer enligt förordningen om politisk reklam, men de har inte den i artikel 58.5 i förordningen om digitala tjänster avsedda skyldigheten att bedöma överträdelser av förordningen om politisk reklam gentemot andra samordnare av digitala tjänster eller den ovannämnda nämnden.

Enligt artikel 60.1 i förordningen om digitala tjänster kan samordnaren för digitala tjänster i etableringslandet inleda och leda gemensamma undersökningar om misstänkta överträdelser av förordningen om digitala tjänster. Samordnaren får inleda en gemensam utredning på eget initiativ för att undersöka om leverantören av förmedlingstjänster har brutit mot förordningen i flera medlemsstater eller på rekommendation av nämnden för digitala tjänster efter det att minst tre nationella samordningsmyndigheter har begärt detta. Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam tillämpas på tillsynen över artiklarna 7–17 och 21 i förordningen om politisk reklam samma mekanism enligt förordningen om digitala tjänster, så att dess tillämpning dock begränsas till det nationella samarbetet mellan samordnarna för digitala tjänster.

De ovan beskrivna befogenheterna vad gäller undersökning och efterlevnadskontroll för behöriga myndigheter enligt artikel 51 i förordningen om digitala tjänster samt de nationella bestämmelserna om beloppen för påföljdsavgifter och vite har inkluderats i kapitel 2 och 3 i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet. Med stöd av dessa har dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket behövliga befogenheter enligt artikel 51 i förordningen om digitala tjänster när de utövar tillsyn över de ovan beskrivna skyldigheterna i förordningen om digitala tjänster, som överlappar förordningen om politisk reklam.

Artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam ger medlemsstaterna prövningsrätt när det gäller valet av behöriga myndigheter för tillsyn över förmedlingstjänsterna. De utsedda myndigheterna får enligt punkt 22.4 vara samma som avses i förordningen om digitala tjänster eller andra myndigheter som medlemsstaterna anser uppfylla de krav på oberoende som förutsätts hos en tillsynsmyndighet. I ingressen till förordningen om politisk reklam betonas dock särskilt att tillsynen ska vara förenlig med den tillsyn som utförs av de behöriga myndigheter som utsetts i enlighet med artikel 49 i förordningen om digitala tjänster. Medlemsstaterna har dock i sista hand prövningsrätt när det gäller att utse tillsynsmyndigheter och ordna tillsynen i enlighet med båda förordningarna.

Vid tillämpning av den nationella prövningsrätten finns det skäl att beakta att även om skyldigheterna i förordningen om politisk reklam delvis överlappar skyldigheterna i förordningen om digitala tjänster, är de till stora delar mer detaljerade och omfattar fler aktörer än bestämmelserna i förordningen om digitala tjänster. En utgivare av politisk reklam, som definieras i förordningen om politisk reklam och som omfattas av bland annat artiklarna 11–12 i förordningen, kan till exempel samtidigt publicera politisk reklam via både förmedlingstjänster

och övriga tjänster, såsom radio-, tv- eller tidningstjänster. Sålunda ter det sig inte ändamålsenligt att avskilja tillsynsuppgifterna i samband med förmedlingstjänster till en egen tillsynshelhet, utan det mest ändamålsenliga är att koncentrera dem till en myndighet, som föreslås vara statens revisionsverk. Det finns således ett behov att för statens revisionsverk fastställa undersöknings- och efterlevnadsbefogenheter i enlighet med både artikel 22.5 i förordningen om politisk reklam och artikel 51 i förordningen om digitala tjänster.

Samtidigt föreslås det att de tillsynsuppgifter som gäller transparens i samhällelig och politisk reklam som föreskrivs i artikel 26.1 a–c i förordningen om digitala tjänster överförs till statens revisionsverk. På detta sätt undviks en oändamålsenlig och delvis överlappande uppgiftsfördelning, förtydligas och förenklas tillsynen och förbättras samstämmigheten i de överlappande skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster. När lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet stiftades betonade grundlagsutskottet att de nya och komplicerade bestämmelserna gör att det i fortsättningen är särskilt viktigt att följa och bedöma regleringshelhetens konsekvenser och funktion både nationellt och på EU-nivå (GrUU 13/2023 rd). Vid behandlingen av U-skrivelsen om förordningen om politisk reklam betonade utskottet ett förtydligande av förhållandet mellan de två förordningarna (GrUU 57/2022 rd). Överföringen av uppgifter uppfyller således också de behov som utskottet framför.

I praktiken innebär en koncentration av tillsynsuppgifterna till statens revisionsverk också att Transport- och kommunikationsverkets roll som samordnare för digitala tjänster enligt förordningen om digitala tjänster begränsas till en allmän samordningsuppgift vad gäller förordningen om politisk reklam. I denna uppgift förmedlar Transport- och kommunikationsverket information till den myndighet som ansvarar för tillsynen över artiklarna 7–17 och 21 i förordningen om politisk reklam i tillsynsfall som anknyter till förmedlingstjänster och som verket får kännedom om antingen på nationell nivå eller i ett gränsöverskridande förfarande. Transport- och kommunikationsverket har dessutom befogenheter enligt förordningen om digitala tjänster att övervaka den anmälningsmekanism enligt artikel 16 i förordningen som också kan utnyttjas i fullgörandet av skyldigheterna enligt artikel 15 i förordningen om politisk reklam. I detta avseende föreslås det ändå inte att tillsynen över artikel 15 i förordningen om politisk reklam överförs till Transport- och kommunikationsverket, eftersom detta skulle splittra tillsynen över förordningen om politisk reklam på ett oändamålsenligt sätt.

Fördelningen av tillsynsuppgifter behandlas närmare i punkt 3.7.1.

3.2 Dataombudsmannens uppgifter och behörighet

Dataombudsmannen har allmän behörighet att övervaka behandlingen av personuppgifter i samband med politisk reklam. Bestämmelser om dataombudsmannens uppgifter och undersökningsbefogenheter finns i EU:s allmänna dataskyddsförordning och i den nationella dataskyddslagen (1050/2018) som preciserar och kompletterar förordningen.

Artikel 55–59 i dataskyddsförordningen innehåller bestämmelser om medlemsstaternas tillsynsmyndigheters uppgifter och befogenheter. Enligt 14 § i dataskyddslagen har dataombudsmannen de uppgifter och befogenheter som anges i artiklarna 55–59 i dataskyddsförordningen. Dataombudsmannens undersökningsbefogenheter enligt dataskyddsförordningen omfattar bland annat rätten att ålägga en personuppgiftsansvarig eller en företrädare för ett personuppgiftsbiträde att tillhandahålla all information som behövs för att dataombudsmannen ska kunna utföra sina uppgifter, befogenhet att utföra inspektioner, tillgång till den personuppgiftsansvariges och personuppgiftsbitrådets alla lokaler, inklusive utrustning

och medel för databehandling. När det gäller korrigerande befogenheter har dataombudsmannen bland annat befogenhet att utfärda en varning och en anmärkning, att utfärda ett föreläggande till den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet att se till att behandlingen överensstämmer med dataskyddsförordningen, att ålägga den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet att följa den registrerades begäran, att utfärda ett tillfälligt eller permanent förbud mot behandling, inklusive ett förbud mot behandling samt att ålägga en administrativ påföljdsavgift. Enligt 14 § i dataskyddslagen har dataombudsmannen också andra uppgifter och befogenheter som anges annanstans i lag. Dataombudsmannens befogenheter kompletteras också av den rätt att förelägga vite som föreskrivs i 22 § i dataskyddslagen och rätten enligt 18 § i den lagen att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få de uppgifter som behövs för skötseln av sina uppgifter.

I 24 § i dataskyddslagen föreskrivs om behörigheten för ett påföljdskollegium vid dataombudsmannens byrå att påföra en administrativ påföljdsavgift enligt artikel 83 i dataskyddsförordningen för brott mot dataskyddsförordningen. Påföljdskollegiet ska bestå av dataombudsmannen och de biträdande dataombudsmännen. Administrativ påföljdsavgift påförs på framställan. Administrativ påföljdsavgift får inte påföras statliga myndigheter, statliga affärsverk, kommunala myndigheter, självständiga offentligrättsliga institutioner, riksdagens ämbetsverk, republikens presidents kansli, evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ortodoxa kyrkan i Finland och de två sistnämndas församlingar, kyrkliga samfundligheter och övriga organ.

Administrativa sanktionsavgifter som dataombudsmannen påför enligt artikel 83 i dataskyddsförordningen kan uppgå till högst 20 000 000 euro eller, om det är fråga om ett företag, 4 procent av den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbiträdets totala årliga globala omsättning under räkenskapsperioden.

Dataombudsmannen har de befogenheter som anges ovan inom den egna medlemsstatens territorium. Dataombudsmannen samarbetar med andra dataskyddsmyndigheter i EU inom ramen för principen om en enda kontaktpunkt och deltar i förfarandet för enhetlighet mellan dataskyddsmyndigheterna (artikel 60 i den allmänna dataskyddsförordningen). Dataombudsmannen ska samarbeta, inklusive utbyta information, och erbjuda ömsesidigt bistånd till andra tillsynsmyndigheter för att se till att den allmänna dataskyddsförordningen tillämpas och verkställs på ett enhetligt sätt (artikel 57.1 g i den allmänna dataskyddsförordningen). Dataombudsmannen kan också vid behov genomföra gemensamma operationer med andra tillsynsmyndigheter (artikel 62 i den allmänna dataskyddsförordningen). Till den del en personuppgiftsansvarig eller ett personuppgiftsbiträde enligt den allmänna dataskyddsförordningen inte är etablerade inom EU/EES-området är dataombudsmannen behörig att behandla ett ärende som gäller den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet och som har anhängiggjorts hos någondera av dem.

Utöver vad som nämns ovan utövar dataombudsmannen tillsyn över bestämmelserna i förordningen om digitala tjänster om transparens i samhällelig och politisk reklam, förbudet mot användning av så kallade känsliga personuppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter i profilerad annonsering, transparensen i de parametrar som används i rekommendationssystem och minderårigas privatliv och förbudet mot profilerad annonsering som riktar sig till minderåriga (detta granskas närmare i avsnitt 3.1).

I artiklarna 18 och i 19 i förordningen om politisk reklam föreskrivs det om ytterligare begränsningar och villkor som kompletterar dataskyddsförordningen avseende inriktningsteknik och annonsleveransteknik i samband med politisk onlinereklam samt krav på transparens. Enligt artikel 22.1 i förordningen är dataombudsmannen behörig att övervaka tillämpningen av ovannämnda artiklar inom sitt behörighetsområde, så att de befogenheter som

föreskrivs i artikel 58 och kapitel VII i dataskyddsförordningen tillämpas. För överträdelse av skyldigheterna enligt artiklarna 18 och 19 i förordningen om politisk reklam kan sanktionsavgifter i enlighet med artikel 83 i dataskyddsförordningen påföras (se artikel 25.6 i förordningen om politisk reklam).

3.3 Den nationella lagstiftningen om val- och partifinansiering

Lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009), den så kallade valfinansieringslagen, och partilagen (10/1969) innehåller bestämmelser om transparens i samband med politisk reklam som kräver att betalarens namn märks ut.

Enligt 4 § 5 mom. i lagen om kandidaters valfinansiering ska en kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen eller är avsedd att stödja den framgår vem som betalar reklamen. I lagen anges inte särskilt vad som avses med stödgrupp, men enligt motiveringen i regeringens proposition (RP 13/2009 rd) avser uttrycket stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten alla de grupper av personer som arbetar kring kandidaten för att genomföra valkampanjen. Det har ingen betydelse huruvida sammanslutningen är registrerad eller inte, så länge gruppen endast stöder kandidaten i fråga. Det är fråga om samma grupp för vilkas del bidrag som de tagit emot måste ingå i redovisningen av valfinansiering.

Enligt 8 b § 5 mom. i partilagen ska ett parti och en partiförening se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen eller är avsedd att stödja den framgår vem som betalar reklamen. Enligt partilagen gäller skyldigheten i egna kampanjer partiet, dvs. partiets centralorganisation, och partiföreningar som enligt partilagen är föreningar som enligt stadgarna för partiet eller en av dess medlemsföreningar hör till partiet eller medlemsföreningen.

I fråga om både enskilda kandidater och partiet gäller skyldigheten den kampanjperiod som fastställs i lagen, dvs. en tidsperiod som börjar sex månader före och slutar två veckor efter valdagen.

Både enligt lagen om kandidaters valfinansiering och partilagen ska det av reklamen framgå vem som betalar den. Ingen annan information förutsätts enligt lagen. Grundlagsutskottet har konstaterat (GrUB 3/2010 rd) att om ett parti själv betalar reklamen, räcker det med att partiets namn är tydligt utsatt i reklamen. Enligt utskottet räcker det också för en enskild kandidats valreklam att kandidatens namn tydligt framgår av reklamen, om han eller hon själv betalar för den. Enligt valfinansieringslagen får namnet på en enskild person dock inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av den reklam som personen betalat för är mindre än 800 euro vid kommunalval eller mindre än 1 500 euro vid riksdagsval, välfärdsområdesval, presidentval eller Europaparlamentsval. I partilagen är gränsen i euro 1 500 euro i samtliga fall. Undantaget för mindre donationer gäller endast enskilda personer, inte exempelvis företag eller andra sammanslutningar.

I sista hand är det annonsens upphovsman som avgör om det handlar om valreklam eller en annan typ av annons. I lagen definieras inte vad som avses med reklam. Ett reklammeddelande kan i princip vara vilket material som helst och i vilken form som helst som publiceras eller sprids för att stödja en kampanj. Skyldigheten gäller således såväl tidnings-, radio-, tv- och onlinereklam som utomhusreklam. Denna skyldighet gäller endast för avgiftsbelagd reklam. Ombesörjningsskyldigheten innebär inte att en kandidat till exempel är skyldig att se till att betalarens namn framgår av all reklam som stöder kandidaten, eftersom all sådan reklam inte nödvändigtvis hör till kandidatens bestämmanderätt. Däremot avses med reklam som ingår i

valkampanjen eller är avsedd att stödja den uttryckligen sådana situationer där kandidaten eller partiet har haft möjlighet att komma överens om reklamens innehåll med den som betalar reklamen. Dessa annonser som någon annan än kandidaten eller partiet har betalat ska ingå i redovisningen av valfinansieringen.

I lagen om kandidaters valfinansiering och partilagen ingår inga särskilda bestämmelser om tillsynen över eller sanktioner för överträdelse av ombesörjningsskyldigheten i samband med märkning av vem som betalat reklamen.

Regleringen om märkning av vem som betalat reklamen i valfinansieringslagen och partilagen överlappar delvis artiklarna 7, 11 och 12 i förordningen om politisk reklam. Både i den nationella lagstiftningen, vilken beskrivs ovan, och i förordningen om politisk reklam är målet att säkerställa allmänhetens tillgång till information om vem som betalat reklamen. En avgiftsbelagd reklam enligt den nationella lagstiftningen som ingår i en valkampanj eller är avsedd att stödja den hör således alltså till tillämpningsområdet för förordningen om politisk reklam. Således behöver det övervägas på vilket sätt det förbud som avses artikel 4.1 i förordningen om politisk reklam, enligt vilket medlemsstaterna inte av transparens-skäl i fråga om politisk reklam får behålla eller införa bestämmelser eller åtgärder som avviker från bestämmelserna i förordningen, påverkar behovet att ändra den nationella lagstiftningen.

Skyldigheten att märka ut reklamens sponsor åläggs i artiklarna 11–12 i förordningen om politisk reklam utgivaren av politisk reklam, inte sponsorn, som enligt definitionen i artikel 3.10 i förordningen om politisk reklam kan vara till exempel en i valfinansieringslagen avsedd kandidat, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten. Till denna del avviker den nationella lagstiftningen från regleringen i nämnda förordning. Artikel 7 i förordningen om politisk reklam ålägger dock också sponsorn att översända nödvändig information till utgivaren av politisk reklam så att denne kan fullgöra sina skyldigheter. I praktiken förutsätter bestämmelserna i valfinansieringslagen och partilagen att kandidater, kandidaternas stödgrupper, andra sammanslutningar som uteslutande arbetar för att stödja kandidaterna, partier eller partiföreningar till utgivaren av politisk reklam lämnar den information om sponsorn som behövs för att uppfylla målet med bestämmelserna. Det är också värt att notera att informationsinnehållet enligt artiklarna 11–12 i förordningen om politisk reklam delvis är mer omfattande än den information som förutsätts om sponsorn i den nationella lagstiftningen.

Förordningen om politisk reklam ger inte heller möjlighet att låta bli att publicera namnet på en enskild person i situationer där denna enskilda person beställer och betalar för ett politiskt reklammeddelande. Ur förordningens perspektiv blir denna person då i princip en sponsor, vars information ska framgå av reklammeddelandet och transparensmeddelandet. Om personen inte agerar i eget namn, utan via någon annan aktör eller part som kan anses vara en sponsor och som i sista hand kontrollerar sponsorn, och personen tillhandahåller ersättning för ett politiskt reklammeddelande, ska namnet på denna person publiceras i transparensmeddelandet. I praktiken handlar den sistnämnda situationen närmast om att man med hjälp av bulvanarrangemang försöker dölja de aktörer som står bakom det politiska reklammeddelandet.

I praktiken handlar de bestämmelser om undantag för mindre donationer i 4 § 5 mom. i valfinansieringslagen och 8 b § 5 mom. i partilagen om ovannämnda situationer, där en enskild person direkt beställer och betalar för politisk reklam. Sålunda kan de nationella bestämmelserna i fråga inte lämnas i kraft utan de ersätts med bestämmelserna i förordningen.

I skäl 57 i ingressen till förordningen betonas också särskilt att transparensmeddelandet inte behöver innehålla personuppgifter om enskilda personer som är inblandade i politisk reklam

men inte har något samband med sponsorn eller andra berörda politiska aktörer. En sådan situation kan uppstå till exempel när en enskild person gör en direkt donation till kandidaten, som sedan använder medlen för valreklam. I detta fall handlar det om kampanjfinansiering, som inte omfattas av tillämpningsområdet och den nationella lagstiftningen (se artikel 2.2). Undantaget för mindre donationer enligt valfinansieringslagen och partilagen förblir således till övriga delar i kraft. Sålunda kan enskilda personer i egenskap av donatorer fortfarande göra mindre donationer på annat sätt än genom direkt betald och beställd politisk reklam, och deras namn publiceras inte i redovisningen av val- och partifinansieringen utan separat samtycke.

Ändringarna i 4 § 5 mom. i valfinansieringslagen och 8 b § 5 mom. i partilagen behandlas närmare i punkt 7.3 och 7.4.

3.4 Lagen om yttrandefrihet i masskommunikation

Lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003, lagen om yttrandefrihet) tillämpas på politisk reklam som anknyter till den publikations- och programverksamhet som avses i lagen.

I 6 § i lagen om yttrandefrihet föreskrivs det om skyldigheten att spara upptagningar av program och nätpublikationer, vilken tjänar till att säkerställa bevismaterial för eventuella rättegångar i tviste- och brottmål samt tillgodoseendet av rätten till genmäle och rätten till rättelse (RP 54/2002). I praktiken kan en upptagning innehålla politiska reklammeddelanden, som också omfattar av skyldigheten av bevara information enligt artikel 9.1 i förordningen om politisk reklam. Syftet med och omfattningen av skyldigheten att bevara information samt bevaringstiden och bevaringssättet skiljer sig ändå avsevärt från bestämmelserna i 6 § i lagen om yttrandefrihet.

Enligt 18 § i den gällande lagen om yttrandefrihet kan en domstol på ansökan av en åklagare, en undersökningsledare eller en målsägande förelägga en utgivare eller en utövare av programverksamhet eller administratören av en sändare, server eller någon annan sådan anordning att avbryta distributionen av ett nätmeddelande, om det med hänsyn till meddelandets innehåll är uppenbart att det är straffbart att hålla det tillgängligt för allmänheten. Närmare bestämmelser om den behöriga tingsrätten finns i 19 §. I propositionen föreslås inte någon saklig ändring av 18 eller 19 §.

Enligt skäl 50 i förordningen om politisk reklam medför förordningen inte krav på att medlemsstaterna ska vidta åtgärder som står i strid med grundläggande principer rörande yttrande- och informationsfrihet såsom följer av konstitutionella traditioner eller regler om pressens eller andra mediers rättigheter och ansvarsområden och om särskilda förfarandegarantier för dem, när dessa regler hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar. Således syftar förordningen om politisk reklam eller den kompletterande nationella lagstiftningen inte till att ändra på de principer som föreskrivs i lagen om yttrandefrihet, såsom källskydd och chefredaktörens ansvar.

3.5 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

Bestämmelserna i direktivet om audiovisuella medietjänster (AVMS-direktivet) gällande krav på tillbörlig aktsamhet inom videodelningsplattformstjänster har genomförts i kapitel 26 a i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I lagen reglerar 226 c § innehållet i alla användningsvillkor för videodelningsplattformstjänster av alla storlekar och förutsätter bland annat att videodelningsplattformstjänster har system som gör det möjligt för användarna att på plattformen anmäla olagligt innehåll som anges i bestämmelserna. Trafik- och

kommunikationsverket övervakar att bestämmelserna i 26 a kap. i lagen iakttas i fråga om videodelningsplattformstjänster som är etablerade i Finland. I Finland har man inte identifierat leverantörer av videodelningsplattformstjänster enligt definitionen eller åtminstone inte betydande leverantörer av videodelningsplattformstjänster. Ett exempel på en videodelningsplattformstjänst som är etablerad utanför Finland är YouTube, som också är en mycket stor onlineplattform enligt artikel 3.8 i förordningen om politisk reklam.

Enligt 185 § i den gällande lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation kan tingsrätten på ansökan av en åklagare, en undersökningsledare eller den vars rätt ärendet gäller förordna att en sådan leverantör av informationssamhällets tjänster som avses i 184 § i lagen vid vite ska göra den information som denne lagrat oåtkomlig, om informationen uppenbart är sådan att det enligt lag är straffbart eller utgör grund för ersättningsansvar att hålla den tillgänglig för allmänheten eller förmedla den. Närmare bestämmelser om den behöriga tingsrätten finns i 186 §. I propositionen föreslås inte någon saklig ändring av 185 eller 186 §.

3.6 Bestämmelserna om icke-diskriminering i samband med tillhandahållande av tjänster

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden (det så kallade tjänstedirektivet) föreskrivs det om skyldigheter vad gäller icke-diskriminerande behandling i samband med tillhandahållande av tjänster. Enligt artikel 20.1 i tjänstedirektivet ska medlemsstaterna se till att tjänstemottagarna inte omfattas av diskriminerande krav som grundas på deras nationalitet eller bosättningsort. I artikel 20.2 föreskrivs det om medlemsstaternas skyldighet att se till att de allmänna villkoren för tillträde till en tjänst som tjänsteleverantören tillhandahåller allmänheten inte innehåller diskriminerande bestämmelser som grundar sig på tjänstemottagarens nationalitet eller bosättningsort. Enligt artikeln får detta dock inte utesluta möjligheten att införa skillnader i villkoren när dessa är direkt motiverade av objektiva faktorer.

I samband med genomförandet av tjänstedirektivet (RP 216/2009 rd) ansåg man det inte behövs någon ny nationell lagstiftning, utan bestämmelserna om förbud mot diskriminering i diskrimineringslagen och strafflagen ansågs uppfylla kraven i direktivet.

Enligt 8 § 1 mom. i diskrimineringslagen (1325/2014) får ingen diskrimineras på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person. En annan omständighet som gäller den enskilde som person kan vara till exempel bostadsort. Ingen får diskrimineras på nämnda grunder. Detta gäller såväl fysiska personer som juridiska personer. Brott mot diskrimineringsförbudet enligt diskrimineringslagen kan också leda till straffrättsliga påföljder. I 11 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) finns en bestämmelse om allmänt diskrimineringsbrott. Enligt paragrafen är diskriminering förbjuden på grund av ras, nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg, språk, kön, ålder, familjeförhållanden, sexuell läggning, genetiskt arv, funktionsnedsättning, hälsotillstånd, religion, samhälleliga åsikter, politisk eller facklig verksamhet eller någon annan därmed jämförbar omständighet.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/302 om åtgärder mot omotiverad geoblockering och andra former av diskriminering på grund av kunders nationalitet, bosättningsort eller etableringsort på den inre marknaden och om ändring av förordningarna (EG) nr 2006/2004 och (EU) 2017/2394 samt direktiv 2009/22/EG (geoblockeringsförordningen) innehåller bestämmelser som preciserar bestämmelserna om icke-diskriminering i tjänstedirektivet och syftar till att förhindra omotiverad geoblockering, där en försäljare av varor eller tjänster hindrar en kund från att köpa en produkt eller en tjänst på

grundval av kundens nationalitet eller bostadsort. Geoblockeringsförordningen tillämpas inte på onlinetjänster för audiovisuella verk som skyddas av upphovsrätten (till exempel strömningstjänster för tv). Konsumentombudsmannen övervakar i enlighet med 19 § 2 mom. i lagen om tillhandahållande av tjänster (1166/2009) efterlevnaden av geoblockeringsförordningen i Finland endast i förhållanden mellan tjänsteleverantörer och konsumenter. Lagen tillämpas dock inte på audiovisuella tjänster och radiosändningar. Bestämmelser om rätten att påföra påföljdsavgifter för brott mot artikel 3.1 och 3.2, artikel 4.1 och artikel 5.1 i nämnda förordning finns i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020).

Artikel 5.1 i förordningen om politisk reklam innehåller liknande bestämmelser om icke-diskriminering i samband med bostadsort och etablering som tjänstedirektivet och geoblockeringsförordningen. Tillämpningsområdet för bestämmelsen om icke-diskriminering i förordningen om politisk reklam är ändå potentiellt mer omfattande än ovan beskrivna bestämmelser, eftersom bestämmelsen tillämpas på alla tillhandahållare av politisk reklam oberoende av formen på reklamen och den juridiska karaktären hos dess innehåll.

3.7 Nationell lagstiftning som krävs för genomförande och tillsyn över överefterlevnaden av förordningen om politisk reklam

3.7.1 Utseende av behöriga myndigheter och deras befogenheter

Ovan och i beskrivningen av skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam i avsnitt 2 framgår det att förordningens reglering hänför sig till flera myndigheters uppgifter i Finland. Förordningen medför direkta tillsynsuppgifter för dataombudsmannen (artikel 22.1) och samordningsuppgifter för Transport- och kommunikationsverket (artikel 22.3). I övrigt ska medlemsstaterna utse en eller flera behöriga myndigheter som ansvarar för att sponsorer och tillhandahållare av politiska reklamtjänster fullgör sina skyldigheter enligt förordningen (artikel 22.3–4). Dessutom ska medlemsstaterna utse en av de behöriga myndigheterna till nationell kontaktpunkt (artikel 22.9). Utseendet av de behöriga myndigheter som ansvarar för tillsynen överefterlevnaden av förordningen samt utseendet av en kontaktpunkt förutsätter nationell lagstiftning i Finland. Dessutom ska de ovan nämnda behöriga myndigheterna i enlighet med artikel 22 i förordningen ha undersöknings- och verkställighetsbefogenheter enligt nationell lag.

Dataombudsmannens uppgifter enligt artikel 22.1 förutsätter kompletterande nationell lagstiftning om informationsutbytet och samarbetet mellan myndigheter i samband med förordningen om politisk reklam. På dataskyddsmyndighetens uppgift enligt artikel 22.1 tillämpas i enlighet med nämnda punkt artikel 58 och kapitel VII i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen (1050/2018). Artikel 22.1 i förordningen om politisk reklam presenteras närmare i punkt 2.5.2 och dess förhållande till dataombudsmannens behörighet och uppgifter behandlas i punkt 3.2.

Transport- och kommunikationsverkets samordningsuppgifter enligt artikel 22.1 förutsätter kompletterande nationell lagstiftning om informationsutbytet och samarbetet mellan myndigheter samt gränsöverskridande förfaranden i samband med förordningen om politisk reklam. De samordningsuppgifter som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam presenteras närmare i punkt 2.5.2 och deras förhållande till förordningen om digitala tjänster och till transport- och kommunikationsverkets uppgifter behandlas i punkt 3.1.

Statens revisionsverks uppgifter och de tillhörande befogenheterna enligt artikel 22.3–4 ska fastställas genom nationell lag. Artikel 22.3 i förordningen förutsätter att man på vissa skyldigheter avseende förmedlingstjänster i tillämpliga delar tillämpar de befogenheter som

avses i artikel 51 i förordningen om digitala tjänster. Tillsynen enligt artikel 22.4 förutsätter däremot befogenheter enligt artikel 22.5. Det anses nödvändigt att fastställa bestämmelser om dessa befogenheter i den nationella genomförandelagen (lagförslag 1). De ovannämnda tillsynsuppgifterna omfattar också gränsöverskridande situationer som behöver beaktas när det föreskrivs om revisionsverkets befogenheter.

Dessutom behöver bestämmelser om statens revisionsverks roll som nationell kontaktpunkt och personuppgiftsansvarig för rättsliga företrädare enligt artikel 22.9 samt offentliggörare av uppgifter om val- och folkomröstningar enligt artikel 26 fastställas i den nationella genomförandelagen.

3.7.2 Sanktioner enligt förordningen om politisk reklam och påförandet av dem

Enligt artikel 25.1 i förordningen om politisk reklam ska medlemsstaterna fastställa bestämmelser om sanktioner eller, vid behov, andra åtgärder som ska tillämpas på sponsorer eller tillhandahållare av politiska reklamtjänster för överträdelser av artiklarna 5–17, 20 och 21. Sanktionerna behöver således inte nödvändigtvis vara ekonomiska. Uppgiften att påföra sanktioner kan enligt förordningen anförtros antingen en behörig tillsynsmyndighet eller en rättslig myndighet.

Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. De typer av sanktioner som den myndighet som ansvarar för tillsynen över förordningen ska ha tillgång till fastställs i artikel 22.3 och 22.5 (de genomförandebefogenheter som krävs enligt förordningen behandlas närmare i avsnitt 2.5.2.2). Valet av typer av sanktioner, i synnerhet vilka överträdelser de riktas mot, ges ett stort nationellt handlingsutrymme så att man vid fastställandet av sanktioner bör beakta bestämmelserna om pressfrihet och yttrandefrihet i andra medier samt regler eller normer för journalistyrket. Dessutom ska överträdelser av vissa bestämmelser under den sista månaden före ett val eller en folkomröstning anses vara särskilt allvarliga försummelser. Överträdelser som anses vara allvarliga förutsätter ändå inga bestämmelser om påföljder av straffkaraktär, utan vite kan också tillämpas på dessa om tillämpligt. Det finns också ett nationellt handlingsutrymme i bestämmelsen om att medlemsstaterna ska fastställa särskilda villkor och förfaranden för utövandet av de behöriga myndigheternas befogenheter för att hålla den politiska debatten öppen och tillgänglig.

Skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam kan inte anses vara sådana att det enligt vad som beskrivs ovan eller de allmänna kriminaliseringsprinciperna (bland annat ultima ratio) är motiverat att föreskriva om straffrättsliga påföljder för överträdelser av dem. Inte heller de interimistiska åtgärder som avses i artikel 51.3 i förordningen om digitala tjänster, genom vilka tillgången till en förmedlingstjänst förhindras i vissa situationer i samband med överträdelser av förordningen om politisk reklam, skulle komma i fråga. Enligt förordningen om digitala tjänster är förutsättningen för interimistiska åtgärder att överträdelserna utgör ett brott som medför risk för människors liv eller säkerhet. Således skulle sådana slag av administrativa sanktioner, där utgångspunkten till exempel är att tillfälligt eller permanent förbjuda tillhandahållandet av politiska reklamtjänster, inte över huvud taget komma i fråga. De sanktioner som fastställs nationellt är då främst administrativa sanktioner av straffkaraktär samt sådana administrativa sanktioner som anmärkning, offentlig varning, åläggande att vidta rättelse och vite. Motsvarande sanktioner tillämpas vid den nationella tillsynen över förordningen om digitala tjänster, dataskyddsförordningen samt den nationella val- och partifinansieringslagstiftningen. Offentlig varning är en mindre vanlig typ av sanktion, men det tillämpas bland annat vid tillsynen över livsmedelsmarknadslagen (1121/2018).

Vid fastställandet av sanktioner bör det också beaktas att man vid verkställandet av de sanktioner som fastställts för överträdelse av ovannämnda artiklar har för avsikt att tillämpa genomförandebefogenheterna enligt både förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster, beroende på om det handlar om en överträdelse av skyldigheterna enligt artiklarna 7–17 och 21 i samband med förmedlingstjänster (artikel 23.3) eller någon annan överträdelse av artiklarna 5–17, 20 och 21 (artikel 23.4).

Vid överträdelser av artiklarna 18 och 19 (artikel 23.1) tillämpas dessutom enligt artikel 25.6 bestämmelserna om påförande av sanktioner i artikel 83 i dataskyddsförordningen.

3.7.2.1 Administrativ påföljdsavgift

Enligt artikel 25.6 i förordningen om politisk reklam får de tillsynsmyndigheter som ansvarar för tillsynen över tillämpningen av dataskyddsförordningen för överträdelser av de skyldigheter som fastställs i artiklarna 18 och 19 i förordningen om politisk reklam inom ramen för sin behörighet fastställa administrativa sanktionsavgifter i enlighet med artikel 83 i dataskyddsförordningen upp till det belopp som avses i artikel 83.5 i den förordningen. I detta avseende ger förordningen inte något nationellt handlingsutrymme och förutsätter inga ytterligare nationella bestämmelser.

Till övriga delar anges det i förordningen om politisk reklam inte vilken förordning som ska överträdas för att eventuella sanktionsavgifter ska bli tillämpliga. Därmed ska medlemsstaten specificera vilka skyldigheter enligt förordningen myndighetens behörighet att påföra påföljdsavgift ska kopplas till. En del av skyldigheterna enligt förordningen har inte formulerats tillräckligt exakt eller kan innehålla kvalitativa eller öppna kriterier. För en del av skyldigheterna kan sanktionsavgiften dessutom vara överdimensionerad eller problematisk med tanke på yttrandefriheten. Till den del skyldigheterna i förordningen överlappar skyldigheterna i förordningen om digitala tjänster finns det ett behov av att säkerställa att påföljdssystemen harmoniseras.

Bestämmelser om transparens- och aktsamhetsskyldigheter för sponsorer finns i artikel 7.1, 7.3 och 7.4 samt i artikel 10.1 tredje stycket (presenteras närmare i punkt 2.3.1). Dessa inbegriper en skyldighet att identifiera politisk reklam och att förse tjänstetillhandahållarna med den information som krävs enligt förordningen så att de kan fullgöra sina skyldigheter enligt förordningen. Sanktionsavgifter föreslås inte kopplas till de skyldigheter som omfattar sponsorer, eftersom skyldigheterna att lämna information innehåller kvalitativa eller öppna kriterier för förfarandet. Det bör också noteras att försummelser till vissa delar kan förhindra tillgången till politiska reklamtjänster eller att den politiska reklamen kan avbrytas av utgivaren av politisk reklam. Dessa kan i de aktuella fallen anses vara tillräckliga påföljder som uppmuntrar till efterlevnad av förordningen. Samtidigt förhindras uppkomsten av avskräckande effekter som är problematiska med tanke på yttrandefrihet och politiska rättigheter och som skulle minska benägenheten hos i synnerhet politiska aktörer på gräsrotsnivå, såsom kandidater och regionala organisationer, att bedriva politiska kampanjer.

Med tanke på den roll som tillhandahållare av politiska reklamtjänster har och uppnåendet av målen för förordningen behöver det föreskrivas om en möjlighet för tillsynsmyndigheterna att påföra tjänstetillhandahållare påföljdsavgifter för överträdelser av vissa skyldigheter. Det föreslås att påföljdsavgifter ska påföras endast för sådana överträdelser av sådana skyldigheter för tillhandahållare av politiska reklamtjänster som är tillräckligt noggrant avgränsade, inte innehåller kvalitativa eller öppna kriterier och där påföljdsavgiften kan anses stå i proportion till överträdelsen och användning av andra administrativa påföljder, såsom vite, inte kan anses vara tillräckligt effektivt och ändamålsenligt. Dessa skyldigheter inbegriper

- skyldigheten enligt artikel 7.1 att av sponsorer eller av tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorers räkning begära de anmälningar som avses i den punkten,
- skyldigheten enligt artikel 7.2 att säkerställa att de avtal som ingåtts föreskriver att sponsorn eller tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorers räkning lämnar den information som behövs enligt den punkten,
- skyldigheten enligt artikel 9.1 att bevara den behövliga information som avses i den punkten,
- skyldigheten enligt artikel 9.3 att bevara den information som avses i artikel 9 under en period på sju år,
- skyldigheten enligt artikel 11.1 att säkerställa att politiska reklammeddelanden som publiceras, tillhandahålls eller sprids av en utgivare av politisk reklam innehåller behövlig information,
- skyldigheten enligt artikel 11.3 att i samband med ett reklammeddelande ange den information som avses i artikel 11.1 i form av märkning som är anpassad till det medium som används och gör det möjligt att identifiera reklammeddelandet som ett politiskt reklammeddelande och finns kvar om reklammeddelandet sprids ytterligare,
- skyldigheten enligt artikel 12.1 att säkerställa att det transparensmeddelande som avses i artikel 11.1 e innehåller nödvändig information:
- skyldigheten enligt artikel 12.3 första stycket att säkerställa att transparensmeddelandet är lätt att hitta under hela perioden för offentliggörande av det politiska reklammeddelandet i situationer där transparensmeddelandet inte utgör en direkt del av reklammeddelandet.
- skyldigheten enligt artikel 12.3 andra stycket att tillhandahålla ett transparensmeddelande i ett lättillgängligt format som inte utgör en direkt del av reklamen,
- skyldigheten enligt artikel 12.3 andra stycket att hålla transparensmeddelandet uppdaterat under hela perioden för offentliggörande,
- skyldigheten enligt artikel 12.4 att bevara transparensmeddelanden tillsammans med eventuella ändringar av dessa under en period på sju år efter det sista offentliggörandet av det berörda politiska reklammeddelandet,
- skyldigheten enligt artikel 13.2 för mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer att säkerställa att varje politiskt reklammeddelande, tillsammans med den information som avses i artikel 12.1, görs tillgängligt i den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online under den period som anges i artikel 13.2,
- skyldigheten enligt artikel 13.3 att ge tillgång till den information som krävs enligt artikel 12.1 under den period som anges i artikel 13.2, om ett relevant politiskt reklammeddelande har avlägsnats eller tillgången till det har omöjliggjorts,
- skyldigheten enligt artikel 13.4 för andra utgivare av politisk reklam än de som avses i artikel 13.2 att senast 72 timmar efter det första offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet göra det och den tillhörande information som krävs enligt artikel 12.1 tillgängliga i den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online,

- skyldigheten enligt artikel 14.1 i förordningen om politisk reklam att inkludera information om beloppen för eller värdet av andra förmåner som erhållits helt eller delvis i utbyte mot de tillhandahållna tjänsterna,

- skyldigheten enligt artikel 21.1 första stycket för tjänstetillhandahållare som inte är etablerade i unionen, men tillhandahåller politiska reklamtjänster i unionen att skriftligen utse en rättslig företrädare i en av de medlemsstater där tjänstetillhandahållaren tillhandahåller sina tjänster.

Förordningen ålägger medlemsstaterna att nationellt fastställa administrativa påföljdsavgifter som ska anpassas antingen till årsinkomsten eller budgeten för sponsorn eller tillhandahållaren av politiska reklamtjänster, beroende på vad som är högst (artikel 25.2 a), eller till omsättningen för sponsorn eller tillhandahållaren av politiska reklamtjänster (artikel 25.2 b). Förordningen om politisk reklam kan inte anses lämna något handlingsutrymme när det gäller det högsta beloppet av påföljdsavgiften. Dessutom bör det beaktas att påföljdsavgifter för överträdelser av de ovannämnda skyldigheterna i fråga om leverantörer av förmedlingstjänster ska påföras i enlighet med artikel 51.2 c i förordningen om digitala tjänster. Därför föreslås det i propositionen att påföljdsavgifterna ska ställas i relation till omsättningen för tillhandahållare av politisk reklam, vilket också tillämpas i förordningen om digitala tjänster. På så sätt är systemen med påföljdsavgifter enligt både förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster enhetliga när det gäller påföljdsavgiften och dess högsta belopp.

Administrativa påföljdsavgifter i vissa situationer som gäller förmedlingstjänster

Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam tillämpas vid tillsynen över förmedlingstjänster och efterlevnaden av artiklarna 7–17 och 21 de befogenheter som anges i artikel 51 i förordningen om digitala tjänster. Av denna anledning, när det är fråga om tillhandahållare av förmedlingstjänster, ska den behöriga myndigheten utöver de ovan beskrivna befogenheterna ha befogenhet att påföra eller begära att en rättslig myndighet påföra påföljdsavgifter för bristande efterlevnad av undersökningsförelägganden som meddelats av den behöriga myndigheten.

Förordningen om digitala tjänster lämnar inget handlingsutrymme för vilka som kan bli föremål för en påföljdsavgift om ett undersökningsföreläggande inte har följts. Enligt förslaget kan påföljdsavgift påföras alla aktörer som undersökningsförelägganden kan gälla, det vill säga leverantörer av förmedlingstjänster och andra personer enligt artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster som handlar i syfte att bedriva sin närings- eller yrkesverksamhet och som skäligen kan ha kännedom om information om en misstänkt överträdelse av förordningen.

Förordningen om digitala tjänster lämnar inget handlingsutrymme när det gäller det högsta beloppet för påföljdsavgiften. Enligt artikel 52 i förordningen är den högsta påföljdsavgift som kan påföras för tillhandahållande av oriktig, ofullständig eller vilseledande information och för underlåtenhet att svara eller korrigera oriktig, ofullständig eller vilseledande information eller underlåtenhet att genomgå en inspektion 1 procent av årsinkomsten eller den globala årsomsättningen för den berörda leverantören av förmedlingstjänster eller personen under den föregående räkenskapsperioden (artikel 51.2 c och artikel 52).

3.7.2.2 Vite

Dataombudsmannen, som ansvarar för tillsynen enligt artikel 22.1 i förordningen om politisk reklam, får förena ett i dataskyddsförordningens artikel 58.2 c–g och j avsett beslut samt ett med

stöd av 18 § 1 mom. i dataskyddslagen meddelat föreläggande att lämna ut uppgifter med vite. Vid föreläggande av vite tillämpas viteslagen.

Dessutom ska myndigheter som ansvarar för tillsynen över artikel 22.3 och 22.4 ha möjlighet att förelägga vite.

Föreläggande av vite i de situationer som avses i artikel 22.3

Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam tillämpas befogenheterna enligt artikel 51 i förordningen för digitala tjänster för tillsynen över artiklarna 7–17 och 21 i förordningen om politisk reklam. Dessa befogenheter omfattar möjligheten att förelägga eller begära att den rättsliga myndigheten ska förelägga vite för att säkerställa att överträdelsen av förordningen om politisk reklam upphör i enlighet med myndighetens föreläggande eller för att säkerställa att den behöriga myndighetens undersökningsföreläggande följs. Vitet får inte överstiga fem procent av den genomsnittliga dagliga globala omsättningen eller resultatet för den berörda leverantören av förmedlingstjänster under den föregående räkenskapsperioden för varje dag av dröjsmålet, räknat från den dag som anges i myndighetens beslut. (artiklarna 51.2 d och 52).

Det högsta vitesbeloppet fastställs i förordningen endast för leverantörer av förmedlingstjänster, men förordningen reglerar inte det högsta vitesbelopp som kan utdömas för andra personer enligt artikel 51 i förordningen om digitala tjänster i samband med den behöriga myndighetens undersökningsföreläggande. I Finland måste detta alltså regleras i viteslagen.

Föreläggande av vite i de situationer som avses i artikel 22.4

Tillsynsmyndigheten ska enligt artikel 22.5 i förordningen om politisk reklam ha befogenheter att vid behov fastställa ett löpande vite eller begära att en rättslig myndighet i deras medlemsstat gör det, i situationer som anknyter till tillsyn över artikel 22.4 i förordningen om politisk reklam. I förordningen specificeras inte närmare de situationer där vite kan föreläggas, utan detta avgörs genom myndighetsprövning från fall till fall. Det är i första hand myndigheters begäran om information (artikel 22.5 a), krav på att överträdelser upphör (artikel 22.5 c) eller förskrivande av korrigerande åtgärder (artikel 22.5 f) som kan förenas med vite. I förordningen föreskrivs det inte om det högsta beloppet för vite i samband med situationer enligt artikel 22.4, varför detta i Finland regleras av viteslagen.

3.7.2.3 Offentlig varning

Revisionsverkets ska ha rätt att i samband med den tillsyn som avses i artikel 22.4 i förordningen om politisk reklam meddela en sponsor eller en tillhandahållare av politiska reklamtjänster en offentlig varning med stöd av artikel 22.5 g, om dessa uppsåtligt eller av oaktsamhet handlar i strid med skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam. En offentlig varning betonar den allmänna klandervärdeheten hos ett förfarande som uppfyller kännetecknen i bestämmelsen. En offentlig varning är i egenskap av administrativ påföljd lindrigare än administrativa påföljder med sanktionskaraktär, såsom påföljdsavgifter. I vissa fall kan dock en offentlig varning få strängare konsekvenser än en liten påföljdsavgift. I 17 § i lagförslag 1 föreskrivs separat om revisionsverkets rätt att meddela en offentlig varning.

3.7.3 Statens revisionsverks befogenheter i påföljdsärenden

Vad gäller påföljder behandlar statens revisionsverk för närvarande endast vitesärenden. Det är fråga om förvaltningsförfarande. Ett eventuellt hot om vite grundar sig på ett förvaltningsbeslut

som fattats i ärendet. Ärendet behandlas med stöd av förvaltningslagen, lagen om statens revisionsverk och eventuella specialbestämmelser som är specifika för ärendet. De viten som påförts av revisionsverket döms ut av revisionsverkets vitesnämnd. De viten som påförts vid tillsynen över öppenhetsregistret offentliggörs som en del av registret. Revisionsverket behandlar för närvarande inga ärenden som gäller påföljdsavgifter.

Grundlagsutskottet har ansett att det är lämpligt att tilldela befogenheten att fatta kollegiala beslut när påföljdsavgiften är hög och sanktionen därmed är sträng (GrUU 12/2019 rd, s. 7). Med hänsyn till särdragen i förordningen om politisk reklam föreslås dock att den påföljdsnämnd som föreslås i lagförslag 5 fattar beslut om alla ärenden om påföljdsavgifter som hör till revisionsverkets behörighet. Vad gäller utdömande av vite föreslås det att man fortsätter på den nuvarande linjen, men så att påföljdsnämnden ersätter vitesnämnden som det kollegiala organ som fattar beslut om ekonomiska påföljder som påförs av revisionsverket. Påföljdsnämnden fattar däremot inte beslut om offentliga varningar, utan dessa meddelas som förvaltningsbeslut enligt det förfarande som avses i lagen om statens revisionsverk samt dess arbetsordning.

I EU-lagstiftningen ställs också ibland krav på en myndighet eller ett tillsynsförfarande. De rör till exempel myndighetens opartiskhet och oberoende samt tillräckliga resurser. De måste beaktas i verkställighetsåtgärderna, även om de i huvudsak är av allmän karaktär.

I EU-lagstiftningen används dessutom allmänna klausuler om sanktioner som innebär att sanktionen fastställs på nationell nivå (t.ex. förslaget till dataakten (COM (2022) 68 final, förslaget till gigabitinfrastrukturakten (COM (2023) 94 final). Även på detta sätt kan det uppstå ett behov av att införa höga sanktionsavgifter, till exempel om kommissionen anser att det är nödvändigt för att effektivitetsprincipen ska kunna följas.

Bestämmelser om detta kollegiala organ ska utfärdas genom lag i enlighet med 119 § 2 mom. i grundlagen (se t.ex. GrUU 24/2018 rd, s. 3 och 4). En ändamålsenlig lag skulle vara lagen om statens revisionsverk, i vilken det redan nu finns bestämmelser om verkets organisation och till exempel vitesnämnden. Det skulle vara naturligt att lägga till en ny paragraf om saken efter 15 § i den lagen, eftersom den paragrafen innehåller bestämmelser om vite och vitesnämnden. Denna 15 § bör också ändras, eftersom avsikten är att påföljdsnämnden ersätter vitesnämnden i vitesärenden. Dessutom behöver bestämmelserna i 7 § ändras, annars kan generaldirektörens rätt att överta avgörandet av ett ärende också gälla ärenden som hör till påföljdsnämndens beslutanderätt.

Påföljdsbehörigheten har anvisats ett kollegialt organ i dataskyddslagen (1050/2018, 24 §), lagen om Finansinspektionen (878/2008, 10 §), lagen om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online (99/2023, 3 §) samt i lagen om Transport- och kommunikationsverket (935/2018, 7a §). Behörigheten har anvisats ett särskilt påföljdskollegium eller, i Finansinspektionens fall, ämbetsverkets direktion. I detta avseende är regleringen inte helt gemensam. Det är dock typiskt – även av konstitutionella skäl – att det finns bestämmelser om ett kollegialt organs administrativa ställning, uppgifter, mandatperiod, sammansättning, medlemmarnas behörighet, utnämning av medlemmar, medlemmarnas oberoende och opartiskhet samt beslutsfattandet, inklusive föredragningsförfarandet.

Det finns skillnader i omfattning och mandatperiod mellan de befintliga kollegiala organen. Dataombudsmannens byrås och Polisstyrelsens påföljdskollegier har tre medlemmar, påföljdskollegiet vid Transport- och kommunikationsverket har fem medlemmar medan Finansinspektionens direktion har sex medlemmar. Medlemskap i dataombudsmannens byrås påföljdskollegium är kopplat till arbetsuppgifterna (dataombudsmannen och de biträdande

dataombudsmännen). Mandattiden för Polisstyrelsens påföljdskollegium är fem år. Mandattiden för Finansinspektionens direktion och Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium är tre år.

Det är värt att notera att de ovan nämnda kollegiala organen påför påföljderna oberoende av deras storlek, med undantag av Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium, som endast påför påföljdsavgifter som uppgår till över 100 000 euro. Den gräns i euro som fastställts för Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium motiveras vara behövlig på grund av verkets breda verksamhetsområde och uppgiftsfält, så att det finns tillräcklig flexibilitet i påförandet av de sinsemellan väldigt olika påföljdsavgifterna.

Vad gäller revisionsverket anses det vara ändamålsenligt att ge beslutanderätten i alla påföljdsärenden till påföljdsnämnden, eftersom de påföljdsavgifter som revisionsverket påför endast berör förordningen om politisk reklam, där man identifierat särskilda behov i relation till rättssäkerhet eller till lämpliga förfaranden. Revisionsverkets vitesnämnd består för närvarande av fyra medlemmar och dess mandattid är tre år, och det är ändamålsenligt att påföljdsnämnden i fortsättningen har samma storlek och mandattid. Revisionsverkets generaldirektör är ordförande för vitesnämnden och utser de övriga medlemmarna. Detta förfarande föreslås fortsätta också vad gäller påföljdsnämnden, men så att medlemmarnas inbördes oavhängighet stärks på lagnivå. Alla medlemmar, med undantag av ordföranden, förutsätts ha en juridisk utbildning. På så sätt eftersträvas en större förtroendenhet med förfarandena hos medlemmarna, vilket anses viktigt. Separata krav på substanskännedom i föreslås inte i lagen, eftersom regleringen är ny och gäller ett område som för närvarande är föga reglerat. Dessutom gäller substansen olika slags kompetens, vilket betyder att det är svårt att finna en nämnd som uppfyller kraven och det dessutom skapar utmaningar med tanke på revisionsverkets resurser.

3.8 Omfördelning av vissa tillsynsuppgifter enligt förordningen om digitala tjänster som en del av genomförandet av förordningen om politisk reklam

Som det påpekas i avsnitt 3.1 föreslås det att de tillsynsuppgifter som gäller transparens i samhällelig och politisk reklam enligt artikel 26.1 a-c i förordningen om digitala tjänster som i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster (18/2024) föreskrivs för dataombudsmannen överförs till statens revisionsverk. På detta sätt undviks en oändamålsenlig och delvis överlappande uppgiftsfördelning, förtydligas och förenklas tillsynen och förbättras samstämmigheten i de överlappande skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster.

De tillsynsuppgifter enligt artikel 26.1 a–c enligt förordningen om digitala tjänster som anknyter till reklam mellan näringsidkare (B2B) föreslås fortsättningsvis höra till dataombudsmannen. I det här sammanhanget är det inte motiverat att överföra dessa uppgifter till revisionsverket.

Utseendet av de behöriga myndigheter som ansvarar för tillsynen över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster förutsätter nationell lagstiftning i Finland. Dessutom ska de behöriga myndigheterna i enlighet med artiklarna 51 och 52 i förordningen ha undersöknings- och verkställighetsbefogenheter enligt nationell lag. De undersökningsbefogenheter som anges i artikel 51 gäller tillsynsmyndighetens rätt till information och insyn. Rätten att få information kan gälla leverantörer av förmedlingstjänster eller personer som i samband med sin närings- eller yrkesverksamhet skäligen kan ha information om en misstänkt överträdelse av förordningen. Verkställighetsbefogenheter är befogenheten att ålägga en leverantör av förmedlingstjänster att rätta till sin verksamhet i enlighet med förordningen, befogenheten att ålägga leverantören av förmedlingstjänster administrativa sanktionsavgifter för överträdelser av förordningen eller för dem som inte fullgör sin skyldighet att lämna uppgifter i samband med

överträdelser av förordningen, befogenheten att förelägga vite, befogenheten att vidta interimistiska åtgärder i brådskande fall och, som sista utväg, behörigheten att begära att domstolen hindrar tjänsteanvändare från att få tillgång till tjänster som bryter mot bestämmelserna i förordningen. Innehållet i artiklarna 51 och 52 i förordningen beskrivs närmare i avsnitt 3.1 ovan.

Den nationella lagen som genomför förordningen om digitala tjänster är skriven så att många paragrafer gäller alla tillsynsmyndigheter, utan att närmare specificera dessa myndigheter. Det finns inte något behov av att göra ändringar i fråga om dem. En ändring av uppgiftsfördelningen enligt vad som konstateras ovan kräver dock till vissa delar att 1 §, 3 §, 11 §, 12 §, 13 §, 16 § och 24 § i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet ändras samt att en ny 2 a § fogas till lagen.

I 1 § och 2 a § föreskrivs det om revisionsverkets behörighet att utöva tillsyn över förordningen om digitala tjänster. I 11 § föreskrivs det om revisionsverkets behörighet att godkänna åtaganden enligt artikel 51.2 i förordningen om digitala tjänster och göra dessa åtaganden bindande. I 12 § i lagen föreskrivs det om revisionsverkets deltagande i det myndighetssamarbete som förutsätts enligt förordningen om digitala tjänster. I 13 § i lagen föreskrivs det om revisionsverkets möjlighet att förena bestämmelser och tillsynsbeslut med vite. Vitet utdöms av påföljdsnämnden i enlighet med lagförslag 5. I 16 § i lagen föreskrivs det om statens revisionsverks behörighet att påföra påföljdsavgifter i ärenden som hör till dess tillsynsbehörighet. Påföljdsavgiften påförs av den ovan nämnda påföljdsnämnden. Dessutom föreskrivs det i 24 § i lagen om revisionsverkets rätt att delta i den europeiska nämndens för digitala tjänster arbete och sammanträden.

Det är värt att notera att det i lagförslag 1 föreskrivs om delvis överlappande befogenheter. Befogenheterna gäller till vissa delar liknande skyldigheter som hänför sig till politisk reklam, men tillämpningsområdet för förordningen om politisk reklam omfattar både olika transparenskyldigheter på bredare front och olika leverantörer av förmedlingstjänster. Samtidigt bör det noteras att befogenheterna enligt förordningen om digitala tjänster också omfattar tillsynen över transparens i samhällelig reklam.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att verkställa tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam i Finland. Även om förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna, förutsätter förordningen att medlemsstaten utser de behöriga tillsynsmyndigheter som avses i artikel 22.3 och 22.4 i förordningen samt en nationell kontaktpunkt. Förordningen förutsätter också att medlemsstaterna ger de behöriga myndigheterna tillräckliga befogenheter och resurser för en effektiv tillsyn över efterlevnaden av förordningen. I propositionen föreslås en ny lag om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam, där det föreskrivs om de behöriga myndigheter som avses ovan och om deras befogenheter. Dessutom behövs ändringar i lagstiftningen om val- och partifinansiering, där det för närvarande föreskrivs att namnet på betalaren ska publiceras i samband med politisk reklam, eftersom Finland när förordningen träder i kraft inte kan ha nationell reglering som överlappar förordningen, och det är inte heller ändamålsenligt att hålla i kraft liknande parallell reglering som kan ge upphov till oklarheter.

Enligt propositionen ska statens revisionsverk vara den behöriga tillsynsmyndighet som avses i artikel 22.3 och 22.4 i förordningen och den nationella kontaktpunkt som avses i artikel 22.9.

Statens revisionsverk får de befogenheter som krävs för tillsynen över efterlevnaden av förordningen genom den nya lag som nu föreslås, såsom rätten att få information för tillsynen över efterlevnaden av förordningen, rätten att utföra inspektioner, rätten att ålägga tillhandahållare av förmedlingstjänster att rätta till sin verksamhet i enlighet med förordningen och rätten att förena sitt beslut med vite samt rätten att påföra påföljdsavgifter i fall av överträdelser av särskilda bestämmelser i förordningen och i fall av överträdelser av bestämmelserna om utredning av myndigheter. Genom förordningen åläggs också dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket uppgifter som förutsätter rätt att få information som hänför sig till tillsynen över efterlevnaden av förordningen.

Enligt förslaget ska det vid statens revisionsverk inrättas en påföljdsnämnd som påför påföljdsavgifter enligt vad som föreskrivs särskilt. Dessutom ska påföljdsnämnden, i stället för den tidigare vitesnämnden, döma ut vite som revisionsverket har förelagt. EU-lagstiftningen kräver inte uttryckligen att en påföljdsnämnd inrättas, men möjligheten att införa höga påföljdsavgifter i EU-lagstiftningen måste av konstitutionella skäl riktas till ett kollegialt organ.

I propositionen föreslås det också att uppgiftsfördelningen enligt förordningen om digitala tjänster ändras så att revisionsverket tar över de uppgifter som gäller transparens i fråga om samhällelig och politisk reklam som tidigare sköts av dataombudsmannen. Därmed blir revisionsverket också en behörig myndighet enligt förordningen om digitala tjänster. Förordningen om politisk reklam förutsätter inte detta, men för att tillsynssystemen för förordningen om digitala tjänster och förordningen om politisk reklam ska vara tydliga och fungerande anses det att ändringen behövs. Syftet med ändringen är i synnerhet att undvika en oönskad splittring av tillsynsuppgifterna som skulle belasta såväl tillsynsmyndigheterna som tillsynsobjekten.

Dessutom föreslås det på grund av förordningen att 4 § i valfinansieringslagen och 8 b § i partilagen ändras så att de nationella bestämmelserna om publicering av betalarens namn i samband med reklam stryks och ersätts med en hänvisning till förordningen om politisk reklam och den kompletterande nationella lagen.

Dessutom föreslås det att 24 § 1 mom. 15 i offentlighetslagen ändras så att sekretess enligt punkten i fråga om samma uppgifter i fortsättningen också ska gälla tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Inledning

I avsnittet beskrivs både konsekvenserna av de föreslagna nationella lagarna och av förordningen om politisk reklam till den del de är väsentliga med tanke på de föreslagna nationella lagarna. De föreslagna nationella lagarna har konsekvenser i synnerhet för myndigheterna och de offentliga finanserna. Lagens konsekvenser för sponsorer och tillhandahållare av politiska reklamtjänster tar sig närmast uttryck i hur väl myndighetsuppgifterna är organiserade och vilka resurser som tilldelas för dem samt i konsekvenserna av det föreslagna övervaknings- och påföljdssystemet.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

4.2.2.1 Konsekvenser för företagen

Alla företag som tillhandahåller politiska reklamtjänster och som regleras av förordningen, till exempel kommunikationsbyråer och olika mediebolag, påverkas av sakkunskapen hos den myndighet som utövar tillsyn över förordningen samt av myndighetens resurser och befogenheter.

Regleringen i förordningen är ny och omfattar hela kedjan av tillhandahållare av politiska reklamtjänster, med undantag för särskilt definierade sidotjänster. Förordningen reglerar alla politiska reklamtjänster, men en betydande del av bestämmelserna i förordningen gäller utgivare av politisk reklam. Huruvida det är fråga om en politisk reklamtjänst kan behöva bedömas från fall till fall. Ett enskilt företag kan också erbjuda olika politiska reklamtjänster som gäller olika skeden i servicekedjan, såsom tjänster inom innehållsproduktion och publicering. Tjänster kan också tillhandahållas över gränserna.

Det är svårt att exakt bedöma antalet företag i Finland som erbjuder politiska reklamtjänster. Den breda definitionen av politisk reklam och att regleringen gäller hela servicekedjan gör det svårt att bedöma antalet aktörer. Enligt Statistikcentralens statistik¹ om massmedieindustrin fanns det år 2022 i Finland drygt 5 700 massmedieföretag, till vilka räknas bland annat företag som bedriver förlagsverksamhet samt televisions- och radioverksamhet. Dessutom fanns det i Finland år 2022 cirka 7 000 företag inom relaterade branscher, såsom reklam, tryckning och ljud- och bildinspelning. Förordningen kommer att påverka dessa drygt 12 000 företag beroende på om deras tjänster uppfyller definitionen av politisk reklam. Det antas att största delen av företagen ur förordningens synvinkel antingen inte tillhandahåller politiska reklamtjänster eller så definieras de som tillhandahållare av sidotjänster, på vilka förordningen om politisk reklam inte tillämpas. Särskilt i samband med förordningens ikraftträdande och senare i situationer där ett företag identifierar sig som en del av kedjan av tillhandahållare av politiska reklamtjänster kan det hos många massmedieföretag eller företag i närliggande branscher uppstå ett behov av att utreda hur den egna verksamheten förhåller sig till definitionerna i förordningen. Det är lättast för utgivare av politisk reklam att identifiera sin verksamhet i och med att deras roll i kedjan är kopplad till publicering, tillhandahållande och spridning av reklam, medan det kan vara svårare för aktörer som befinner sig mellan dessa att identifiera huruvida de uppfyller definitionen på en politisk reklamtjänst enligt artikel 3 i förordningen.

Det är viktigt med en fungerande myndighetstillsyn över tillhandahållare av politisk reklam som är etablerade i Finland fungerar eftersom den inverkar på regleringsbördan för de företag som tillhandahåller politiska reklamtjänster. Å ena sidan kan det styrande tillsynsarbetet hjälpa tjänstetillhandahållarna att följa bestämmelserna och på så sätt minska den börda som regleringen medför, när myndigheten kan producera anvisningar och ge råd till olika aktörer. Å andra sidan kan en effektiv tillsyn, som också inbegriper möjlighet att påföra påföljdsavgifter i enlighet med 13 §, säkerställa att aktörerna följer bestämmelserna. Detta bidrar till att öka företagens börda, men stärker samtidigt marknadens och tjänstetillhandahållarnas ställning och rykte som tillförlitliga tillhandahållare av politiska reklamtjänster. Bestämmelsen om ursprungsland i artikel 23.1 i förordningen kan för sin del också anses stärka de inhemska

¹ Finlands officiella statistik (FOS): Massmediestatistik [e-publikation]. ISSN=2323-6329. Helsingfors: Statistikcentralen [hänvisat: 25.2.2025]. Hämtad från <https://stat.fi/sv/statistik/jvie>

aktörernas ställning när det tillsyns- och påföljdssystem som avses i propositionen tillämpas på tjänstetillhandahållarna och deras kunder (sponsorer).

Förordningen och det kompletterande tillsyns- och påföljdssystemet kan påverka priserna på politiska reklamtjänster samt enskilda företags vilja och möjligheter att i fortsättningen tillhandahålla politiska reklamtjänster. Detta kan också ha följdverkningar för andra företag som är verksamma på marknaden, eftersom politiska reklamtjänster ofta tillhandahålls i en kedja. Om i synnerhet utgivare av politisk reklam drog sig tillbaka från marknaden skulle detta få konsekvenser för tjänstetillhandahållare som agerar mellan utgivarna av politisk reklam och sponsorerna, till exempel olika reklambyråer, för vilka marknaden för politisk reklam också kan vara en betydande inkomstkälla. Om priserna steg betydligt och många av de nuvarande tjänstetillhandahållarna skulle upphöra med att tillhandahålla tjänster, skulle detta naturligtvis också ha konsekvenser för politiska kampanjer (konsekvenserna för politiskt deltagande bedöms närmare i avsnitt 4.2.3.1) och för mediernas förmåga att förmedla politisk kommunikation (konsekvenserna för medierna bedöms närmare i avsnitt 4.2.3.2). Det är dock svårt att bedöma hur stor denna risk i verkligheten är. Dessutom har medlemsstaterna rätt begränsade metoder för att förhindra att risken uppstår, eftersom de egentliga skyldigheterna kommer direkt från förordningen och den också kräver att medlemsstaterna inför ett effektivt tillsyns- och påföljdssystem. Det är dock uppenbart att skyldigheterna enligt förordningen kan bli utmanande i synnerhet för mindre tjänstetillhandahållare, trots att det i förordningen finns vissa undantag som gäller små och medelstora tjänstetillhandahållare. De ovannämnda riskerna och utmaningarna kan dock minskas genom att ge tillräcklig vägledning och stöd för att fullgöra skyldigheterna.

I förordningen om politisk reklam, liksom i flera andra nya EU-förordningar, eftersträvas ett effektivt genomförande av lagstiftningen, bland annat genom att överträdelser är förenade med vite. I propositionen har den nationella regleringen av påföljdsavgifter utarbetats med beaktande av de grundläggande rättigheterna, inklusive pressfrihet och tjänstetillhandahållarnas rättsskydd. Eftersom förordningen om politisk reklam handlar om en ny typ av reglering och regleringen avser tjänster som är centrala med tanke på demokratin och yttrandefriheten, bör myndigheternas tillsyn i början av genomförandet av förordningen koncentreras på vägledning och rådgivning för tjänstetillhandahållare. I propositionen föreslås det att alla beslut om påföljdsavgifter som påförs och viten som döms ut av revisionsverket ska fattas kollegialt, vilket stärker tjänstetillhandahållarnas rättsskydd och betonar att ekonomiska påföljder är sistahandsåtgärder. Även de påföljdsavgifter som genom förordningen hör till dataombudsmannens behörighet påförs genom kollegialt beslutsfattande i enlighet med 24 § i dataskyddslagen.

Dessutom är tillhandahållande av politiska reklamtjänster gränsöverskridande till sin natur och finländska företag ska uppfylla skyldigheterna i förordningen om politisk reklam när de tillhandahåller tjänster i andra delar av EU. I detta avseende är de finländska myndigheternas rådgivning och vägledning i fråga om efterlevnaden av förordningen viktiga för företagen. Det är viktigt för finländska tjänsteleverantörer att tillsynsmyndigheterna i Finland har resurser att delta i samarbetet mellan EU:s tillsynsmyndigheter, så att tolkningen av förordningen inte i onödan blir olika i olika medlemsstater. Den enhetliga tillsynen över efterlevnaden av förordningen i de olika medlemsstaterna främjas av förordningens bestämmelser om samarbete mellan myndigheter och om nätverket för nationella kontaktpunkter.

Aktörerna inom mediebranschen uttryckte under remissbehandlingen sin oro över förordningens konsekvenser för mediefältet och de internationella teknologibolagens växande ställning på den politiska reklammarknaden. I yttrandena efterlystes främjande av rättvis konkurrens med beaktande av de internationella teknologibolagens dominans. Enligt skäl 15 i

ingressen till förordningen bör de särskilda behoven hos mikroföretag, små företag och medelstora företag beaktas vid tillämpningen och efterlevnaden av förordningen, i enlighet med proportionalitetsprincipen. Onlineplattformar med över 45 miljoner användare i EU måste följa strängare regler när det gäller förordningen om digitala tjänster och förordningen om politisk reklam, men ingen av plattformarna är för närvarande etablerad i Finland. Inom ramen för det nationella handlingsutrymme som förordningen om politisk reklam erbjuder har man vid genomförandet strävat efter att beakta mediefältets särdrag (i synnerhet yttrandefrihets- och leverantörsansvarsfrågor), tillsynssystemets tydlighet samt behovet av rådgivning och handledning, med vilka man kan försöka bidra till att enskilda aktörer hålls kvar på marknaden och upprätthålla mediefältets konkurrenskraft, även om dessa åtgärder inte egentligen kan påverka de direkta skyldigheter som följer av förordningen och deras verkningar.

Genom att koncentrera tillsynsuppgifterna till statens revisionsverk kan man ur företagets synvinkel bäst möjliggöra rådgivningen, styrningen och tillsynen.² Även om det på grund av förordningen inte är möjligt att i tillsynssystemet skapa ett arrangemang som fungerar helt enligt samserviceprincipen, möjliggör den koncentrerings som nu föreslås i princip att företag kan söka handledning och rådgivning hos en enda myndighet i fråga om merparten av skyldigheterna enligt förordningen. Samtidigt skapas en tydlig kontaktpunkt som kan kontaktas och som tillägnar sig specialkompetens på området. Dessutom blir uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna, som enligt propositionen ska preciseras också i fråga om tillsynen över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster, sådan att statens revisionsverks och dataombudsmannens roller och befogenheter är så tydliga som möjligt. De bestämmelser om myndigheternas samarbete och informationsutbyte som ingår i propositionen bidrar också till att skapa en smidig myndighetstillsyn.

4.2.2.2 Konsekvenser för de offentliga finanserna

Statens revisionsverk lyder under riksdagen. Det föreslås att de behov av tilläggsresurser som uppstår för verket, till vilket största delen av uppgifterna koncentreras och för vilket uppgifterna också är nya, ska täckas med ett tilläggsanslag. Revisionsutskottet betonade i sitt utlåtande om U-skrivelse 73/2021 (ReUU 1/2022 rd) hur viktigt det är att statens revisionsverk får resurser för de kommande nya uppgifterna. Vid bedömningen av förhållandet mellan de nya uppgifter som ska anförtros statens revisionsverk och 90 § 2 mom. i grundlagen har man beaktat resursfördelningen för uppgifterna.

De anslagsbehov för verkställigheten som förordningen om politisk reklam medför för revisionsverkets verksamhet uppskattas uppgå till 75 000 euro för 2025 och 220 000 euro per år från och med 2026. Uppskattningen baserar sig på antalet uppskattade årsverken för skötseln av tillsynsuppgifterna och på andra permanenta kostnader. Utgiftsökningarna hänförs till riksdagens omkostnadsmoment 21.40.01.

De resursbehov som uppstår för dataombudsmannen (25.02.03) och Transport- och kommunikationsverket (31.01.02) sköts inom ramen för den nuvarande utgiftsramen i enlighet med finanspolitiska ministerutskottets riktlinjer av den 6 februari 2024.

Statens revisionsverk

² Till exempel i en [utredning](#) om konsekvenserna av tillgänglighetskraven på produkter och tjänster (Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2024:42) betonade företagen de positiva effekterna av en centralisering av myndighetstillsynen.

Det föreslås att merparten av tillsynsuppgifterna enligt förordningen om politisk reklam koncentreras till statens revisionsverk. Nedan anges utifrån en bedömning vid beredningstidpunkten tillsynsmyndighetens uppgiftshelheter och skyldigheter som inverkar på resursfördelningen:

Den nationella kontaktpunktens uppgifter	Den nationella kontaktpunkten fungerar som en central kanal för informationsutbyte med andra medlemsstater och EU-institutioner i frågor som gäller transparens i samband med politisk reklam. Den nationella kontaktpunkten ska också samordna och främja samarbetet mellan myndigheterna för att säkerställa ett effektivt genomförande av förordningen. Dessutom svarar kontaktpunkten för insamling och rapportering av information om efterlevnaden av förordningen till EU:s institutioner. Tidsbegränsningar har införts för det gränsöverskridande samarbetet, och därför ska resurserna vara omedelbart tillgängliga för att kunna sköta uppgiften.
Tillsynsuppgifter enligt förordningen	De behöriga myndigheterna ska behandla alla anmälningar om eventuella överträdelser av förordningen och (på begäran) ange vilka åtgärder de har vidtagit med anledning av anmälningarna. Tillsynsåtgärderna ska vidtas utan dröjsmål.
Myndigheternas handledning och rådgivning	Tillsynen gäller tillhandahållare av politisk reklam och utgivare av politisk reklam, dvs. privata företag. Det är motiverat att tillsynsmyndigheten satsar på förebyggande vägledning och rådgivning. I och med förordningen åläggs producenter, sponsorer och utgivare av politisk reklam tunga rapporteringsskyldigheter.
Rådgivning och anvisningar för uppgifter i samband med parti- och valfinansiering	Den nya regleringen återspeglas också i de nuvarande uppgifterna inom val- och partifinansieringstillsynen som ett ökat behov av rådgivning. Likheten mellan begreppen i förordningen och den inhemska lagstiftningen om politisk finansiering kan leda till missförstånd bland dem som står under tillsynen, och det kan antas att de kanaler som är avsedda för parti- och valfinansieringstillsynen också kommer att kontaktas i frågor som gäller tillsyn över politisk reklam.

Det är ändamålsenligt och effektivt att den nya tillsynsuppgiften utförs på samma sätt som revisionsverket sköter de nuvarande uppgifterna enligt val- och partifinansieringslagstiftningen och öppenhetsregistret för att tillsynsobjekten ska vara medvetna om sina skyldigheter och kunna agera enligt bestämmelserna. I synnerhet i det inledande skedet av verkställigheten är det viktigt att satsa på rådgivning och vägledning, vilket kan minska eventuella försummelser och överträdelser av förordningens skyldigheter. Detta tillvägagångssätt stöder efterlevnaden av rättsakterna och kan samtidigt stärka medborgarnas förtroende för förvaltningen och de politiska beslutsfattarna.

För att klara av de ovannämnda uppgifterna bedöms revisionsverket behöva sakkunnigresurser motsvarande två årsverken. Det bedöms att arbetet kommer att indelas i två uppgiftsprofiler: en lagstiftningsexpert och en projektchef.

Lagstiftningsexperten har till uppgift att fungera som juridiskt stöd i lagstiftningsrelaterade frågor vid den praktiska rådgivningen eller ge anvisningar för prejudikat samt i tillsynsprocessen. Experten deltar också i det nationella och internationella samarbetet. För närvarande finns det ett begränsat antal sådana experter vid revisionsverket.

Den andra experten som behövs för skötseln av tillsynsuppgiften arbetar som projektchef. Projektchefen ansvarar för samarbetet med intressentgrupper, för planeringen av anvisningar och rådgivning samt för allt kommunikationsinnehåll och för den rapportering som bereds för lagstiftaren eller Europeiska unionen. Experten samordnar det nationella samarbetet och deltar i samarbete på internationell nivå och mellan EU-länderna. En framgångsrik skötsel av uppgiften förutsätter erfarenhet av krävande samarbete med intressentgrupper, statsförvaltningens strukturer och laglighetsövervakning samt eventuellt av verksamhet inom mediebranschen. I synnerhet när det gäller mediebranschen finns det inte tidigare kunskaper inom revisionsverket.

Tillsynen över politisk reklam innebär med tanke på resursanvändningen en tydlig ökning för revisionsverket. Dessutom är uppgifterna förknippade med permanenta mindre kostnader för informationssystem och mindre kostnader av engångsnatur.

Kostnadernas karaktär	euro
Personalutgifter för tillsynen 2 årsv.	200 000 euro
Engångskostnader för informationssystem/webbplatser (eventuell egen webbplats och nödvändiga domäner samt innehållsproduktion)	20 000 euro
Övriga permanenta kostnader (t.ex. resekostnader till kommissionen och kostnader för myndighetssamarbete)	20 000 euro
TOTALT	240 000 euro

Dataombudsmannen

Dataombudsmannens tillsynsuppgifter enligt artiklarna 18 och 19 är extra uppgifter som i princip kan skötas inom ramen för de nuvarande resurserna. I förordningen betonas dock särskilt att tillräckliga resurser ska reserveras för dataskyddsmyndigheterna. I synnerhet inför val kan det uppstå behov av att frigöra resurser för övervakning av förordningen och för gränsöverskridande förfaranden, såsom det skyndsamma förfarandet enligt artikel 66 i

dataskyddsförordningen. Dataombudsmannen bedömde att det behövs en tilläggsresurs på ett årsverke för att sköta uppgiften. I detta skede är det dock svårt att exakt bedöma hur många extra uppgifter som förordningen ger upphov till och vilka konsekvenser de har för myndighetens resursbehov. Å ena sidan är det fråga om ytterligare dataskyddsrelaterade uppgifter. Å andra sidan har dataombudsmannen i och med genomförandet av förordningen om digitala tjänster fått tilläggsresurser.

Dataombudsmannens resurser är dock i allmänhet knappa. Ombudsmannens tillsynsuppgifter har ökat märkbart och fortsätter att öka. Till följd av ny EU-lagstiftning som har trätt i kraft har de tillsynsuppgifter som hör till dataombudsmannen ständigt ökat. Detta har medfört ett växande antal ärenden, överbelastning i handläggningen och längre handläggningstider. Utmaningarna i dataombudsmannens verksamhet har vuxit fram under en längre tid. Trots genomförda effektiviseringsåtgärder och uppgifter som syftar till en smidigare handläggning är resurssituationen allvarlig.

Oron för dataombudsmannens resurstillräcklighet är välkänd och justitieministeriet har för avsikt att behandla resurserna som helhet i de kommande budget- och ramprocesserna.

Det är mest ändamålsenligt att bedöma dataombudsmannens resursbehov som en del av den normala resultatstyrningen när man har fått närmare erfarenhet av genomförandet av förordningen.

Transport- och kommunikationsverket

Transport- och kommunikationsverkets uppgifter som samordnare för digitala tjänster bedöms bli rätt begränsade, eftersom tillsynen över skyldigheterna enligt förordningen i fråga om förmedlingstjänster till alla delar utövas av revisionsverket. Uppgifterna är också kopplade till de uppgifter som följer av förordningen om digitala tjänster, varvid de kan skötas med samma resurser. För Transport- och kommunikationsverket har man i detta skede inte identifierat några betydande behov av ytterligare resurser. Det behöver dock följas upp vilka samverkande effekter de tillsyns- och samordningsuppgifter som föranleds av de rättsakter som är kopplade till förordningen om digitala tjänster har på verkets personalbehov.

4.2.3 Andra samhällseliga konsekvenser

4.2.3.1 Konsekvenser för det politiska och samhällseliga deltagandet

Tillsyns- och påföljdssystemet för politisk reklam

Förordningen om politisk reklam och den kompletterande nationella regleringen har både direkta och indirekta konsekvenser för det politiska och samhällseliga deltagandet. För det första förutsätter förordningen ett effektivt tillsyns- och påföljdssystem för att övervaka de skyldigheter som gäller sponsorer av politisk reklam. Enligt förordningen är sponsorer i synnerhet olika politiska aktörer, såsom partier och personer som kandiderar i val. Också olika organisationer och i vissa fall även företag kan vara sponsorer. Tillsyns- och påföljdssystemet har en omedelbar styrande och avskräckande effekt på dem. Det är svårt att exakt uppskatta det totala antalet, men grovt räknat kan man tala om några tiotusentals aktörer, eftersom det till exempel i kommunalvalet 2025 redan fanns cirka 30 000 kandidater. Antalet kan dock variera avsevärt beroende på tidpunkten, men särskilt under en valrörelse kan antalet sponsorer av politisk reklam uppskattas vara betydande.

Det föreslagna tillsyns- och påföljdssystemet gäller alla finländska sponsorer och sådana sponsorer från andra EU-länder som köper sina politiska reklamtjänster från företag som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Finland. Konsekvenserna för finländska sponsorer beror också på om de köper politiska reklamtjänster från företag som är etablerade i Finland eller från företag som har sitt verksamhetsställe någon annanstans. Detta beror på att myndigheternas behörighet i fråga om sponsorer enligt artikel 23 i förordningen bestäms enligt det huvudsakliga verksamhetsstället för den tjänstetillhandahållare som de anlitar.

Det som sägs ovan har särskild betydelse vid bedömningen av påföljdssystemets konsekvenser. Det föreslagna påföljdssystemet, där sponsorer inte kan påföras påföljdsavgifter, utan endast ges offentliga varningar och förelägganden som förenas med vite, gäller således endast sponsorer som har köpt sina politiska reklamtjänster av företag som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Finland. För dessa sponsorer del bedöms det påföljdssystem som föreslås i lagförslag 1 inte medföra någon sådan avskräckningseffekt (chilling effect) som kan bli särskilt problematisk med tanke på det politiska och samhälleliga deltagandet. I praktiken är det möjligt för dessa sponsorer att beställa politiska reklamtjänster av finländska företag utan påföljdsavgiftens avskräckande effekt, som i värsta fall kan försvaga och minska i synnerhet gräsrotsaktörers benägenhet att köpa politisk reklam. Det kan således anses att det nationella handlingsutrymmet utnyttjas på ett sätt som främjar rätten till inflytande.

Det är dock värt att notera att finländska sponsorer som köper gränsöverskridande tjänster från andra EU-länder kan komma att omfattas av ett påföljdssystem med strängare ekonomiska sanktioner även för sponsorer. För sådana sponsorer är det särskilt viktigt att de får tillräcklig information om sina egna skyldigheter och hur regleringen fungerar i olika medlemsstater. Ur denna synvinkel är det föreslagna tillsynssystemet också relevant för dessa aktörer. Å ena sidan behöver de rådgivning av statens revisionsverk och å andra sidan kan de bli föremål för gränsöverskridande myndighetsförfaranden på vilka de undersökningsbefogenheter som föreslås i lagförslag 1 tillämpas.

Det föreslagna tillsyns- och påföljdssystemet är också relevant med tanke på väljarna och andra som är föremål för politisk reklam, eftersom en effektiv tillsyn tryggar rätten för dem som reklamen riktar sig till att öppet få information om den politiska reklamen och de aktörer som står bakom den.

Förordningen och det kompletterande tillsyns- och påföljdssystemet kan också indirekt påverka sponsorernas möjligheter att få tillgång till politiska reklamtjänster, om de nuvarande tjänstetillhandahållarna på grund av förordningen skulle höja sina priser betydligt eller helt upphöra med att tillhandahålla politiska reklamtjänster (konsekvenserna för företag behandlas i avsnitt 4.2.2.1). Det är dock mycket osannolikt att enskilda företags utträde ur marknaden skulle förhindra att kampanjer förs, utan det är mer sannolikt att en ny tjänstetillhandahållare kommer in i deras ställe och dessutom kan också sättet att föra kampanjer förändras. Även prishöjningar skulle ha liknande effekter, även om en betydande prisökning sannolikt också skulle bidra till att budgetarna för valreklam ökar. När det gäller genomförandet av förordningen har medlemsstaterna inga större möjligheter att förhindra uppkomsten av ovannämnda konsekvenser, men till exempel regleringen av kampanjbudgetar omfattas även i fortsättningen av medlemsstaternas behörighet och gör det åtminstone i teorin möjligt att motarbeta problemet.

Ändringar som gäller transparens i samband med politisk reklam

Det föreslås att bestämmelserna i val- och partifinansieringslagstiftningen om publicering av namnet på betalaren av politisk reklam i lagförslag 3 och 4 i sin helhet ska ersättas med bestämmelserna i förordningen om politisk reklam.

Detta innebär att en kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten i fortsättningen inte är skyldiga att se till att det av avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen eller är avsedd att stödja den framgår vem som betalar reklamen. Denna skyldighet gäller endast för avgiftsbelagd reklam. Skyldigheten överförs i och med förordningen om politisk reklam till sådana utgivare av politisk reklam som avses i förordningen.

I lagstiftningen om val- och partifinansiering definieras inte vad som avses med reklam. Ett reklammeddelande kan i princip vara vilket material som helst och i vilken form som helst som publiceras eller sprids för att stödja en kampanj. Skyldigheten har således även gällt reklam som sprids utan hjälp av en tillhandahållare av politiska reklamtjänster, till exempel av kandidatens stödgrupp. I fortsättningen ska denna typ av reklammeddelanden som inte sprids av en utgivare av politisk reklam inte omfattas av de skyldigheter som gäller publicering av betalarens namn. Detta beror på att skyldigheten enligt artikel 11 i förordningen om politisk reklam att märka ut reklammeddelanden endast gäller tjänstetillhandahållare som är utgivare av politisk reklam. Således omfattas till exempel flygblad som skaffats från en kommunikationsbyrå, men som delas ut till exempel av en kandidat eller dennes anhängare inte av skyldigheten att märka ut reklam.

Det som sägs ovan bedöms dock i praktiken inte väsentligt ändra nuläget, eftersom utgivarna förmodligen vill att politiska reklammeddelanden uppfyller de transparenskrav som anges i förordningen så att de kan distribueras effektivt via olika kanaler – även avgiftsbelagda sådana.

I lagförslag 3 och 4 i propositionen föreslås det på grund av harmoniseringsskyldigheten enligt artikel 4 i förordningen att de gränsvärden i euro som gäller publicering av namnen på enskilda personer som betalar för en reklam ska slopas. Således kan namnen på dem som beställer och betalar för reklammeddelanden i fortsättningen publiceras utan deras samtycke i enlighet med artiklarna 11 och 12 i förordningen. Förändringen jämfört med nuläget är inte nödvändigtvis särskilt stor, eftersom köp av reklamutrymme i medierna redan nu ofta överskrider de nationella gränserna för små donationer. Det antas dock att handlingsmodellerna i fråga om mindre mediepublikationer kan förändras i viss mån, eftersom enskilda personer inte nödvändigtvis längre är villiga att köpa reklam direkt för kandidater. Det är dock värt att notera att undantaget i fråga om mindre donationer i valfinansieringslagen och partilagen i övrigt förblir i kraft. Därmed kan donatorer som agerar som enskilda personer fortfarande ge små donationer på andra sätt, och deras namn publiceras inte i redovisningarna för val- och partifinansiering utan separat samtycke.

4.2.3.2 Konsekvenser för det civila samhället och medierna

Förordningen om politisk reklam och den kompletterande nationella lagstiftningen har konsekvenser för det civila samhällets och mediernas verksamhetsförutsättningar. Det föreslagna tillsyns- och påföljdssystemet påverkar det civila samhället på två sätt: å ena sidan ställs dess aktörer som bedriver politisk reklam under tillsyn och å andra sidan skapar det transparens när det gäller politisk reklam, särskilt med avseende på de aktörer och resurser som står bakom reklamen.

Aktörer i det civila samhället, såsom organisationer och olika andra gräsrotsaktörer, kan vara både sponsorer och tjänstetillhandahållare för politisk reklam. Det antas att aktörer i det civila

samhället snarare agerar som sponsorer än som tjänstetillhandahållare. Då gäller förordningen och den kompletterande nationella regleringens konsekvenser i synnerhet aktörernas förmåga att delta och påverka i samhället, vilken har bedömts närmare i punkt 4.2.3.1.

Organisationsaktörer kan också fungera som tillhandahållare av politisk reklam, i synnerhet som utgivare, genom att till exempel sälja valannonsutrymme i sina egna publikationer. På dessa organisationer tillämpas de transparens- och aktsamhetsskyldigheter som anges i förordningen samt det tillsyns- och påföljdssystem som föreslås i genomförandebestämmelserna. De ekonomiska konsekvenserna för organisationsfältet liknar konsekvenserna för företag, vilka beskrivs i avsnitt 4.2.2.1. Det bör dock beaktas att organisationsfältet inte i egentlig mening bedriver försäljning av reklam som näringsverksamhet, utan snarare drivs av samhälleliga och politiska mål. Antalet aktiva föreningar i Finland bedöms vara drygt 20 000³. Av dessa kan dock endast ett fåtal bedömas bedriva verksamhet som definieras som tillhandahållande av politiska reklamtjänster i enlighet med förordningen om politisk reklam. Det är dock svårt att bedöma antalet organisationer som tillhandahåller politiska reklamtjänster. Relevant för organisationsfältet är också gränsdragningen mellan av i förordningen avsedd betald politisk reklam, inriktad reklam och andra former av opinionspåverkan. Största delen av organisationernas påverkansverksamhet kan bedömas bestå av något annat än politisk reklam enligt förordningen.

Medierna hör till de viktigaste tillhandahållarna av politiska reklamtjänster som i egenskap av utgivare av politisk reklam omfattas av särskilda aktsamhets- och transparenskyldigheter. För skyldigheterna enligt förordningen svarar alltid de företag inom mediebranschen som erbjuder politiska reklamtjänster och som kan äga många slags mediekkanaler. Här bör man också beakta att utredningar visar att mediefältet i Finland är ganska koncentrerat.⁴ År 2022 fanns det inom tidningsbranschen 61 aktörer som gav ut 181 tidningar. År 2022 fanns det inom televisionsbranschen 11 aktörer som erbjöd 40 betalkanaler och 18 gratiskanaler. År 2022 fanns det inom radiobranschen 7 riksomfattande aktörer som erbjöd 29 riksomfattande kanaler och 24 lokala och regionala kanaler. Vad gäller de ovannämnda siffrorna bör det noteras att koncernstrukturer till vissa delar har räknats med i dem. Förordningen tillämpas dock på enskilda bolag, varvid varje bolag i en koncern ansvarar för sin egen verksamhet och för efterlevnaden av bestämmelserna. Till exempel har Nyhetsmediernas förbund 76 förlagsbolag som medlemmar, och de ger ut 227 nyhetsmedier. Det är uppenbart att det finns medieaktörer av många olika storlekar och att alla inte ingår i koncernstrukturer.

Den föreslagna genomförandelagstiftningen, där befogenheter för undersökning och efterlevnadskontroll också kan riktas mot medieaktörer, är relevant med tanke på mediernas handlingsfrihet och yttrandefrihet. Strävan har varit att minska spänningen mellan tillsyns- och påföljdssystemet och mediernas handlingsfrihet inom ramen för det nationella handlingsutrymme som förordningen ger så den så kallade icke-diskrimineringsskyldigheten enligt artikel 5.1 i förordningen har lämnats utanför det föreslagna tillsyns- och påföljdssystemet. Till övriga delar bedöms de föreslagna genomförandebestämmelserna inte utgöra ett problem (t.ex. när det gäller källskyddet), eftersom förordningen enligt artikel 1.2 inte gäller egentligt journalistiskt innehåll, till skillnad från betald reklam som betraktas som redaktionellt innehåll, och således gäller till exempel den rätt att få information och utföra

³ I föreningsregistret finns cirka 100 000 registrerade föreningar, av vilka cirka 24 000 bedömdes ha någon form av aktiv verksamhet i samband med beredningen av öppenhetsregistret (RP 98/2022 rd, s. 7).

⁴ Lehtisaari, Katja m.fl. (2024): Mediakoncentration och mediainnehålls mångfald i Finland Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2024:6.

inspektioner som föreslås för revisionsverket i princip inte information och handlingar som samlats in i journalistiskt syfte.

De ekonomiska konsekvenserna för mediebolag bedöms i avsnitt 4.2.2.1. Där lyfts fram sådana risker för prishöjningar och för att aktörer lägger ner sin verksamhet som kan påverka synligheten för politisk reklam i medierna. I synnerhet i fråga om mindre mediebolag som inte ingår i koncernstrukturer kan risken uppskattas vara större än i fråga om bolag som hör till stora mediekoncerner. Det är dock svårt att exakt förutse sannolikheten för och konsekvenserna av risken, och de kan knappast påverkas vid genomförandet, men samtidigt måste man inse att om politisk reklam försvinner, i synnerhet från medier som omfattas av chefredaktörsansvar, är det en skadlig utveckling med tanke på demokratins funktion. Till den del förordningen lämnar nationellt handlingsutrymme har ambitionen varit att använda det på ett sätt som skyddar mediernas handlingsfrihet. Dessutom ska tillsynsmyndigheterna redan med stöd av förordningen i sin verksamhet beakta frågor som gäller yttrandefrihet och mediernas verksamhet.

Statens revisionsverks arbete torde i synnerhet i början fokusera på att stödja, vägleda och ge råd till tillhandahållare av politisk reklam och utgivare av politisk reklam, dvs. privata företag, när det gäller efterlevnaden av de skyldigheter som följer av förordningarna. Utgivarna behöver stöd, vägledning och rådgivning i synnerhet under 2026 och före riksdagsvalet våren 2027. Det är osannolikt att revisionsverket vidtar påföljsåtgärder mot medieföretag före riksdagsvalet 2027.

4.2.3.3 Konsekvenser för myndigheterna

Förordningen om politisk reklam och den kompletterande nationella lagstiftningen medför konsekvenser för myndigheterna på två olika sätt. För det första medför regleringen nya uppgifter för statens revisionsverk, dataombudsmannen och trafik- och kommunikationsverket. Förordningen kan också indirekt påverka uppgifterna för de myndigheter som ansvarar för icke-diskrimineringslagstiftningen, även om de inte åläggs några nya uppgifter direkt till följd av förordningen eller den kompletterande lagstiftningen. Dessutom kan vissa myndighetsaktörer på grund av förordningens tillämpningsområde och definitioner också fungera som tillhandahållare av politiska reklamtjänster, varvid de omfattas av tillsyns- och påföljdssystemet enligt förordningen. I princip är det också möjligt att en myndighet kan agera i rollen som sponsor, men enligt skäl 27 i förordningen betraktas offentlig kommunikation av, för eller på uppdrag av myndigheter i regel inte som politisk reklam, liksom inte heller praktisk information om former för deltagande i val. Därför har myndigheternas agerande som sponsorer inte bedömts närmare i denna proposition.

Statens revisionsverk

Enligt förslaget ska största delen av uppgifterna enligt förordningen om politisk reklam koncentreras till statens revisionsverk. Till dessa hör de tillsynsuppgifter som avses i artikel 22.3 och 22.4 i förordningen samt de samordningsuppgifter för den nationella kontaktpunkten som avses i artikel 22.9. Dessutom ska revisionsverket ta över tillsynen av efterlevnaden av de transparenskyldigheter som gäller samhällelig och politisk reklam som ingår i förordningen om digitala tjänster till den del det är ändamålsenligt med tanke på tillsynssystemets funktion. På så sätt blir revisionsverket en tydlig huvudmyndighet i frågor som gäller transparens i fråga om politisk reklam, både när det gäller förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster.

Revisionsverkets uppgift är övervaka att sponsorer och tillhandahållare av politiska reklamtjänster iakttar sina transparens- och aktsamhetsskyldigheter enligt förordningen om politisk reklam. Dessutom ska verket utöva tillsyn över transparensen i fråga om samhällelig reklam på onlineplattformar. Till uppgifterna hör såväl att ge råd och vägledning som att lösa egentliga tillsynssituationer. Verket ska ha övervaknings- och efterlevnadsbefogenheter enligt både förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster, vilka presenteras närmare i andra avsnitt. Uppgifterna anknyter i synnerhet till olika tillhandahållare av politisk reklam, eftersom största delen av de ovan nämnda skyldigheterna gäller dem. Uppgifterna bedöms omfatta särskilt mycket rådgivning och handledning som i vissa situationer kan behöva ges även till sponsorer. Den egentliga tillsynen sker i regel genom anmälningar av försummelse till verket, men verket kan också efter eget omdöme utöva egenkontroll med hjälp av offentlig information och med stöd av den rätt till information som föreskrivs i artikel 16 i förordningen om politisk reklam.

I detta skede är det svårt att bedöma antalet kontakter till och besvär hos verket. Verkets tillsynsverksamhet och prioriteringarna i den är beroende av de resurser som står till dess förfogande och av hur aktiva de som reklamen riktas till är. Det kan antas att verkets uppgiftsbörda blir särskilt intensiv i synnerhet under valrörelser. Behovet av tillsyn över onlineplattformar i enlighet med förordningen om digitala tjänster bedöms dock bli relativt litet, eftersom det för närvarande inte finns några sådana onlineplattformar registrerade i Finland som i betydande utsträckning visar samhällelig eller politisk reklam.

I de uppgifter som nämns ovan ingår myndighetssamarbete både på nationell nivå och unionsnivå. I fråga om förordningen om politisk reklam ska revisionsverket vara den kontaktpunkt som avses i förordningen och vars ansvar är att samordna det nationella samarbetet i synnerhet i gränsöverskridande situationer och att delta i de nationella kontaktpunkternas samarbetsnätverk. Koncentreringen av tillsynsuppgifterna till revisionsverket minskar i någon mån behovet av nationell samordning, eftersom revisionsverket i egenskap av tillsynsmyndighet själv deltar i de gränsöverskridande förfaranden som avses i artikel 23 i förordningen om politisk reklam. Revisionsverket ska dock till behövliga delar samarbeta med såväl dataombudsmannen som med Transport- och kommunikationsverket. För Transport- och kommunikationsverkets del gäller samarbetet gränsöverskridande förfaranden som tillämpas på förmedlingstjänster och som samordnas av kommunikationsministeriet, medan det för dataombudsmannens del gäller riktad reklam som dataombudsmannen ska utöva tillsyn över både i fråga om förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster. I samband med det andra lagförslaget i propositionen ska revisionsverket i fråga om de uppgifter som avses i förordningen om digitala tjänster vid behov också samarbeta med konsumentombudsmannen, om det behövs en närmare bedömning av hur de uppgifter som avses i artikel 26.1 a–c i förordningen om digitala tjänster fördelas mellan revisionsverket och konsumentombudsmannen. Dessutom kan revisionsverket delta i den i förordningen om digitala tjänster avsedda nämnden för digitala tjänster.

Utöver de uppgifter som nämns ovan ska revisionsverket föra det offentliga register över rättsliga företrädare som avses i förordningen om politisk reklam samt ansvara för den offentliga sammanställningen och rapporteringen av information om val och folkomröstningar till kommissionen.

Alla uppgifter som nämns ovan är nya för statens revisionsverk. Den nya uppgiftshelheten kan dock bedömas vara ändamålsenlig med beaktande av revisionsverkets nuvarande uppgifter, behörighet och ställning.

Verket har sedan tidigare erfarenhet av tillsyn över både val- och partifinansiering⁵ och öppenhetsregistret, vilka delvis anknyter till samma samhällsliga fenomen och även innehåller vissa drag som liknar de uppgifter som föreslås nu (bl.a. transparens i fråga om finansiering). Dessutom bedöms den rådgivande roll som betonas i de nya uppgifterna bli mycket lik den som revisionsverket nu har vid tillsynen över val- och partifinansieringen och öppenhetsregistret. De uppgifter som föreslås är dock nya i fråga om innehåll, förfaranden, tillsynsobjekt och vissa befogenheter (bl.a. påföljdsavgifter), och förutsätter också ett starkt juridiskt och tekniskt kunnande vid verket. Dessutom kan de rådgivningsbehov som gäller de nya uppgifterna realiseras - i synnerhet inför val - samtidigt med revisionsverkets nuvarande tillsynsuppgifter. Därmed uppstår det för revisionsverket ett behov av ytterligare resurser, vilket behandlas närmare i avsnitt 4.2.2.2.

I den föreslagna påföljdsnämnden är det fråga om att organisera den beslutanderätt som hör till statens revisionsverk. Påföljdsnämnden ökar således inte verkets uppgifter. Kollegiet är ett internt organ vid verket och medlemmarna står redan i tjänsteförhållande till verket. Medlemskap i påföljdsnämnden är inte ett heltidsuppdrag, utan nämnden sammanträder vid behov. Nuläget ändras så att det tidigare kollegiala påföljdsorganet, dvs. vitesnämnden, ersätts med ett nytt organ vid namn påföljdsnämnden, som i fortsättningen ska ansvara för att påföra påföljdsavgifter och döma ut viten som verket har förelagt. Påföljdsnämndens verksamhetssätt regleras närmare på lagnivå. Ändringarna stärker de rättssäkerhetsgarantier som gäller påföljdsnämnden.

För att påföljdsnämnden ska kunna inrättas krävs det också att verket utvecklar och styr en del nya handlingsmodeller och säkerställer tillgängligheten för dem som deltar i beslutsfattandet. För att påföljdsnämnden ska kunna inleda sin verksamhet och verkets arbetsordning ska kunna uppdateras krävs engångsinsatser av personalen. Revisionsverkets vitesnämnd har tills vidare inte dömt ut ett enda vite, vilket innebär att revisionsverket ännu inte har någon konkret erfarenhet av påföljdsorganets verksamhet. Påföljdsnämndens verksamhet bedöms dock inte bli särskilt omfattande med beaktande av området för lagstiftningen. Därmed kan man förvänta sig att antalet ärenden som behandlas av påföljdsnämnden och arbetsmängden hålls på en måttlig nivå, även om samordningen och beredningen av verksamheten förutsätter personalresurser.

Dataombudsmannen

Tillsynsuppgifterna enligt artiklarna 18 och 19 i förordningen om politisk reklam överlappar delvis dataskyddsförordningen och de bestämmelser i förordningen om digitala tjänster som dataombudsmannen utövar tillsyn över. Uppgifternas förhållande till dataombudsmannens nuvarande uppgifter behandlas närmare i punkt 3.2.

De uppgifter enligt artiklarna 18 och 19 i förordningen som hänför sig till inriktning och annonsleverans i samband med politisk onlinereklam gäller de ytterligare begränsningar och villkor för användning av personuppgifter som preciserar dataskyddsförordningen samt transparenskraven. Enligt artikel 22.1 i förordningen ska dataombudsmannen utöva tillsyn över skyldigheterna inom sitt behörighetsområde med de befogenheter som anges i dataskyddsförordningen. Uppgifterna är således inte nya, utan ytterligare dataskyddsuppgifter.

⁵ Det är dock värt att notera att revisionsverket inte för närvarande utövar tillsyn över de nationella skyldigheter som gäller valreklam enligt 4 § 5 mom. i lagen om kandidaters valfinansiering och 8 b § 5 punkten i partilagen.

Tillsynen över skyldigheterna enligt förordningen ska i princip ske inom ramen för dataombudsmannens nuvarande förfaranden och kompetens. Skötseln av uppgifterna förutsätter dock att resurser anvisas för ändamålet, eftersom ikraftträdandet av förordningen sannolikt kommer att aktualisera frågor som gäller inriktning av politisk onlinereklam i större utsträckning än tidigare.

I detta skede är det svårt att bedöma antalet kontakter till och besvär hos dataombudsmannen. För närvarande kontaktas dock dataombudsmannen till exempel angående valreklam inför val. I och med förordningen kan antalet personer som tar kontakt öka i viss mån. Statens revisionsverks roll som huvudmyndighet kan dock bedömas minska behovet av allmän rådgivning om förordningen. Även den föreslagna överföringen till revisionsverket av tillsynen över efterlevnaden av artikel 26.1 a-c i förordningen om digitala tjänster minskar behovet av allmän rådgivning som gäller transparens i fråga om politisk reklam, eftersom dataombudsmannens roll i och med ändringen allt tydligare kommer att gälla dataskyddsfrågor.⁶

Det antas att tillsynsuppgifterna kommer att synas också i dataombudsmannens gränsöverskridande verksamhet. I förordningen lyfts särskilt fram det skyndsamma förfarande som kan behövas om man på finskt territorium snabbt måste ingripa i verksamheten hos en utgivare av politisk reklam, såsom en plattform för sociala medier, som är etablerad i en annan medlemsstat. Dessutom deltar dataombudsmannen i Europeiska dataskyddsstyrelsens verksamhet, som i enlighet med artikel 22.2 kan utfärda anvisningar som gäller tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam. Dessutom ska dataombudsmannen samarbeta med andra nationella myndigheter.

Dataombudsmannens tillsynsverksamhet och prioriteringarna i den är beroende av vilka resurser som finns att tillgå och av hur aktiva de som onlinereklamen riktas till är. Påföljdskollegiet vid dataombudsmannens byrå har också sedan tidigare befogenhet att fastställa administrativa sanktionsavgifter. Dataombudsmannen har därför redan en process där administrativa sanktionsavgifter fastställs utifrån beredning och det finns inte något egentligt behov av tillfälliga resurser för att skapa processen.

Frågan om dataombudsmannens resurser behandlas närmare i avsnitt 4.2.2.2.

Transport- och kommunikationsverket

Transport- och kommunikationsverket samordnar tillsynssituationer som gäller förmedlingstjänster och skyldigheterna enligt artiklarna 7–17 och 21 i förordningen om politisk reklam. I praktiken anknyter samordningsuppgiften till gränsöverskridande förfaranden där Transport- och kommunikationsverket sköter informationsutbytet mellan statens revisionsverk, som svarar för tillsynen, och samordnarna för digitala tjänster i andra länder genom förfaranden i enlighet med förordningen om digitala tjänster. Dessutom ska verket delta i nämnden för digitala tjänster där frågor som gäller förordningen om politisk reklam kan behandlas.

Uppgifterna förutsätter också en del nationellt samarbete, eftersom skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster delvis överlappar varandra (bl.a. i fråga om anmälningsskanaler). Behovet av samordning i samband med politisk reklam minskar genom att revisionsverket enligt förslaget ska ta över tillsynen över de transparensskyldigheter i fråga om politisk reklam som härrör både från förordningen om

⁶ Dataombudsmannen ska fortfarande utöva tillsyn över artikel 26.1 a-c i förordningen om digitala tjänster i fråga om B2B-reklam.

politisk reklam och förordningen om digitala tjänster. Förhållandet mellan förordningarna behandlas närmare i punkt 3.1.

Uppgifterna är i princip inte nya, utan de har en central anknytning till verkets nuvarande roll som samordnare för digitala tjänster och dess förfaranden. Transport- och kommunikationsverket ska dock komma överens om förfarandena med revisionsverket. I detta skede är det svårt att bedöma vilka resurser som behövs för det egentliga samordningsarbetet. Det antas dock att en mer omfattande tillämpning av skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam på olika förmedlingstjänster i viss mån kan öka behovet av gränsöverskridande samordning.

Frågan om Transport- och kommunikationsverkets resurser behandlas närmare i punkt 4.2.2.2.

Rättsregistercentralen

Rättsregistercentralen ska sörja för verkställigheten av den föreslagna nya påföljdsavgiften. Vid beredningen av propositionen har det bedömts att påföljdsavgifter kommer att påföras i ytterst liten utsträckning, vilket innebär att uppgiften inte medför mycket extra arbete för Rättsregistercentralen. Eftersom det årligen påförs flera motsvarande mindre påföljdsavgifter inom olika förvaltningsområden, märks deras sammanlagda verkningar och den totala ökningen i Rättsregistercentralens arbetsmängd med fördröjning, och behovet av eventuella tilläggsresurser kommer att preciseras först senare. Verkställigheten av påföljdsavgifter inom olika förvaltningsområden är en permanent uppgift, och Rättsregistercentralens behov av tilläggsanslag till följd av det extra arbete som påföljdsavgifterna medför behandlas i de årliga ram- och budgetförfarandena.

Myndigheter som tillhandahåller politiska reklamtjänster

En del av myndigheterna tillhandahåller tjänster som kan uppfylla definitionen av politisk reklam enligt artikel 3 i förordningen om politisk reklam. Det är också viktigt att beakta att en tjänst enligt artikel 3.1 inte avser en förvaltningsuppgift, utan en prestation enligt definitionen i artikel 57 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Till exempel erbjuder kommunerna och deras trafikverk, såsom Stara, i dag i viss mån tjänster som anknyter till publicering av valreklam.⁷ Dessa tjänster kan i vissa situationer uppfylla definitionen av politisk reklamtjänst, varvid myndigheten i fråga blir en i förordningen avsedd utgivare av politisk reklam som omfattas av transparens- och aktsamhetsskyldigheterna i förordningen samt det tillsyns- och påföljdssystem som föreslås i genomförandebestämmelserna.

Det är svårt att bedöma omfattningen av de politiska reklamtjänster som tillhandahålls av myndigheter. Det är förmodligen närmast fråga om tjänster för publicering av valreklam som tillhandahålls av kommunerna och deras affärsverk och som gör det möjligt att presentera och sprida valreklam med hjälp av deras egen infrastruktur, till exempel genom att använda kommunalt ägda broar för valreklam. Det är mycket svårt att bedöma omfattningen av dessa tjänster. Dessutom behöver man sannolikt bedöma från fall till fall om det är fråga om en sidotjänst som inte omfattas av skyldigheterna enligt förordningen. Även möjligheten att använda valreklamställningar som kommuner placerar ut på lika villkor för alla och utan avgift före val faller utanför förordningens tillämpningsområde. Kommunerna kan dock också erbjuda till exempel nyckelfärdiga tjänster för valreklam som sannolikt skulle utgöra tjänster för politisk

⁷ <https://www.hel.fi/sv/foretag-och-arbete/ansok-tillstand-och-lokaler/reklam-pa-en-allman-plats/valtillstallningar-och-reklam>

reklam enligt förordningen om det togs ut en avgift för dem. Propositionen anses inte ha några betydande konsekvenser för kommunens ekonomi eller förvaltning, eftersom den verksamhet som omfattas av förordningen i allmänhet är småskalig i kommunerna. Dessutom är ekonomisk verksamhet enligt artikel 3.1 i förordningen ofta bolagiserad om den är mer omfattande.

Myndigheter som definieras som tillhandahållare av politiska reklamtjänster påverkas av motsvarande ekonomiska konsekvenser som företag, vilka beskrivs i avsnitt 4.2.2.1. I fråga om det tillsyns- och påföljdssystem som riktar sig till myndigheterna har dock det nationella handlingsutrymmet utnyttjats så att det inte är möjligt att påföra myndigheter påföljdsavgifter. Frågan behandlas närmare i punkt 12.5.4.

Det kan också antas att kommunerna och deras affärsverk i synnerhet under valrörelser behöver anvisningar av myndigheterna om hur förordningen ska tillämpas på deras verksamhet. Det är särskilt viktigt med anvisningar så att förordningen inte påverkar kommunernas villighet att erbjuda platser för valreklam och kampanjverksamhet på samma sätt som för närvarande.

4.2.3.4 Konsekvenser för den inre marknaden

Förordningen om politisk reklam utgör reglering av den inre marknaden som syftar till att harmonisera aktsamhets- och transparenskyldigheterna samt tillsynen i samband med tillhandahållande av politiska reklamtjänster. Därmed har också tillsyns- och uppföljningssystemet enligt förordningen indirekta konsekvenser för genomförandet av regleringen av den inre marknaden. Konsekvenserna beror på att de skillnader mellan tillsyns- och påföljdssystemen som uppstår inom ramen för det handlingsutrymme som lämnas åt medlemsstaterna kan påverka var aktörerna har sitt huvudsakliga verksamhetsställe. Med tanke på att politisk reklam inte är huvudnäring för många tjänstetillhandahållare kan konsekvenserna antas bli mycket små. Däremot kan större konsekvenser uppstå av att sponsorer i vissa situationer kan välja tjänstetillhandahållare som är etablerade i medlemsstater som till exempel inte har infört bestämmelser om påföljder av sanktionskaraktär för sponsorer. Det påföljds- och tillsynssystem som föreslås i det första lagförslaget i propositionen kan bedömas vara sådant att det i praktiken kan påverka sponsernas benägenhet att köpa tjänster av inhemska tjänstetillhandahållare. Konsekvenserna för sponsorer bedöms närmare i avsnitt 4.2.3.1.

4.2.3.5 Åland

Tillhandahållare av politiska reklamtjänster kan också vara etablerade på Åland. I propositionen föreslås det att tillsynsuppgifterna även i fråga om dessa ska koncentreras till statens revisionsverk. För detta talar behovet av centraliserad kompetens kring den nya typen av reglering och av smidiga gränsöverskridande förfaranden. Statens revisionsverk ska redan i enlighet med språklagen (423/2003) erbjuda rådgivning även på svenska, vilket är en förutsättning för att också åländska tjänstetillhandahållare och sponsorer ska kunna sköta sina ärenden och få råd.

Förordningen är direkt tillämplig lagstiftning, och därför behandlas i denna proposition inte närmare dess eventuella konsekvenser för mediefältet i landskapet Åland eller lagstiftningen om det.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Olika tillsynsalternativ

Av förordningen följer direkt uppgifter för dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket. När det gäller organiseringen av andra uppgifter behandlades följande två huvudsakliga alternativ: 1. koncentrera alla uppgifter till statens revisionsverk och 2. fördela uppgifterna mellan revisionsverket, dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket i enlighet med nuvarande uppgiftsfält och kompetens. Konsumentmyndigheternas möjligheter att sköta nya uppgifter har inte bedömts närmare, eftersom en motsvarande bedömning redan ingick i förarbetena till lagen om tillsyn över förmedlingstjänster och det här handlar om en likadan gränsdragning mot konsumentreklam.

Vid beredningen bedömdes frågan ur myndigheternas, sponsorernas och tjänstetillhandahållarnas synvinkel. I propositionen har man stannat för alternativ 1, där uppgifterna koncentreras till revisionsverket. Dessutom föreslås det att revisionsverket samtidigt ska ta över de av dataombudsmannens tillsynsuppgifter enligt förordningen om digitala tjänster (transparens i fråga om samhällelig och politisk reklam) som antingen överlappar eller är nära förknippade med de uppgifter som följer av förordningen om politisk reklam.

Det positiva med det andra alternativet kan bedömas vara att man genom att dela uppgifterna kan utnyttja både den nuvarande uppgiftsfördelningen och den kompetens som samlats vid tillsynen över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster. Samtidigt bedömdes det vid beredningen att en fördelning av uppgifterna på flera myndigheter i onödan skulle försvåra tillsynen och göra tillsynssystemet ottydligt för både tillsynsmyndigheterna och tillsynsobjekten.

5.1.2 Tillämpningsområde för och påförande av påföljdsavgifter

I artikel 25 i förordningen om politisk reklam föreskrivs det om användning av påföljdsavgifter som en del av påföljdssystemet enligt förordningen. Det nationella handlingsutrymmet i fråga om påföljdsavgifter behandlas närmare i avsnitt 3.7.2.1 och 12.5.1. Medlemsstaterna kan i enlighet med artikel 25.1 i förordningen föreskriva om påföljdsavgifter som ska påföras sponsorer eller tillhandahållare av politiska reklamtjänster för överträdelser av skyldigheterna enligt artiklarna 5–17, 20 och 21 i förordningen. Medlemsstaterna ska inom ramen för det nationella handlingsutrymmet specificera vilka ovannämnda skyldigheter myndighetens behörighet att påföra påföljdsavgift ska kopplas till. Påföljderna ska i varje enskilt fall vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. Vid påförande av sanktioner ska medlemsstaterna också säkerställa yttrandefriheten och pressfriheten samt att den politiska debatten förblir öppen och tillgänglig.

Under beredningen behandlades två huvudsakliga alternativ: 1. föreskriva om påföljdsavgifter endast för överträdelse av de skyldigheter som gäller tjänstetillhandahållare och 2. föreskriva om påföljdsavgifter för både tjänstetillhandahållare och sponsorer. Under beredningen bedömdes frågan med avseende på kraven i förordningen och principerna för reglering av administrativa sanktioner. I propositionen stannade man för lösningensalternativ 1, där tillämpningsområdet för påföljdsavgifter endast ska gälla tjänstetillhandahållare och sådana skyldigheter som kan förenas med påföljdsavgifter i enlighet med de villkor som fastställs i förordningen och de nationella regleringsprinciperna.

I det andra alternativet riktas påföljdsavgiftens avskräckande effekt också mot sponsorer. Detta kan till vissa delar minska sponsorernas försummelser i situationer där en sponsor medvetet försöker dölja sin bakgrund genom att undanhålla information eller ge tjänstetillhandahållarna felaktig information. Detta gäller närmast vissa situationer med hybridpåverkan, där den avskräckande effekten hos påföljdsavgifter kan ha konsekvenser för olika aktörers benägenhet att inleda sådan verksamhet. Samtidigt agerar merparten av sponsorerna med goda avsikter, och då kan rädslan för påföljdsavgifter skapa en betydande avskräckande effekt bland annat på valkampanjarbete. I sitt utlåtande om U-skrivelsen ansåg grundlagsutskottet att det är viktigt att påföljderna för överträdelse av skyldigheter inte får vara så stora att de har en så kallad chilling effect, dvs. en avskräckande inverkan på utövandet av politisk yttrandefrihet (GrUU 4/2022 rd, punkt 17). Det skulle också vara problematiskt att utvidga tillämpningen av påföljdsavgifter till sponsorer med tanke på regleringsprinciperna för administrativa sanktioner.

Under beredningen behandlades också alternativ som gällde påförande av påföljdsavgifter. Alternativen var antingen att alla beslut om påföljdsavgifter som påförs av statens revisionsverk ska fattas av ett kollegialt organ eller att fastställa en gräns i euro så att det kollegiala organet endast ska fatta beslut om påföljdsavgifter som överskrider gränsen. Frågan bedömdes särskilt med tanke på de känsliga aspekterna av regleringen och det ökade behovet av rättsskydd. Dessutom beaktades revisionsverkets nuvarande handlingsmodell, där ett kollegialt organ redan nu dömer ut alla viten som verket har påfört. I propositionen har man valt ett alternativ där alla påföljdsavgifter ska påföras av ett kollegialt organ.

Det andra alternativet, där ett kollegialt organ endast beslutar om särskilt stora påföljdsavgifter, skulle med tanke på tillsynssystemet kunna vara en något effektivare och administrativt lättare lösning. Med beaktande av att avsikten vid tillsynen över efterlevnaden av förordningen är att betona att administrativa påföljdsavgifter är en sistahandsåtgärd och undvika att påföljdsavgifter blir problematiska bland annat med tanke på yttrandefriheten och mediernas verksamhet, kan det anses motiverat att påföljdsavgifterna påförs av ett kollegialt organ. Dessutom motsvarar lösningen den modell som redan tidigare tillämpats vid revisionsverket, där beslut om verkets utdömmande av ekonomiska påföljder fattas av ett kollegialt organ.

Förordningen gör det möjligt att även ge domstolar behörighet att påföra påföljdsavgifter, men en sådan praxis har dock varit exceptionell i Finland. Även grundlagsutskottet har haft reservationer mot att administrativa påföljdsavgifter påförs av domstolar (se GrUU 12/2019 rd).

5.1.3 Interimistiska åtgärder och förhindrande av tillgång till en tjänst

Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam ska artikel 51 i förordningen om digitala tjänster i tillämpliga delar gälla för befogenheterna för de behöriga myndigheter som utsetts i enlighet med den punkten när de övervakar att skyldigheterna enligt artiklarna 7–17 och 21 fullgörs i fråga om förmedlingstjänster. ”I tillämpliga delar” har ansetts ge ett visst nationellt handlingsutrymme i fråga om vilka befogenheter för efterlevnadskontroll som anses vara lämpliga och ändamålsenliga vid tillsynen över att de ovan avsedda skyldigheterna fullgörs.

Vid bedömningen har man strävat efter ett så enhetligt tillsynssystem som möjligt i fråga om alla tjänstetillhandahållare. Detta har betydelse också ur tillsynsmyndighetens synvinkel, eftersom tjänstetillhandahållarna kan erbjuda flera olika tjänster samtidigt, och vid tillsynen över dem kan det bli nödvändigt att tillämpa de befogenheter som anges i såväl artikel 22.5 i förordningen om politisk reklam som i artikel 51 i förordningen om digitala tjänster. Vid förhandlingarna om förordningen ansåg grundlagsutskottet att förhållandet mellan förordningarna behöver klargöras. Vid bedömningen har man dessutom granskat de ändamål

för utövandet av dessa befogenheter som definieras i förordningen om digitala tjänster men som inte finns i förordningen om politisk reklam med samma motsvarighet.

Vid beredningen kom man fram till att de interimistiska åtgärder som avses i artikel 51.2 e i förordningen om digitala tjänster och det förhållande av tillgång till en tjänst som avses i artikel 51.3 i den förordningen inte lämpar sig för tillsyn över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam. Valet av detta alternativ tydliggör utövandet av revisionsverkets befogenheter för efterlevnadskontroll och förhindrar att det uppstår onödiga och överdimensionerade befogenheter. I praktiken kan de situationer som avses i förordningen om politisk reklam också uppfylla kriterierna enligt förordningen om digitala tjänster när det är nödvändigt att utöva de ovannämnda befogenheterna. Detta kan dock göras i samband med tillsynen över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster, varvid befogenheterna inte behöver utsträckas till tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam. Samtidigt undviks de eventuella problem med avseende på utövandet av yttrandefrihet och politiska rättigheter som följer av befogenheterna.

5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

Genomförandet av förordningen om politisk reklam pågår för närvarande i alla medlemsstater. Genomförandet av förordningen har diskuterats i samband med den kommitté enligt artikel 29 som inrättats av kommissionen och det europeiska nätverket för valsamarbete. Dessutom har justitieministeriet fört informella diskussioner med olika medlemsstater om genomförandet av förordningen. Nedan beskrivs i korthet den information om genomförandet av förordningen som offentliggjorts i vissa medlemsstater och medlemsstaternas planer på att utse tillsynsmyndigheter enligt förordningen och att organisera tillsynen över förordningen.

Sverige

I Sverige publicerades den 29 oktober 2024 ett utkast till ett förslag med kompletterande bestämmelser till förordningen.⁸ Förslaget till kompletterande bestämmelser innehåller bestämmelser om behöriga myndigheter och deras befogenheter, genomförande av inspektioner, advokaters tystnadsplikt, avlägsnande av reklam, viten, sanktionsavgifter och överklagande. Utöver de myndigheter som utövar tillsyn över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster och dataskyddsförordningen föreslås det att Mediemyndigheten ska vara tillsynsmyndighet. Dessutom ska Valmyndigheten offentliggöra information om tidpunkten för val. Ett lämpligt minimibelopp för sanktionsavgiften anses vara 5 000 kronor. I Sverige anses det att förordningen, även om den påverkar pressfriheten, inte förutsätter ändringar i den nationella tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen.

Danmark

Den danska regeringen lade den 27 februari 2025 fram ett förslag till lagstiftning som kompletterar förordningen.⁹ Enligt det ska radio- och tv-nämnden vara behörig myndighet. Radio- och tv-nämnden är oberoende och behandlar redan klagomål som gäller reklam och annan säljfrämjande verksamhet i medierna. I Danmark bedöms det att tillsynen över efterlevnaden av förordningen ska inriktas på situationer där det utifrån information som myndigheten fått är möjligt att påvisa en överträdelse av lagen. Detta innebär att radio- och tv-

⁸ <https://www.regeringen.se/contentassets/1992e5f93e834e9be9be20d4f3a1f4411/for-publicering-politisk-reklam.pdf>

⁹ https://www.ft.dk/ripdf/samling/20241/lovforslag/1162/20241_1162_som_fremsat.pdf

nämnden inte behöver göra systematiska eller rutinmässiga undersökningar som gäller politisk reklam.

Estland

I Estland kommer man enligt planerna att lägga fram en regeringsproposition under våren. Diskussionen om uppgiftsfördelningen i Estland pågår delvis fortfarande. Avsikten är att tillsynsuppgifterna ska åläggas samma myndighet som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen och som redan för närvarande har tillsynsuppgifter som gäller reklam. De uppgifter som följer av förordningen om politisk reklam anses ingå i dessa tillsynsuppgifter.

Lettland

Lettland har sedan 2013 haft en tämligen detaljerad lagstiftning om valkampanjer, och därför kan genomförandet av förordningen bedömas medföra mindre förändringar i myndigheternas verksamhet än i länder där motsvarande strukturer inte redan har funnits. I valkampanjlagen 2012/199.2 finns dock bland annat olika definitioner som delvis överlappar bestämmelserna i förordningen och som förutsätter samordning samt bevarande av ekonomisk information om kampanjer. Kampanjbestämmelserna övervakas av korruptionsmyndigheten. Konsumentmyndigheten är kontaktpunkt för förordningen om digitala tjänster. Lettlands nationella genomförande pågick fortfarande i mars 2025.

Litauen

Regeringen har för avsikt att lämna en proposition om det nationella genomförandet av förordningen i maj 2025. Enligt preliminära uppgifter ska valmyndigheten vara tillsynsmyndighet. Litauen avser genomföra de ändringar som förordningen förutsätter genom ändringar i vallagen.

6 Remissvar

Sammanlagt 19 yttranden inkom. Yttranden lämnades av kommunikationsministeriet, finansministeriet, Ålands landskapsregering, Konkurrens- och konsumentverket, Transport- och kommunikationsverket Traficom, Polisstyrelsen, Dataombudsmannens byrå, Statens revisionsverk, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry, Marketing Finland, Medieförbundet rf, MTV Oy, Partiernas internationella demokratisamarbete - Demo Finland, Radiomedia rf, Sanoma Media Finland Oy, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Suomen Journalistiliitto - Finlands Journalistförbund ry, Vänsterförbundet r.p. och Gröna förbundet r.p. Arbets- och näringsministeriet meddelade att det inte har något att yttra om propositionen.

Till många delar instämmer man i yttrandena i det som föreslås i propositionsutkastet. En stor del av remissinstanserna ansåg att målet att öka öppenheten och transparensen i fråga om politisk reklam är värt att understöda. Även det föreslagna påföljds- och tillsynssystemet ansågs i huvudsak vara ändamålsenligt. I en del av yttrandena gavs det också förslag till ändringar. Dessutom gällde en del av kommentarerna själva EU-förordningen, som remissförfarandet inte handlade om. Till exempel föreslog Marketing Finland en gräns i euro för transparens- och aktsamhetsskyldigheterna.

Nedan redogörs för remissvaren ämnesområdesvis och de ändringar som gjorts utifrån svaren.

Förhållandet mellan förordningens bestämmelser om icke-diskriminering och konsumentskyddslagstiftningen

Konkurrens- och konsumentverket (KKV) konstaterade i sitt yttrande att det inte har behörighet att ingripa i samhällelig eller politisk reklam. Dessutom preciserar KKV i sitt yttrande förhållandet mellan konsumentskyddslagstiftningen och EU:s tjänstedirektiv och förordningen om geoblockering. Bedömningarna av nuläget har preciserats på basis av yttrandet.

Avgift för handräckning av polisen

Polisstyrelsen påpekade i sitt yttrande att handräckning till statens revisionsverk enligt propositionen är avgiftsbelagd. Enligt 14 § i lagen om statens revisionsverk ger dock andra myndigheter handräckning till revisionsverket utan ersättning. Paragrafen om handräckning i propositionen avser inte ändra på detta, vilket har preciserats i propositionen.

Gradvist införande av påföljdsåtgärder

Medieförbundet föreslår i sitt yttrande att påföljdsåtgärderna ska införas så att statens revisionsverk inte ska kunna vidta påföljdsåtgärder mot medieföretag före riksdagsvalet 2027. Förordningen ger inte medlemsstaterna något sådant handlingsutrymme, utan efterlevnadsbefogenheterna enligt förordningen ska gälla så snart den trätt i kraft. Konsekvensbedömningarna har dock kompletterats till denna del.

Tillämpningsområde för och påförande av påföljdsavgifter

Flera remissinstanser framförde synpunkter på påförandet av påföljdsavgifter och deras tillämpningsområde. Det betonades att påföljdsavgift är en åtgärd i sista hand och att principen om proportionalitet och nödvändighet ska beaktas.

För att förbättra propositionens proportionalitet föreslog Medieförbundet rf, Radiomedia rf och Sanoma Media Finland Oy i sina yttranden att påföljdsavgifter enligt 13 § 2, 4 och 6 punkten i genomförandelagen ska slopas. I 13 § 2 punkten i genomförandelagen är det fråga om en påföljdsavgift som kan påföras för överträdelse eller försummelse av skyldigheten enligt artikel 9 att bevara information, i 13 § 4 punkten är det fråga om en påföljdsavgift som kan påföras för överträdelse eller försummelse av de skyldigheter i samband med transparensmeddelanden som anges i artikel 12 och i 13 § 6 punkten är det fråga om en påföljdsavgift som kan påföras för överträdelse eller försummelse av skyldigheten avseende regelbunden rapportering enligt artikel 14. Medieförbundet rf och Radiomedia rf anser i sina yttranden att en offentlig varning enligt 17 § i ovannämnda situationer är en tillräcklig påföljd.

Artikel 25 i förordningen ger nationellt handlingsutrymme när det gäller att föreskriva påföljder och förutsätter till exempel inte direkt påföljder av straffkaraktär eller ekonomiska påföljder för vissa överträdelser. Enligt den artikeln ska påföljderna dock i varje enskilt fall vara effektiva, proportionella och avskräckande. Vid beredningen av propositionen har man med tanke på påföljdssystemets effektivitet identifierat ett behov av att föreskriva en administrativ påföljd av straffkaraktär vid ovannämnda fall av överträdelser och försummelse, eftersom myndighetsåtgärder, såsom vite, som vidtas för att åstadkomma eller återställa ett lagenligt rättsläge i dessa situationer är ineffektiva. Enligt Lainkirjoittajan opas kan offentliga varningar karakteriseras som administrativa påföljder av straffkaraktär, men trots den skada för anseendet som de medför är offentliga varningar närmast avskräckande och förebygger allvarligare

överträdelser av lagstiftningen. En offentlig varning anses således i ovannämnda situationer inte medföra en tillräcklig allmän- och individualpreventiv verkan som krävs av ett sanktionssystem.

För att säkerställa proportionaliteten i fråga om regleringen av påföljdsavgifter föreslås det inom ramen för det nationella handlingsutrymmet bestämmelser om påföljdsavgiftens storlek och om avstående från att påföra påföljdsavgift i 14 och 15 §. Därmed beaktas de synpunkter om flexibilitet i fråga om påföljdsavgifter och prövning från fall till fall som Sanoma Media Finland Oy tar upp i sitt yttrande.

MTV Oy lyfte fram att möjligheten till påföljdsavgift bör slopas i situationer där kriterierna i förordningen lämnar rum för tolkning. MTV Oy ansåg att kravet i 13 § 4 punkten på att transparensmeddelanden ska hållas uppdaterade lämnar rum för tolkning. Skyldigheten enligt artikel 12.3 i förordningen innebär att informationen i transparensmeddelandet ska hållas uppdaterad under perioden för offentliggörande av det politiska reklammeddelandet. Dessutom är skyldigheten att hålla transparensmeddelanden uppdaterade en av de centrala skyldigheterna i förordningen, och enligt artikel 25.5 i förordningen ska relaterade försummelser anses vara särskilt allvarliga överträdelser om de sker före val och folkomröstningar. Marketing Finland och Polisstyrelsen föreslog i sina yttranden att tillämpningsområdet för påföljdsavgifter bör utvidgas till att omfatta även sponsorer i syfte att motverka hybridpåverkan. Frågan behandlas närmare i avsnitt 5.1.2 i propositionen. Som det sägs i det avsnittet kan det inte anses proportionerligt att föreskriva om påföljdsavgifter för sponsorer med beaktande av att det inte är sponsorn som i sista hand har kontroll över publiceringen av meddelandet. Förordningen riktar sig framför allt mot tjänstetillhandahållare.

Marketing Finland, Radiomedia rf, Medieförbundet rf och Sanoma Media Finland Oy föreslog i sina yttranden att tillämpningsområdet för påföljdsavgiften ska utvidgas till att också omfatta myndigheter som tillhandahåller politiska reklamtjänster. Frågan behandlas i avsnitt 12.5.4. Med beaktande av att grundlagsutskottet ytterligare har skärpt sin tolkning av påföljdsavgifter som påförs myndigheter har det inte gjorts några ändringar i propositionen med anledning av remissvaren. I motiveringen till lagstiftningsordning har det dock förtydligats hur grundlagsutskottets tolkningspraxis har utvecklats.

Statens revisionsverk lyfte i sitt yttrande fram en eventuell oklarhet kring revisionsverkets prövningsrätt när det gäller påförande av påföljdsavgift. Enligt 13 § i förslaget kan revisionsverket påföra påföljdsavgift i de situationer som anges i paragrafen. Påförandet av påföljdsavgift begränsas också av 14 och 15 §.

Bestämmelser om transparensskyldigheter i fråga om politisk reklam som inte omfattas av förordningens tillämpningsområde

De gröna föreslår i sitt yttrande att det på nationell nivå ska föreskrivas om en anmälningsskyldighet för betalaren av reklammeddelandet i situationer som inte omfattas av förordningens tillämpningsområde. Detta är möjligt eftersom inre marknadsprincipen enligt artikel 4 i förordningen (den s.k. harmoniseringsbestämmelsen) endast gäller verksamhet som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Propositionen gäller dock genomförandet av förordningen och eventuella andra ändringar förutsätter separat beredning. Även MTV Oy lyfte i sitt yttrande fram den gällande nationella lagstiftningen om publicering av betalarens namn, vilket preciserades i motiveringen till propositionen med anledning av yttrandet.

Konkurrensläget för tillhandahållare av reklam

Medieförbundet, Journalistförbundet, Radiomedia rf, Sanoma Media Finland Oy och Vänsterförbundet betonade i sina yttranden att konkurrensförutsättningarna för aktörerna inom mediebranschen bör bevaras i förhållande till de internationella teknologibolagens dominerande ställning. Enligt skäl 15 i ingressen till förordningen bör de särskilda behoven hos mikroföretag, små företag och medelstora företag beaktas vid tillämpningen och efterlevnaden av förordningen, i enlighet med proportionalitetsprincipen. Onlineplattformar med över 45 miljoner användare i EU måste följa strängare regler när det gäller förordningen om digitala tjänster och förordningen om politisk reklam, men ingen av plattformarna är för närvarande etablerad i Finland. Konsekvensbedömningen har kompletterats i fråga om konkurrensläget.

Myndigheternas uppgiftsfördelning och samarbete

I yttrandena ansågs myndigheternas uppgiftsfördelning i huvudsak vara tydlig och motiverad. Marketing Finland, Radiomedia rf, Medieförbundet rf och Sanoma Media Finland Oy lyfte i sina yttranden fram att statens revisionsverks styrande och rådgivande roll bör betonas. Det ansågs också ändamålsenligt att omorganisera tillsynen över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster. I de behöriga myndigheternas yttranden lyftes fram vissa behov som gällde tydliggörande av uppgiftsfördelningen och samarbetet mellan myndigheterna.

Dataombudsmannens yttrande lyfte fram behovet av konkreta exempel på myndighetssamarbete i olika situationer. Dessutom föreslog dataombudsmannen att statens revisionsverk och transport- och kommunikationsverket ska vara skyldiga att rapportera iakttagelser som gäller situationer enligt artikel 18 eller artikel 19 i förordningen. Motiveringen har kompletterats med exempel i fråga om samarbete samt det nämnda behovet av att dela resultat som hänför sig till förordningen mellan tillsynsmyndigheterna. Någon egentlig skyldighet att rapportera iakttagelser som gäller artiklarna 18 och 19 ansågs inte behövas, eftersom förordningen om politisk reklam inte ger dataombudsmannen någon motsvarande samordningsuppgift som den som uppstår för revisionsverket eller Transport- och kommunikationsverket.

Dataombudsmannen ansåg i sitt yttrande att det inte föreslås någon nationell myndighet för tillsynen över efterlevnaden av artikel 20 i förordningen. Enligt 2 § 2 mom. i genomförandelagen är revisionsverket dock den i artikel 22 i förordningen om politisk reklam avsedda behöriga myndighet som ansvarar för tillämpningen och genomförandet av förordningen, om inte något annat följer av den artikeln eller av genomförandelagen. Därmed ska revisionsverket också utöva tillsyn över artikel 20 i förordningen.

Källskydd

Medieförbundet rf, Radiomedia rf, Sanoma Media Finland Oy och Finlands Journalistförbund lyfte fram frågor som gäller tryggheten av källskyddet, i synnerhet med avseende på inspektionsrätten enligt 5 § i genomförandelagen. Som det redan tidigare konstaterats i propositionen gäller inspektionsrätten enligt förordningen inte information som omfattas av källskyddet. Därmed ansågs inspektionsrätten inte vara problematisk med tanke på källskyddet. Frågan har dock nu behandlats närmare och mer omfattande i motiveringen till propositionen.

Konsekvenser för kommunerna

Konsekvensbedömningen har preciserats i fråga om kommunerna på basis av finansministeriets yttrande.

Ålands ställning

Landskapsregeringen lyfte i sitt yttrande fram att förordningen gäller politiska reklamtjänster och inriktning av reklam, vilket innebär att förordningen i huvudsak gäller rättsområden såsom konsumentskydd, yttrandefrihet och dataskydd. Därför anser landskapsregeringen att organiseringen av tillsynen över efterlevnaden av förordningen hör till rikets lagstiftningsbehörighet – även när det gäller dataskydd. Motiveringen till lagstiftningsordning har preciserats på basis av yttrandet. Landskapsregeringen beaktar i sitt yttrande också ordalydelsen i 15 § 4 mom., som ändrades på det sätt som landskapet föreslog. Dessutom lyfte landskapsregeringen fram behovet av att i revisionsverkets rådgivning och tillsyn beakta Ålands särdrag, såsom svenskspråkighet och landskapets lagstiftning.

De behöriga myndigheternas resursbehov

Dataombudsmannen ansåg i sitt yttrande att det för dess tillsynsuppgifter enligt förordningen uppstår ett behov av tilläggsresurser på ett årsverke. I sina yttranden lyfte kommunikationsministeriet och Transport- och kommunikationsverket fram behovet av att följa upp Transport- och kommunikationsverkets resursbehov med tanke på de samlade effekterna av de olika uppgifterna. Konsekvensbedömningen preciserades utifrån observationerna, men propositionen ändrades inte i fråga om tilläggsresurserna.

Ersättande av vitesnämnden med påföljdsnämnden

Enligt statens revisionsverk har vitesnämnden tillsatts den 2 december 2024 och dess mandatperiod löper ut den 2 december 2027. Revisionsverket föreslår att nämndens eventuella upphörande under den fastställda mandatperioden och inrättandet av ett nytt organ ska anges i en övergångsbestämmelse. Till det femte lagförslaget i propositionen har fogats en övergångsbestämmelse om att de ärenden som är anhängiga vid vitesnämnden, som upphör när lagen träder i kraft, överförs till påföljdsnämnden för behandling. Dessutom har man beaktat revisionsverkets förslag om tekniska ändringar i valfinansieringslagen och partilagen i anslutning till ersättandet av vitesnämnden.

Bestämmelser om förfarandet vid offentlig varning

Statens revisionsverk lyfte i sitt yttrande fram behovet av att förtydliga de förfarandebestämmelser som gäller offentlig varning i fråga om val och folkomröstningar. I motiveringen preciseras huvudregeln om att offentliga varningar i regel inte ska utfärdas inför val och folkomröstningar.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam

1 §. Lagens syfte. I paragrafen anges lagens syfte. Enligt den föreslagna bestämmelsen är syftet med lagen att precisera och komplettera Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (förordningen om politisk reklam). Eftersom förordningen om politisk reklam är nationellt direkt tillämplig lagstiftning kan man genom en nationell lag endast precisera förordningens nationella tillämpning när det är behövligt eller nödvändigt för att komplettera förordningen om politisk reklam. Genom

nationell lagstiftning kan förordningen preciseras endast inom ramen för det nationella handlingsutrymme som ges i förordningen om politisk reklam.

2 §. *Den nationella kontaktpunkten och andra behöriga myndigheter.* I 1 mom. utses statens revisionsverk (revisionsverket) till den nationella kontaktpunkt som avses i artikel 22.9 andra stycket i förordningen. Revisionsverket ska i Finland svara för de uppgifter som i förordningen föreskrivs för den nationella kontaktpunkten och delta i samarbetsnätverket mellan motsvarande myndigheter i andra medlemsstater.

I 2 mom. utses statens revisionsverk till den behöriga myndighet enligt artikel 22 i förordningen som svarar för tillämpningen och genomförandet av förordningen till den del något annat inte följer av förordningen eller genomförandelagen. Därmed ska statens revisionsverk svara för tillsynen över förordningen och andra verkställighetsuppgifter i Finland till den del uppgiften i förordningen inte uttryckligen föreskrivs för dataombudsmannen eller för Transport- och kommunikationsverket, i genomförandelagen för justitieministeriet eller om uppgiften inte hör till landskapet Ålands behörighet.

Enligt det momentet ska revisionsverket dock inte övervaka de förbud mot diskriminering som anges i artikel 5.1. Enligt skäl 18 i förordningen omfattas gränsöverskridande tillhandahållande av reklamtjänster på den inre marknaden av principen om icke-diskriminering. Bestämmelserna i den punkten trädde i kraft redan i samband med antagandet av förordningen, vilket å ena sidan betonar att regleringen överlappar bestämmelserna i tjänstedirektivet och å andra sidan visar att ytterligare reglering är onödig. I Finland har principen om icke-diskriminering på den inre marknaden genomförts i konsumentskyddslagstiftningen samt i diskrimineringslagen och strafflagen, som det påpekas i punkt 3.6.

I förordningen betonas uttryckligen att förordningen inte medför krav på att medlemsstaterna ska vidta åtgärder som står i strid med grundläggande principer rörande yttrande- och informationsfrihet såsom följer av konstitutionella traditioner eller regler om pressens eller andra mediers rättigheter och ansvarsområden och om särskilda förfarandegarantier för dem, när dessa regler hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar. Till denna del kan det bli problematiskt att införa ytterligare nationella bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av artikel 5.1 i förordningen om politisk reklam, till exempel möjligheten att förena förelägganden som gäller försummelse av skyldigheten i den punkten med vite. I stället för att begränsa enskilda befogenheter föreslås det att det inte utfärdas någon ytterligare nationell reglering, utan att tillsynen över efterlevnaden av den nämnda punkten blir beroende av den gällande regleringen om icke-diskriminering, såsom den hittills har varit under förordningens giltighetstid.

I 3 mom. finns en informativ hänvisning enligt vilken andra behöriga myndigheter artikel 22 i förordningen om politisk reklam är dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket.

Enligt artikel 22.1 i den förordningen ska dataombudsmannen inom sitt behörighetsområde övervaka att skyldigheterna enligt artiklarna 18 och 19 i förordningen fullgörs med de befogenheter enligt artikel 58 och kapitel VII i dataskyddsförordningen som kompletterats genom dataskyddslagen (1050/2018) inom ramen för det nationella handlingsutrymme. Uppgiften förutsätter i fråga om myndigheternas samarbete och informationsutbyte ytterligare nationell reglering på det sätt som föreslås i 4 § och 11 §. Artikel 22.1 i förordningen om politisk reklam presenteras närmare i punkt 2.5.2 och dess förhållande till dataombudsmannens behörighet och uppgifter behandlas i punkt 3.2.

I enlighet med artikel 22.3 i den nämnda förordningen svarar Transport- och kommunikationsverket, som enligt lagen om förmedlingstjänster (18/2024) är den i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster avsedda samordnaren för digitala tjänster i Finland, för säkerställandet av samordningen på nationell nivå i fråga om leverantörer av förmedlingstjänster när det är fråga om tillsyn över de skyldigheter som föreskrivs i artiklarna 7–17 och 21 i förordningen. Transport- och kommunikationsverket ska dock inte vara den i artikel 22.3 avsedda egentliga behöriga myndighet som svarar för tillsynen, utan statens revisionsverk ska ha denna uppgift.

Samordningsuppgiften omfattar särskilt samordning av det nationella samarbetet i gränsöverskridande situationer. På samordningsuppgiften tillämpas i enlighet med artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam artiklarna 49, 58.1–58.4 och 60.1 i förordningen om digitala tjänster. Befogenheterna förutsätter kompletterande nationell reglering i fråga om informationsutbyte och samarbete mellan myndigheter samt gränsöverskridande förfaranden på det sätt som föreslås i 3 § 6 mom., 4 §, 5 § 6 mom., 6 § 3 mom., 7 § 2 mom., 11 § och 19 § 2 mom. De samordningsuppgifter som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam presenteras närmare i punkt 2.5.2 och deras förhållande till förordningen om digitala tjänster och till Transport- och kommunikationsverkets uppgifter behandlas i punkt 3.1.

De ovannämnda tre myndigheterna är behöriga myndigheter i Finland i fråga om förordningen.

3 §. Revisionsverkets rätt att få information. I paragrafen föreskrivs det om revisionsverkets rätt att få information i förhållande till tillhandahållare av politiska reklamtjänster, sponsorer enligt artikel 3 i förordningen om politisk reklam och, i vissa särskilda fall i samband med förmedlingstjänster, andra personer enligt artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster som i samband med sin yrkes- eller näringsverksamhet med rimlig säkerhet kan ha kännedom om information som rör den misstänkta överträdelsen av förordningen. Rätten att få information kan gälla både fysiska personer och organisationer. Regleringen grundar sig både på artikel 22.5 a i förordningen om politisk reklam och på artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster. Revisionsverket ska ha rätt att få information trots sekretessbestämmelserna. Rätten till information bryter alltså i princip sekretessen.

Med stöd av artikel 22.5 a i förordningen om politisk reklam och artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster ska de behöriga myndigheterna ha befogenhet att kräva att tillhandahållare av politiska reklamtjänster, sponsorer och, i tillämpliga fall, andra personer utan oskäligt dröjsmål förser myndigheten med information i samband med en misstänkt överträdelse av förordningen om politisk reklam. Rätten att få information är omfattande och gäller information som hänför sig till misstänkta överträdelser av förordningen.

I 1 mom. föreskrivs det om revisionsverkets rätt att få information. I enlighet med momentet ska revisionsverket trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av de sponsorer och tillhandahållare av politiska reklamtjänster som avses i artikel 3 i den förordningen få behövlig information och behövliga redogörelser och handlingar om en misstänkt överträdelse av den förordningen och av skyldigheterna enligt denna lag. Behövliga uppgifter om misstänkta överträdelser av förordningen om politisk reklam kan till exempel gälla avtalsarrangemang, identifiering av sponsorer och politiska reklammeddelanden, information om politisk reklam eller behandling av anmälningar om reklammeddelanden som strider mot förordningen.

I fråga om uppgifter som gäller misstänkt försummelse av skyldigheter som grundar sig på förordningen om politisk reklam lag begränsas i 2 mom. den i 1 mom. föreskrivna rätten att få uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter eller uppgifter som är jämförbara med dem med hänsyn till skyddet för privatlivet till endast nödvändiga uppgifter. Behandlingen

av personuppgifter kan till exempel avse kontroll av anmälnings- och åtgärds mekanismer och interna system för behandling av klagomål samt tillsyn över transparens i samband med politisk reklam. Personuppgifter som behandlas under tillsynen är i regel inte uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter eller som är jämförbara med dem med hänsyn till skyddet för privatlivet.

Känsliga uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter enligt artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen och uppgifter som kan jämföras med dessa ska fås endast om det är nödvändigt. Behandlingen av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter hänför sig särskilt till övervakningen av att artiklarna 5, 7, 9, 10, 11 och 12 i förordningen följs. I de nämnda artiklarna anges transparenskrav för politisk reklam som bland annat inbegriper ett krav på att sponsorer ska vara identifierbara. För att myndigheten ska kunna övervaka om det över huvud taget är fråga om politisk reklam och om den information som lämnats är korrekt måste myndigheten få information om sponsorn. Således är behandlingen av personuppgifter, även känsliga sådana, nödvändig för tillsynen över efterlevnaden av förordningen och för att revisionsverket ska kunna utföra de uppgifter som föreskrivs i denna lag.

I 3 mom. föreskrivs det att utöver det som anges i 1 och 2 mom. har revisionsverket för fullgörande av sina uppgifter enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam rätt att trots sekretessbestämmelserna få behövlig information och behövliga redogörelser och handlingar om en misstänkt överträdelse av andra personer som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster. Information som fås från andra personer avser i synnerhet de ovannämnda situationer där information som fås från en tillhandahållare av politiska reklamtjänster i egenskap av leverantör av förmedlingstjänster inte är tillräcklig för att utreda en misstänkt försummelse eller informationen innehåller av en sådan annan person som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster.

Enligt 4 mom. ska tillhandahållare och sponsorer av politiska reklamtjänster och andra personer utan onödigt dröjsmål lämna ut uppgifterna, i den form som myndigheten begär och avgiftsfritt. Syftet med att kräva att uppgifter lämnas ut i den form som myndigheten begär är att säkerställa möjligheten till elektronisk behandling av uppgifterna. Informationen begärs i regel elektroniskt, varvid den kan skickas till exempel via e-post. Det är dock uppenbart, att myndigheten vid sina begäranden måste iaktta skälighet. Den kan till exempel inte begära att uppgifter ska lämnas över öppna gränssnitt i maskinläsbart format, såvida inte den som lämnar uppgifterna färdigt har möjlighet att göra detta.

I 5 mom. föreskrivs det att revisionsverket ska ha den rätt att få information som föreskrivs i denna paragraf när verket begär information på begäran av en behörig myndighet i en annan medlemsstat med stöd av artikel 23 i förordningen om politisk reklam eller när verket deltar i gemensamma undersökningar som avses i artikel 23 i förordningen.

Enligt 6 mom. ska revisionsverket ha den rätt att få information som föreskrivs i denna paragraf när Transport- och kommunikationsverket begär uppgifter på begäran av en samordnare i en annan medlemsstat med stöd av artikel 58 i förordningen om digitala tjänster eller när revisionsverket deltar i gemensamma undersökningar mellan samordnare som inlett av transport- och kommunikationsverket och som avses i artikel 60 i förordningen om digitala tjänster.

Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter i samband med rätten till information och det nationella handlingsutrymme som ges i den allmänna dataskyddsförordningen beskrivs i avsnitt 12.2.

4 §. Informationsutbyte mellan myndigheterna. I paragrafen föreskrivs det om behöriga myndigheters rätt att utbyta sekretessbelagd information, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter enligt förordningen eller den föreslagna lagen. Enligt artikel 22.7 i förordningen ska medlemsstaterna säkerställa ett effektivt och samordnat samarbete mellan alla myndigheter som avses i punkterna 1–4 i artikeln, dvs. revisionsverket, dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket, i syfte att underlätta ett snabbt och säkert informationsutbyte i frågor som rör utövandet av deras uppgifter och befogenheter inom tillsyn. Det är inte möjligt att uttömmande redogöra för vilka uppgifter hos vem som kan vara nödvändiga för att utreda en överträdelse av förordningen, med tanke på förordningens omfattande tillämpningsområde och att den ska tillämpas på så många olika aktörer inom flera sektorer och dessutom omfattas av flera parallella tillsynssystem. Sådan information kan vara i synnerhet information som gäller sponsorer och kedjan av tillhandahållare av politiska reklamtjänster. Det kan också vara nödvändigt att förmedla information om inriktning och tillhandahållande av onlinereklam, eftersom man i skäl 95 i förordningen om politisk reklam särskilt betonar samarbetet mellan dataskyddsmyndigheterna och andra behöriga myndigheter vid tillsynen över efterlevnaden av förordningen.

Enligt 2 mom. har den behöriga myndigheten trots sekretessbestämmelserna rätt att av förundersökningsmyndigheten få den information som är nödvändig för att följa bestämmelserna i 15 § 3 mom. Informationen är nödvändig för att utreda om den som brutit mot förordningen samtidigt också misstänks för brott. Denna information behövs för att man ska kunna säkerställa att påföljdsavgift inte påförs den som är misstänkt för samma gärning vid förundersökning eller åtalsprövning.

Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter och det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen medger beskrivs i avsnitt 12.3.

5 §. Inspektioner. I paragrafen föreskrivs det om revisionsverkets rätt att utföra inspektioner för att sköta tillsynsuppgifter i samband med misstänkta förseelser.

Enligt 1 mom. har revisionsverket för tillsynen över misstänkta överträdelser av förordningen om politisk reklam och av skyldigheterna enligt denna lag rätt att få tillträde till lokaler som en tillhandahållare av politiska reklamtjänster eller någon annan person enligt artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster i de situationer som anges i artikel 22.3 i den förordningen använder för ändamål som rör deras närings- eller yrkesverksamhet och att utföra de inspektioner som behövs för tillsynen. Bestämmelsen grundar sig både på artikel 22.5 a i förordningen om politisk reklam och på artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster.

Syftet med myndighetens inspektion är vanligen att inhämta information, utreda om de uppgifter som lämnats till myndigheten är riktiga eller om anordningen, verksamheten eller förfarandet uppfyller de uppställda förutsättningarna och skaffa bevis för en eventuell förseelse. Revisionsverket ska enligt 1 mom. ha rätt att utföra en inspektion när det finns skäl att misstänka att en skyldighet enligt förordningen om politisk reklam eller denna lag har försummats. Tröskeln bör inte vara särskilt hög, men det ska krävas ett konkret skäl för att man ska inleda en inspektion.

Inspektionen kan enligt 1 mom. gälla lokaler som används av aktörer som definieras i förordningen för ändamål som hänför sig till närings- och yrkesverksamhet. Tröskeln att utvidga inspektionen till lokaler som även används för boende av permanent natur ska vara högre, och närmare förutsättningar för detta fastställs i 4 mom.

I 2 mom. föreskrivs om omfattningen av inspektionsbefogenheterna. Revisionsverket föreslås vid inspektionerna trots sekretessbestämmelserna och oberoende av lagringsmediet ha rätt att få för granskning, kopiera och för kopiering beslagta affärskorrespondens, bokföring, andra handlingar och information, i vilken form som helst, som behövs för en tillsynsuppgift i samband med en misstänkt överträdelse. Rätten enligt artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam och artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster till beslagtagning i samband med en inspektion hänför sig till revisionsverkets rätt att under inspektionen ta i besittning uppgifter eller handlingar som hänför sig till tillsynen för att ta kopior. Tillfälligt tagande i besittning kan behövas som ett sätt att förhindra att uppgifter eller handlingar förstörs. Behövliga uppgifter och handlingar ska kopieras utan onödigt dröjsmål och återbördas till den person från vilken de har tagits i besittning.

De aktörer som omfattas av förordningen om politisk reklam är mycket olika och av olika storlek, och de omfattas också delvis av olika skyldigheter. Med handlingar och uppgifter som omfattas av inspektionen avses därför också olika elektroniska material som kan läsas eller på annat sätt förstås endast med hjälp av ett tekniskt hjälpmedel, inklusive uppgifter och funktioner som ingår i företagets elektroniska system när det gäller efterlevnaden av skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam. Revisionsverket har inte under en inspektion rätt att behandla uppgifter som rör särskilda kategorier av personuppgifter eller som kan jämföras med dessa uppgifter med hänsyn till skyddet för privatlivet, utöver den övriga rätten till information, det vill säga behandlingen av sådana uppgifter bör vara nödvändig för att den överträdelse som ligger till grund för inspektionen ska kunna undersökas. Vid utövandet av inspektionsbefogenheterna bör även 7 § i förslaget som vid utväxlande av information skyddar det förtroliga förhållandet mellan klient och advokat eller annat rättegångsombud eller rättegångsbiträde beaktas. Även om inspektionsrätten inte gäller källskyddat material, såsom anges i punkt 4.2.3, ska utövandet av inspektionsbefogenheterna dock alltid ske med hänsyn till källskyddet enligt 16 § i lagen om yttrandefrihet (460/2003). Behovet av aktsamhet när det gäller att trygga källskyddet accentueras i synnerhet när inspektioner utförs i lokaler som används av mindre aktörer och där både redaktionellt innehåll och reklam innehåll behandlas.

Enligt 2 mom. kan den tjänsteman som utför inspektionen dessutom av en företrädare för tillhandahållaren av politiska reklamtjänster eller för en annan person som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster eller av en anställd begära utredningar av fakta och handlingar som hänför sig till föremålet för och syftet med inspektionen och protokollföra svaren. Syftet med myndighetens inspektion är en detaljerad och sanningsenlig utredning av tillsynsärendet. För att syftet med inspektionen ska kunna uppnås på ett ändamålsenligt sätt är det viktigt att revisionsverket vid behov redan i samband med inspektionen kan begära muntliga förtydliganden eller förklaringar om de faktiska omständigheterna kring föremålet för inspektionen eller de uppgifter som inspekteras.

I 3 mom. föreskrivs det att även de förfarandebestämmelser för granskning som anges i 39 § i förvaltningslagen (434/2003) ska följas vid inspektionen. Inspektionsförfarandet inleds genom revisionsverkets beslut om att inspektionen ska utföras. Enligt förvaltningslagen ska parten bland annat underrättas om när granskningen inleds, om inte detta äventyrar syftet med inspektionen. Vid behov kan inspektionen alltså göras även utan förvarning. Under inspektionen ska den berörda parten, om möjligt, informeras om syftet med inspektionen, om dess genomförande och om de fortsatta åtgärderna. Inspektionen ska också förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskälig olägenhet.

Vid inspektionen ska även principerna om god förvaltning enligt förvaltningslagen tillämpas. Enligt dessa ska de handlingar och andra uppgifter som granskas vara behövliga för tillsynsärendet och omfattningen av det material som begärs för granskning ska stå i proportion

till det mål som eftersträvas. Proportionalitetskriteriet är inte nödvändigtvis uppfyllt om man vill utnyttja inspektionsrätten till exempel för att få fram bevis som finns tillgängliga på företagets offentliga webbplats. I allmänhet är det mer motiverat att utöva inspektionsrätten i en situation där de uppgifter som behövs för tillsynen finns i företagets interna system. En inspektion kan också behövas om det finns anledning att befara att nödvändig information inte lämnas ut på begäran eller om det finns särskilda tekniska utmaningar med att lämna ut informationen.

I inspektionsbeslutet får ändring inte sökas särskilt. Ett inspektionsbeslut är inte ett beslut enligt 6 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) om avgörande eller avvisande av ett förvaltningsärende.

Enligt 4 mom. får inspektion i utrymmen som används för boende av permanent natur utföras endast om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektion och det i det aktuella fallet finns motiverade och specificerade skäl att misstänka att det har skett eller sker en sådan överträdelse av förordningen om politisk reklam eller av skyldigheterna enligt denna lag att påföljden kan vara en administrativ påföljdsavgift enligt denna lag.

Inspektion av lokaler som är avsedda för boende av permanent natur förutsätter att det är fråga om en sådan lokal som avses i 1 mom. och där närings- eller yrkesverksamhet bedrivs. Inspektion får därmed inte utföras i lokaler som uteslutande används för boende av permanent natur. I lokaler som används för boende av permanent natur får inspektion utföras endast om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektion. En sådan nödvändighet kan till exempel uppstå när utrustning som används för obligatorisk lagring av information som hänför sig till tillhandahållande av politiska reklamtjänster finns i ett rum som används för boende av permanent natur och en fysisk kontroll av sådan utrustning är nödvändig för att det ska vara möjligt att kontrollera att bestämmelserna i förordningen om politisk reklam och denna lag följs. Det förutsätts inte bara att inspektionen är nödvändig utan också att det finns grundad och specificerad anledning att misstänka att det har skett eller sker en sådan överträdelse av förordningen om politisk reklam att påföljden kan vara en administrativ påföljdsavgift.

Enligt 5 mom. har revisionsverket de inspektionsrättigheter som anges i denna paragraf när verket på begäran av en behörig myndighet i en annan medlemsstat förrättar inspektion i Finland med stöd av artikel 23 i förordningen om politisk reklam eller när verket deltar i sådana gemensamma utredningar enligt artikel 23 i den förordningen som genomförs gemensamt av de behöriga myndigheterna.

Enligt 6 mom. har revisionsverket, utöver vad som föreskrivs i 6 mom., sådana inspektionsrättigheter som anges i denna paragraf när verket i Finland med stöd av artikel 58 i förordningen om digitala tjänster förrättar sådan inspektion på begäran av en myndighet som är samordnare i en annan medlemsstat som Transport- och kommunikationsverket förmedlat eller när revisionsverket deltar i sådana gemensamma undersökningar enligt artikel 60 i den förordningen som på initiativ av Transport- och kommunikationsverket genomförs av de myndigheter som är samordnare.

6 §. Kallelse att höras. I paragrafen föreskrivs på grundval av artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam att revisionsverket med stöd av artikel 51.1 c i förordningen om digitala tjänster har rätt att kalla in och höra en företrädare för eller en anställd hos en tillhandahållare av förmedlingstjänster. På motsvarande sätt har den behöriga myndigheten rätt att kalla en företrädare för en annan person som avses i artikel 51.1 a i förordningen eller en personalrepresentant att höras. Med en annan person som avses i artikel 51.1 a avses en person

som i samband med sin närings- eller yrkesverksamhet kan ha information om en misstänkt överträdelse av förordningen. En sådan person kan vara en självständig företagare eller ett företag som till exempel utför inspektioner för leverantören av förmedlingstjänster eller modererar innehållet på onlineplattformen som underleverantör. Revisionsverket kan med samtycke av den som hörs protokollföra erhållna svar med alla tekniska medel. Bestämmelser om hörande finns i förvaltningslagen.

Dessutom ska revisionsverket ha de rättigheter som föreskrivs i paragrafen när Transport- och kommunikationsverket begär uppgifter på begäran av en samordnare i en annan medlemsstat med stöd av artikel 58 i förordningen om digitala tjänster eller när revisionsverket deltar i gemensamma undersökningar mellan samordnare som inlett av Transport- och kommunikationsverket och som avses i artikel 60 i förordningen om digitala tjänster.

7 §. Undantag från rätten att få information och utföra inspektioner när det gäller advokater och andra rättegångsombud och rättegångsbiträden. I paragrafen begränsas konfidentiell information som utväxlets med klienten i samband med rättegångsombudets eller rättegångsbitrådets uppgifter så att den inte omfattas av revisionsverkets rätt att få och granska information. Detta för att det förtroliga förhållandet mellan rättegångsombudet eller rättegångsbiträdet och klienten ska kunna tryggas.

I enlighet med 1 mom. har revisionsverket inte rätt att av en i lagen om advokater (496/1958) avsedd advokat eller något annat utomstående rättegångsombud eller rättegångsbiträde eller av deras biträde eller av den till vars förmån rättegångsombudets eller rättegångsbitrådets tystnadsplikt har föreskrivits få eller granska konfidentiell information och konfidentiella handlingar som utväxlets i samband med skötseln av uppdraget som rättegångsombud.

Bestämmelser om tystnadsplikt som gäller rättegångsombud finns bland annat i 17 kap. 13 § 3 mom. i rättegångsbalken, 34 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, 5 c § i lagen om advokater och 8 § 1 mom. 4–5 punkten i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011).

Undantaget från advokathemligheten ska tillämpas både på advokater som avses i lagen om advokater och på andra utomstående rättegångsombud och rättegångsbiträden och deras biträden som sköter rättegångsombudsuppgifter och på vilka de ovan avsedda bestämmelserna om yrkessekretess tillämpas. Till rättegångsombuds- och rättegångsbiträdesuppdrag som omfattas av sekretessen räknas utöver egentliga rättegångsrelaterade uppdrag juridisk rådgivning om klienters rättsliga ställning vid förundersökning till följd av brott eller vid annan handläggning av ärenden före rättegång eller juridisk rådgivning för inledande eller undvikande av rättegång.

Undantaget ska endast gälla utomstående rättegångsombud eller rättegångsbiträden, inte till exempel rådgivning som ges av en advokat som står i anställningsförhållande till en näringsidkare, även om advokaten har rätt att agera som sin arbetsgivares rättegångsombud eller rättegångsbiträde.

Syftet är att från de behöriga myndigheternas rätt att få och granska information utesluta uppgifter eller material vars innehåll kan antas vara sådant att advokaten eller något annat rättegångsombud eller rättegångsbiträde inte får vittna i en rättegång och som omfattas av rättegångsombudets eller rättegångsbitrådets yrkessekretess. Med konfidentiella uppgifter och handlingar avses särskilt samtal och korrespondens mellan rättegångsombudet eller rättegångsbiträdet och klienten. Med de handlingar och uppgifter som omfattas av undantaget avses också olika former av elektroniskt material som kan läsas eller på annat sätt förstås endast med hjälp av ett tekniskt hjälpmedel.

Revisionsverket ska inte ha rätt att av advokater eller andra rättegångsombud själva eller av sponsorer eller tillhandahållare av politiska reklamtjänster som är deras klienter eller av andra organisationer eller fysiska personer som avses i artikel 51.1 a i förordningen få eller granska information som omfattas av sekretessen i samband med rättegångsombuds eller rättegångsbiträdes uppdrag. Undantaget avses dock inte påverka den behöriga myndighetens rätt att av en advokat eller av klienten till en advokat eller ett rättegångsbiträde få, undersöka och kopiera information, handlingar eller annat material som rör en misstänkt överträdelse som finns till exempel i det interna systemet hos ett företag som inspekteras, oberoende av skötseln av rättegångsombudet eller rättegångsbiträdets uppdrag.

Enligt 2 mom. tillämpas undantaget på alla befogenheter revisionsverket har enligt artikel 22.5 i förordningen om politisk reklam, artikel 51.1 i förordningen om digitala tjänster och 3, 5 och 6 § i denna lag, oberoende av om de utövas vid utförandet av revisionsverkets egna uppgifter eller på begäran av Transport- och kommunikationsverket eller en behörig myndighet i en annan medlemsstat.

Undantaget från rätten att få och granska information är därför tillämpligt på revisionsverkets begäran om information, utövande av inspektionsbefogenheterna och rätt att begära att en företrädare för en leverantör av förmedlingstjänster eller en anställd eller en företrädare för en annan person eller en anställd som avses i artikel 51.1 i förordningen ska höras, oavsett om dessa rättigheter används för att utföra revisionsverkets egna uppgifter eller för att bistå andra medlemsstater på det sätt som förutsatts i förordningen om politisk reklam.

8 §. Handräckning. I paragrafen föreskrivs det om lämnande av behövlig handräckning. Den behöriga myndigheten har rätt att på begäran få handräckning av polisen för att utföra sina uppgifter enligt detta lagförslag. Enligt 9 kap. 1 § 1 mom. i polislagen (872/2011) ska polisen på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Befogenheterna i fråga om handräckningens innehåll bestäms enligt samma moment. Behov av handräckning från polisen kan uppstå vid tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam, särskilt i samband med inspektioner. Enligt 14 § i lagen om statens revisionsverk ger andra myndigheter handräckning till revisionsverket utan ersättning. Detsamma gäller uppgifter som revisionsverket sköter med stöd av andra lagar.

9 §. Tillsynsbeslut. I 1 mom. föreskrivs det om de revisionsverkets tillsynsbeslut i anslutning till tillsynen över efterlevnaden av förordningen, där verket kan ålägga sponsorer och tillhandahållare av politiska reklamtjänster som bryter mot förordningen om politisk reklam att upphöra med överträdelsen av förordningen och ålägga dem att rätta till sitt fel eller sin försummelse inom skälig tid.

Den föreslagna befogenheten för revisionsverket grundar sig på både artikel 22.5 c i förordningen om politisk reklam och artikel 51.2 b i förordningen om digitala tjänster.

10 §. Åtaganden. I paragrafen föreskrivs det att revisionsverket genom sitt beslut kan bestämma att åtaganden som tillhandahållare av förmedlingstjänster erbjuder för efterlevnaden av artiklarna 7–17 och 21 i förordningen om politisk reklam ska vara bindande för dem. En misstänkt överträdelse av en skyldighet enligt förordningen kan undanröjas genom ett bindande åtagande. Åtagandena kan endast gälla de ovannämnda skyldigheter som gäller leverantörer av förmedlingstjänster. I beslutet ska det samtidigt konstateras att det inte längre finns skäl för revisionsverket att vidta fortsatta åtgärder. Beslutet ska gälla tills vidare eller för en viss tid.

Revisionsverket beslutet kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om åtagandena åsidosätts eller om

beslutet har grundat sig på ofullständig, oriktig eller vilseledande information som lämnats av parterna.

Den föreslagna befogenheten grundar sig på förordningens artikel 51.2 a, som avses tillämpas i situationer enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam i samband med tillsynen över de skyldigheter som gäller tillhandahållare av förmedlingstjänster och som anges i artiklarna 7–17 och 21.

11 §. Myndighetssamarbete. I denna paragraf föreskrivs det om samarbete mellan olika myndigheter. I 1 mom. föreskrivs det att när statens revisionsverk, dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket utför uppgifter enligt förordningen om politisk reklam och denna lag ska de samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt. Enligt artikel 22.9 i förordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna har ett nära och effektivt samarbete med varandra. Detta kan till exempel gälla situationer där en myndighet kontaktas av en medborgare i fråga om ärenden som hör till flera myndigheters behörighet. Samarbetet är också viktigt för att förhindra dubbel straffbarhet.

I 2 mom. föreskrivs det om dataombudsmannens och Transport- och kommunikationsverkets skyldighet att underrätta revisionsverket om de tagit emot en begäran om åtgärder som avser skyldigheter enligt förordningen. Bakgrunden till momentet är de uppgifter som nationell kontaktpunkt som revisionsverket har enligt förordningen och som inbegriper stödjande och underlättande av andra myndigheters arbete. Om till exempel revisionsverket i egenskap av kontaktpunkt får information om ett ärende som enligt förordningen om politisk reklam hör till dataombudsmannen, ska verket förmedla denna information till dataombudsmannen.

I 3 mom. föreskrivs det om revisionsverkets skyldighet att meddela Transport- och kommunikationsverket om revisionsverket tar emot en sådan begäran om åtgärder som avser de skyldigheter som en tillhandahållare av förmedlingstjänster har enligt artikel 7–17 och artikel 21. Bakgrunden till momentet är Transport- och kommunikationsverkets uppgifter som samordnare för digitala tjänster enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam.

12 §. Vite. Lagens 12 § innehåller bestämmelser om vite. Revisionsverket kan enligt 1 mom. förena en skyldighet enligt denna lag med vite för sponsorer, tillhandahållare av politiska reklamtjänster och andra personer som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster. Med andra personer enligt artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster avses personer som handlar i syfte att utöva sin närings- eller yrkesverksamhet och som rimligen kan ha kännedom om information om en misstänkt överträdelse av förordningen.

I enlighet med artikel 25 i förordningen om politisk reklam ska påföljderna i varje enskilt fall vara effektiva, proportionella och avskräckande. I enlighet med artikel 25.5 i förordningen kan vid föreläggande av vite i vissa situationer även beaktas att val eller folkomröstningar är nära förestående. Enligt förordningen är det dock i samtliga fall nödvändigt att säkerställa yttrandefriheten och pressfriheten samt att den politiska debatten förblir öppen och tillgänglig.

Enligt 2 mom. ska en tillhandahållare av förmedlingstjänster i situationer som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam föreläggas vite i form av ett löpande vite per dag. Momentet innehåller i enlighet med artikel 52.4 i förordningen om digitala tjänster bestämmelser om ett högsta vitesbelopp. I enlighet med den punkten i förordningen om digitala tjänster ska medlemsstaterna säkerställa att det högsta beloppet för vite är 5 procent av den genomsnittliga globala dagsomsättningen eller dagsinkomsten för den berörda leverantören av förmedlingstjänster under det föregående räkenskapsåret per dag, beräknat från den dag som anges i det berörda beslutet. Det vite som föreläggs en leverantör av förmedlingstjänster får

därmed vara högst 5 procent av leverantörens genomsnittliga globala dagsomsättning eller dagsinkomst under den föregående räkenskapsperioden per förseningsdag. Det högsta vitesbeloppet gäller såväl föreläggande av vite som utdömande av vite.

Ett i 2 mom. avsett löpande vite som enligt 3 mom. föreläggs en leverantör av förmedlingstjänster ska föreläggas utan fast grundbelopp och tilläggsbelopp. Lagen avviker från bestämmelserna om löpande vite i 9 § i viteslagen. Det föreslås att undantag ska göras från de nationella bestämmelserna om vite i detta avseende, eftersom det högsta vitesbeloppet enligt förordningen om digitala tjänster beräknas som löpande i sin helhet. Av den föreslagna ändringen följer också att 10 § 2 mom. i viteslagen inte ska tillämpas. I 10 § 2 mom. i viteslagen föreskrivs det att ett belopp som uppgår till högst tre gånger grundbeloppet kan dömas ut som tilläggsbelopp av vite, och för den överskjutande delen förfaller tilläggsbeloppen för de vitesperioder som har börjat innan beslutet om utdömande av vite fattas. Eftersom det inte ska fastställas något fast grundbelopp för löpande vite för en leverantör av förmedlingstjänster, kan det högsta belopp som kan utdömas som vite inte heller bindas vid grundbeloppets storlek. Den föreslagna regleringen säkerställer att det högsta vitesbeloppet motsvarar de krav i förordningen om digitala tjänster som med stöd av artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam ska tillämpas i de situationer som avses i 2 mom.

Eftersom 10 § 2 mom. i viteslagen på det sätt som beskrivs ovan inte ska tillämpas i situationer som avses i 2 mom., behövs separata bestämmelser om motsvarande begränsning. Begränsningen av utdömande av löpande vite enligt viteslagen är avsedd att säkerställa att vitet är skäligt i en situation där vite löper till exempel på grund av myndighetens passivitet. I 3 mom. ingår därmed bestämmelser om att löpande vite som förenas med en skyldighet enligt denna lag för en leverantör av förmedlingstjänster på en gång får dömas ut för högst 60 dagar, och för den överstigande tiden bortfaller vitet för de dagar som har börjat innan beslutet om utdömande av vite fattas. Eftersom det högsta vitesbeloppet enligt förordningen är bundet till dröjsmålsdagar, är det lämpligt att även binda även begränsningen av domen till dagar. Ett beslut om föreläggande av vite har vunnit laga kraft under en period av 60 dagar, om beslutet inte överklagas, och myndigheten kan anses ha tillräckligt med tid för att döma ut vite, inklusive hörandet av den som saken gäller. Den föreslagna tidsperioden förhindrar också att vitet stiger till en orimligt hög nivå om myndighetens passivitet leder till att vite inte döms ut under perioden på 60 dagar. Om vitet har stigit till det högsta belopp som kan dömas ut på en gång, men det tar tid att döma ut vitet, ska de poster som förfallit under mellantiden inte heller senare kunna dömas ut. Vitet börjar löpa på nytt efter det att domen avkunnats, och det kan utdömas på nytt utan ett nytt beslut.

I 4 mom. beaktas skyddet mot självinkriminering, vilket innebär att den som misstänks för ett brott har rätt att vägra medverka i en utredning av den brottsmisstanke som gäller hen. I en sådan situation ska revisionsverket inte ha rätt att förena sin rätt till information med vite. Momentet föreslås innehålla en bestämmelse om att en fysisk persons skyldighet att lämna uppgifter inte får förenas med vite, om det finns anledning att misstänka personen för brott och uppgifterna har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till. Enligt förslaget utgörs tröskeln av "finns anledning att misstänka", för att regleringen ska stämma överens med lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet (18/2024). Skyddet mot självinkriminering omfattar då utöver de fall där förundersökningsmyndigheten redan har fattat beslut om att inleda förundersökning även de situationer där tillsynsmyndigheten gör bedömningen att fallet senare kan leda till straffrättsliga påföljder.

Dessutom ska vitesföreläggande som riktas till en fysisk person begränsas till att förstärka begäran om hörande enligt lagens 7 §. På grund av begränsningen är det möjligt att förelägga vite för en näringsidkare endast för att säkerställa att hen kommer till hörandet.

Enligt 5 mom. ska viteslagen tillämpas till övriga delar. På vite som föreläggs sponsorer, tillhandahållare av politiska reklamtjänster i andra situationer än de som avses i 2 mom. och andra personer som avses i artikel 51.1 a, när dessa personer handlar i syfte att utöva sin närings- eller yrkesverksamhet och rimligen kan ha kännedom om information om en misstänkt överträdelse av förordningen, tillämpas således i alla avseenden bestämmelserna i viteslagen. Artikel 25 i förordningen om politisk reklam innehåller inga bestämmelser om det högsta vitesbelopp som ska tillämpas på vite som föreläggs med stöd av artikel 22.5 e, och dessutom gäller det högsta vitesbelopp som föreskrivs i artikel 52.4 i förordningen om digitala tjänster inte dessa andra personer, utan endast tillhandahållaren av förmedlingstjänster.

Enligt artikel 51.2 andra stycket i förordningen om digitala tjänster får genomförandebefogenheter utövas på ovannämnda andra personer först efter det att myndigheterna i god tid har gett personerna i fråga alla relevanta uppgifter om sådana bestämmelser. Med andra ord kan vite föreläggas en annan person först efter det att personen i god tid har fått all information om den skyldighet som ska åläggas, inklusive information om risken för vite, samt information om möjligheterna att söka ändring.

13 §. Påföljdsavgift för en tillhandahållare av politiska reklamtjänster. I paragrafen föreskrivs det om situationer där skyldigheterna enligt förordningen överträds i vilka revisionsverket som påföljd kan påföra en tillhandahållare av politiska reklamtjänster en påföljdsavgift.

De påföljder som ingår i paragrafen hänför sig till genomförandet av artiklarna 22 och 25 i förordningen om politisk reklam. I artiklarna föreskrivs det om administrativa påföljdsavgifter i samband med överträdelser av förordningen. I enskilda fall ska påförandet av påföljdsavgift övervägas av revisionsverket. Det är inte alltid ändamålsenligt att påföra påföljdsavgift; till exempel när revisionsverket, efter att ha konstaterat att en tillhandahållare av politiska reklamtjänster handlar i strid med förordningen, beslutar att meddela tillhandahållaren ett tillsynsbeslut som avses i 9 §, i vilket revisionsverket ålägger tillhandahållaren att rätta till sin verksamhet och det inte är fråga om en allvarlig överträdelse av förordningen. I dessa fall kan revisionsverket dock efter eget omdöme förena sitt tillsynsbeslut med vite, även om verket inte anser att en påföljdsavgift behövs.

Vid påförande av påföljdsavgift är det fråga om revisionsverkets prövningsrätt, som ska utövas i enlighet med principerna för god förvaltning i förvaltningslagen. Åtgärden att påföra påföljdsavgift är till sin karaktär en betydande förvaltningsåtgärd, och avsikten är att den ska utnyttjas endast vid allvarligare överträdelser. Enligt artikel 25.5 i förordningen ska överträdelser av vissa artiklar i förordningen anses vara särskilt allvarliga om de sker inför förestående val och folkomröstningar. För sådana försummelser är det möjligt att påföra påföljdsavgift i enlighet med denna paragraf. Den nämnda punkten innebär dock inte att försummelserna i fråga automatiskt måste medföra en påföljdsavgift, utan myndigheten har fortfarande prövningsrätt och möjlighet att till exempel använda vite.

Utgångspunkten för revisionsverkets tillsynsverksamhet är att när verket överväger de befogenheter som den har till sitt förfogande vid överträdelser av förordningen, ska den befogenhet som används stå i proportion till överträdelsen. Om överträdelsen fortgår kan revisionsverket, beroende på överträdelsens art och allvar, i första hand ålägga tillhandahållaren av tjänster att rätta till sin verksamhet och eventuellt förena sitt beslut med vite innan påföljdsavgift påförs.

I 15 § i förslaget föreskrivs det om situationer där revisionsverket inte kan påföra påföljdsavgift. Beloppet av påföljdsavgiften baseras på en helhetsbedömning och kan vara högst 6 procent av den årliga globala omsättningen under den föregående räkenskapsperioden för den

tillhandahållare av politiska reklamtjänster som brutit mot förordningen. Eftersom påföljdsavgifter av straffkaraktär till sin stränghet kan jämföras med bötesstraff, föreslås det att ingen dröjsmålsränta eller annan dröjsmålsåtgärd ska tas ut. De föreslagna sanktionerna är lämpliga när den finländska tillsynsmyndigheten är behörig i fråga om tjänsteleverantören. Varje medlemsstat inför sanktioner för överträdelse av förordningen i sin egen nationella lagstiftning.

Påförande av påföljdsavgift förutsätter uppsåt eller vårdslöshet. Utgångspunkten vid oakttsamhetsbedömningen är att en extern bedömning av aktsamheten i förfarandet ska göras. Det är fråga om huruvida tillhandahållaren av politiska reklamtjänster objektivt sett handlar på ett sätt som avviker från den angivna skyldigheten. Dessutom måste oakttsamheten också bedömas subjektivt. Det är fråga om huruvida tillhandahållaren av tjänster insåg att dess förfarande och processer medför en risk för att skyldigheten åsidosätts och tog en sådan risk eller huruvida tillhandahållaren borde ha insett att det föreligger en risk för att skyldigheten enligt förordningen om digitala tjänster åsidosätts. I praktiken handlar den subjektiva aktsamhetsbedömningen om huruvida tillhandahållaren av politiska reklamtjänster har agerat tillräckligt aktsamt för att följa bestämmelserna i förordningen. Om revisionsverket redan har förhandlat med tjänsteleverantören om att det skett en överträdelse av samma bestämmelse, har det för tjänsteleverantören uppstått en förhöjd skyldighet att rätta till bristerna i sitt handlande.

Med beaktande av oskuldspresumtionen är en allmän utgångspunkt vid påförande av påföljdsavgift att revisionsverket bär ansvaret för att överträdelsen utreds tillräckligt och på behörigt sätt samt att den bevisas. Bestämmelser om myndigheters utredningsskyldighet finns i 31 § i förvaltningslagen där det konstateras att en myndighet ska se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt. Myndigheten ska i detta syfte skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras.

Enligt 1 mom. 1 punkten kan påföljdsavgift av statens revisionsverk påföras en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som uppsåtligt eller av oakttsamhet bryter mot skyldigheten enligt artikel 7.1 i förordningen om politisk reklam att begära de förklaringar som avses den bestämmelsen av sponsorer och tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorerers räkning eller skyldigheten enligt artikel 7.2 i den förordningen att säkerställa att de avtal som de ingått föreskriver att sponsorer eller tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorerers räkning ska tillhandahålla och skaffa behövlig information i enlighet med artikel 7.2 i den förordningen.

De förklaringar som avses i artikel 7.1 i förordningen är a) en förklaring där en sponsor eller tjänstetillhandahållare som agerar på uppdrag av en sponsor uppmanas att uppge huruvida den önskade tjänsten uppfyller definitionen av politisk reklamtjänst enligt artikel 3.5 i förordningen, och b) en förklaring där en sponsor eller tjänstetillhandahållare som agerar på uppdrag av en sponsor uppmanas att uppge huruvida den uppfyller några av kraven i artikel 5.2. I båda fallen gäller den försummelse eller överträdelse för vilken påföljdsavgift kan påföras endast underlåtenhet att begära information. I skäl 44 i förordningen betonas också att bestämmelserna i förordningen inte bör innebära en allmän skyldighet för tillhandahållaren av politiska reklamtjänster att övervaka sanningshalten i förklaringar om reklammeddelandenas politiska karaktär eller att utföra överdrivna eller kostsamma undersökningar. Syftet med sanktionen är således närmast att säkerställa att tillhandahållare av politiska reklamtjänster begär de ovannämnda förklaringarna av alla sina kunder, utifrån vilka de sedan kan bedöma behovet av att följa de övriga skyldigheterna i förordningen. Det är således fråga om en slags skyldighet att identifiera kunden som delvis kan jämföras med till exempel regleringen inom banksektorn.

Det bör dock noteras att det i artikel 7.1 talas om ”tillhandahållare av reklamtjänster”, medan man i artikel 25.1, på grundval av vilken medlemsstaterna ska föreskriva om sanktioner, använder begreppet ”tillhandahållare av politiska reklamtjänster” som definieras i förordningen. På basis av förordningens ingress (t.ex. skäl 38) och artikel 7.1 står det klart att avsikten är att skyldigheten ska gälla en bred skara tjänstetillhandahållare i olika delar av servicekedjan för att de ska kunna identifiera sina tjänster som politiska reklamtjänster.

Enligt artikel 3.6 i förordningen avses med tillhandahållare av politiska reklamtjänster en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller politiska reklamtjänster, med undantag för rena sidotjänster. Det är därför möjligt att alla i servicekedjan för politisk reklam inte nödvändigtvis definieras som tillhandahållare av politiska reklamtjänster.

När revisionsverket påför en påföljdsavgift med stöd av 1 mom. 1 punkten för försummelse av skyldigheterna enligt artikel 7.1 ska verket beakta det som lyfts fram ovan. Det är också viktigt att revisionsverket erbjuder tillräckligt med rådgivningstjänster för att tjänstetillhandahållarna ska kunna förvissa sig om karaktären av sin verksamhet.

För att den i 1 punkten avsedda skyldigheten enligt artikel 7.2 i förordningen om politisk reklam att säkerställa att de avtal som tillhandahållare av reklamtjänster ingått föreskriver att sponsorer eller tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorerers räkning ska tillhandahålla och skaffa behövlig information i enlighet med artikel 7.2 i den förordningen ska fullgöras förutsätts a) att avtalet föreskriver att sponsorn eller den tjänstetillhandahållare som agerar för sponsorns räkning ska tillhandahålla den information som avses i artiklarna 9.1, 11.1 och 12.1 till behövliga delar, och b) att tjänstetillhandahållaren skaffar den information som avses i a av sponsorn eller den tjänstetillhandahållare som agerar för sponsorns räkning. Informationen definieras i förordningen med sådan noggrannhet att tillhandahållare av politiska reklamtjänster rimligen kan bedömas kunna avgöra vilken information som behövs och säkerställa att den tillhandahålls. ”Till behövliga delar” avser att innehållet i den information som krävs delvis är situationsbundet och kan variera beroende på vilken typ av politisk reklamtjänst och vilken del av kedjan av tjänstetillhandahållare det är fråga om. De skyldigheter som avses i artiklarna 11.1 och 12.1 gäller till exempel endast utgivare av politisk reklam. Syftet med sanktionerna är att säkerställa att tjänstetillhandahållaren begär den behövliga informationen av sponsorerna eller av de tjänstetillhandahållare som agerar för deras räkning, och att denna information alltid överförs vidare till nästa tjänstetillhandahållare i kedjan.

I förordningens ingress understryks det särskilt att skyldigheten är av väsentlig betydelse för en effektiv efterlevnad i hela servicekedjan av de regler avseende transparens och de relaterade kraven på tillbörlig aktsamhet som fastställs i förordningen. Skyldigheten att följa förordningen om politisk reklam i avtalsarrangemang har också samband med att den syftar till att förhindra en konstgjord kommersiell eller avtalsmässig konstruktion som skulle kunna riskera att äventyra ändamålsenligheten hos de transparensskyldigheter som fastställs i förordningen (skäl 53 i ingressen).

Enligt 2 punkten i momentet kan påföljdsavgift av statens revisionsverk påföras en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheten enligt artikel 9.1 i förordningen om politisk reklam att bevara den behövliga informationen eller skyldigheten enligt artikel 9.3 i den förordningen att bevara informationen under den tid som anges i artikel 9.3 i den förordningen.

Den skyldighet att bevara information som avses i artikel 9.1 i förordningen ska i princip gälla endast information som en tillhandahållare av politisk reklam har samlat in för att följa förordningen. Detta inbegriper enligt förordningen information om a) vilket politiskt

reklammeddelande eller vilken politisk reklamkampanj det är fråga om, b) vilka tjänster som tillhandahållaren har tillhandahållit, c) de belopp som fakturerats för de tillhandahållna tjänsterna eller värdet av de andra förmåner som erhållits i utbyte mot tjänsterna, d) ursprunget för de belopp och förmåner som avses i led c (offentligt/privat och från ett land inom/utanför EU) e) identitet för och kontaktuppgifter till sponsorn för det politiska reklammeddelandet och, i tillämpliga fall, dessa uppgifter för den enhet som ytterst kontrollerar sponsorn, och, när det gäller juridiska personer, deras etableringsort, och f) det val, den folkomröstning eller den regleringsprocess som det politiska reklammeddelandet är kopplat till. Typen och mängden av information som ska bevaras i enlighet med den punkten beror på de tillhandahållna tjänsterna. Det bör också beaktas huruvida skyldigheterna enligt förordningen alls gäller tjänstetillhandahållaren, eftersom förordningen inte ska tillämpas på sidotjänster. Vid bedömningen av en försummelse av skyldigheten ska det således beaktas att olika slags tjänstetillhandahållare kan ha olika bevaringsskyldigheter. Skyldigheten omfattar inte säkerställande av korrektheten eller fullständigheten hos informationen, utan kan anses vara fullgjord när den ovannämnda informationen till behövliga delar bevaras av tjänstetillhandahållaren.

Enligt artikel 9.3 i förordningen ska den information som avses i punkt 1 bevaras under en period på sju år från och med dagen för det sista utarbetandet, placeringen, främjandet, publiceringen, tillhandahållandet eller spridningen, beroende på omständigheterna. I praktiken beräknas bevaringstiden alltid enligt när tjänstetillhandahållarens tjänster upphör. För utgivare av politisk reklam innebär det när de upphör med att publicera, tillhandahålla eller sprida reklammeddelanden i en reklamkampanj eller ett enskilt reklammeddelande. För andra tillhandahållare av tjänster innebär det när deras tjänster upphör i fråga om reklammeddelandet eller kampanjen. På så sätt säkerställs att bevaringsskyldigheten alltid räknas separat för varje kampanj eller reklam i situationer där till exempel en tjänstetillhandahållare och en sponsor har ett avtal om politiska reklamtjänster som är i kraft tills vidare. Till exempel en reklamkampanj som anknyter till en valkampanj kan utgöra en helhet, och bevaringstiden räknas från dess upphörande. Skyldigheten gäller inte i vilken form informationen bevaras, utan den kan anses vara fullgjord när tjänstetillhandahållaren iakttar den ovan beskrivna bevaringstiden.

Enligt artikel 9.4 i förordningen gäller skyldigheterna enligt artikel 9 inte mikroföretag, om tillhandahållandet av reklamtjänster endast är marginellt och underordnat. Således kan mikroföretag i princip inte bli föremål för påföljdsavgifter för försummelse av bevaringsskyldigheten, om inte den tjänst som de tillhandahåller utgör en central del av företagets verksamhet och samtidigt spelar en sådan väsentlig roll i servicekedjan för politisk reklam som avses i förordningen. En sådan situation kan bedömas uppstå till exempel när ett mikroföretag fungerar som utgivare av politisk reklam och företagets verksamhet i hög grad inbegriper försäljning av reklamutrymme.

Enligt 3 punkten kan en påföljdsavgift av statens revisionsverk påföras en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 11.1 i förordningen om politisk reklam att säkerställa att tillräcklig information görs tillgänglig i samband med publicering, tillhandahållande och spridning av politiska reklammeddelanden eller skyldigheten enligt artikel 11.3 i den förordningen att göra den information som avses i artikel 11.3 tillgänglig i form av en märkning som är anpassad till det medium som används, som gör det möjligt att identifiera meddelandet som ett politiskt reklammeddelande och som finns kvar om det politiska reklammeddelandet sprids ytterligare.

Enligt den skyldighet som fastställs i artikel 11.1 i förordningen ska utgivare av politisk reklam säkerställa att det i samband med politiska reklammeddelanden som de publicerar, tillhandahåller eller sprider anges a) att det rör sig om ett politiskt reklammeddelande, b)

identiteten för sponsorn för det politiska reklammeddelandet och, i tillämpliga fall, den enhet som ytterst kontrollerar sponsorn, c) det val, den folkomröstning eller den regleringsprocess som det politiska reklammeddelandet är kopplat till, d) i tillämpliga fall, en uppgift om att det politiska reklammeddelandet har varit föremål för inriktningsteknik och annonsleveransteknik och e) ett transparensmeddelande med den information som avses i artikel 12.1, eller en tydlig angivelse om var den enkelt och direkt kan hämtas.

Skyldigheterna enligt artikel 11.1 i förordningen är kopplade till att utgivaren av politisk reklam säkerställer att politiska reklammeddelanden är märkta och innehåller den information som avses i den punkten. Utgivaren av politisk reklam har fått informationen genom de förfaranden som avses i artiklarna 7 och 10. Skyldigheten gäller inte säkerställande av att informationen är riktig eller fullständig, utan skyldigheten kan anses vara fullgjord när den ovannämnda informationen är korrekt märkt som en del av reklammeddelandet.

I praktiken ska utgivare av politisk reklam agera i enlighet med den information som de har fått och märka ut reklammeddelanden som politisk reklam endast när de får informationen av en sponsor eller en tjänstetillhandahållare som agerar för sponsorns räkning. Enligt skäl 45 i förordningen om politisk reklam bör tillhandahållare av politiska reklamtjänster dock betrakta förklaringar eller uppgifter som uppenbart felaktiga om detta framgår av reklammeddelandets innehåll, sponsorns identitet eller det sammanhang i vilket den relevanta tjänsten tillhandahålls, utan ytterligare kontroller eller undersökningar. Detta innebär i praktiken att en påföljdsavgift enligt 13 § 1 mom. 3 punkten för att inte märka ut reklam kan påföras också i en situation där sponsorn eller en tjänstetillhandahållare som agerar för sponsorns räkning har underlåtit att informera om att det är fråga om en politisk reklamtjänst, men där det av informationen, sponsorn och kontexten uppenbart framgår att det är fråga om politisk reklam. En sådan situation kan uppstå till exempel när en utgivare av politisk reklam publicerar valreklam för kandidater utan korrekt märkning och information. Vid prövningen av påföljder ska hänsyn tas till hur uppenbar överträdelsen är och till att granskningen av ärendet inte kräver ytterligare utredningar.

Det är också värt att notera att den påföljdsavgift som föreskrivs i 13 § 1 mom. 3 punkten i fråga om artikel 11.1 e gäller försummelser där det i reklammeddelandet saknas ett transparensmeddelande eller en angivelse om var informationen i transparensmeddelandet direkt kan hämtas. För att uppfylla skyldigheten krävs att transparensmeddelandet antingen presenteras direkt i anslutning till reklammeddelandet eller tillhandahålls så att det kan nås direkt från reklammeddelandet via en länk, QR-kod eller annan motsvarande teknisk åtgärd (skäl 59 i ingressen till förordningen). För att rent praktiskt kunna bedöma uppfyllandet av skyldigheten är det viktigt att reklammeddelandet och det åtföljande transparensmeddelandet är sammankopplade på ett sätt som gör transparensmeddelandet direkt tillgängligt via reklammeddelandet. Påföljdsavgift för försummelse att inkludera den information som ska ingå i transparensmeddelandet påförs med stöd av 13 § 1 mom. 4 punkten.

Den skyldighet som föreskrivs i artikel 11.3 i förordningen gäller märkning av reklammeddelanden som är anpassad till det medium som används och märkningarnas varaktighet om meddelandena sprids ytterligare. Kommissionen ska i enlighet med artikel 11.4 anta genomförandeakter för att säkerställa att märkningarna är lämpliga. Administrativa sanktioner ska uppfylla legalitetsprincipen, enligt vilken en skyldighet vars åsidosättande medför sanktioner ska framgå på lagnivå (i detta fall i EU-förordningen). Den påföljdsavgift som påförs för försummelse av skyldigheterna enligt artikel 11.3 ska således inte gälla försummelse av genomförandebestämmelserna, utan endast försummelse av de skyldigheter som anges i artikel 11.3. Därmed är det vid den försummelse som omfattas av påföljdsavgift närmast fråga om uppenbart otillbörliga märkningar som till exempel klart försämrar

möjligheten att identifiera ett politiskt reklammeddelande eller att genom märkningen få den information som avses i artikel 11.1. Den försummelse som avses i punkten gäller således också försummelse av att inkludera transparensmeddelandet direkt i reklamen eller ange var transparensmeddelandet kan hämtas samt av märkningssättet och dess varaktighet. Påföljdsavgift för försummelse att hålla ett transparensmeddelande som är separat från reklammeddelandet tillgängligt och att märka ut det påförs med stöd av 13 § 1 mom. 4 punkten. Genom att följa de genomförandebestämmelser som antagits av kommissionen är det möjligt att agera på ett sådant sätt att märkningarna uppfyller de skyldigheter som anges i artikel 11.3. När det gäller transparensmeddelanden bör man också beakta de genomförandebestämmelser i fråga om transparensmeddelanden som kommissionen har antagit med stöd av artikel 12.1. I fråga om tillsynen över efterlevnaden av genomförandebestämmelserna kan revisionsverket använda mer styrande påföljder, såsom myndighetsförelägganden och viten.

Enligt 4 punkten kan påföljdsavgift av statens revisionsverk påföras en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som

uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheten enligt artikel 12.1 i förordningen om politisk reklam att säkerställa att ett transparensmeddelande enligt artikel 11.1 e i den förordningen innehåller behövlig information, skyldigheten enligt artikel 12.3 första stycket i den förordningen att säkerställa att transparensmeddelanden som inte ingår direkt i ett politiskt reklammeddelande alltid är lätta att hitta under perioden för offentliggörande av det politiska reklammeddelandet, skyldigheten enligt artikel 12.3 andra stycket i den förordningen att presentera transparensmeddelanden som inte ingår direkt i ett politiskt reklammeddelande i ett lättillgängligt format eller skyldigheten enligt artikel 12.4 i den förordningen för utgivare av politisk reklam att bevara sina transparensmeddelanden tillsammans med eventuella ändringar av dessa under en period på sju år efter det sista offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet.

Utgivare av politisk reklam ska i enlighet med skyldigheten i artikel 12.1 i förordningen säkerställa att de transparensmeddelanden som krävs för politisk reklam som publiceras, tillhandahålls eller sprids innehåller följande information:

- a) Sponsorns identitet och, i tillämpliga fall, identiteten för den enhet som ytterst kontrollerar sponsorn, inbegripet namn, e-postadress och, om den offentliggörs, postadress och, om sponsorn inte är en fysisk person, den adress där sponsorn är etablerad.
- b) Den information som krävs enligt led a om den fysiska eller juridiska person som tillhandahåller ersättning i utbyte mot det politiska reklammeddelandet i de fall då denna person är en annan än sponsorn eller den enhet som ytterst kontrollerar sponsorn.
- c) Den period under vilken det politiska reklammeddelandet är avsett att publiceras, tillhandahållas eller spridas.
- d) De sammanlagda beloppen och det sammanlagda värdet av andra förmåner som erhållits av tillhandahållarna av politiska reklamtjänster, inbegripet de som utgivaren erhållit, helt eller delvis i utbyte mot de politiska reklamtjänsterna samt, i förekommande fall, mot den politiska reklamkampanjen.
- e) Information om huruvida källorna till dessa belopp och andra förmåner som avses i led d är offentliga eller privata, samt om de kommer från ett land inom eller utanför unionen.
- f) Den metod som används för att beräkna de belopp och värden som avses i led d.

g) I tillämpliga fall, en uppgift om val eller folkomröstningar samt lagstiftnings- eller regleringsprocesser som det politiska reklammeddelandet är kopplat till.

h) Om det politiska reklammeddelandet är kopplat till ett specifikt val eller en specifik folkomröstning: länkar till officiell information om villkoren för att delta i det berörda valet eller den berörda folkomröstningen.

i) I tillämpliga fall, länkar till den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online som avses i artikel 13.

j) Information om de mekanismer som avses i artikel 15.1.

k) I tillämpliga fall, huruvida en tidigare publicering av det politiska reklammeddelandet eller en tidigare version av det tillfälligt har avbrutits eller återkallats på grund av en överträdelse av denna förordning.

l) I tillämpliga fall, en uppgift om att det politiska reklammeddelandet har varit föremål för inriktningsteknik eller annonsleveransteknik på grundval av användningen av personuppgifter, inbegripet den information som anges i artikel 19.1 c och e.

m) Om det är tillämpligt och tekniskt genomförbart, räckvidden för det politiska reklammeddelandet när det gäller antalet visningar och interaktioner med det politiska reklammeddelandet.

Den ovannämnda informationen är antingen information som utgivaren av politisk reklam får av en sponsor eller av en tjänstetillhandahållare som agerar för en sponsors räkning enligt de förfaranden som anges i artikel 7 och artikel 10, såsom information om sponsorns identitet och de ersättningar som betalts för tjänster från andra tjänstetillhandahållare i servicekedjan, eller information som uppstår inom utgivarens egen interna verksamhet, såsom information om tiden för spridning av reklam eller den underrättelsemekanism som avses i artikel 15. Den försummelse enligt 13 § 1 mom. 4 punkten i lagförslag 1 i propositionen att säkerställa inkluderingen av behövlig information enligt artikel 12.1 i transparensmeddelandet innebär att någon del av den information som avses i artikel 12.1 saknas från det transparensmeddelande som utgivaren av politisk reklam ansvarar för. Skyldigheten omfattar inte säkerställande av korrektheten eller fullständigheten hos informationen, utan kan anses vara fullgjord när den ovannämnda informationen är korrekt märkt som en del av transparensmeddelandet.

Det bör dock noteras att det inte är nödvändigt eller ens möjligt att i varje transparensmeddelande inkludera all den information som avses i artikel 12.1. Om reklamen till exempel inte varit föremål för inriktningsteknik, märks inte heller den information som avses i artikel 12.1 l ut i transparensmeddelandet, eller om sponsorn inte i sista hand kontrolleras av någon annan enhet, märks inte den information som avses i artikel 12.1 ut i transparensmeddelandet. Av denna anledning föreskrivs det i 13 § 1 mom. 4 punkten om behövlig information, som antingen är information vars behov utgivaren av politisk reklam kan bedöma på det sätt som avses i skäl 45 i ingressen till förordningen, eller information vars behov uppstår direkt till följd av den verksamhet som utgivaren av politisk reklam bedriver.

En del av transparensmeddelandets information, vars behov ska bedömas från fall till fall, är information vars bristfällighet eller behov kan bedömas av utgivaren. Detta inbegriper främst den information som räknas upp i leden f–m i artikel 12.1, som antingen utgivaren av politiskt reklam har inflytande över (t.ex. information om kanalen) eller där det i själva reklammeddelandet uppstår ett behov att inkludera informationen i fråga i

transparensmeddelandet (t.ex. i fråga om valreklam är det uppenbart att transparensmeddelandet ska inkludera information om det aktuella valet).

Enligt artikel 12.3 andra stycket i förordningen ska utgivare av politisk reklam presentera transparensmeddelanden i ett format som är lättillgängligt och hålla dem uppdaterade. Den påföljdsavgift som avses i 13 § 4 mom. gäller dock endast de situationer när ett transparensmeddelande tillhandahålls separat från reklammeddelandet. Däremot påförs påföljdsavgift enligt 3 mom. i den paragrafen för försummelse av märkning av det transparensmeddelande som ingår i reklammeddelandet och av märkningens varaktighet.

I skäl 60 i ingressen konstateras dessutom att politisk reklam som görs tillgänglig elektroniskt ska åtföljas av ett transparensmeddelande som också är tillgängligt elektroniskt. Vidare kan politisk reklam som endast görs tillgänglig via ett offlinemedium, såsom tryckta broschyrer eller tryckta tidningar, åtföljas av transparensmeddelanden som också görs tillgängliga endast via ett offlinemedium, som ingår i samma tryckta broschyr eller tidning. I ovannämnda situationer, där ett reklammeddelande görs tillgängligt via ett offlinemedium, kan transparensmeddelandet dock också göras tillgängligt elektroniskt.

I enlighet med artikel 12.7 antar kommissionen genomförandeakter för att fastställa formatet för transparensmeddelandet och säkerställa att det är anpassat till olika medier. Som det konstateras ovan föreslås det inte att de tekniska specifikationer som krävs i genomförandeakten ska ingå i området för påföljdsavgift, utan att påföljdsavgift enligt 4 punkten endast kan påföras i situationer där transparensmeddelandet inte är lättillgängligt. I praktiken syftar ”lättillgänglig” till exempel på att sådana märkningar avsiktligt har lämnats bort från transparensmeddelandet. Genom att följa genomförandebestämmelserna kan utgivare av politiskt reklam förvissa sig om att de uppfyller skyldigheten på behörigt sätt. I fråga om tillsynen över efterlevnaden av genomförandebestämmelserna kan revisionsverket använda mer styrande påföljder, såsom myndighetsförelägganden och viten.

Enligt artikel 12.3 andra stycket i förordningen ska utgivare av politisk reklam hålla transparensmeddelanden uppdaterade. När det gäller information som ska hållas uppdaterad handlar det om sådan information i transparensmeddelandet som kan förändras under perioden för reklammeddelandets offentliggörande och som utgivaren känner till. Denna information kan åtminstone omfatta led k i artikel 12.1 om publicering av reklammeddelandet tillfälligt har avbrutits eller återkallats, led l om reklammeddelandet har varit föremål för inriktningsteknik eller annonsleveransteknik vid spridningen, och led m om transparensmeddelandet innehåller information om räckvidden för och antalet interaktioner med det politiska reklammeddelandet.

Enligt artikel 12.3 andra stycket ska utgivare av politisk reklam bevara sina transparensmeddelanden tillsammans med eventuella ändringar av dessa under en period på sju år efter det sista offentliggörandet av det berörda politiska reklammeddelandet.

Vid påförande av påföljdsavgift enligt 4 punkten i momentet ska revisionsverket också notera att kommissionen har delegerats befogenhet att komplettera förteckningen i artikel 12.1 samt ändra artikel 12.1 f.

Enligt 5 punkten kan en påföljdsavgift av statens revisionsverk påföras en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 13.2 i förordningen om politisk reklam för mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer att säkerställa att varje politiskt reklammeddelande, tillsammans med den information som avses i artikel 12.1 i denna förordning, görs tillgängligt i den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online

under den tid som avses i artikel 13.1, den skyldighet enligt artikel 13.3 att ge tillgång till den information som krävs enligt artikel 12.1 under den tid som föreskrivs i artikel 9.3 i en situation, där ett relevant politiskt reklammeddelande har avlägsnats eller åtkomst till det har förhindrats, eller den skyldighet enligt artikel 13.4 för andra än i artikel 13.2 avsedda utgivare av politisk reklam att göra politiska reklammeddelanden och den åtföljande information som krävs enligt artikel 12.1 tillgängliga i den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online senast 72 timmar efter det första offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet.

Artikel 13.2 tillämpas endast på mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer, dvs. de så kallade digitala jättarna. Dessa ska enligt artikel 13.2 göra politiska reklammeddelanden, tillsammans med den information som avses i artikel 12.1, tillgängliga i en databas enligt artikel 39 i förordningen om digitala tjänster. Enligt skäl 91 i ingressen till förordningen om politisk reklam övervakar kommissionen databasens ändamålsenlighet. De digitala jättarna ska ändå möjliggöra tillgång till informationen i fråga genom den europeiska databasen enligt artikel 13.1 från och med tidpunkten för offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet och under hela den period under vilken de presenterar meddelandet och under sju år efter det att det politiska reklammeddelandet senast presenterades på deras onlinegränssnitt. Uppfyllandet av denna skyldighet övervakas av myndigheter i medlemsstaterna. Även om det för närvarande inte finns några registrerade digitala jättar i Finland, kan detta ändras i framtiden och därför föreslås det att revisionsverket får möjlighet att påföra en påföljdsavgift i situationer där en mycket stor onlineplattform eller en mycket stor onlinesökmotor försummar sin skyldighet att i enlighet med artikel 13.1 möjliggöra tillgång till de politiska reklammeddelanden de publicerar i en databas och till den i artikel 12.1 avsedda informationen under den tidsperiod som föreskrivs i artikel 13.2.

I artikel 13.3 i förordningen föreskrivs en skyldighet för utgivaren av politisk reklam att ge tillgång till informationen i transparensmeddelanden under den tidsperiod som anges i artikel 9.3 i en situation där det politiska onlinereklammeddelandet har avlägsnats eller åtkomst till det har förhindrats. Sanktionen säkerställer att informationen i transparensmeddelandet enligt artikel 13 tillhandahålls i sju år efter att det berörda politiska onlinereklammeddelandet för första gången har publicerats, spridits eller presenterats av utgivaren av politisk reklam.

I artikel 13.4 i förordningen föreskrivs för de utgivare av politisk reklam som inte är mycket stora onlineplattformar eller mycket stora onlinesökmotorer en skyldighet att göra politiska reklammeddelanden online och den åtföljande information som krävs enligt artikel 12.1 tillgängliga i den europeiska databasen för reklammeddelanden senast 72 timmar efter det första offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet. Sanktionen säkerställer att de utgivare av politisk reklam som avses i punkten gör sina politiska reklammeddelanden som publiceras online tillgängliga inom den tidsangivelse som fastställs i förordningen. I praktiken är det möjligt att fullgöra denna skyldighet först senare när kommissionen har inrättat den europeiska databasen.

Enligt 6 punkten kan en påföljdsavgift av statens revisionsverk påföras en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 14.1 i förordningen om politisk reklam att inkludera information om beloppen för eller värdet av andra förmåner som erhållits helt eller delvis i utbyte mot de tillhandahållna tjänsterna, sammanställda per kampanj, fogad till den förvaltningsberättelse som avses i artikeln. I artikel 14.1 och i skäl 68 i ingressen till förordningen specificeras separat att dessa förvaltningsberättelser också ska omfatta information om utgifter för inriktning eller tillhandahållande av politisk reklam under den relevanta perioden, fördelade på kampanj, och relevant information som andra enheter har översänt till utgivarna av politisk reklam.

Skyldigheterna i artikel 14 i förordningen tillämpas på utgivare av politisk reklam och de tjänster dessa tillhandahåller. Det är också värt att beakta att artikel 14 i förordningen om politisk reklam inte tillämpas på mikroföretag eller små eller medelstora företag som avses i artikel 3.1, 3.2 och 3.3 i direktiv 2013/34/EU.

Enligt 7 punkten kan en påföljdsavgift av statens revisionsverk påföras en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 21.1 första stycket i förordningen om politisk reklam för en tjänstetillhandahållare som inte är etablerad i unionen, men erbjuder tjänster i Finland att skriftligen utse en fysisk eller juridisk person till sin rättsliga företrädare i en av de medlemsstater där tjänstetillhandahållaren erbjuder sina tjänster.

Huvudregeln för tillsynen över efterlevnaden av förordningen är att den sköts av en myndighet i det land där företaget är etablerat. I situationer enligt artikel 21 i förordningen, där en tillhandahållare av politiska reklamtjänster inte har något säte i en medlemsstat i unionen, men tillhandahåller politiska reklamtjänster i Finland (till exempel på finska), kan en påföljdsavgift påföras för brott mot skyldigheten enligt artikel 21.1 att utse en laglig företrädare inom EU. Enligt skäl 89 i ingressen till förordningen ska medlemsstaterna, i avsaknad av en utsedd rättslig företrädare, vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa efterlevnad av artikel 21. I sådana situationer ska revisionsverket dock först via gränsöverskridande förfaranden säkerställa att inte tjänstetillhandahållaren i fråga redan har utsett en laglig företrädare i en annan medlemsstat och även beakta eventuella tillsynsåtgärder som andra medlemsstater har inlett mot aktören i fråga. Följaktligen ska revisionsverket, om det ämnar övervaka tjänstetillhandahållaren i fråga, också meddela kontaktpunkterna i de övriga medlemsstaterna om detta. I praktiken är det dock svårt att genomföra en sådan tillsyn, eftersom de myndighetsbefogenheter eller den rätt att få information som gäller förordningen inte sträcker sig till tredjestater.

14 §. Påföljdsavgiftens storlek. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om bedömning av påföljdsavgiftens storlek i enskilda fall. Utgångspunkten vid påförande av påföljdsavgift är att avgiften ska ha en tillräcklig individuellt och allmänt avhållande verkan. Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning och i bedömningen av storleken ska hänsyn tas till alla väsentliga omständigheter, inklusive de faktorer som nämns i artikel 25.4 i förordningen om politisk reklam samt eventuella andra faktorer som kan ha påverkat omständigheterna i fallet. Dessa andra faktorer kan till exempel hänföra sig till att man vid tillsyn enligt artikel 22.3 i förordningen vid bedömningen av storleken på de påföljdsavgifter som påförs förmedlingstjänster också ska beakta de faktorer som nämns i 18 § 1 mom. i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster, såsom antalet tjänstemottagare som berörs av överträdelsen av skyldigheten och huruvida leverantören är verksam i flera medlemsstater.

Enligt 2 mom. får den påföljdsavgift som påförs en tillhandahållare av politiska reklamtjänster uppgå till högst 6 procent av tjänstetillhandahållarens globala årsomsättning under den föregående räkenskapsperioden. Momentet baserar sig både på bestämmelserna i artikel 25 b i förordningen om politisk reklam och på bestämmelserna i artikel 52 i förordningen om digitala tjänster, vilka stämmer överens med avseende på vad som föreskrivs i detta moment.

Enligt 3 mom. avses med omsättning den omsättning som avses i 4 kap. 1 § i bokföringslagen (1336/1997). Momentet föreslås dessutom innehålla en särskild bestämmelse om situationer där bokslutet ännu inte är klart när påföljdsavgiften påförs eller där affärsverksamheten nyligen inletts och inget bokslut därför finns att tillgå. Omsättningen ska då kunna uppskattas utifrån någon annan tillgänglig utredning.

15 §. *Avstående från påföljdsavgift.* I paragrafen föreskrivs det om särskilda grunder för befrielse som gör det möjligt för den som tillhandahåller politiska reklamtjänster att undvika att påföras påföljdsavgift. Grundlagsutskottet har i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid beslut om att inte påföra påföljdsavgift ska vara bunden till prövning på ett sådant sätt att påföljdsavgift inte påförs om de villkor som anges i lag är uppfyllda. Syftet med denna bestämmelse är att se till att påföljdsavgift inte påförs i situationer där det skulle vara oskäligt.

Enligt 1 mom. 1 punkten ska påföljdsavgift inte heller påföras om överträdelsen av skyldigheten ska anses vara ringa. En överträdelse av en skyldighet ska anses vara ringa exempelvis om tjänstetillhandahållaren på eget initiativ och omedelbart efter att ha upptäckt sin överträdelse har vidtagit åtgärder för att avhjälpa följderna av sitt förfarande och de slutliga konsekvenserna för de personer som den politiska reklamen riktar sig till därmed har varit begränsade. På samma sätt kan överträdelsen av en skyldighet vara ringa om det är fråga om en engångsöverträdelse av bestämmelsen, även om den berör flera personer som den politiska reklamen riktar sig till. Däremot är upprepade överträdelser av bestämmelserna i 13 § i allmänhet inte ringa. Enligt 2 punkten ska påföljdsavgift inte heller påföras om det ska anses vara uppenbart oskäligt. Det ska vara fråga om en övergripande bedömning där hänsyn kan tas exempelvis till orsakerna till och konsekvenserna av det felaktiga förfarandet och gärningsmannens individuella omständigheter.

Enligt 2 mom. kan man avstå från att påföra påföljdsavgift, om tillhandahållaren av politiska reklamtjänster på eget initiativ har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa en överträdelse eller försummelse av en skyldighet som avses i 13 § omedelbart efter det att den har konstaterats. Dessutom förutsätts att överträdelsen eller försummelsen inte är allvarlig eller upprepad. Även om överträdelsen alltså är större än ringa, är det möjligt att avstå från att påföra påföljdsavgift, om de förutsättningar som anges i momentet uppfylls.

I 3 mom. finns det bestämmelser om situationer där överträdelser av förordningen samtidigt uppfyller brottsrekvisiten. För sådana fall behöver det föreskrivas att påföljdsavgift inte kan påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som behandlas i domstol eller den som för samma gärning redan har meddelats en lagakraftvunnen dom. Bestämmelsen motsvarar den så kallade ne bis in idem-principen, det vill säga förbudet att åtala och döma två gånger för samma sak.

I 4 mom. föreskrivs det att revisionsverket inte kan påföra statliga myndigheter, statliga affärsverk, myndigheter i välfärdsområden, kommunala myndigheter, självstyrelsemyndigheterna i landskapet Åland, självständiga offentlighetsmyndigheter, riksdagens ämbetsverk, republikens presidents kansli, evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ortodoxa kyrkan i Finland och de två sistnämndas församlingar, kyrkliga samfundigheter eller övriga organ någon påföljdsavgift. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll huvudsakligen 24 § 4 mom. i dataskyddslagen.

En administrativ påföljdsavgift som påförs en myndighet är ett främmande förfarande i vårt allmänna rättssystem och således anses det i detta skede vara motiverat att utesluta denna påföljd för den offentliga förvaltningens del. Rättsordningen ställer andra specialkrav på den offentliga förvaltningen, vilka för sin del motiverar denna regleringslösning. Myndigheterna är bundna av laglighetsprincipen i förvaltningen och myndigheterna måste också iaktta allmänna förvaltningslagar. Den lagenliga behandling av personuppgifter som sker vid myndigheter hör till tjänsteplikten för dem som arbetar hos myndigheterna. Ställningen som tjänsteman för med sig ett större ansvar för fel som begås i arbetet än för andra. För det första kan tjänsteansvaret vara ett straffrättsligt tjänsteansvar, disciplinärt tjänsteansvar och skadeståndsansvar. Över en myndighets verksamhet kan också förvaltningsklagan anföras hos en högre myndighet. Myndigheternas verksamhet är knuten till en budget, varvid effekten av en ekonomisk påföljd

inte är densamma som inom den privata sektorn. En myndighet ska i alla situationer sköta sina lagstadgade uppgifter.

Riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern övervakar lagenligheten i myndigheters och tjänstemäns verksamhet, och att myndigheter och tjänstemän fullgör sina skyldigheter. Laglighetsövervakarna kan till följd av klagomål som anförts hos dem väcka åtal om lagstridigheten är allvarlig, ge myndigheten en anmärkning, delge myndigheten sin uppfattning om det förfarande som lagen kräver eller uppmärksamgöra myndigheten på de krav som god förvaltningssed ställer eller på synpunkter som främjar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna, rikta en framställning till en myndighet om att ett fel ska rättas eller ett missförhållande avhjälpas.

Avsikten är att övervaka verkställigheten av lagen och att vid behov bedöma den legislativa lösningen för administrativa påföljdsavgifter på nytt, med beaktande av eventuella rekommendationer och riktlinjer från EU.

16 §. Påföljdsavgift för överträdelse av bestämmelserna om undersökningsförfarande. Den föreslagna paragrafen baserar sig på artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam, enligt vilken artikel 51 i förordningen om digitala tjänster tillämpas vid övervakningen av att tillhandahållare av förmedlingstjänster fullgör skyldigheterna i artikel 7–17 och artikel 21. Vad gäller påföljdsavgiftens storlek tillämpas artikel 52.3 i förordningen om digitala tjänster för att systemen för påföljdsavgifter i förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster ska vara så tydliga och enhetliga som möjligt vad gäller förmedlingstjänster. Den föreslagna paragrafen stämmer sålunda överens med 20 § i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet.

I 1 mom. finns en förteckning över överträdelser av bestämmelserna om undersökningsförfarande som, om de begås uppsåtligen eller av oaktsamhet, kan leda till påförande av påföljdsavgift. Påföljdsavgift kan påföras 1) för vägran att låta utföra en inspektion, 2) för lämnande av oriktig, ofullständig eller vilseledande information till en myndighet eller underlåtenhet att lämna den begärda informationen, samt 3) för underlåtenhet att rätta felaktig, ofullständig eller vilseledande information.

Enligt 1 mom. kan påföljdsavgift påföras tillhandahållare av förmedlingstjänster och en annan person enligt artikel 51.1 a som handlar i syfte att bedriva sin närings- eller yrkesverksamhet och som skäligen kan vara medveten om uppgifter om en misstänkt överträdelse av förordningen. En förutsättning för påförande av påföljdsavgift är att överträdelsen av bestämmelserna om undersökningsförfarande enligt 1 mom. inte ska anses vara av ringa betydelse eller att påförandet av påföljdsavgift annars skulle vara obefogat.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska fastställandet av storleken på påföljdsavgiften baseras på en samlad bedömning som måste ta hänsyn till överträdelsens art och omfattning samt graden av klandervärdhet. Påföljdsavgiften får vara högst 1 procent av den årsinkomst eller den globala årsomsättning som den tillhandahållare av förmedlingstjänster eller den andra person som är skyldig till överträdelsen har haft under räkenskapsperioden före den under vilken påföljdsavgiften påfördes.

Enligt artikel 51.2 andra stycket i förordningen om digitala tjänster får genomförandebefogenheter utövas på ovannämnda andra personer som avses i artikel 51.1 a i förordningen först efter det att myndigheterna i god tid har gett de andra personerna i fråga alla relevanta uppgifter om sådana bestämmelser. Med andra ord kan påföljdsavgift påföras en annan person först efter det att personen i god tid har fått all information om den skyldighet som

ska åläggas, inklusive information om risken för påföljdsavgift, samt information om möjligheterna att söka ändring.

Vid påförande av påföljdsavgift är det fråga om revisionsverkets prövningsrätt, som ska utövas i enlighet med principerna för god förvaltning i förvaltningslagen. Revisionsverket ska i sin verksamhet ta hänsyn bland annat till jämlikhet och proportionalitet, med beaktande av alla grundläggande fri- och rättigheter av betydelse, samt använda sina befogenheter för syften som är godtagbara enligt lag. Åtgärden att påföra påföljdsavgift är till sin karaktär en betydande förvaltningsåtgärd, och avsikten är att den ska utnyttjas endast vid allvarigare överträdelse av bestämmelserna om undersökningsförfarande.

Enligt 3 mom. får en fysisk person inte påföras påföljdsavgift för en överträdelse av skyldigheten att lämna information enligt 1 mom. 2 punkten, om det finns anledning att misstänka personen för brott och informationen har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till. I momentet beaktas skyddet mot självinkriminering, vilket innebär att den som misstänks för ett brott har rätt att vägra medverka i en utredning av den brottsmisstanken som gäller hen. I en sådan situation ska den behöriga myndigheten inte ha rätt att påföra en påföljdsavgift för åsidosättande av rätten till information. Enligt förslaget utgörs tröskeln av "finns anledning att misstänka", för att skyddet mot självinkriminering ska täcka inte bara de fall där förundersökningsmyndigheten redan har fattat beslut om att inleda förundersökning, utan även de situationer där tillsynsmyndigheten gör bedömningen att fallet senare kan leda till straffrättsliga påföljder.

17 §. Offentlig varning. Paragrafen innehåller bestämmelser om revisionsverkets rätt att i samband med den tillsyn som avses i artikel 22.4 i förordningen om politisk reklam meddela en sponsor eller en tillhandahållare av politiska reklamtjänster en offentlig varning med stöd av artikel 22.5 g, om dessa uppsåtligen eller av oaktsamhet handlar i strid med skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam.

Revisionsverket meddelar offentliga varningar som förvaltningsbeslut i ett förfarande som följer lagen om statens revisionsverk samt dess arbetsordning. En offentlig varning är som administrativ påföljd i princip lindrigare än en påföljdsavgift. För gärningar och försummelser som inte uppfyller kännetecknen för påföljdsavgift eller för vilka det enligt 13 § inte är möjligt att påföra påföljdsavgift kan det meddelas en offentlig varning som sanktion.

Enligt 2 mom. kan en offentlig varning meddelas under förutsättning att ärendet betraktat som helhet inte ger anledning till strängare åtgärder. Det är värt att notera att en offentlig varning i synnerhet för sponsorer kan bli en ytterst sträng påföljd, i synnerhet i de fall där den som påförs påföljden är en person som kandiderar i ett val. Revisionsverket ska vid meddelande om offentlig varning bedöma de faktorer som avses i 4 mom. för att undvika att den offentliga varningen blir oskälig.

Enligt 3 mom. ska revisionsverket offentliggöra information om den offentliga varningen utan dröjsmål efter det att de aktörer som beslutet gäller har informerats om det och beslutet har vunnit laga kraft. Av offentliggörandet ska framgå överträdelsens karaktär samt de aktörer enligt 1 mom. som ansvarar för överträdelsen. Informationen ska finnas tillgänglig på revisionsverkets webbplats i fyra år, varvid till exempel information om en offentlig varning i samband med val i princip är tillgänglig under valperioden. Om besvärsmyndigheten upphäver beslutet helt eller delvis, ska revisionsverket offentliggöra information om besvärsmyndighetens beslut på samma sätt som varningen har offentliggjorts.

I 4 mom. föreskrivs det att om det skulle vara oskäligt att offentliggöra namnet på en fysisk eller juridisk person som meddelats en varning eller om offentliggörandet av varningen skulle äventyra ett pågående val eller en pågående folkomröstning, eller om offentliggörandet skulle äventyra en pågående myndighetsundersökning, får revisionsverket

1) skjuta upp offentliggörandet av beslutet om varning tills det inte längre finns grunder för att låta bli att offentliggöra beslutet,

2) offentliggöra beslutet om varning utan att ange namnet på den som meddelats en varning,

3) låta bli att offentliggöra beslutet om varning, om de åtgärder som anges i 1 och 2 punkten inte är tillräckliga för att säkerställa att varningen inte äventyrar ett pågående val eller en pågående folkomröstning.

Syftet med bestämmelserna i momentet är särskilt att offentliga varningar inte ska leda till oskäliga konsekvenser för i synnerhet pågående val och folkomröstningar. Sådana situationer kan till exempel vara situationer där offentliggörandet av informationen bedöms påverka resultatet av val eller folkomröstning direkt. I sådana situationer är det i regel motiverat att skjuta upp eller låta bli att offentliggöra varningen. I vissa fall kan det dock vara motiverat att utfärda en offentlig varning redan inför val och folkomröstningar. Till exempel vid hybridpåverkan där skyldigheterna enligt förordningen överträds och överträdelsen bedöms medföra betydande skada för genomförandet av valet eller folkomröstningen, kan en offentlig varning komma i fråga genom myndighetens motiverade övervägande.

I 5 mom. föreskrivs det att revisionsverket offentliggör ett beslut om offentlig varning utan angivande av namnet på den som meddelats varningen, kan verket samtidigt fatta beslut om att offentliggöra namnet senare efter en skälig tid, om grunderna för att låta bli att offentliggöra namnet upphör under den tiden. En sådan situation kan uppstå exempelvis när valet eller folkomröstningen i fråga är över.

18 §. Nätverket för nationella kontaktpunkter. Den föreslagna paragrafen gäller Finlands deltagande i det nätverk för nationella kontaktpunkter som avses i artikel 22 i förordningen vars syfte är att stödja samarbetet kring tillämpningen och genomförandet av förordningen på unionsnivå samt att fungera som ett forum för regelbundet utbyte av information och bästa praxis mellan kontaktpunkterna och kommissionen. Revisionsverket deltar som nationell kontaktpunkt i nätverkets arbete. Nätverket, dess struktur och uppgifter definieras närmare i artikel 22.8 i förordningen och det är inte nödvändigt att närmare ange detta i lag.

19 §. Utlämnande av handlingar till en myndighet i en annan medlemsstat och till kommissionen. I paragrafen föreskrivs det om utlämnande av information i gränsöverskridande tillsynssituationer.

Enligt 1 mom. har revisionsverket rätt att utlämna sekretessbelagda handlingar till och röja sekretessbelagd information för en behörig myndighet i en annan medlemsstat, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam.

Enligt 2 mom. har transport- och kommunikationsverket rätt att i fråga om information som avses i 4 § lämna ut sekretessbelagda handlingar till och röja sekretessbelagd information för den i förordningen om digitala tjänster avsedda nämnden för digitala tjänster och myndigheter som är samordnare i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam.

20 §. Registret över rättsliga företrädare. Enligt paragrafen ska revisionsverket föra ett register över de tillhandahållare av politiska reklamtjänster som inte är etablerade i unionen, i enlighet med vad som föreskrivs om rättsliga företrädare i artikel 21. En tillhandahållare av politiska reklamtjänster ska lämna uppgifterna elektroniskt om inte revisionsverket av särskilda skäl godkänner att uppgifterna lämnas på papper. Till övriga delar gäller bestämmelserna i artikel 21.

21 §. Offentliggörande av datum för val och folkomröstningar. Enligt paragrafen ska justitieministeriet meddela revisionsverket de uppgifter om rådgivande folkomröstningar i välfärdsområden och kommuner som behövs för efterlevnaden av artikel 26 i förordningen om politisk reklam. Revisionsverket ansvarar för att offentliggöra och lämna uppgifterna om val- och folkomröstningar till den portal som kommissionen inrättat enligt artikel 26.

22 §. Verkställighet av påföljdsavgift. Enligt lagförslaget verkställs påföljdsavgifter i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av böter. Av detta följer att verkställigheten av påföljdsavgiften ska skötas av Rättsregistercentralen. Dessutom föreskrivs det i paragrafen om preskribering av påföljdsavgiften.

23 §. Sökande av ändring. I paragrafen föreskrivs det om sökande av ändring.

Paragrafens 1 mom. innehåller en informativ hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det att viteslagens bestämmelser om ändringssökande ska tillämpas vid sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att revisionsverket i ett beslut som meddelas med stöd av denna lag och inte gäller påföljdsavgifter (13 och 16 §) kan bestämma att beslutet ska följas trots ändringssökande, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

7.2 Lagen om ändring av lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet

1 §. Samordnare för digitala tjänster och andra behöriga myndigheter. I 2 mom. utses statens revisionsverk till behörig tillsynsmyndighet för tillsynen över efterlevnaden av EU:s förordning om digitala tjänster. Andra behöriga myndigheter är fortfarande dataombudsmannen och konsumentombudsmannen. Transport- och kommunikationsverket är fortfarande samordnare för digitala tjänster och den huvudsakliga behöriga myndigheten som svarar för tillsynen över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster.

2 a §. Statens revisionsverks behörighet. I lagen föreslås en ny 2 a § där det föreskrivs om statens revisionsverks tillsynsuppgift som den behöriga myndighet som avses i förordningen om digitala tjänster. Enligt den föreslagna paragrafen har statens revisionsverk behörighet att övervaka efterlevnaden av artikel 26.1 a–c i förordningen om digitala tjänster när det gäller ideell och samhällelig reklam. I enlighet med artikel 26.1 a–c ska leverantörer av onlineplattformar säkerställa att annonser som presenteras i dess tjänst klart har markerats som annonser (led a), att den fysiska eller juridiska person för vars räkning annonsen presenteras framgår av annonsen (led b), och att den person som betalat för annonsen kan identifieras, om betalaren är någon annan än den aktör som avses i led b (led c). När reklamen har ett kommersiellt syfte, eller ett ideellt eller samhälleligt sådant, måste avgöras från fall till fall.

Statens revisionsverk utses genom denna proposition till huvudsaklig tillsynsmyndighet och nationell kontaktpunkt för förordningen om transparens och inriktning när det gäller politisk

reklam, varvid man vid beredningen har bedömt att det är ändamålsenligt att också överföra den ovan beskrivna tillsynen över transparensen i ideell och samhällelig reklam på onlineplattformar som föreskrivs i artikel 26 i förordningen om digitala tjänster från dataombudsmannen till statens revisionsverk.

3 §. Dataombudsmannens behörighet. Paragrafens 1 mom. 1 punkten ändras så att dataombudsmannens behörighet enligt artikel 26.1 a–c exkluderar tillsynen över ideell och samhällelig reklam som enligt den nya 2 a § hör till statens revisionsverk. I praktiken övervakar statens revisionsverk istället för dataombudsmannen i fortsättningen de nämnda leden i artikel 26 vad gäller ideell och samhällelig reklam. I övrigt förblir dataombudsmannens behörighet oförändrad.

11 §. Åtaganden. Ordalydelsen i 1 mom. ändras så att också statens revisionsverk har behörighet att bestämma att åtagandena för leverantörer av förmedlingstjänster när det gäller efterlevnaden av förordningen ska vara bindande för dem. En misstänkt överträdelse av en skyldighet enligt förordningen kan undanröjas genom ett bindande åtagande. Befogenheten grundar sig på artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster.

12 §. Myndighetssamarbete. Det föreslås att till 1, 3 och 4 mom. fogas omnämnanden av statens revisionsverk. Eftersom revisionsverket utses till behörig tillsynsmyndighet för förordningen om digitala tjänster ska verket också delta i myndighetssamarbete vid tillsynen över förordningen. Inga ändringar föreslås i 2 mom. men för tydlighetens skull föreslås det att paragrafen utfärdas på nytt.

13 §. Vite. Till paragrafen fogas ett nytt 7 mom. enligt vilket vite döms ut av statens revisionsverks påföljdsnämnd när vitet har samband med tillsynen över de bestämmelser i förordningen som avses i den nya 2 a §. Detta motsvarar förfarandet vid övriga viten som föreläggs av statens revisionsverk.

16 §. Påföljdsavgift för en leverantör av en onlineplattform. Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. där det föreskrivs om statens revisionsverks behörighet att påföra påföljdsavgifter i ärenden som hör till dess tillsynsbehörighet. I de fall där den skyldighet som försumrats enligt förordningen om digitala tjänster övervakas av statens revisionsverk ska påföljdsavgiften påföras av den påföljdsnämnd som avses i lagen om statens revisionsverk.

Samtidigt fogas till 3 mom. som teknisk korrigering ett omnämnande av att momentet avviker från vad som föreskrivs i 1 mom.

24 §. Den europeiska nämnden för digitala tjänster. Paragrafen gäller Finlands deltagande i den europeiska nämnden för digitala tjänster enligt avsnitt 3 i förordningen om digitala tjänster, vars syfte är att stödja kommissionen och hjälpa till att samordna de åtgärder som vidtas av samordnarna för digitala tjänster. Eftersom statens revisionsverk genom denna proposition utses till behörig tillsynsmyndighet för förordningen om digitala tjänster, finns det även behov av att föreskriva om revisionsverkets rätt att delta i nämndens arbete och möten. Till paragrafen fogas därför ett omnämnande av att revisionsverket vid behov kan delta i nämndens möten.

7.3 Lagen om ändring av 4 och 10 § i lagen om kandidaters valfinansiering

4 §. Begränsningar i fråga om kandidaters valfinansiering. Paragrafens 5 mom. ändras så att bestämmelserna om publicering av namnet på den som betalar reklamen ersätts med en informativ bestämmelse, enligt vilken det i fråga om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam iakttas vad som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU)

2024/900 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam och i lagen om organisering av tillsynen över Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam. Den informativa bestämmelsen behövs för att göra dem som berörs av valfinansieringslagen medvetna om de förändrade bestämmelserna.

Ändringen eliminerar de gränsvärden i euro som fastställts för publicering av betalarens namn och ersätter dem med bestämmelserna i förordningen om politisk reklam. Konsekvenserna bedöms närmare i avsnitt 4.2.3. Ändringen av momentet inverkar i övrigt inte på valfinansieringslagen eller dess tillämpning, eftersom förordningen om politisk reklam inte tillämpas på valfinansiering (artikel 2). I skäl 36 i ingressen till förordningen betonas ytterligare att definitionen av politisk reklam inte bör påverka nationella definitioner av politiskt parti, politiska mål eller politiska kampanjer eller ändra eller inkräkta på politiska kampanjregler på nationell nivå.

Den informativa bestämmelsen behövs för att göra dem som berörs av valfinansieringslagen medvetna om de förändrade bestämmelserna.

10 §. Statens revisionsverks tillsynsuppgifter. Det föreslås att 2 mom. ändras så att det motsvarar den ändring i det femte lagförslaget i propositionen enligt vilken vite döms ut av den påföljdsnämnd som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk (676/2000).

7.4 Lagen om ändring av 8 b och 9 e § i partilagen

8 b §. Begränsningar i fråga om bidrag. Paragrafens 5 mom. ändras så att bestämmelserna om publicering av namnet på den som betalar reklamen ersätts med en informativ bestämmelse, enligt vilken det i fråga om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam iakttas vad som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam och i lagen om organisering av tillsynen över Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam. Den informativa bestämmelsen behövs för att göra partier, partiföreningar och partinära sammanslutningar medvetna om de förändrade bestämmelserna.

Ändringen eliminerar de gränsvärden i euro som fastställts för publicering av betalarens namn och ersätter dem med bestämmelserna i förordningen om politisk reklam. Konsekvenserna bedöms närmare i avsnitt 4.2.3. Ändringen av momentet inverkar i övrigt inte på partilagen eller dess tillämpning.

Den informativa bestämmelsen behövs för att göra dem som berörs av valfinansieringslagen medvetna om de förändrade bestämmelserna.

9 e §. Tillsyn. Det föreslås att 2 mom. ändras så att det motsvarar den ändring i det femte lagförslaget i propositionen enligt vilken vite döms ut av den påföljdsnämnd som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk (676/2000).

7.5 Lagen om ändring av lagen om statens revisionsverk

7 §. Revisionsverkets generaldirektör. I 1 mom. föreskrivs det om beslutanderätten för statens revisionsverks generaldirektör samt om begränsningarna i denna rätt. Momentet ändras så att generaldirektören inte kan avgöra ärenden som hör till den nya påföljdsnämndens beslutanderätt, om vilka det föreskrivs i 15 § och 15 a §.

15 §. Vite. Paragrafens 1 mom. innehåller även i fortsättningen en bestämmelse om att revisionsverket kan förelägga vite för fullgörande av de skyldigheter som anges i 4 § samt för att bokföringen ska försättas i reviderbart skick. Vitet döms för närvarande ut av statens revisionsverks vitesnämnd, som enligt förslaget inte ska finnas kvar. I stället ska vitet dömas ut av revisionsverkets kollegiala påföljdsnämnd, om vars utnämning och sammansättning det föreskrivs i 15 a §.

15 a §. Påföljdsnämnden och dess beslutanderätt i vissa påföljdsärenden. Till lagen fogas en ny paragraf där det anges att det vid revisionsverket finns en påföljdsnämnd. Paragrafen innehåller också närmare bestämmelser om förfaranden vid påföljdsnämndens utnämning, sammansättning och beslutsfattande samt om nämndens behörighet att påföra påföljdsavgifter.

I 1 mom. föreskrivs det om påföljdsnämndens uppgift att påföra de påföljdsavgifter som omfattas av revisionsverkets behörighet. Den föreslagna bestämmelsen skapar inte någon behörighet att fastställa påföljdsavgifter, utan behörigheten regleras i andra lagar.

I 2 mom. föreskrivs det om påföljdsnämndens utnämning, sammansättning och mandatperiod samt om behörighetsvillkoren. Ordförande för påföljdsnämnden är verkets generaldirektör och ledamöter tre av generaldirektören för tre år förordnade tjänstemän som avlagt juris magisterexamen eller annan motsvarande tidigare examen. Nämndens ledamöter omfattas av allmänna tjänstemannarättsliga bestämmelser, inklusive bestämmelser om tjänsteansvar. Enligt 118 § 1 och 2 mom. i grundlagen är en tjänsteman ansvarig för ett sådant beslut av ett kollegialt organ som tjänstemannen har biträtt som medlem av organet. En föredragande som inte har meddelat avvikande åsikt i ett beslut ansvarar för det som har beslutats på föredragningen. Det handlar om att utöva betydande offentlig makt, vilket innebär att uppdraget inte kan läggas ut på entreprenad. Påföljdsnämnden har inte ett heltidsuppdrag, utan sammanträder vid behov.

I detta moment anges grundläggande behörighetskrav för nämndens ledamöter. Eftersom ledamöterna i påföljdsnämnden står i tjänsteförhållande till revisionsverket kompletterar dessa krav de allmänna eller särskilda krav som gäller utnämningen till en tjänst vid revisionsverket. Till exempel måste verket i samband med rekrytering se till att det finns personer vid verket som uppfyller behörighetsvillkoren. Varje medlem i nämnden, med undantag av ordföranden, ska ha avlagt juris magisterexamen eller motsvarande tidigare examen. Det är fråga om någon annan högre högskoleexamen i juridik än en magisterexamen i internationell och komparativ rätt. På så sätt säkerställs att det organ som fattar beslut om påförande av administrativa sanktioner har tillräcklig juridisk sakkunskap. I sammansättningen ska det också beaktas att kraven i det föreslagna 3 mom. om oberoende och opartiskhet faktiskt ska uppfyllas.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det att ledamöterna i påföljdsnämnden ska vara oberoende och opartiska. Momentet omfattar aspekter som rör både verkets interna och externa förbindelser. Ur ett internt perspektiv består påföljdsnämnden av personer som befinner sig i olika positioner i verkets hierarki. Momentet innebär till exempel att bestämmelserna om arbetsledning och övervakning i 19 § 1 mom. i lagen om riksdagens tjänstemän inte får påverka en ledamots verksamhet i påföljdsnämnden. Ordföranden i påföljdsnämnden får inte heller försöka påverka ledamöternas verksamhet i påföljdsnämnden. Beslutanderätten för revisionsverkets generaldirektör sträcker sig inte heller till påföljdsnämnden, enligt vad som föreslås i 7 § i lagen. Ur ett externt perspektiv ska tjänstemännen själva beakta detta krav till exempel när de överväger en bisyssla enligt 23 § i lagen om riksdagens tjänstemän. Tjänstemännen ska dessutom beakta även andra viktiga bestämmelser, såsom 20 § om mottagande av ekonomisk förmån i lagen om riksdagens tjänstemän, jävsgrunderna enligt förvaltningslagen samt sekretessbestämmelserna i offentlighetslagen. En i 28 § 1 mom. 7 punkten i förvaltningslagen avsedd annan särskild orsak till att opartiskheten äventyras kan vara

att en ledamot i påföljdsnämnden har varit med om att besluta om ett sådant förordnande av revisionsverket vars överträdelse behandlas av påföljdsnämnden. Det faktum att en ledamot av påföljdsnämnden har arbetsuppgifter inom tillsyn eller beredning av föreskrifter äventyrar i allmänhet inte i sig personens opartiskhet. Vid jäv ska man handla i enlighet med 27, 29 och 30 § i förvaltningslagen.

I 4 mom. föreskrivs det att påföljdsnämndens beslut fattas på föredragning. Nämndens ordförande, ledamöter eller ersättare kan inte vara föredragande. De får inte heller delta i behandlingen av ett ärende som de berett. Som beslut gäller den mening som flertalet har understött. I en situation med lika röstetal gäller som beslut den mening som är lindrigare för den som påföljden riktas mot.

7.6 Lagen om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

24 §. Sekretessbelagda myndighetshandlingar. Bestämmelsen i 1 mom. 15 punkten ändras så att följande myndighetshandlingar är sekretessbelagda: handlingar som innehåller uppgifter om kampanjkonton samt andra motsvarande redogörelser för valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjer som har lämnats till statens revisionsverk med stöd av lagen om organiseringen av tillsynen över förordningen om politisk reklam, likaså handlingar som innehåller uppgifter om inspektion som ankommer på en myndighet eller någon annan omständighet som har samband med en övervakningsåtgärd, om utlämnandet av uppgifter skulle äventyra övervakningen eller dess syfte eller utan vägande skäl skulle vara ägnat att orsaka den som har del i saken skada.

Grunden för sekretess är att uppgifterna i fråga kan vara samma uppgifter som redan för närvarande är sekretessbelagda i enlighet med artikel 24.1.15. Sannolikt är uppgifterna i fråga åtminstone delvis sekretessbelagda också enligt artikel 24.1.23 och artikel 24.1.32, eftersom de med stor sannolikhet innehåller uppgifter om en persons ekonomiska ställning eller politiska övertygelse. Utan det tillägg som nu föreslås kan det dock uppstå situationer där uppgifter som är sekretessbelagda med avseende på tillsynen över valfinansieringen kan vara offentliga med avseende på tillsynen över förordningen om politisk reklam. Sådana situationer kan inte anses vara ändamålsenliga, eftersom de sannolikt medför betydande tilläggsarbete för revisionsverket då informationen är föremål för ett betydande samhällligt intresse, och de kan i värsta fall öka publiciteten kring valfinansiering på ett obalanserat sätt då transparensen delvis realiserar via information som erhållits vid tillsynen över förordningen om politisk reklam.

7.7 Lagen om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

1 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att en ny 37 punkt fogas till 2 mom. Rättsregistercentralen sörjer för verkställigheten av försummelse- och påföljdsavgifter som påförs med stöd av olika lagar med iakttagande av förfarandet för verkställighet av böter. Till 2 mom. fogas bestämmelser med stöd av vilka också de påföljdsavgifter enligt lagen om organisering av tillsynen över Europeiska unionens förordning om transparens och

inriktning när det gäller politisk reklam som avses i denna proposition verkställs i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av böter.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Förslaget innehåller inga befogenheter för reglering på lägre nivå än lag. Arbetsordningen enligt 20 § i lagen om statens revisionsverk kan dock behöva uppdateras på grund av den föreslagna påföljdsnämnden (15 a § i det femte lagförslaget).

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna i huvudsak ska träda i kraft den 10 oktober 2025. Samordningen av det sjunde lagförslaget med RP 5/2020 förutsätter ett senare ikraftträdande (1.1.2026).

I samband med att det femte lagförslaget träder i kraft ska de ärenden som är anhängiga vid revisionsverkets vitesnämnd överföras till den nya påföljdsnämnden.

10 Verkställighet och uppföljning

Genom förordningen om politisk reklam inrättas ett nätverk av nationella kontaktpunkter som fungerar som ett samarbetsforum mellan medlemsstaterna och kommissionen. Dess huvudsakliga uppgift är att stödja tillämpningen och genomförandet av förordningen på unionsnivå.

Enligt artikel 25.8 i förordningen om politisk reklam ska medlemsstaterna årligen rapportera till kommissionen om de sanktioner som fastställts med stöd av förordningen. Informationen ska ingå i den rapport som nämns nedan.

Enligt artikel 27 i förordningen om politisk reklam ska kommissionen senast två år efter varje val till Europaparlamentet lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om utvärderingen och översynen av denna förordning. Rapporten är offentlig och ska innehålla en bedömning av de ändringsbehov som hänför sig till förordningen, bland annat med tanke på tillämpningsområdet, definitionerna (särskilt definitionen av politisk reklam), ändamålsenligheten hos skyldigheterna samt tillsyns- och uppföljningssystemets funktion. Vid bedömningen ska också fästas särskild vikt vid konsekvenserna för små och medelstora aktörer inom mediebranschen.

Genom förordningen om politisk reklam inrättas också en kommitté som enligt artikel 29 ska biträda kommissionen och i granskningsförfarandet godkänna de genomförandeakter som kommissionen har antagit.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Propositionen har samband med en proposition om ändring av lagen om verkställighet av böter (RP 5/2020 rd, LaUB 6/2025 rd). Avsikten är att den propositionen ska godkännas i riksdagen innan behandlingen av denna proposition inleds. Under behandlingen i riksdagen behöver de lagändringar som riksdagen godkänt vid behandlingen av RP 5/2020 rd samordnas med det sjunde lagförslaget i denna proposition. Samordningen ska också beaktas vid ikraftträdandet av lagförslagen.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och 10 § i lagen om medborgarinitiativ, RP 190/2024 rd, som för närvarande är under behandling i riksdagen. Det kan under riksdagsbehandlingen eventuellt uppstå ett behov av att samordna ändringarna av lagen om kandidaters valfinansiering och partilagen i enlighet med grundlagsutskottets betänkande GrUB 3/2025 rd.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den. Propositionen medför behov av anslag för statens revisionsverk.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Inledning

I propositionen föreslås en ny lag om organiseringen av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam. Enligt propositionen ska medlemsstaterna ge omfattande undersökningsbefogenheter till de myndigheter som övervakar förordningen vid misstänkta överträdelser av förordningen och effektiva befogenheter vid konstaterade överträdelser av förordningen. Myndighetens undersökningsbefogenheter står i proportion till befogenheterna i konkurrensrätten. Detta grundar sig på syftet med en effektiv tillsyn över efterlevnaden av förordningen inom EU och på att de nationella tillsynsmyndigheterna har samma omfattande befogenheter, både i fråga om mikroföretag och i fråga om globala aktörer som kan vara etablerade på deras territorium. Detta understryker tillsynsmyndigheternas prövning när de i enskilda fall utövar de befogenheter som följer av förordningen.

Enligt EU-domstolens etablerade rättspraxis är det inte tillåtet att stifta nationella lagar inom förordningens tillämpningsområde, om inte förordningen explicit förpliktar eller bemyndigar till nationell reglering eller andra beslut (dom 10.10.1973, Variola, 34/73; dom 2.2.1977, Amsterdam Bulb, 50/76). Grundlagsutskottet har konstaterat att det är viktigt att det i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (GrUU 25/2005 rd, GrUU 1/2018 rd). Utskottet har framhållit att det därför finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 1/2018 rd, GrUU 26/2017 rd, GrUU 2/2017 rd och GrUU 44/2016 rd). En del av de bestämmelser i lagförslagen som omfattas av det nationella handlingsutrymmet är sådana att de måste ses mot bakgrund av de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen. Propositionen ska särskilt bedömas i fråga om följande bestämmelser i grundlagen: den straffrättsliga legalitetsprincipen (8 §), skydd för privatlivet (10 §), yttrandefrihet (12 §), rösträtt och rätt till inflytande (14 §), näringsfrihet (18 §) och rättsskydd (21 §). Dessutom har den föreslagna regleringen att göra med frågor som bedöms med tanke på rättsstatsprincipen (2 §) och statens revisionsverks uppgifter (90 §) och med tanke på organiseringen av statsförvaltningen (119 §).

12.2 De behöriga myndigheternas genomförandebefogenheter

12.2.1 Nationellt handlingsutrymme

De behöriga myndigheternas rätt att få information bestäms på grundval av artikel 22.1, 22.3, 22.4, 22.5 och 22.7 i förordningen om politisk reklam.

På tillsynen över efterlevnaden av artikel 22.1 i förordningen om politisk reklam tillämpas direkt de rättigheter att få information och utföra inspektioner som avses i artikel 58.1 i dataskyddsförordningen och som i dataskyddslagens 18 § har kompletterats inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen möjliggör. Dessa bestämmelser grundlagsenlighet har bedömts i samband med behandlingen av regeringens proposition om

dataskyddslagen. Det nationella genomförandet av förordningen om politisk reklam förutsätter inte någon preciserande nationell lagstiftning annat än när det gäller informationsutbyte mellan myndigheterna.

Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam tillämpas i fråga om tillsynen över efterlevnaden av skyldigheterna enligt artiklarna 7–17 och 21 i förordningen artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster i situationer som gäller förmedlingstjänster. Enligt den nämnda punkten i förordningen om digitala tjänster ska de behöriga myndigheterna ha befogenhet att ålägga leverantörer av förmedlingstjänster, och andra personer som agerar för ändamål som rör deras närings- eller yrkesverksamhet och som rimligen kan ha kännedom om information om en misstänkt överträdelse av förordningen om politisk reklam, inklusive organisationer som utför sådana revisioner som avses i artiklarna 37 och 75.2, att tillhandahålla denna information utan onödigt dröjsmål. Rätten till information ska dessutom på nationell nivå kompletteras med inspektionsrätt enligt artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster.

När det gäller rätten till information i samband med tillsynen över andra skyldigheter enligt förordningen om politisk reklam än de som nämns ovan tillämpas artikel 22.5 a i den förordningen, enligt vilken de behöriga myndigheter som avses i artikel 22.4 och som ansvarar för tillämpningen och genomförandet av andra aspekter av politisk reklam än de som avses i artikel 22.1 och 22.3 ska, när de utför sina uppgifter, ha befogenhet att begära tillgång till uppgifter, handlingar eller nödvändig information som krävs för att övervaka att skyldigheterna fullgörs. Informationen får endast användas för att övervaka efterlevnaden av förordningen om politisk reklam. Dessutom betonas i punkten särskilt information som fås från sponsorer eller tillhandahållare av politiska reklamtjänster, men i praktiken kan rätten att få information också gälla andra aktörer, såsom rättsliga företrädare enligt artikel 21 i förordningen om politisk reklam eller politiska aktörer enligt artikel 3.4 eller juridiska eller fysiska personer som misstänks vara sådana. Rätten till information ska i den nationella lagstiftningen kompletteras med inspektionsrätt enligt artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam.

Utöver det som sägs ovan ska medlemsstaterna enligt artikel 22.7 i förordningen om politisk reklam säkerställa att det förekommer ändamålsenligt och strukturerat samarbete och effektiv och strukturerad samordning på nationell nivå mellan alla berörda myndigheter som avses i artikel 22.1–22.4 i syfte att underlätta ett snabbt och säkert informationsutbyte i frågor som rör utövandet av deras uppgifter och befogenheter inom tillsyn och efterlevnad enligt förordningen.

Rätten till information enligt både artikel 22.5 a och h i förordningen om politisk reklam och artikel 51.1 a och 51.1 b i förordningen om digitala tjänster är omfattande och omfattar all information om misstänkta överträdelser av förordningen som vid behov ska kunna delas mellan de behöriga myndigheterna med stöd av artikel 22.7 i förordningen om politisk reklam. Det nationella handlingsutrymme som ges i de ovannämnda punkterna grundar sig på att medlemsstaterna ska fastställa särskilda regler och förfaranden för utövandet av de behöriga myndigheternas befogenheter och säkerställa att utövandet av dessa befogenheter är förenat med ändamålsenliga skyddsmekanismer som fastställs i den tillämpliga nationella rätten i överensstämmelse med stadgan om de grundläggande rättigheterna och med unionsrättens allmänna principer. När det gäller rätten till information lämnar de ovannämnda punkterna inte något sådant nationellt handlingsutrymme som skulle göra det möjligt att utesluta vissa kategorier av uppgifter från rätten att få tillgång till information. Det nationella handlingsutrymme gör det däremot möjligt att fastställa vissa villkor för utövandet av rätten till information, dock med beaktande av omfattningen av rätten till information enligt förordningen.

Grundlagsutskottet har inom tillämpningsområdet för EU:s dataskyddsförordning justerat sin ståndpunkt i fråga om kraven på lagstiftning om skyddet för personuppgifter.

Dataskyddsförordningen föreskriver väsentligt mycket mer detaljerat om skyddet för personuppgifter än dataskyddsdirektivet (95/46/EG) och personuppgiftslagen, som stiftats för att genomföra direktivet. Utskottet har också ansett att det är av relevans att artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna garanterar skyddet för privatlivet och att artikel 8 tillförsäkrar var och en rätt till skydd för personuppgifter. Utskottet har framhållit att man vid tillämpningen av EU-lagstiftningen om behandling av personuppgifter måste ta hänsyn till de här artiklarna i stadgan och att EU-domstolens domar på dessa punkter är utslagsgivande för det viktigaste innehållet i respekten för privatlivet och skyddet för personuppgifter (GrUU 14/2018 rd, s. 3).

Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i fortsättningen i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lagstiftningen. Även med tanke på tydligheten bör vi förhålla oss restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger. Grundlagsutskottet anser det dock vara klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (se t.ex. GrUU 51/2018 rd, s. 4, GrUU 14/2018 rd, s. 4–6). Grundlagsutskottet har särskilt lyft fram behovet av reglering i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet (GrUU 14/2018 rd, s. 4–5).

Den allmänna lagstiftning som tillämpas på den behandling av personuppgifter som avses i det första lagförslaget i propositionen ska fastställas i enlighet med syftet med behandlingen av uppgifterna. På behandlingen av personuppgifter tillämpas den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella dataskyddslag som kompletterar den i enlighet med bestämmelserna om tillämpningsområdet för dessa allmänna författningar. Den behandling av personuppgifter som omfattas av den allmänna dataskyddsförordningen grundar sig i fråga om statens revisionsverk, dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket på artikel 6.1 e i förordningen. Behandlingen av uppgifter enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen grundar sig på punkt 2 g i den artikeln. I 4 och 5 § i det första lagförslaget införs nationella specialbestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen. Specialbestämmelserna grundar sig på det nationella handlingsutrymme som anges i artiklarna 6, 9 och 10 i dataskyddsförordningen. Inom ramen för det handlingsutrymme som artikel 6 i dataskyddsförordningen möjliggör kan man i den nationella lagstiftningen utfärda närmare bestämmelser om exempelvis de enheter till vilka personuppgifter får lämnas ut och de ändamål för vilka personuppgifter får lämnas ut. Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen ska en medlemsstats lagstiftning uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell i förhållande till det legitima mål som eftersträvas.

Vid behandling av personuppgifter i samband med utövandet av de behöriga myndigheternas undersökningsbefogenheter i enlighet med det första lagförslaget i propositionen ska de skyddsåtgärder som föreskrivs i 6 och 7 § i dataskyddslagen (1050/2018) följas. Skyddsåtgärder enligt allmän lagstiftning anses vara tillräckliga eftersom myndigheternas behandling av personuppgifter inte bedöms utgöra någon betydande risk. Med beaktande av karaktären hos den information som behandlas samt dess omfattning, syfte och sammanhang kan den risk som är förenad med behandlingen av informationen bedömas vara låg. Såsom beskrivs närmare i avsnitt 12.2.2 är det viktigt att vid behandlingen av uppgifter säkerställa en hög skyddsnivå för den registrerades personuppgifter på nätet samt att säkerställa rätten till liv, personlig frihet och integritet.

12.2.2 Skyddet för privatlivet och personuppgifter

I 3 § i det första lagförslaget föreskrivs det att revisionsverket ska ha rätt att av sponsorer och tillhandahållare av politisk reklam få den information, de utredningar och de handlingar som behövs för utförandet av de uppgifter som avses i förordningen och i denna lag och som gäller misstänkta överträdelser av skyldigheterna enligt den föreslagna lagen samt av andra personer som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster i situationer som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam. Rätten till information måste granskas med avseende på skyddet för privatlivet och för personuppgifter, som tryggas i 10 § i grundlagen. I grundlagens 10 § 1 mom. sägs att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Grundlagsutskottets vedertagna praxis har varit att lagstiftarens handlingsutrymme begränsas både av den här bestämmelsen och av att skyddet för personuppgifter delvis omfattas också av skyddet för privatlivet, som tas upp i samma moment. På det hela taget handlar det om att lagstiftaren måste tillgodose denna rätt på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna (se t.ex. GrUU 11/2018 rd, GrUU 13/2016 rd).

Vid bedömningen av bestämmelser som gäller myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter trots sekretess har grundlagsutskottet noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter kan till exempel gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om informationsinnehållen däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på ”att informationen är nödvändig” för ett visst ändamål (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 2–3 och de utlåtanden som nämns där). I sina analyser av exakthet och innehåll har utskottet lagt särskild vikt vid huruvida de uppgifter som lämnas ut är av känslig art. I synnerhet i fall när de föreslagna bestämmelserna om utlämning av uppgifter har gällt också känsliga uppgifter, har det för vanlig lagstiftningsordning krävts att bestämmelserna preciseras så att de följer grundlagsutskottets ovan återgivna praxis för bestämmelser som rör rätten att få och att lämna ut myndighetsuppgifter trots sekretess (se t.ex. GrUU 15/2018 rd, s. 39).

Revisionsverkets rätt till information enligt den föreslagna 3 § är i princip knuten till kravet på behövlighet. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis om genomförandet av EU-lagstiftningen på grund av företrädet för EU-sekundärrätten sett det som uppenbart att en korrekt tillämpning av rättigheterna till information enligt förordningen måste betraktas som nödvändig i överensstämmelse med grundlagsutskottets vedertagna praxis för reglering av myndigheternas rätt att få och lämna ut information trots sekretess (GrUU 12/2019 rd s. 4). Den reglering av rätten till information som föreslås i det första lagförslaget i propositionen grundar sig till alla delar på förordningen och det föreslås inte att revisionsverkets rätt till information utvidgas nationellt.

Rätten att få information ska begränsas endast till uppgifter om misstänkta överträdelser av förordningen om politisk reklam och skyldigheterna enligt den föreslagna lagen. Det nationella handlingsutrymme som ges i skäl 106 i ingressen till förordningen har ansetts göra det möjligt att knyta rätten till information till ett strängare krav på nödvändig information i fråga om uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter och därmed jämförbara uppgifter. Rätten att få information ska sålunda på det sätt som föreslås i det första lagförslaget begränsas till vad som är nödvändigt i fråga om uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter och uppgifter som är jämförbara med dem med hänsyn till skyddet för privatlivet. Bestämmelserna begränsas också i fråga om dessa uppgifter endast till uppgifter om misstänkta överträdelser av förordningen och lagstadgade skyldigheter. På grundval av det nationella handlingsutrymme som förordningen medger har man i fråga om känsliga uppgifter

beaktat grundlagsutskottets utlåtandepraxis i fråga om reglering av myndigheternas tillgång till och utlämnande av uppgifter trots sekretessbestämmelserna.

I lagförslaget har rätten att få information i enlighet med ordalydelsen i förordningen om politisk reklam begränsats till uppgifter som hänför sig till en misstänkt överträdelse av förordningen. När det gäller rätten att få information har till de uppgifter som avses i förordningen och som gäller misstänkta överträdelser av förordningen nödvändigtvis ansetts höra också uppgifter som behövs för de behöriga myndigheternas efterlevnadskontroll i enlighet med skyldigheter enligt den nationella lagstiftningen, såsom revisionsverkets begäranden om information eller de åtaganden som revisionsverket har fastställt enligt artikel 51.2 i förordningen om digitala tjänster. Rätten till information avser således uppgifter som rör misstänkta överträdelser av förordningen eller skyldigheterna enligt den föreslagna lagen. Vid bedömningen av rätten till information är det av betydelse att syftet med förordningen är att säkerställa transparens i fråga om politisk reklam och medborgarnas tillgång till information om de aktörer som står bakom reklamen.

Enligt grundlagsutskottet bör bestämmelserna om behandling av känsliga uppgifter också analyseras utifrån praxis för tidigare bestämmelser på lagnivå (GrUU 14/2018 rd och GrUU 15/2018 rd). Även om begreppet känsliga uppgifter för tydlighetens skull ska undvikas i den nationella lagstiftningen till följd av dataskyddsförordningen och begreppet särskilda kategorier av personuppgifter används i artikel 9 i förordningen (se även GrUU 14/2018 rd), menar grundlagsutskottet att det fortfarande är motiverat att i konstitutionellt hänseende beskriva vissa grupper av personuppgifter uttryckligen som känsliga (GrUU 15/2018 rd). Med sådana grupper avses uppsättningar av uppgifter som omfattar mer än enbart de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen (se till denna del också t.ex. GrUU 17/2018 rd). Grundlagsutskottet har lyft fram riskerna med behandlingen av känsliga uppgifter. Utskottet anser att omfattande databaser med känsliga uppgifter medför allvarliga risker för informationssäkerheten och missbruk av uppgifter. Riskerna kan i sista hand utgöra ett hot mot personers identitet (se GrUU 15/2018 rd, även GrUU 13/2016 rd och GrUU 14/2009 rd). Utskottet har därför särskilt påpekat att det bör finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (GrUU 15/2018 rd).

Syftet med regleringen är till exempel att säkerställa att det finns tillräcklig information om de aktörer som står bakom politiska reklammeddelanden. I så fall kan revisionsverket bli tvunget att till exempel bedöma vilka kontakter den enskilda person som betalat för ett politiskt reklammeddelande har med politiska aktörer enligt förordningen. På grundval av de skyldigheter som följer av förordningen kan revisionsverkets rätt till information således även omfatta de uppgifter som nämns ovan och som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Syftet med rätten att få information är dock till denna del endast att säkerställa att tjänstetillhandahållarna iakttar transparenskyldigheterna enligt förordningen, så att de som är föremål för politiska reklammeddelanden, dvs. allmänheten, får tillgång till information på det sätt som avses i förordningen.

För skötseln av de uppgifter som avses i förordningen och det första lagförslaget ska revisionsverket i regel inte behandla känsliga personuppgifter. När det är nödvändigt för att revisionsverket ska kunna utföra sina tillsynsuppgifter, är det ändå möjligt att få dessa uppgifter. För att revisionsverket ska kunna övervaka att de politiska reklammeddelandena märks ut på behörigt sätt, att behövlig information finns tillgänglig och att informationen är korrekt ska verket vid behov få information om personerna och motiven bakom det politiska reklammeddelandet. Därmed är det nödvändigt att behandla känsliga personuppgifter för att

efterlevnaden av förordningen ska kunna övervakas och för att de uppgifter som föreskrivs i det första lagförslaget ska kunna utföras.

De behöriga myndigheterna ska enligt 4 § i det första lagförslaget trots sekretessbestämmelserna ha rätt att till varandra lämna ut information eller handlingar som de fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt förordningen och i enlighet med lag samt att för varandra röja sekretessbelagd information, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter enligt förordningen eller denna lag. Rätten till information enligt 4 § ska vara bunden till nödvändighetskravet. I 4 § i det första lagförslaget den information som fås från förundersökningsmyndigheten ytterligare så att revisionsverket trots sekretessbestämmelserna har rätt att få endast den information som är nödvändig för att följa 15 § 3 mom. De uppgifter som polisen eller någon annan brottsbekämpande myndighet lämnar till revisionsverket kan innehålla personuppgifter om fällande domar i brottmål och brott i enlighet med artikel 10 i den allmänna dataskyddsförordningen. Behandlingen av dessa uppgifter är nödvändig för att en effektiv tillsyn över efterlevnaden av förordningen ska kunna säkerställas.

Vid beredningen av propositionen har det bedömts att den föreslagna regleringen om erhållande och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter inte innebär en begränsning av skyddet för privatlivet som går längre än vad som är motiverat med beaktande av den vikt som målen bakom förslagen har i förhållande till den grundläggande fri- eller rättighet som begränsas. Den föreslagna regleringen har bedömts vara en nödvändig och proportionell åtgärd för att målen för propositionen ska kunna uppnås. Den föreslagna regleringen av rätten till information är således problemfri med tanke på 10 § i grundlagen.

12.3 De behöriga myndigheternas inspektionsrätt

12.3.1 Nationellt handlingsutrymme

De behöriga myndigheternas inspektionsrätt bestäms på grundval av artikel 22.1, 22.3, 22.4, 22.5 och 22.7 i förordningen om politisk reklam.

Som det konstateras ovan tillämpas på tillsynen över efterlevnaden av artikel 22.1 i förordningen om politisk reklam direkt de rättigheter att få information och utföra inspektioner som avses i artikel 58.1 i dataskyddsförordningen och som i dataskyddslagens 18 § har kompletterats inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen möjliggör. Därmed förutsätter det nationella genomförandet av förordningen om politisk reklam inte någon preciserande nationell lagstiftning om dataombudsmannens inspektionsrätt.

Enligt artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam har de behöriga myndigheter som avses i artikel 22.4 i förordningen om politisk reklam befogenhet att för tillsynen över verksamheten hos de tillhandahållare av politiska reklamtjänster som omfattas av medlemsstatens behörighet utföra, eller begära att en rättslig myndighet beordrar eller tillåter, inspektioner av lokaler som tillhandahållare av politiska reklamtjänster använder för syften kopplade till deras närings-, företags-, hantverks- eller yrkesverksamhet. Om förutsättningarna enligt artikel 23 i förordningen om politisk reklam är uppfyllda är den behöriga myndigheten dessutom skyldig att på begäran av den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat utföra en inspektion i Finland inom ramen för sina inspektionsbefogenheter och när den behöriga myndigheten deltar i de gemensamma utredningar som avses i den artikeln.

Myndighetsinspektioner enligt artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam ska kunna utföras i syfte att granska, beslagta, kopiera eller utverka kopior eller utdrag av uppgifter i någon form, oavsett lagringsmedium. Det föreskrivs dock inte närmare om de situationer där

inspektionsrätten utövas, såsom att rätten får utövas endast för att utreda misstankar om överträdelser. Därmed faller det på medlemsstaterna att närmare definiera när inspektionsrätten får utövas för att de ska kunna försäkra sig om de lämpliga rättssäkerhetsgarantier enligt unionsrätten och nationell rätt som avses i skäl 106 i förordningen. I lagförslag 1 i propositionen föreslås det att det nationellt föreskrivs att utredning av en misstänkt överträdelse ska vara en förutsättning för utövandet av inspektionsrätten enligt artikel 22.5 h, varvid den också bättre motsvarar de övriga inspektionsrättigheter som tillämpas på tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam.

I situationer som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam ska den behöriga myndigheten ha befogenhet enligt artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster att utföra, eller begära att en rättslig myndighet i samordnarens medlemsstat beordrar, inspektioner av lokaler som används av leverantörer av förmedlingstjänster och andra personer som agerar för ändamål som rör deras handels-, närings-, hantverks- eller yrkesverksamhet och som rimligen kan ha kännedom om information om en misstänkt överträdelse av förordningen om digitala tjänster. Med andra personer enligt artikeln avses till exempel organisationer som utför revisioner enligt artiklarna 37 och 75.2 i förordningen om digitala tjänster. Myndighetsinspektioner ska kunna utföras för att granska, beslagta, kopiera eller utverka kopior av uppgifter om misstänkta överträdelser i någon form, oavsett lagringsmedium. Om förutsättningarna enligt artikel 23 i förordningen om politisk reklam är uppfyllda är den behöriga myndigheten skyldig att utföra inspektioner i Finland på begäran av en samordnande myndighet enligt förordningen om digitala tjänster i en annan medlemsstat inom ramen för sina inspektionsbefogenheter och enligt artikel 60.1 i förordningen om digitala tjänster ska inspektionsbefogenheterna kunna utövas också när den behöriga myndigheten deltar i de gemensamma utredningar som avses i den punkten.

I både artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam och artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster anges omfattande hos vilka aktörer inspektioner kan utföras och vilka lokaler som kan inspekteras och artiklarna lämnar inte något nämnvärt nationellt handlingsutrymme. De behöriga nationella myndigheterna ska på grundval av förordningen kunna utföra inspektioner i lokaler som hänför sig till angivna aktörers närings- eller yrkesverksamhet. Av ovannämnda artiklar framgår inte direkt om inspektionsbefogenheterna är avsedda att även omfatta hemfriden för personer som är föremål för inspektion. Lokaler som omfattas av hemfriden är inte uttryckligen uteslutna från de lokaler som är föremål för inspektion och ingendera av förordningarna ger någon särskild nationell bedömningsmarginal i detta avseende. På denna grund kan det inte anses uteslutet att inspektion i situationer som avses i artikel 22.3 och 22.4 i förordningen om politisk reklam bör kunna utföras i lokaler som är belägna i anslutning till exempelvis näringsidkarens bostad och som även används för närings- eller yrkesverksamhet. Enligt förordningen om digitala tjänster får inspektion dock inte utföras i situationer som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam i lokaler som uteslutande används för boende av permanent natur. I fråga om behörigheten enligt artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam anges inte någon motsvarande begränsning. Det är dock uppenbart att en begränsning i detta fall kan fastställas inom ramen för det nationella handlingsutrymmet, eftersom medlemsstaterna enligt skäl 106 i ingressen till förordningen om politisk reklam ska säkerställa lämpliga rättssäkerhetsgarantier för utövandet av de behöriga myndigheternas befogenheter i enlighet med unionsrätten och nationell rätt.

I både artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam och artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster definieras uppgifter som omfattas av inspektionen, i likhet med myndigheternas övriga rätt till information, på ett omfattande sätt som uppgifter som anknyter till misstänkta överträdelser av förordningen. Det nationella handlingsutrymmet i fråga om myndigheternas rätt till information har ovan behandlats mer ingående. När det gäller inspektionsrätten har till

den information om misstänkta överträdelser av förordningen som avses i förordningen nödvändigtvis ansetts höra också uppgifter som behövs i behöriga myndigheters tillsyn enligt förordningen över fullgörandet av skyldigheter i enlighet med nationell lag, såsom myndigheternas begäranden om information.

Artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster lämnar inte något nationellt handlingsutrymme i fråga om vilka uppgifter som anknyter till överträdelser som får granskas i lokaler som omfattas av inspektionsrätten. I alla lokaler som omfattas av inspektionsrätten ska det i princip vara möjligt att granska uppgifter om vilka som helst misstänkta överträdelser. Däremot preciseras det i artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam inte vilka uppgifter som får granskas i de lokaler som omfattas av inspektionsrätten. Till denna del omfattas frågan av den nationella prövningsrätten, så att lämpliga rättssäkerhetsgarantier kan säkerställas. Eftersom det föreslås att utövandet av inspektionsrätten enligt artikel 22.5 h som det sägs ovan ska begränsas vid utredning av misstänkta överträdelser, är det motiverat att begränsa de uppgifter som granskas i lokaler som omfattas av inspektionsrätten till vilka som helst uppgifter som hänför sig till den misstänkta överträdelser. Då är inspektionsrättigheterna enligt artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam och artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster lika omfattande, vilket är ändamålsenligt med tanke på såväl likabehandlingen av aktörerna som genomförandet av sådana inspektioner där föremålet för inspektionen tillhandahåller både förmedlingstjänster och andra slags tjänster.

Dessutom ger artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam och artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster också utrymme att avgöra om de behöriga myndigheterna ska ges rätt att självständigt besluta om inspektioner eller om de ska begära inspektionsförordnande av de nationella rättsliga myndigheterna. Dessutom kvarstår i fråga om båda inspektionsrättigheterna den ovan beskrivna nationella prövningsrätt som avses i artikel 51.6 i förordningen om digitala tjänster eller i skäl 106 i förordningen om politisk reklam att föreskriva om lämpliga skyddsåtgärder för utövandet av utredningsbefogenheterna.

Däremot innehåller skyldigheten att utföra inspektioner på begäran av en behörig myndighet i en annan medlemsstat eller av en samordnare för digitala tjänster inte något nationellt handlingsutrymme. Vid inspektioner på uppdrag av en behörig myndighet eller en samordnare för digitala tjänster i en annan medlemsstat kan det tänkas att det finns ett visst faktiskt nationellt handlingsutrymme i den meningen att inspektionerna utförs i enlighet med samma nationellt fastställda inspektionsbefogenheter och förfaranden som de inspektioner som utförs självständigt av den behöriga myndigheten.

12.3.2 Skydd för privatlivet och hemfriden

I 5 § i det första lagförslaget föreskrivs det med stöd av förordningen om politisk reklam om de behöriga myndigheternas rätt att få tillträde till lokaler som används av personer enligt definitionen i artikel 22.5 h i den förordningen och i artikel 51.1 i förordningen om digitala tjänster för ändamål som hänför sig till deras affärsverksamhet och att i dessa lokaler utföra inspektioner för övervakning av misstänkta överträdelser av förordningen om politisk reklam och de skyldigheter som grundar sig på det första lagförslaget. I bestämmelsen föreslås det att de behöriga myndigheternas inspektionsrätt under vissa förutsättningar ska utsträckas till utrymmen som används för boende av permanent natur.

Grundlagsutskottet har i sin yttrandep Praxis om myndigheternas inspektionsrätt när det gäller genomförandet av EU-lagstiftningen ansett att det inte har några konstitutionella invändningar mot den reglering av inspektioner som omfattas av en EU-förordnings tillämpningsområde och som är nödvändig för EU-lagstiftningen (GrUU 12/2019 rd och GrUU 6/2019 rd).

Grundlagsutskottet har också konstaterat att skyddet för hemfriden enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna inte till alla delar sammanfaller med 10 § 3 mom. i grundlagen. Det inbegriper exempelvis inte någon kvalificerad lagreservation av den typ som finns i Finlands grundlag. Därför är det ibland svårt att utan problem samordna även EU-lagstiftning som är förenlig med stadgan om de grundläggande rättigheterna med vår konstitution (se t.ex. GrUU 39/2016 rd, s. 6). Grundlagsutskottet har till denna del ansett att om den inspektionsbefogenhet som ingriper i hemfriden inte till alla delar är sådan som förutsätts i EU-förordningen, ska den inspektionsbefogenhet som ingriper i hemfriden minskas till vad som är nödvändigt med tanke på förordningen (t.ex. GrUU 6/2019 rd).

Vid beredningen har uppskattats att de inspektionsbefogenheter som anges i det första lagförslaget i propositionen i sin helhet faller inom tillämpningsområdet för förordningen om politisk reklam och hänför sig till den myndighetskontroll som förutsätts i förordningen. Eftersom de omfattande inspektionsrättigheter som blir tillämpliga på grundval av artikel 22.3 och 22.5 i förordningen om politisk reklam inte uttryckligen tar ställning till om de även omfattar utrymmen som används för boende av permanent natur och eftersom den förordningen och förordningen om digitala tjänster ger en viss nationell prövningsrätt när det gäller att fastställa villkoren för inspektionernas proportionalitet, har det ansetts möjligt att inom ramen för det nationella handlingsutrymmet precisera inspektionsbefogenheterna i fråga om utrymmen som används för boende av permanent natur. Vid preciseringen av bestämmelsen har grundlagsutskottets yttrandepraxis beaktats med tanke på det skydd för hemfriden som tryggas i 10 § 1 mom. grundlagen. Det nationella handlingsutrymme som förordningen medger när det gäller att kräva att de behöriga nationella myndigheterna ska begära inspektionsförordnande från en nationell domstol har inte utnyttjats.

Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Enligt paragrafens 3 mom. kan det genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas.

Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt omfattar hemfridsskyddet i 10 § i grundlagen i princip alla slag av lokaler som används för permanent boende, alltså också till exempel verksamhetslokaler som finns i näringsidkarens bostad. Själva kärnan i hemfriden kommer dock inte nödvändigtvis i riskzonen när man inspekterar lokaler där det utövas närings- eller yrkesverksamhet (se t.ex. GrUU 17/2018 rd, s. 5, GrUU 54/2014 rd, s. 2, GrUU 21/2010 rd och GrUU 6/2019). Grundlagsutskottet har ansett (GrUU 20/200 rd och GrUU 69/2002 rd) att åtgärder som ingriper i hemfriden är acceptabla ”för att brott ska kunna utredas”, om åtgärden i bestämmelsen binds vid förekomsten av en konkret och specificerad orsak att misstänka att brott mot lagen har skett eller kommer att ske. Inspektionsrätten har enligt utskottets praxis kunnat kopplas samman med ett förfarande som är sanktionerat med en påföljdsavgift av straffkaraktär (se GrUU 7/2004 rd, GrUU 39/2005 rd, GrUU 39/2016 rd, GrUU 39/2016 rd). När det gäller bestämmelser som ingriper i hemfriden har grundlagsutskottet i sina utlåtanden (GrUU 46/2001 rd och GrUU 48/2001 rd) ansett att en förutsättning för vanlig lagstiftningsordning är att det av lagbestämmelserna ska framgå att en bostad bara kan inspekteras om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som gäller föremålet för inspektionen.

I utrymmen som används för boende av permanent natur får inspektion utföras enligt 5 § 1 mom. i det första lagförslaget endast om utrymmena även används för ändamål som hänför sig till affärs- eller yrkesverksamhet. Dessutom ska en särskild tröskel fastställas för inspektionen. I 5 § 4 mom. i det första lagförslaget föreskrivs det att inspektionen ska vara nödvändig för undersökning av en misstänkt överträdelse. Tröskeln för nödvändighet kan överskridas till exempel när utrustning som används för tillhandahållande av politiska reklamtjänster finns i ett

utrymme som används för boende av permanent natur och en fysisk inspektion av utrustningen är nödvändig för att det ska vara möjligt att kontrollera att bestämmelserna i förordningen om politisk reklam följs. Utöver nödvändigheten förutsätts i 5 § 4 mom. i det första lagförslaget att det i det fallet i fråga finns grundad och specificerad anledning att misstänka att det har skett eller sker brott mot skyldigheter enligt förordningen eller det första lagförslaget på sätt som kan leda till administrativ påföljdsavgift.

Med hänsyn till omfattningen av den lagstiftning som ska övervakas är det inte möjligt att uttömmande räkna upp de typer av uppgifter för vilka det är nödvändigt att utföra en inspektion i lokaler som omfattas av hemfriden. Ett syfte med förordningen är att trygga tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna vid tillhandahållandet av politisk reklam. Inspektionsrätten rörande lokaler som omfattas av hemfriden gäller uppgifter som är nödvändiga för skötseln av tillsynsuppgifter och som hänför sig till brott mot skyldigheter som grundar sig på förordningen eller det första lagförslaget i propositionen. Omfattningen av inspektionsrätten preciseras i 5 § 2 mom. i det första lagförslaget inom ramen för det nationella handlingsutrymmet i fråga om proportionaliteten så att inspektörerna endast har rätt att undersöka affärskorrespondens. Vid utövandet av inspektionsbefogenheterna bör även 7 § i det första lagförslaget, som vid utväxlande av information skyddar det förtroliga förhållandet mellan klient och advokat eller annat rättegångsombud eller rättegångsbiträde, beaktas. Beslagsrätten enligt artikel 22.5 h i förordningen om politisk reklam och artikel 51.1 b i förordningen om digitala tjänster i samband med inspektioner har specificerats inom ramen för det nationella handlingsutrymmet i fråga om proportionalitet, så att material som rör inspektionen kan tas i beslag, det vill säga i praktiken tas i besittning av den myndighet som utför inspektionen, för att kopieras. Beslagtagande kan behövas för att förhindra att uppgifter eller handlingar förstörs. Syftet med preciseringen är att understryka att behövliga uppgifter och handlingar ska kopieras utan onödigt dröjsmål och att de ska återlämnas till den som de beslagtagits av.

De nationella förvaltningsrättsliga bestämmelserna innehåller förfaranden för att stödja inspektionens proportionalitet. Enligt 5 § 3 mom. i det första lagförslaget i propositionen tillämpas på inspektioner 39 § i förvaltningslagen. Enligt den ska myndigheten bland annat underrätta en part om tidpunkten då en inspektion inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Under inspektionens gång ska parten också om möjligt underrättas bland annat om inspektionens ändamål, hur den genomförs samt om fortsatta åtgärder. Inspektionen ska också förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskälig olägenhet. Proportionaliteten ska dessutom säkerställas bland annat genom 6 § i förvaltningslagen, enligt vilken myndigheten ska använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag och åtgärderna ska stå i rätt proportion till sitt syfte. Vid beredningen av propositionen bedömdes att den inspektionsrätt som inom ramen för det nationella handlingsutrymmet specificeras för revisionsverket även för utrymmen som används för boende av permanent natur är tillräckligt exakt och proportionerlig och inte begränsar hemfridsskyddet enligt 10 § i grundlagen mer än vad som är nödvändigt för att uppnå målen för regleringen. Privata meddelanden som omfattas av sekretessen för ett konfidentiellt meddelande enligt 10 § i grundlagen har begränsats till att inte omfattas av inspektionsrätten. Den föreslagna inspektionsrätten anses på ovannämnda grunder inte vara problematisk i förhållande till skyddet för privatlivet och hemfriden.

12.3.3 Källskydd och förbud mot att hindra yttrandefriheten i förväg

Källskyddet är en del av yttrandefriheten, som skyddas i 12 § i grundlagen, i artikel 10 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och i artikel 19 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. I 16 § i lagen om

yttrandefrihet i masskommunikation föreskrivs det om källskydd. Den inspektionsrätt som avses i 5 § i det första lagförslaget gäller inte information som omfattas av källskyddet. När statens revisionsverk utför inspektioner ska det dock ta hänsyn till bestämmelserna i 16 § i lagen om yttrandefrihet och tryggheten av källskyddet. Den föreslagna inspektionsrätten anses på ovannämnda grunder inte vara problematisk i fråga om källskyddet, som är en del av yttrandefriheten.

Grundlagens yttrandefrihetsbestämmelse innehåller ett förbud mot hinder i förväg. I fråga om myndighetstillsyn som är kopplad till yttrandefriheten har grundlagsutskottet fäst uppmärksamhet vid att tillsynen över mediernas verksamhet inte ska användas för förhandscensur (GrUU 103/2022 rd). De rättssäkerhetsgarantier och de nationella förvaltningsrättsliga bestämmelser som fastställs inom ramen för det nationella handlingsutrymmet bidrar till att säkerställa att inspektionsverksamheten inte kan utgöra ett sådant hinder i förväg som är förbjudet enligt lagen om yttrandefrihet.

12.4 De behöriga myndigheternas undersökningsbefogenheter och partsställning

12.4.1 Nationellt handlingsutrymme

Förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster innehåller inga detaljerade rättsskyddsbestämmelser om myndigheternas undersökningsbefogenheter. Bägge förordningarna lämnar på det sätt som beskrivs ovan utrymme för nationellt säkerställande av att det finns lämpliga skyddsåtgärder för myndigheternas utövande av sina befogenheter, som tar hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna, bland annat rätten till försvar för dem som är föremål för utövandet av befogenheterna.

Myndigheterna har omfattande undersökningsbefogenheter enligt artikel 51.1 i förordningen om digitala tjänster som är tillämpliga i situationer som avses i artikel 22.3 och 22.5 i förordningen om politisk reklam. Myndigheternas rätt till information och deras inspektionsrätt kan förutom sponsorer och tillhandahållare av politiska reklamtjänster även gälla andra personer som rimligen kan ha kännedom om information som hänför sig till den misstänkta överträdelsen. Förordningens ordalydelse ska tolkas så att begäran om information och inspektioner också kan riktas mot advokater och andra juridiska rådgivare. Vid beredningen gjordes bedömningen att utövandet av de behöriga nationella myndigheternas undersökningsbefogenheter bör begränsas inom ramen för det nationella handlingsutrymme som fastställs i artikel 51.6 för att rättssäkerheten och rätten till försvar ska kunna säkerställas.

12.4.2 Rättsskydd

Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska garantierna för en rättvis rättegång tryggas genom lag. Enligt grundlagsutskottets yttrandepraxis omfattar garantierna för en rättvis rättegång även rätten till rättslig hjälp och rätten

att själv välja rättsbiträde och att förtroligt underhandla med biträdet. RP 309/1993 rd, s. 78/II). Rätten till rättvis rättegång är också skyddad i artikel 6 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Bestämmelserna i konventionen anses likaså garantera rätten till förtroliga underhandlingar med det rättsliga biträdet (se t.ex. GrUU 58/2002 rd, s. 2, GrUU 15/2014 rd).

Grundlagsutskottet har analyserat advokathemligheten i relation till rätten att få information enligt principen att rätten till förtroliga underhandlingar ska respekteras (GrUU 58/2002 rd, s. 2). Utskottet har lagt vikt vid att advokatverksamheten och övrig rättslig hjälp ska vara

oberoende i förhållande till myndigheterna. Grundlagsutskottet har i sin yttrandepraxis om myndigheternas rätt till information konstaterat att frågan om advokathemligheten av hävd har förknippats med rättegångar men att den också är relevant i förvaltningsförfaranden. Advokathemligheten har i stor utsträckning bedömts uttryckligen med tanke på förvaltningsmyndighetens rätt att få uppgifter och inskränkningar av enskildas skyldighet att lämna uppgifter. I de europeiska domstolarnas och grundlagsutskottets praxis har sekretessplikten bedömts utifrån förvaltningsmyndighetens rätt till information och begränsningarna av den privata informationsskyldigheten. Beaktandet av advokathemligheten kan enligt grundlagsutskottet också betraktas som en del av de garantier för god förvaltning som avses i 21 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 13/2021 rd).

Grundlagsutskottet har ansett att kravet i grundlagen och Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter att respektera det rättsliga biträdets och klientens förtroliga förhållande också omfattar förundersökning i brottmål och andra faser som föregår en rättegång (GrUU 58/2002 rd). Grundlagsutskottet har ansett det vara problematiskt att ordalydelsen i paragrafen om advokathemlighet avgränsas så att den bara gäller advokater enligt lagen om advokater och deras biträden, trots att begränsningar som gäller rätten till information är avsedda att också täcka in andra rättegångsombud och rättegångsbiträden (GrUU 28/2008 rd).

Den 7 § i det första lagförslaget i propositionen föreslås innefatta ett undantag gällande advokathemligheten som begränsar myndigheternas undersökningsbefogenheter. De behöriga myndigheterna ska inte ha rätt att av en advokat som avses i lagen om advokater (496/1958) eller av ett annat utomstående rättegångsombud eller rättegångsbiträde eller deras biträde eller av en person till vars förmån rättegångsombudets eller rättegångsbiträdets tystnadsplikt har föreskrivits få konfidentiella uppgifter och handlingar som utväxlats i samband med skötseln av rättegångsombudsuppdraget. Enligt 7 § 1 mom. I det första lagförslaget i propositionen ska såsom rättegångsombuds- och rättegångsbiträdessuppdrag utöver egentliga uppgifter i anslutning till rättegången även räknas juridisk rådgivning angående klientens rättsliga ställning vid förundersökning på grund av brott eller vid annan behandling av målet före rättegången eller vid behandling av målet för inledande eller undvikande av rättegång.

Uppgifter som omfattas av sekretess i anslutning till rättegångsombuds eller rättegångsbiträdens uppdrag ska inte kunna fås eller granskas genom rättegångsombudet själv eller genom en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som är rättegångsombudets klient eller genom någon annan organisation eller fysisk person som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster.

Ett sådant undantag från advokathemligheten är tillämpligt på advokater och andra aktörer som utför sådana uppgifter som rättegångsombud och rättegångsbiträde som avses ovan och som omfattas av motsvarande tystnadsplikt. Att utsträcka undantaget också till andra än advokater har ansetts motiverat inte bara med tanke på rättssäkerheten utan även med tanke på den näringsfrihet som tryggas i 18 § i grundlagen. Undantaget ska dock gälla utomstående rättegångsombud eller rättegångsbiträden och deras biträden, inte till exempel rådgivning som ges av en jurist som står i anställningsförhållande till en näringsidkare, även om juristen fungerar som sin arbetsgivares rättegångsombud eller rättegångsbiträde.

12.5 Administrativa påföljdsavgifter

12.5.1 Nationellt handlingsutrymme

Enligt artikel 25.6 i förordningen om politisk reklam får de tillsynsmyndigheter som ansvarar för tillsynen över tillämpningen av dataskyddsförordningen för överträdelse av de skyldigheter

som fastställs i artiklarna 18 och 19 i förordningen om politisk reklam inom ramen för sin behörighet fastställa administrativa sanktionsavgifter i enlighet med artikel 83 i dataskyddsförordningen upp till det belopp som avses i artikel 83.5 i den förordningen. Bestämmelser om påförande av påföljdsavgift enligt artikel 83 i dataskyddsförordningen finns i artikel 24 i dataskyddslagen. Till denna del innehåller förordningen om politisk reklam inget nationellt handlingsutrymme eller kräver ytterligare nationell reglering.

Till övriga delar anges det i förordningen om politisk reklam inte vilken förordning som ska överträdas för att eventuella sanktionsavgifter ska bli tillämpliga. Däremot ska medlemsstaterna enligt artikel 25.1 i förordningen om politisk reklam fastställa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas på sponsorer eller tillhandahållare av politiska reklamtjänster för överträdelser av artiklarna 5–17, 20 och 21. Sanktionerna kan vara av straffkaraktär eller vid behov av annan typ. Därmed ska medlemsstaten specificera vilka skyldigheter enligt förordningen myndighetens behörighet att påföra påföljdsavgift ska kopplas till.

En del av de skyldigheter som fastställs i förordningen innehåller till exempel kvalitativa eller öppna kriterier, varför det bedöms att de inte kan förenas med påföljdsavgifter av sanktionskaraktär. Dessutom kan påföljdsavgiften i fråga om vissa skyldigheter vara överdimensionerad eller bli problematisk med tanke på yttrandefriheten. Till den del skyldigheterna enligt förordningen överlappar skyldigheterna enligt förordningen om digitala tjänster behöver man också på ett ändamålsenligt sätt säkerställa att påföljdssystemen är enhetliga.

Bestämmelser om transparens- och aktsamhetsskyldigheter för sponsorer finns i artikel 7.1, 7.3 och 7.4 samt i artikel 10.1 tredje stycket (presenteras närmare i punkt 2.3.1). Dessa inbegriper en skyldighet att identifiera politisk reklam och att förse tjänstetillhandahållarna med den information som krävs enligt förordningen så att de kan fullgöra sina skyldigheter enligt förordningen. Identifierings- och informationsskyldigheterna är förenade med vida begrepp och innehåller kvalitativa eller öppna kriterier, till vilka det är svårt att koppla exakta påföljdsavgifter. Det bör också noteras att försummelser i vilket fall som helst kan hindra tillgång till politiska reklamtjänster när tjänstetillhandahållarna måste se till sina egna skyldigheter, eller så kan en politisk reklamkampanj avbrytas av utgivaren av politisk reklam. Dessa kan i de aktuella fallen anses vara tillräckliga påföljder som uppmuntrar till efterlevnad av förordningen. Samtidigt förhindras uppkomsten av avskräckande effekter som är problematiska med tanke på yttrandefrihet och politiska rättigheter och som skulle minska benägenheten hos i synnerhet politiska aktörer på gräsrotsnivå, såsom kandidater och regionala organisationer, att bedriva politiska kampanjer. Dessutom har det med tanke på likvärdighetsprincipen betydelse att försummelse av skyldigheten enligt val- och partifinansieringslagstiftningen att publicera namnet på den som betalar för reklam inte är förenad med sanktioner. På grund av det som sägs ovan föreslås det inte att de skyldigheter som gäller sponsorer ska vara förenade med en eventuell påföljdsavgift.

Med tanke på den roll som tillhandahållare av politiska reklamtjänster har och uppnåendet av målen för förordningen behöver det föreskrivas om en möjlighet för tillsynsmyndigheterna att påföra tjänstetillhandahållare påföljdsavgifter för överträdelser av vissa skyldigheter. Det föreslås att påföljdsavgifter ska påföras endast för sådana överträdelser av sådana skyldigheter för tillhandahållare av politiska reklamtjänster som är tillräckligt noggrant avgränsade, inte innehåller kvalitativa eller öppna kriterier och där påföljdsavgiften kan anses stå i proportion till överträdelsen och användning av andra administrativa påföljder, såsom vite, inte kan anses vara tillräckligt effektivt och ändamålsenligt. Dessa skyldigheter inbegriper

- skyldigheten enligt artikel 7.1 att av sponsorer eller av tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorers räkning begära de anmälningar som avses i den punkten,
- skyldigheten enligt artikel 7.2 att säkerställa att de avtal som ingåtts föreskriver att sponsorn eller tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorers räkning lämnar den information som behövs enligt den punkten,
- skyldigheten enligt artikel 9.1 att bevara den behövliga information som avses i den punkten,
- skyldigheten enligt artikel 9.3 att bevara den information som avses i artikel 9 under en period på sju år,
- skyldigheten enligt artikel 11.1 att säkerställa att politiska reklammeddelanden som publiceras, tillhandahålls eller sprids av en utgivare av politisk reklam innehåller behövlig information,
- skyldigheten enligt artikel 11.3 att i samband med ett reklammeddelande ange den information som avses i artikel 11.1 i form av märkning som är anpassad till det medium som används och gör det möjligt att identifiera reklammeddelandet som ett politiskt reklammeddelande och finns kvar om reklammeddelandet sprids ytterligare,
- skyldigheten enligt artikel 12.1 att säkerställa att det transparensmeddelande som avses i artikel 11.1 e innehåller behövlig information,
- skyldigheten enligt artikel 12.3 första stycket att säkerställa att transparensmeddelanden ingår i varje politiskt reklammeddelande eller på annat sätt säkerställa dess tillgänglighet under perioden för offentliggörande av det politiska reklammeddelandet,
- skyldigheten enligt artikel 12.3 andra stycket att hålla transparensmeddelandet uppdaterat under hela perioden för offentliggörande av reklammeddelandet,
- skyldigheten enligt artikel 12.4 att bevara transparensmeddelanden tillsammans med eventuella ändringar av dessa under en period på sju år efter det sista offentliggörandet av det berörda politiska reklammeddelandet,
- skyldigheten enligt artikel 13.2 för mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer att säkerställa att varje politiskt reklammeddelande, tillsammans med den information som avses i artikel 12.1, görs tillgängligt i den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online under den period som anges i artikel 13.2,
- skyldigheten enligt artikel 13.3 att ge tillgång till den information som krävs enligt artikel 12.1 under den period som anges i artikel 13.2, om ett relevant politiskt reklammeddelande har avlägsnats eller tillgången till det har omöjliggjorts,
- skyldigheten enligt artikel 13.4 för andra utgivare av politisk reklam än de som avses i artikel 13.2 att senast 72 timmar efter det första offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet göra det och den tillhörande information som krävs enligt artikel 12.1 tillgängliga i den europeiska databasen för politiska reklammeddelanden online,
- skyldigheten enligt artikel 14.1 i förordningen om politisk reklam att inkludera information om beloppen för eller värdet av andra förmåner som erhållits helt eller delvis i utbyte mot de tillhandahållna tjänsterna,

- skyldigheten enligt artikel 21.1 första stycket för tjänstetillhandahållare som inte är etablerade i unionen, men tillhandahåller politiska reklamtjänster i unionen att skriftligen utse en rättslig företrädare i en av de medlemsstater där tjänstetillhandahållaren tillhandahåller sina tjänster.

Som det sägs i avsnitt 4.2.3.3 kan även myndighetsaktörer i vissa fall definieras som tillhandahållare av politisk reklam. Det föreslås dock inte att påföljdsavgifter ska föreskrivas för myndigheterna, frågan behandlas närmare i punkt 12.5.4.

Förordningen ålägger medlemsstaterna att på nationell nivå föreskriva om administrativa påföljdsavgifter som ska stå i proportion till antingen sponsorns eller tillhandahållarens årsinkomst eller budget, beroende på vad som är högst (artikel 25.2 a), eller sponsorns eller tillhandahållarens omsättning (artikel 25.2 b). Förordningen om politisk reklam kan inte anses lämna något handlingsutrymme när det gäller det högsta beloppet av påföljdsavgiften. Dessutom bör det beaktas att påföljdsavgifter för överträdelser av de ovannämnda skyldigheterna i fråga om leverantörer av förmedlingstjänster ska påföras i enlighet med artikel 51.2 c i förordningen om digitala tjänster. Därför föreslås det i propositionen att påföljdsavgifterna ska ställas i relation till omsättningen för tillhandahållare av politisk reklam, vilket också tillämpas i förordningen om digitala tjänster. På så sätt är systemen med påföljdsavgifter enligt både förordningen om politisk reklam och förordningen om digitala tjänster enhetliga när det gäller påföljdsavgiften och dess högsta belopp.

Administrativa påföljdsavgifter i vissa situationer som gäller förmedlingstjänster

Enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam tillämpas vid tillsynen över förmedlingstjänster och efterlevnaden av artiklarna 7–17 och 21 de befogenheter som anges i artikel 51 i förordningen om digitala tjänster. Av denna anledning, när det är fråga om tillhandahållare av förmedlingstjänster, ska den behöriga myndigheten utöver de ovan beskrivna befogenheterna ha befogenhet att påföra eller begära att en rättslig myndighet påför påföljdsavgifter för bristande efterlevnad av undersökningsförelägganden som meddelats av den behöriga myndigheten.

Förordningen om digitala tjänster lämnar inget handlingsutrymme för vilka som kan bli föremål för en påföljdsavgift om ett undersökningsföreläggande inte har följts. Enligt förslaget kan påföljdsavgift påföras alla aktörer som undersökningsförelägganden kan gälla, det vill säga leverantörer av förmedlingstjänster och andra personer enligt artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster som handlar i syfte att bedriva sin närings- eller yrkesverksamhet och som skäligen kan ha kännedom om information om en misstänkt överträdelse av förordningen.

Förordningen om digitala tjänster lämnar inget handlingsutrymme när det gäller det högsta beloppet för påföljdsavgiften. Enligt artikel 52 i förordningen är den högsta påföljdsavgift som kan påföras för tillhandahållande av oriktig, ofullständig eller vilseledande information och för underlåtenhet att svara eller korrigera oriktig, ofullständig eller vilseledande information eller underlåtenhet att genomgå en inspektion 1 procent av årsinkomsten eller den globala årsomsättningen för den berörda leverantören av förmedlingstjänster eller personen under den föregående räkenskapsperioden (artikel 51.2 c och artikel 52).

12.5.2 Grundlagsutskottets praxis i fråga om påföljdsavgifter

Enligt grundlagsutskottets praxis är påföljdsavgifter administrativa påföljder av sanktionskaraktär för en lagstridig gärning eller försummelse. I sak jämställer utskottet en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (GrUU 12/2019 rd s. 7, GrUU

9/2018 rd, s. 2). Utskottet har i sin praxis ansett att även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som detta (GrUU 9/2018 rd, s. 3, GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5, GrUU 10/2016, s. 7 och GrUU 57/2010 rd, s. 2/II).

Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis ska administrativa påföljder av sanktionskaraktär även uppfylla proportionalitetskraven (t.ex. GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5 och GrUU 28/2014 rd, s. 2/II). De bestämmelser som är relevanta för proportionaliteten gäller sanktionernas storlek men också de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av påföljdens storlek och avstående från påföljdsavgift (GrUU 12/2019 rd, s. 7). Utskottet har också i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid beslut om att inte påföra påföljdsavgift ska vara bunden till prövning, det vill säga att avgiften inte ska påföras om de villkor som anges i bestämmelsen är uppfyllda (GrUU 46/2021 rd, punkt 17 med hänvisningar).

12.5.3 Rättslig bedömning

I det första lagförslaget föreskrivs i 13 § på det sätt som lagenlighetsprincipen förutsätter om de gärningar och försummelser som ska vara föremål för en eventuell påföljdsavgift. Dessutom föreskrivs det om statens revisionsverks behörighet att påföra påföljdsavgift.

Dessutom fastställs enligt förslaget ett högsta belopp för den eventuella påföljdsavgift som följer av överträdelse av skyldigheterna i förordningen, de fallspecifika kriterier som ska beaktas vid beräkningen av påföljdsavgiften och verkställigheten av påföljdsavgiften. Påföljdsavgift påförs genom ett förvaltningsbeslut som får överklagas.

Syftet med förordningen är att bidra till en väl fungerande inre marknad för politisk reklam genom att fastställa harmoniserade regler för reklam och en hög grad av transparens samt att skydda de grundläggande fri- och rättigheter som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt rätten till privatliv och skyddet av personuppgifter. Därmed är propositionens mål också kopplade till de grundlagsskyddade grundläggande fri- och rättigheterna och demokratin. Dessa är godtagbara mål för den påföljdsreglering som anges i 13 § i det första lagförslaget.

Påföljdsavgifterna kan anses vara nödvändiga och proportionerliga i enlighet med vad som anges i specialmotiveringen till 13 §.

Syftet med den föreslagna regleringen av påföljdsavgifter är att se till att tillhandahållare av politiska reklamtjänster följer bestämmelserna i förordningen. Bestämmelserna om påföljdsavgifter har en allmänpreventiv effekt. Med tanke på tillsynens effektivitet och funktion kan lindrigare påföljder, såsom offentlig varning eller vite och hot om vite, inte anses tillräckliga.

I 13 § om påföljdsavgifter föreslås det att redan en enda överträdelse av skyldigheterna i förordningen enligt myndighetens prövning ska kunna leda till att påföljdsavgift påförs om överträdelsen är allvarigare. Detta är nödvändigt för en effektiv tillsyn över efterlevnaden av förordningen. Den föreslagna regleringen av påföljdsavgifter ska vara proportionell. Påföljdsavgiftens högsta belopp föreslås vara 6 procent av omsättningen för tillhandahållare av politiska reklamtjänster när myndigheten anser det lämpligt att påföra påföljdsavgiften. Påföljdsavgift kan påföras när överträdelsen, med beaktande av såväl hur omfattande, allvarlig och återkommande den är som av omfattningen av tjänstetillhandahållarens verksamhet, är av

sådan art att myndigheten måste anse att överträdelsen förutsätter påförande av påföljdsavgift. Härvid ska även procentsatsen för påföljdsavgiften på grundval av den föreslagna 14 § grunda sig på en helhetsbedömning. Det högsta beloppet för påföljdsavgiften ska alltid stå i proportion till företagets omsättning och därför vara proportionell. Påföljdsavgiftens storlek ska i enskilda fall basera sig på myndighetens helhetsbedömning. I artikel 14.1 i förordningen anges de faktorer som myndigheten ska beakta vid helhetsbedömningen. Om förutsättningarna för avstående från påföljdsavgift föreskrivs i 15 §. Förslaget är inte problematiskt med tanke på oskuldspresumtionen, eftersom det inte grundar sig på ansvar oberoende av vållande. I enlighet med artikel 52 i förordningen om digitala tjänster ska den påföljdsavgift som i 20 § i det första lagförslaget föreskrivs för försummelse av ett undersökningsförordnande som en myndighet utfärdat uppgå till 1 procent av årsinkomsten eller den globala årsomsättningen för leverantören av förmedlingstjänster eller en annan person. Med annan person avses enligt artikel 51.1 i förordningen en person eller ett företag som rimligen kan ha information om en misstänkt överträdelse av förordningen.

Statens revisionsverk, som undersöker överträdelser av förordningen om politisk reklam, är den lämpligaste aktören att påföra påföljdsavgift eller göra en framställan om påförande av påföljdsavgift. Enligt propositionen ska den påföljdsnämnd som inrättas vid revisionsverket påföra påföljdsavgift vid överträdelser av de skyldigheter som hör till verkets tillsyn. Det är värt att notera att påföljdsavgifter för överträdelser av de skyldigheter som hör till dataombudsmannens behörighet påförs av det i dataskyddslagen avsedda påföljdskollegiet vid dataombudsmannens byrå. De behöriga myndigheterna ska övervaka fullgörandet av olika skyldigheter och ska därför ha separata befogenheter. Eventuella överlappande påföljdsförfaranden kan förhindras genom samarbete mellan myndigheterna i enlighet med artikel 22.7 i förordningen om politisk reklam och enligt de allmänna principerna om förbud mot dubbel straffbarhet (två administrativa påföljdsavgifter på grundval av samma fakta har särskilt behandlats i EU-domstolens rättspraxis (se t.ex. mål C-117/20 bpost och C-151/20 Nordzucker).

En påföljdsavgift kan påföras för försummelse i samband med transparensmeddelandet. Bestämmelser om innehållet i transparensmeddelandet finns i artikel 12.1, men enligt artikel 12.6 kan kommissionen genom en delegerad akt lägga till led i den här artikeln mot bakgrund av den tekniska utvecklingen, marknadspraxis, relevant vetenskaplig forskning, utvecklingen av behöriga myndigheters tillsyn och relevant vägledning som utfärdats av behöriga organ, förutsatt att en sådan ändring är nödvändig för att förstå det bredare sammanhanget kring det politiska reklammeddelandet och dess syften. Bestämmelser om antagande av delegerade akter finns i artikel 28. Om kommissionen antar delegerade akter ska kommissionen enligt vad som föreskrivs i förordningen samråda med medlemsstaterna och informera dem om beredningen och antagandet av akterna. De nationella myndigheterna har till uppgift att se till att nationella aktörer på behörigt sätt informeras om beredningen och antagandet av delegerade akter. Om sådana ändringar genomförs, kan påförandet av påföljdsavgifter på basis av ändringarna i enskilda fall vara problematiskt och revisionsverket bör beakta att påföljdsavgiften påförs enligt laglighetsprincipen och att avgiften i varje enskilt fall är proportionerlig. Det är viktigt att aktörerna har fått tillräckliga anvisningar och tillräcklig rådgivning om ändringarna innan påförandet av påföljdsavgift.

I den föreslagna paragrafen om påföljdsavgift föreslås det inte att påföljdsavgift ska vara möjlig i fråga om de skyldigheter enligt artikel 7.1, 7.3 och 7.4 samt artikel 10.1 tredje stycket som gäller sponsorer. Påföljdsavgifter som hänför sig till sponsorerers skyldigheter skulle bli problematiska med tanke på likvärdighets-, nödvändighets- och proportionalitetsprincipen. De ovan nämnda skyldigheterna har inte heller uttryckts tillräckligt exakt eller de innehåller kriterier som avser överträdelsens art eller öppna kriterier för förfarandet.

Det föreslås således att påföljdsavgifter enligt 13 § endast ska påföras i samband med försummelse av de skyldigheter som gäller tillhandahållare av politisk reklam.

I den föreslagna paragrafen om påföljdsavgifter föreslås inte någon påföljdsavgift för de skyldigheter enligt förordningen som inte anges tillräckligt exakt eller som innehåller kvalitativa eller öppna kriterier för förfarandet. Därför föreslås det inte att överträdelser av artiklarna 6, 7.3 andra och tredje stycket, 7.4, 9.2, 10.1 andra stycket, 10.2, 11.2, 12.2, 12.3 tredje stycket, 14.1 andra stycket, 15, 21.3 ska förenas med en eventuell påföljdsavgift.

Med tanke på likvärdighetsprincipen anses det inte vara ett problem att en leverantör av förmedlingstjänster kan påföras påföljdsavgift enligt lagen om förmedlingstjänster för avsaknad av en anmälningsskanal enligt artikel 16 i förordningen om digitala tjänster samtidigt som det inte är möjligt att påföra en tillhandahållare av politiska reklamtjänster påföljdsavgift för avsaknad av en anmälningsskanal enligt artikel 15 i förordningen om politisk reklam. Detta beror på att de förmedlingstjänster som tillhandahåller politisk reklam i vilket fall som helst ska iakttä skyldigheten enligt artikel 16 i förordningen om digitala tjänster. I förordningen om politisk reklam betonas det också särskilt att leverantörer av förmedlingstjänster kan använda en anmälningsskanal enligt förordningen om digitala tjänster för att fullgöra skyldigheten enligt artikel 15.1 i förordningen om politisk reklam. Därmed är försummelser som begås av förmedlingstjänster i fråga om mekanismerna för anmälan av olagligt innehåll i samtliga fall förenade med sanktioner enligt lagen om förmedlingstjänster, och därför är det med tanke på likvärdighetsprincipen inte längre nödvändigt att föreskriva om påföljdsavgifter i lagen om genomförande av förordningen om politisk reklam.

På grund av proportionalitetsprincipen föreslås ingen påföljdsavgift för försummelse av den skyldighet för tjänstetillhandahållare som föreskrivs i artikel 5.2 i förordningen att under de tre månader som föregår ett val eller en folkomröstning tillhandahålla tjänster endast till aktörer som uppger sig vara sådana aktörer som nämns i den punkten. I praktiken är det svårt att iakttä tidsgränsen, eftersom den å ena sidan är flytande, till exempel i fråga om folkomröstningar, och å andra sidan kan det i praktiken bli svårt att avbryta vissa tjänster inom ramen för tidsgränsen. Det är också värt att notera att uttryckligen de utmaningar i samband med fullgörandet av skyldigheten tillsammans med påföljdsavgiften utgör en betydande avskräckande effekt som överlag kan påverka tjänstetillhandahållarnas benägenhet att tillhandahålla politiska reklamtjänster till aktörer som inte uppfyller villkoren i 2 punkten. En påföljdsavgift kan således i praktiken också bli problematisk med tanke på yttrandefriheten. Det bör också noteras att även om syftet med skyldigheten, att förhindra påverkansförsök från tredjeländer, är godtagbart, förhindrar skyldigheten i sin nuvarande form egentligen inte sådana försök.

På grund av nödvändighetsprincipen föreslås ingen påföljdsavgift för försummelse av den skyldighet för andra tjänstetillhandahållare som föreskrivs i artikel 10.1 första stycket att överföra den information som avses i punkten till utgivare av politisk reklam. Försummelse av skyldigheten innebär att utgivare av politisk reklam inte får publicera politisk reklam som beställts av den berörda tjänstetillhandahållaren. Således kan det inte anses nödvändigt att påföra en separat påföljdsavgift för försummelser av detta slag för att utgivaren av politisk reklam ska få den information som behövs.

Artiklarna 16, 17 och 20 i förordningen hänför sig till skyldigheten att ge tillsynsmyndigheten och de berörda enheter som definieras särskilt i förordningen den information som avses i förordningen. Informationen i fråga är avsedd att i första hand bli offentlig genom de märkningar och transparensmeddelanden om politisk reklam som avses i förordningen, varvid det inte kan anses nödvändigt eller proportionerligt att separat föreskriva om påföljdsavgifter för försummelse av sådana sekundära transparensförfaranden. En del av skyldigheterna i de

nämnda artiklarna har inte heller uttryckts tillräckligt exakt eller de innehåller kriterier som avser överträdelsens art eller öppna kriterier för förfarandet. Tillsynsmyndigheten ska också ha lindrigare metoder till sitt förfogande för att säkerställa tillgången till information enligt artiklarna 16, 17 och 20.

Enligt 16 § i propositionen ska revisionsverket i enlighet med artiklarna 51.2 och 52.3 i förordningen om digitala tjänster vara behörig att påföra en påföljdsavgift för överträdelse av bestämmelserna i situationer där myndigheten utövar tillsyn i enlighet med artikel 22.3 i förordningen om polisk reklam. Det högsta beloppet för denna påföljdsavgift ska enligt förordningen vara 1 procent av den årliga inkomsten eller den globala omsättningen för den leverantör av förmedlingstjänster eller den andra person som avses i artikel 51.1 a och som har gjort sig skyldig till överträdelse av bestämmelserna om undersökningsförfarande. Den föreslagna bestämmelsen är i sak och med avseende på påföljdsavgiftens storlek av samma typ som 20 § i lagen om förmedlingstjänster.

12.5.4 Påföljdsavgift för myndigheter

Grundlagsutskottet ansåg vid bedömningen av regeringens proposition med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s allmänna dataskyddsförordning att det i det aktuella sammanhanget inte var konstitutionellt problemfritt att låta bestämmelserna om påföljdsavgift gälla myndighetsverksamhet (GrUU 14/2018 rd, s. 20) Utskottet hänvisade till den ståndpunkt som intogs i den dåvarande propositionen, enligt vilken en administrativ påföljdsavgift som påförs en myndighet är ett främmande förfarande utifrån vårt allmänna rättssystem. Myndigheterna är bundna av laglighetsprincipen i förvaltningen, myndigheterna måste också iaktta allmänna förvaltningslagar. En tjänsteman har tjänsteansvar för fel som begåtts i arbetet. Över en myndighets verksamhet kan också förvaltningsklagan anföras hos en högre myndighet. Myndigheternas verksamhet är knuten till en budget, varvid effekten av en ekonomisk påföljd inte är densamma som inom den privata sektorn. En myndighet ska i alla situationer sköta sina lagstadgade uppgifter (GrUU 14/2018 rd, s. 20).

Grundlagsutskottet betonade att utöver dessa omständigheter skulle i det då aktuella sammanhanget en administrativ påföljdsavgift som påförs myndigheter ha varit problematisk också för systemet med grundläggande fri- och rättigheter över lag (GrUU 14/2018 rd, s. 20) Enligt utskottets uppfattning var det uppenbart att hotet om en mycket hög påföljdsavgift som påförs för försummelse att tillgodose en enda grundläggande rättighet kunde äventyra jämvikten när de olika grundläggande fri- och rättigheterna ska vägas mot varandra i myndighetsverksamheten och, i det då aktuella sammanhanget, leda till att framför allt offentlighetsprincipen efterlevs i snävare omfattning i myndighetsverksamheten (GrUU 14/2018 rd, s. 20)

Grundlagsutskottet har senare, vid bedömningen av statsrådets skrivelse om förslaget till förordning om artificiell intelligens, betonat vikten av att man i fråga om administrativa sanktioner bör sträva efter att säkerställa ett tillräckligt nationellt handlingsutrymme, särskilt med tanke på att administrativa påföljdsavgifter inte kan påföras myndigheterna i Finland, eftersom myndigheterna endast kan påföras straffrättsliga påföljder (GrUU 37/2021 rd, stycke 40). Detta visar att grundlagsutskottet har skärpt sin tolkning i fråga om påföljdsavgifter som påförs myndigheter.

Artikel 25.1 i förordningen om politisk reklam ger nationellt handlingsutrymme i fråga om huruvida det ska föreskrivas om påföljder av sanktionskaraktär eller andra behövliga åtgärder för försummelse av de skyldigheter som nämns i den punkten. På grund av myndigheternas olika roller och ställning kan som tillräckliga åtgärder betraktas andra administrativa påföljder

som förordningen möjliggör, såsom vite och offentlig varning. Därmed medför förordningen inget behov av att föreskriva om påföljdsavgifter för myndigheter för överträdelser av de skyldigheter som gäller tillhandahållare av politiska reklamtjänster.

12.5.5 Politisk yttrandefrihet

Grundlagsutskottet har särskilt betonat att den politiska yttrandefriheten är omfattande och konstaterat att det bör finnas vägande grunder för att ingripa i den och att detta ska bara göras i sällsynta fall och när det finns godtagbara grunder för det (se även GrUU 1/2022 rd, stycke 20 och GrUB 21/2020 rd, s. 6). Grundlagens bestämmelse om yttrandefrihet förbjuder att det ställs hinder i vägen för kommunikation, men tillåter till exempel att utövningen av yttrandefriheten övervakas i efterskott genom straff- och skadeståndslagstiftningen och att det genom lag införs bestämmelser om ordningsfrågor beträffande utövningen av yttrandefriheten (GrUU 19/2008 rd, s. 4/II). I och med att yttrandefriheten ingår i de grundläggande fri- och rättigheterna är dock möjligheterna att i efterskott ingripa i utövandet av yttrandefriheten begränsade. I dessa begränsningar ingår ett krav på att det allmännas åtgärder ska vara proportionella samt att bestämmelserna ska vara exakta och noga avgränsade när intrång i utövandet av yttrandefriheten görs (GrUB 14/2002 rd, s. 4/I, GrUU 60/2001 rd, s. 2/II). Begränsningar får inte innebära en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- och rättighet (se till exempel GrUU 20/2021 rd, stycke 8). Således kan till exempel en långtgående och generell kriminalisering av politisk yttrandefrihet vara problematisk för yttrandefriheten (se t.ex. GrUU 1/2022 rd, stycke 23, GrUU 26/2002 rd, s. 2/II, RP 309/1993 rd, s. 57/II).

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) har behandlat flera mål som gällt begränsning av politisk reklam och dess samband med yttrandefriheten, till exempel Animal Defenders International mot Storbritannien (2013), TV Vest AS och Rogaland Pensjonistparti mot Norge (2008), Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) mot Schweiz (2001), Bowman mot Förenade kungariket (1998). Europadomstolens praxis visar att begränsningar av politisk reklam kan vara godtagbara om de kan anses nödvändiga och proportionella för att skydda det demokratiska samhället. I Europadomstolens praxis har dock begränsningar av politisk reklam främst bedömts ur små politiska aktörers synvinkel.

Grundlagsutskottet brukar anse att skyddet för yttrandefriheten i princip även täcker in reklam och marknadsföring, även om den typen av kommunikation enligt utskottets mening inte direkt hör till yttrandefrihetens kärnområde. Det går alltså att begränsa reklam och marknadsföring mer än vad som annars är möjligt. Å andra sidan måste också lagstiftning om reklam och marknadsföring uppfylla de allmänna villkoren för en lag som begränsar en grundläggande fri- och rättighet (se t.ex. GrUU 40/2017 rd, s. 4, GrUU 18/2014 rd, s. 3/II, GrUU 6/2012 rd, s. 2/I, GrUU 3/2010 rd, s. 2/I). Reklam av samhällelig eller ideell karaktär åtnjuter ett starkare, i yttrandefrihetsbestämmelsen förankrat skydd än kommersiell reklam. Utskottet har bedömt hur reklam begränsningar tillämpas på politisk reklam till exempel när det gäller skyldigheten att publicera betalarens namn (GrUB 3/2010 rd) och skyldigheten i samband med placering av ideell tv-reklam (GrUU 3/2010 rd). Dessa begränsningar för reklamplacering eller bakgrundsinformation är med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna godtagbara även i fråga om samhällelig och ideell reklam. I bedömningen av om regleringen är nödvändig eller inte ställs å andra sidan allt strängare krav ju djupare regleringen tränger in i reklamens innehåll. Grundlagsutskottet har också ansett att vanlig lagstiftningsordning förutsätter att förbudet mot att vid marknadsföring använda personer som regelbundet förekommer i nyhets- eller aktualitetsprogram i bild eller i ljud inte riktas mot ideell eller samhällelig reklam (GrUU 3/2010 rd).

Enligt artikel 2.2 i förordningen om politisk reklam påverkar förordningen inte innehållet i politisk reklam. Systemet med påföljdsavgifter i fråga om politisk reklam handlar således inte om att ingripa i innehållet i politisk reklam, utan om efterhandstillsyn över att förordningens bestämmelser av ordningskaraktär följs.

Vid behandlingen av U-skrivelse U 73/2021 rd, som gällde förordningen om politisk reklam, betonade grundlagsutskottet att påföljderna för överträdelse av skyldigheter inte får vara så stora att de har en så kallad chilling effect, dvs. en avskräckande inverkan på utövandet av politisk yttrandefrihet. Samtidigt betonade utskottet att regleringen, för att trygga demokratin och yttrandefriheten, inte får vara alltför komplicerad eller svårtolkad så att även mindre aktörer kan följa den. (GrUU 4/2022 rd, stycke 17).

Som det redan sägs i avsnitt 12.5.1 och 12.5.3 har man i fråga om påföljdsavgifter strävat efter att utnyttja det nationella handlingsutrymmet för att systemet med påföljdsavgifter inte ska bli problematiskt med tanke på den politiska yttrandefriheten.

12.6 Påföljdsnämnden vid Statens revisionsverk

12.6.1 Nationellt handlingsutrymme

Den föreslagna användningen av påföljdsnämnden vid Statens revisionsverk som påföljdskollegium enligt förordningen om politisk reklam (15 a § i det femte lagförslaget) grundar sig inte uttryckligen på kraven i EU-lagstiftningen. EU-lagstiftningen förutsätter dock i allt högre grad också att det finns möjlighet att påföra stora administrativa påföljdsavgifter. Detta gäller även i förordningen om politisk reklam (se 13 och 16 § i det första lagförslaget). Grundlagsutskottet ger å sin sida i sin utlåtandepraxis ett kollegialt organ befogenhet att fatta beslut om påföljder när påföljdsavgiften är hög och sanktionen därmed sträng (GrUU 14/2018 rd, GrUU 24/2018 rd och GrUU 12/2019 rd).

Behörigheten att påföra administrativa påföljdsavgifter hör i förordningen om politisk reklam och i annan relevant EU-lagstiftning till den tillsynsmyndighet eller domstol som utsetts av medlemsstaten på förslag av tillsynsmyndigheten. I Finland har man försökt undvika att anvisa domstolen bestämmanderätt för att förhindra att besvärsvägen består av bara en instans. Det faktum att påföljdsavgiften i princip påförs i ett förvaltningsförfarande talar också för att befogenheterna ska anvisas en myndighet. Det kollegiala organets uppdrag att besluta om administrativa påföljdsavgifter bör därmed vara lagfäst, så att det är ett organ inom tillsynsmyndigheten (jfr (GrUU 14/2018 rd, s. 19) I stället har beslutsförfarandet i fråga om sanktioner i EU-lagstiftningen i princip delegerats till nationell prövningsrätt (processuell autonomi) under förutsättning att likvärdighets- och effektivitetsprincipen uppfylls (C-201/02, punkt 67 i Delena Wells). Det finns dock vissa allmänna krav på de behöriga myndigheternas verksamhet i EU-lagstiftningen. Till exempel enligt artikel 22 i förordningen om politisk reklam ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna utför sina uppgifter på ett opartiskt och transparent sätt och i rätt tid samt med tillräckliga tekniska och ekonomiska resurser och personalresurser. Det kan också finnas krav på allmänna rättssäkerhetsgarantier, såsom i skäl 106 i förordningen om politisk reklam eller i artikel 51.6 i förordningen om digitala tjänster.

Dessa krav måste också beaktas i bestämmelserna om påföljdsnämnden, även om de ofta uppfylls redan genom allmän administrativ lagstiftning och genom myndigheternas oberoende ställning. Enligt förslaget ska ledamöterna i påföljdsnämnden agera oberoende och opartiskt i sitt uppdrag (15 a § 3 mom. i det femte lagförslaget), vilket bidrar till att säkerställa kravet på opartiskhet enligt EU-lagstiftningen. Påföljdsnämnden stärker också rättssäkerheten och kan

därmed fungera som den skyddsåtgärd som krävs. Den föreslagna regleringen grundar sig dock huvudsakligen på nationella konstitutionella villkor.

Påföljdsnämnden ska påföra alla påföljdsavgifter som föreslås i 13 och 16 § i lagförslag 1 oberoende av avgifternas storlek i euro. Med beaktande av att tillämpningsområdet för förordningen om politisk reklam är särskilt känsligt med tanke på både yttrandefriheten och de politiska rättigheterna kan det anses motiverat att alla ovannämnda påföljdsavgifter underkastas kollegialt beslutsfattande och att det ytterligare betonar att användningen av påföljdsavgifter är en sträng åtgärd som ska vidtas i sista hand vid tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam. Det är också av betydelse att påföljdsavgifter som påförs för försummelse av skyldigheterna enligt artiklarna 18 och 19 med stöd av artikel 25.6 i förordningen om politisk reklam påförs av det påföljdskollegium som avses i 24 § i dataskyddslagen. Påföljdsavgifter för försummelse av skyldigheterna enligt förordningen om politisk reklam påförs således till alla delar genom kollegialt beslutsfattande.

12.6.2 Rättsskydd

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller ens rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 2 mom. i paragrafen ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Grundlagsutskottet ansåg i samband med behandlingen av dataskyddslagen att rättssäkerhetsintresset i fråga om de föreslagna administrativa påföljdsavgifterna var starkt accentuerat med hänsyn till att påföljdsavgiften är sträng och har karaktär av sanktion. Enligt utskottet var de mycket höga administrativa påföljdsavgifterna enligt dataskyddsförordningen inte jämförbara med de administrativa påföljder som myndigheterna då påförde. Rättsskyddet enligt 21 § grundlagen och framför allt garantierna för ett lämpligt förfarande och syftet med dem kunde anses vara särskilt accentuerade i en sådan situation. Utskottet ansåg att beslutsfattandet om administrativa påföljdsavgifter ska åläggas ett kollegialt organ. Att förfarandet för att påföra påföljdsavgifter är behörigt, oavhängigt och rättvist på det sätt som krävs i 21 § i grundlagen säkerställs genom lagstiftning om att ett kollegialt organ är behörigt att fatta beslut om att påföra påföljdsavgift. Den här ändringen är en förutsättning för att det första lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 14/2018 rd, s. 19). Grundlagsutskottet beaktade också den betydande prövningsrätt som återstår för att fastställa påföljden och dataombudsmannens ställning som enskild tjänsteman (GrUU 14/2018 rd, s. 18).

Enligt propositionen ska administrativa påföljdsavgifter påföras genom beslut av en kollegial påföljdsnämnd vid revisionsverket. Den föreslagna påföljdsnämnden ska fatta sitt beslut på föredragning (15 a § 4 mom. i det femte lagförslaget), och de ärenden som hör till påföljdsnämndens beslutanderätt avgränsas från rätten för revisionsverkets generaldirektör att överta avgörandet av ett ärende (7 § 1 mom. i det femte lagförslaget) (jfr GrUU 14/2018 rd, s. 19).

12.6.3 Statsförvaltningen och lagbundenhet inom myndighetsverksamhet

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. I all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar

utövning av offentlig makt. I övrigt kan bestämmelser om statsförvaltningens enheter utfärdas genom förordning.

Den föreslagna påföljdsnämnden ska påföra påföljdsavgifter. Den kommer alltså att utöva betydande offentlig makt. På grund av att påföljdsnämndens uppgifter omfattar utövning av offentlig makt ska de allmänna grunderna för nämnden enligt 119 § 2 mom. i grundlagen regleras genom lag. Dessa allmänna grunder omfattar främst organets namn, verksamhetsområde, huvudsakliga uppgifter och befogenheter. Dessa principer ska enligt grundlagsutskottets praxis också följas när enheter av ny typ som utövar offentlig makt inrättas vid en myndighet eller något annat organ inom statsförvaltningen. Även i fråga om organ av nämndtyp ska dessa kriterier beaktas. Till dem hör också bestämmelser om hur en nämnd ska tillsättas, vilken sammansättning den ska ha och hur lång mandattiden är (GrUU 24/2018 rd, s. 3 med hänvisningar). Eftersom påföljdsnämnden ska utöva betydande offentlig makt bör dess sammansättning och beslutförhet enligt 2 § 3 mom. och 119 § 2 mom. i grundlagen framgå direkt av lagen (se GrUU 24/2018 rd, s. 4).

Den föreslagna regleringen uppfyller dessa krav. Den föreslagna påföljdsnämnden är ett kollegialt organ som är en del av statens revisionsverk. Som en del av revisionsverket bestäms nämndens verksamhetsområde enligt verkets verksamhetsområde. I lagen föreskrivs om påföljdsnämndens sammansättning och mandatperiod samt behörighetsvillkor (15 a § 2 mom. i det femte lagförslaget) liksom om påföljdsnämndens beslutförhet och om beslutsfattandet (15 a § 4 mom. i det femte lagförslaget). På det sätt som nämns ovan föreskrivs det dessutom om ledamöternas oberoende och opartiskhet (15 a § 3 mom. i det femte lagförslaget). Regleringen av mandatperiodens längd bidrar också till att garantera oberoendet för ledamöterna i påföljdsnämnden. (GrUU 14/2016 rd, s. 3–4 och GrUU 2/2006 rd, s. 4/I). I förslaget är det fråga om organiseringen av den interna beslutanderätten vid revisionsverket. Revisionsverkets behörighet att påföra påföljdsavgifter och förfaranden som relaterar till behörigheten (preskription av rätten till påförande, verkställighet, dröjsmålspåföljder, preskription av verkställighet och ändringssökande) ska fortfarande regleras separat.

12.7 Harmonisering av transparenskyldigheterna i fråga om valreklam

12.7.1 Nationellt handlingsutrymme

Lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009), dvs. den så kallade valfinansieringslagen, och partilagen (10/1969) innehåller bestämmelser om transparens i samband med politisk reklam som kräver att betalarens namn märks ut och som överlappar bestämmelserna i förordningen om politisk reklam. Medlemsstaterna får inte av transparens skäl behålla eller införa bestämmelser eller åtgärder som avviker från bestämmelserna i förordningen. Förordningen verkar inte ge något handlingsutrymme i fråga om publiceringen av namnet på den som beställt och betalat för ett reklammeddelande. Således föreslås det i lagförslag 3 och 4 i propositionen att bestämmelserna om publicering av betalarens namn ändras så att de gällande bestämmelserna ersätts med en informativ hänvisning till förordningen om politisk reklam.

Det är dock värt att notera att undantaget i fråga om mindre donationer i valfinansieringslagen och partilagen i övrigt förblir i kraft. Därmed kan donatorer som agerar som enskilda personer fortfarande ge små donationer i annan form än i form av politisk reklam, och deras namn publiceras inte i redovisningarna för val- och partifinansiering utan separat samtycke.

Sambandet mellan förordningen och 4 § 5 mom. i valfinansieringslagen och 8 b § 5 mom. i partilagen granskas i punkt 3.3. Konsekvenserna av de föreslagna ändringarna behandlas närmare i avsnitt 4.2.3.

12.7.2 Skydd för privatlivet och valhemlighet

Att en enskild persons bidrag till en viss kandidat som överskrider den i lag fastställda gränsen blir offentligt berör skyddet för privatlivet enligt grundlagens 10 § 1 mom., eftersom man av det kan dra slutsatser om personens politiska ståndpunkter, vilket i sig är väsentlig information med tanke på skyddet för privatlivet. Vid behandlingen av förslaget till den gällande lagen om kandidaters valfinansiering ansåg grundlagsutskottet att kärnan i skyddet av privatlivet inte berörs av att ett sådant ekonomiskt bidrag görs offentligt (se GrUB 2/2009 rd, s. 4/II; se även GrUB 8/2000 rd, s. 2/II).

Valhemligheten tryggas genom grundlagens 14 och 25 §. Utskottet har tidigare ansett att offentliggörandet av identiteten hos stora bidragsgivare inte medför ingrepp i valhemlighetens elementära beståndsdelar (se GrUB 2/2009 rd, s. 4/II och GrUB 8/2000 rd, s. 2/II).

Med beaktande av att det tredje och det fjärde lagförslaget inte ändrar de bestämmelser som gäller själva bidragen, utan endast de bestämmelser som gäller angivande av namnet på den som betalar för ett reklammeddelande och som till stora delar kommer från förordningen om politisk reklam, som även i fortsättningen gör det möjligt att låta bli att publicera enskilda personers namn, blir de föreslagna ändringarna inte problematiska med tanke på skyddet för privatlivet eller valhemligheten.

12.8 Förhållande till statens revisionsverks grundläggande uppgift

Enligt 90 § 2 mom. i grundlagen finns för revisionen av statsfinanserna och iakttagandet av statsbudgeten, i anknytning till riksdagen statens revisionsverk, som är oavhängigt. Revisionsverkets huvudsakliga uppgift är således att utöva revision av statsfinanserna. Närmare bestämmelser om verkets ställning och uppgifter utfärdas enligt 2 mom. genom lag. Trots att det är möjligt att föreskriva om revisionsverkets uppgifter genom lag, står det klart inte minst utgående från formuleringen av regleringsförbehållet ("närmare genom lag") att revisionsverket inte kan anförtros vilken uppgift som helst genom en vanlig lag.

De uppgifter som föreslås i propositionen kan inte betraktas som revision av statsfinanserna och iakttagande av statsbudgeten. Trots att de föreslagna uppgifterna inte hör till revisionsverkets huvudsakliga uppgifter står de samtidigt inte heller i strid med de uppgifter som fastställs i 90 § 2 mom. i grundlagen. De föreslagna uppgifterna står i tätt samband med det demokratiska systemets funktion, som tryggas genom grundlagen. Därmed anknyter de i sak och på ett naturligt sätt till revisionsverkets uppgifter, som främjar demokratin och allmänhetens förtroende för demokratin. I bedömningen av de nya uppgifter som föreslås för revisionsverket ska det också beaktas att de uppgifter som hänför sig till propositionen inte är så många att de skulle försvåra skötseln av revisionsverkets egentliga uppgift eller förändra karaktären av revisionsverkets verksamhet. Det föreslås dessutom att kostnaderna för uppgifterna ska täckas med ett tilläggsanslag. Revisionsverkets lämplighet behandlas närmare i punkt 4.2.3.3. Förslaget bedöms vara förenligt med 90 § 2 mom. i grundlagen.

12.9 Ålands ställning och förhållande till självstyrelsen

Förordningen om transparens i fråga om politisk reklam tangerar såväl val- och folkomröstningsärenden som utövande av rundradio- och kabelsändningsverksamhet, i vilka landskapet har lagstiftningsbehörighet med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Trots detta harmoniserar förordningen funktionen för EU:s inre marknad. Förordningens tillämpningsområde gäller försäljning av politiska reklamtjänster och inriktningsteknik eller annonsleveransteknik. Det är således fråga om dels närings- och konsumentskyddslagstiftning

som gäller politisk reklam, dels dataskyddslagstiftning. Förordningen anknyter också till sådana begränsningar av yttrandefriheten som grundlagsutskottet har jämställt med de begränsningar som gäller i samband med upplysningsplikten enligt lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (GrUB 3/2010 rd, s. 5).

Enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga näringsverksamhet med beaktande av vad som föreskrivs i 27 § 2, 10, 12, 40 och 41 punkten. Enligt 27 § 2 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om utövande av yttrande-, förenings- och församlingsfriheten och brev-, telegraf- och telefonhemligheten, enligt 10 punkten i fråga om konsumentskydd, enligt 12 punkten i fråga om utrikeshandeln och enligt 40 punkten i fråga om televerksamhet. Enligt 27 § 41 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om andra privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänför sig till ett rättsområde som enligt självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 27 § 8 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar. Enligt 23 § i självstyrelselagen hör förvaltningen i angelägenheter som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet till självstyrelsemyndigheterna. Enligt 30 § i självstyrelselagen hör förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet till riksmyndigheterna.

Enligt 18 § 1 och 4 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om förvaltningsuppgifter för självstyrelsemyndigheterna i landskapet Åland. När det gäller politiska reklamtjänster enligt artikel 3.5 i förordningen om politisk reklam är det dock inte fråga om sådana förvaltningsuppgifter som avses i 18 § 1 och 4 punkten i självstyrelselagen, utan om en prestation mot ersättning enligt artikel 1 i förordningen och artikel 57 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Det föreslagna tillsyns- och påföljdssystemet omfattar således inte självstyrelsemyndigheternas förvaltningsuppgifter, utan det är endast begränsat till politiska reklamtjänster som produceras genom ekonomisk verksamhet. Med beaktande av det som sägs ovan kan organiseringen av tillsynsuppgifterna enligt förordningen om politisk reklam anses höra till rikets lagstiftningsbehörighet. Landskapet ska dock i fråga om val och folkomröstningar som omfattas av landskapets behörighet säkerställa att artikel 26 följs. Dessutom ska landskapet se till att landskapslagarna inte bryter mot artikel 4.1 i förordningen.

I 59 b § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland föreskrivs det att om medlemsstaterna enligt unionsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet får utse endast en förvaltningsmyndighet, utser riket denna myndighet. När denna myndighet fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, ska beslutet fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt. Att föreskriva om den kontaktpunkt som avses i artikel 22.9 andra stycket i förordningen om politisk reklam hör således till rikets lagstiftningsbehörighet.

12.10 Förhållande till offentlighetsprincipen

Enligt 12 § i grundlagen är myndigheternas handlingar offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Lagförslag 6 är tvingande, för att den begränsning som anges i 24 § 1 mom. 15 punkten i offentlighetslagen också i fortsättningen ska uppfyllas i praktiken. Frågan behandlas närmare i avsnitt 7.6.

På de grunder som anförts ovan uppfyller lagförslagen de krav som grundlagen ställer och lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det är enligt regeringen dock önskvärt

att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i frågan, särskilt när det gäller källskyddet, utövandet av den politiska yttrandefriheten och påföljdsavgifter.

Kläm

Eftersom förordningen om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

**om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om
transparens och inriktning när det gäller politisk reklam**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Genom denna lag kompletteras Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (nedan *förordningen om politisk reklam*) och dess nationella tillämpning.

2 §

Den nationella kontaktpunkten och andra behöriga myndigheter

Statens revisionsverk (*revisionsverket*) är den nationella kontaktpunkt som avses i artikel 22 i förordningen om politisk reklam.

Revisionsverket är den i artikel 22 i förordningen om politisk reklam avsedda behöriga myndighet som ansvarar för tillämpningen och genomförandet av förordningen, om inte något annat framgår av den artikeln eller av denna lag. Revisionsverket utövar dock inte tillsyn över det förbud mot diskriminering som avses i artikel 5.1 i förordningen.

Också dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket är sådana behöriga myndigheter som avses i artikel 22 i förordningen.

2 kap.

Myndigheternas undersökningsförfarande och tillsynsåtgärder

3 §

Revisionsverkets rätt att få information

När revisionsverket fullgör sina uppgifter enligt förordningen om politisk reklam och denna lag har verket trots sekretessbestämmelserna rätt att av de sponsorer och tillhandahållare av politiska reklamtjänster som avses i artikel 3 i den förordningen få behövlig information och behövliga redogörelser och handlingar om en misstänkt överträdelse av den förordningen och av skyldigheterna enligt denna lag.

Revisionsverket har på de grunder som anges i 1 mom. dock rätt att få endast nödvändig information om särskilda kategorier av personuppgifter eller med tanke på skyddet för

privatlivet med dem jämförbar nödvändig information om en misstänkt överträdelse av förordningen om politisk reklam och av skyldigheterna enligt denna lag.

Utöver det som anges i 1 och 2 mom. har revisionsverket för fullgörande av sina uppgifter enligt artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam rätt att trots sekretessbestämmelserna få behövlig information och behövliga redogörelser och handlingar om en misstänkt överträdelse av andra personer som avses i artikel 51.1 a i Europaparlamentets och rådets förordning om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (*förordningen om digitala tjänster*).

Tillhandahållare av politiska reklamtjänster, sponsorer som avses i 1 mom. och andra personer som avses i 3 mom. ska lämna ut uppgifterna utan oskäligt dröjsmål, i den form som myndigheten begär och avgiftsfritt.

Revisionsverket har den rätt att få sådan information som föreskrivs i denna paragraf när verket på begäran av en behörig myndighet i en annan medlemsstat begär den med stöd av artikel 23 i förordningen om politisk reklam eller när verket deltar i sådana gemensamma utredningar som avses i artikel 23 i den förordningen.

Utöver vad som föreskrivs i 5 mom. har revisionsverket sådana rättigheter att få information som anges i denna paragraf när verket på begäran av Transport- och kommunikationsverket begär information med stöd av artikel 58 i förordningen om digitala tjänster eller när revisionsverket deltar i sådana gemensamma undersökningar enligt artikel 60 i den förordningen som på initiativ av Transport- och kommunikationsverket genomförs av de myndigheter som är samordnare.

4 §

Informationsutbyte mellan myndigheterna

De behöriga myndigheterna har trots sekretessbestämmelserna rätt att till varandra lämna ut information och handlingar som de fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt förordningen om politisk reklam och denna lag samt att för varandra röja sekretessbelagd information, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter enligt förordningen om politisk reklam eller denna lag.

Revisionsverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att av förundersökningsmyndigheten få den information som är nödvändig för att följa bestämmelserna i 15 § 3 mom.

5 §

Inspektioner

Revisionsverket har för tillsynen över misstänkta överträdelser av förordningen om politisk reklam och av skyldigheterna enligt denna lag rätt att få tillträde till lokaler som en tillhandahållare av politiska reklamtjänster eller någon annan person enligt artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster i de situationer som anges i artikel 22.3 i den förordningen använder för ändamål som rör deras närings- eller yrkesverksamhet och att utföra de inspektioner som behövs för tillsynen.

Revisionsverket har vid inspektionerna trots sekretessbestämmelserna och oberoende av lagringsmediet rätt att få för granskning, kopiera och för kopiering beslagta affärskorrespondens, bokföring, andra handlingar och information, i vilken form som helst, som behövs för en tillsynsuppgift i samband med en misstänkt överträdelse. De tjänstemän som förrättar inspektionen har rätt att av en företrädare för och anställda hos tillhandahållaren av politiska reklamtjänster eller andra personer som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster få redogörelser för fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som har erhållits.

På inspektioner tillämpas dessutom 39 § i förvaltningslagen (434/2003).

I utrymmen som används för boende av permanent natur får inspektion utföras endast om det är nödvändigt för att utreda en misstänkt överträdelse och det i det aktuella fallet finns motiverade och specificerade skäl att misstänka att det har skett eller kommer att ske en sådan överträdelse av förordningen om politisk reklam eller av skyldigheterna enligt denna lag att påföljden kan vara en administrativ påföljdsavgift enligt denna lag.

Revisionsverket har de inspektionsrättigheter som anges i denna paragraf när verket på begäran av en behörig myndighet i en annan medlemsstat förrättar inspektion i Finland med stöd av artikel 23 i förordningen om politisk reklam eller när verket deltar i sådana gemensamma utredningar enligt artikel 23 i den förordningen som genomförs gemensamt av de behöriga myndigheterna.

Utöver vad som föreskrivs i 5 mom. har revisionsverket sådana inspektionsrättigheter som anges i denna paragraf när verket på begäran av Transport- och kommunikationsverket utför inspektioner i Finland med stöd av artikel 58 i förordningen om digitala eller när revisionsverket deltar i sådana gemensamma undersökningar enligt artikel 60 i den förordningen som på initiativ av Transport- och kommunikationsverket genomförs av de myndigheter som är samordnare.

6 §

Kallelse att höras

Revisionsverket har rätt att för den tillsyn som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam kalla in och höra en företrädare för eller en anställd hos en tillhandahållare av förmedlingstjänster för lämnande av information om en misstänkt överträdelse av förordningen om digitala tjänster och av skyldigheterna enligt denna lag. Revisionsverket har samma rätt också i fråga om företrädare för eller anställda hos en sådan annan person som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster. Revisionsverket kan med samtycke av den som hörs protokollföra erhållna svar med alla tekniska medel.

Revisionsverket har sådana rättigheter att få information som föreskrivs i denna paragraf när verket med stöd av artikel 23 i förordningen om politisk reklam begär information på begäran av en behörig myndighet i en annan medlemsstat eller när verket deltar i sådana gemensamma utredningar enligt den artikeln som genomförs av de behöriga myndigheterna.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. har revisionsverket sådana rättigheter att få information som anges i denna paragraf när Transport- och kommunikationsverket med stöd av artikel 58 i förordningen om digitala tjänster begär information på begäran av en myndighet som är samordnare i en annan medlemsstat eller när revisionsverket deltar i sådana gemensamma undersökningar enligt artikel 60 i den förordningen som på initiativ av Transport- och kommunikationsverket genomförs av de myndigheter som är samordnare.

7 §

Undantag från rätten att få information och utföra inspektioner när det gäller advokater och andra rättegångsombud och rättegångsbiträden

Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan i detta kapitel har revisionsverket inte rätt att av en i lagen om advokater (496/1958) avsedd advokat eller något annat utomstående rättegångsombud eller rättegångsbiträde eller av deras biträde eller av den till vars förmån rättegångsombudets eller rättegångsbiträdets tystnadsplikt har föreskrivits få eller granska konfidentiella uppgifter och handlingar som utväxlats i samband med skötseln av uppdraget som rättegångsombud. Som sådana uppdrag räknas utöver egentliga rättegångsrelaterade uppdrag även juridisk rådgivning om klienters rättsliga ställning vid förundersökning till följd

av brott, vid ett administrativt förfarande eller vid annan handläggning av ärenden före rättegång eller juridisk rådgivning för inledande eller undvikande av rättegång.

Undantaget tillämpas på alla undersökningsbefogenheter revisionsverket har enligt artikel 22.5 i förordningen om politisk reklam, artikel 51.1 i förordningen om digitala tjänster och 3, 5 och 6 § i denna lag, oberoende av om de utövas vid utförandet av revisionsverkets egna uppgifter eller på begäran av Transport- och kommunikationsverket eller en behörig myndighet i en annan medlemsstat.

8 §

Handräckning

Revisionsverket har rätt att på begäran få handräckning av polisen för att utföra sina uppgifter enligt förordningen om politisk reklam och denna lag.

9 §

Tillsynsbeslut

När revisionsverket utför uppgifter enligt denna lag kan de genom sitt beslut ålägga en sponsor eller en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som bryter mot förordningen om politisk reklam att upphöra med överträdelsen av den förordningen och att inom skälig tid avhjälpa sitt fel eller sin försummelse.

10 §

Åtaganden

Revisionsverket kan genom sitt beslut bestämma att åtaganden som tillhandahållare av förmedlingstjänster erbjuder för efterlevnaden av artiklarna 7–17 och 21 i förordningen om politisk reklam ska vara bindande för dem. I beslutet ska det samtidigt konstateras att det inte längre finns skäl för den behöriga myndigheten att ingripa. Beslutet ska gälla tills vidare eller för en viss tid.

Revisionsverket kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om åtagandena åsidosätts eller om beslutet har grundat sig på ofullständig, oriktig eller vilseledande information som lämnats av parterna.

11 §

Myndighetssamarbete

När revisionsverket, dataombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket utför uppgifter enligt förordningen om politisk reklam och denna lag ska de samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Om dataombudsmannen eller Transport- och kommunikationsverket tar emot en sådan begäran om åtgärder som avser de skyldigheter som en sponsor eller en tillhandahållare av politiska reklamtjänster har enligt förordningen om politisk reklam, ska dataombudsmannen eller Transport- och kommunikationsverket underrätta revisionsverket om detta.

Om revisionsverket tar emot en sådan begäran om åtgärder som avser de skyldigheter som en tillhandahållare av förmedlingstjänster har enligt artikel 7–17 och artikel 21 i förordningen om politisk reklam, ska revisionsverket meddela Transport- och kommunikationsverket om detta.

12 §

Vite

Revisionsverket kan förena ett tillsynsbeslut enligt 9 § eller något annat föreläggande som det meddelat med ett vitesföreläggande riktat till en sponsor eller en tillhandahållare av politiska reklamtjänster eller till en annan person som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster.

I situationer som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam föreläggs en tillhandahållare av förmedlingstjänster vite i form av ett löpande vite per dag. Det vite som föreläggs en tillhandahållare av förmedlingstjänster får uppgå till högst fem procent av tillhandahållarens genomsnittliga globala dagsomsättning eller dagsinkomst per förseningsdag under den räkenskapsperiod som föregår beslutet om vitesföreläggande. Med omsättning avses omsättning enligt 4 kap. 1 § i bokföringslagen (1336/1997) eller motsvarande omsättning. Om bokslutet ännu inte färdigställts när vite föreläggs eller om affärsverksamheten nyligen har inletts och något bokslut inte finns tillgängligt, kan omsättningen uppskattas utifrån någon annan tillgänglig utredning.

Vite som avses i 2 mom. föreläggs med avvikelse från vad som anges i 9 § i viteslagen (1113/1990) utan fast grundbelopp och tilläggsbelopp. Med avvikelse från vad som anges 10 § 2 mom. i viteslagen får vite som avses i 2 mom. på en gång dömas ut för högst 60 dagar. För den överstigande tiden bortfaller vite för de dagar som har börjat innan beslutet om utdömande av vite fattas.

En skyldighet enligt 3 § att lämna information får inte förenas med ett vitesföreläggande riktat till en fysisk person, om det finns anledning att misstänka personen för brott och informationen har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till. En begäran om hörande enligt 6 § får inte heller förenas med ett vitesföreläggande riktat till en fysisk person.

I övrigt tillämpas i fråga om vite viteslagen.

3 kap.

Administrativa påföljder

13 §

Påföljdsavgift för en tillhandahållare av politiska reklamtjänster

Påföljdsavgift kan av statens revisionsverk påföras en tillhandahållare av politiska reklamtjänster som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot

1) skyldigheten enligt artikel 7.1 i förordningen om politisk reklam att begära de förklaringar som avses den bestämmelsen av sponsorer och tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorers räkning eller skyldigheten enligt artikel 7.2 i den förordningen att säkerställa att de avtal som de ingått föreskriver att sponsorer eller tillhandahållare av reklamtjänster som agerar för sponsorers räkning ska tillhandahålla och skaffa behövlig information i enlighet med artikel 7.2 i den förordningen,

2) skyldigheten enligt artikel 9.1 i förordningen om politisk reklam att bevara den behövliga information som anges i artikel 9.1 i den förordningen eller skyldigheten enligt artikel 9.3 i den förordningen att bevara informationen under den tid som anges i artikel 9.3 i den förordningen,

3) skyldigheten enligt artikel 11.1 i förordningen om politisk reklam att säkerställa att tillräcklig information görs tillgänglig i samband med publicering, tillhandahållande och spridning av politiska reklammeddelanden eller skyldigheten enligt artikel 11.1 eller artikel 11.3 i den förordningen att göra den information som avses i artikel 11.1 tillgänglig i form av en märkning som är anpassad till det medium som används, som gör det möjligt att identifiera

meddelandet som ett politiskt reklammeddelande och som finns kvar om det politiska reklammeddelandet sprids ytterligare,

4) skyldigheten enligt artikel 12.1 i förordningen om politisk reklam att säkerställa att ett transparensmeddelande enligt artikel 11.1 e i den förordningen innehåller den behövliga information som avses i artikel 12.1, skyldigheten enligt artikel 12.3 första stycket i den förordningen att säkerställa att transparensmeddelanden som inte ingår direkt i ett politiskt reklammeddelande alltid är lätta att hitta under perioden för offentliggörande av det politiska reklammeddelandet, skyldigheten enligt artikel 12.3 andra stycket i den förordningen att presentera transparensmeddelanden som inte ingår direkt i ett politiskt reklammeddelande i ett lättillgängligt format och att hålla transparensmeddelanden uppdaterade under hela det politiska reklammeddelandets period för offentliggörande eller skyldigheten enligt artikel 12.4 i den förordningen för utgivare av politisk reklam att bevara sina transparensmeddelanden tillsammans med eventuella ändringar av dessa under en period på sju år efter det sista offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet,

5) skyldigheten enligt artikel 13.2 i förordningen om politisk reklam för utgivare av politisk reklam som är mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer att säkerställa att varje politiskt reklammeddelande, tillsammans med den information som avses i artikel 12.1 i den förordningen, görs tillgängligt i den europeiska databasen över politiska reklammeddelanden online under hela den tid som anges i artikel 13.2 i den förordningen, skyldigheten enligt artikel 13.3 i den förordningen att ge fortsatt tillgång till den information som krävs enligt artikel 12.1 i den förordningen under den period som avses i artikel 9.3 i den förordningen under vilken politisk reklam avlägsnas eller tillgången till den omöjliggörs eller skyldigheten enligt artikel 13.2 i den förordningen för andra utgivare av politisk reklam än de som offentliggör politiska reklammeddelanden att genom en onlinetjänst göra varje sådant politiskt reklammeddelande och den information som krävs enligt artikel 12.1 i den förordningen tillgängliga i den europeiska databasen senast 72 timmar efter det första offentliggörandet av det politiska reklammeddelandet,

6) skyldigheten enligt artikel 14.1 i förordningen om politisk reklam att inkludera den i artikeln avsedda informationen om beloppen för eller värdet av andra förmåner som erhållits helt eller delvis i utbyte mot de tillhandahållna tjänsterna,

7) skyldigheten enligt artikel 21.1 första stycket i förordningen om politisk reklam för en i det stycket avsedd tjänstetillhandahållare som inte är etablerad i unionen, men erbjuder tjänster i unionen att skriftligen utse en fysisk eller juridisk person till sin rättsliga företrädare i en av de medlemsstater i Europeiska unionen där tjänstetillhandahållaren erbjuder sina tjänster.

14 §

Påföljdsavgiftens storlek

Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning. När avgiftens storlek bestäms ska hänsyn tas till de faktorer som anges i artikel 25.4 i förordningen om politisk reklam och andra eventuella faktorer som kan ha påverkat omständigheterna.

Den påföljdsavgift som påförs en tillhandahållare av politiska reklamtjänster får uppgå till högst 6 procent av tillhandahållarens globala årsomsättning under den räkenskapsperiod som föregår beslutet om påföljdsavgift.

Med omsättning avses omsättning enligt 4 kap. 1 § i bokföringslagen eller motsvarande omsättning. Om bokslutet ännu inte har färdigställts när påföljdsavgiften påförs eller om affärsverksamheten nyligen har inletts och något bokslut inte finns tillgängligt, kan omsättningen uppskattas utifrån någon annan tillgänglig utredning.

15 §

Avstående från att påföra påföljdsavgift

Påföljdsavgift påförs inte, om

- 1) överträdelsen av en skyldighet ska anses vara ringa, eller
- 2) påförande av påföljdsavgift måste anses uppenbart oskäligt.

Påföljdsavgift behöver inte påföras, om en tillhandahållare av politiska reklamtjänster själv har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa en överträdelse eller försummelse av en i 13 § avsedd skyldighet omedelbart efter att ha upptäckt den, och det inte är fråga om en allvarlig eller återkommande överträdelse eller försummelse.

Påföljdsavgift får inte påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som är anhängigt vid en domstol. Påföljdsavgift får inte heller påföras den som genom en lagakraftvunnen dom har dömts för samma gärning.

Statliga myndigheter, statliga affärsverk, myndigheter i välfärdsområdena, kommunala myndigheter, samkommuner, landskapet Ålands självstyrelsemyndigheter, självständiga offentlighetsmyndigheter, riksdagens ämbetsverk, republikens presidents kansli, evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ortodoxa kyrkan i Finland och de två sistnämndas församlingar, kyrkliga samfundigheter och övriga organ får inte påföras påföljdsavgift.

16 §

Påföljdsavgift för överträdelse av bestämmelserna om undersökningsförfarande

Om en överträdelse betraktas som obetydlig eller påförandet av påföljdsavgift annars är att betrakta som obefogat, kan revisionsverket påföra tillhandahållare av förmedlingstjänster som utför uppgifter som avses i artikel 22.3 i förordningen om politisk reklam eller andra personer som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster en påföljdsavgift, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

- 1) motsätter sig en inspektion som förrättas med stöd av 5 §,
- 2) lämnar oriktig, ofullständig eller vilseledande information vid besvarandet av en med stöd av 3 § gjord begäran om information eller vid lämnandet av information under en inspektion enligt 5 § eller underlåter att lämna den begärda informationen inom den tid som myndigheten angett,
- 3) underlåter att rätta oriktig, ofullständig eller vilseledande information som de lämnat.

Bestämmandet av påföljdsavgiftens storlek baserar sig på en samlad bedömning där hänsyn ska tas till överträdelsens art och omfattning samt det klandervärda i överträdelsen. Påföljdsavgiften får uppgå till högst en procent av den årsinkomst eller den globala årsomsättning som den tillhandahållare av förmedlingstjänster eller den andra person som avses i 1 mom. som är skyldig till överträdelsen har haft under den räkenskapsperiod som föregår den under vilken påföljdsavgiften påfördes.

En fysisk person får inte påföras påföljdsavgift för en överträdelse av skyldigheten att lämna information enligt 1 mom. 2 punkten, om det finns anledning att misstänka personen för brott och informationen har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till.

17 §

Offentlig varning

Revisionsverket kan i samband med tillsyn enligt artikel 22.4 i förordningen om politisk reklam meddela sponsorer, tillhandahållare av politiska reklammeddelanden och i artikel 21 i den förordningen avsedda lagliga företrädare en offentlig varning på det sätt som avses i artikel 22.5 g i den förordningen, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet handlar i strid med sina skyldigheter enligt förordningen om politisk reklam.

Offentlig varning kan meddelas under förutsättning att ärendet som helhet betraktat inte ger anledning till strängare åtgärder.

Revisionsverket ska offentliggöra information om den offentliga varningen utan dröjsmål efter det att de som beslutet gäller har informerats om det och beslutet har vunnit laga kraft. Av offentliggörandet ska överträdelsens art samt de i 1 mom. avsedda aktörer som är ansvariga för överträdelsen framgå. Informationen ska finnas tillgänglig på revisionsverkets webbplats i fyra år. Om besvärsmyndigheten upphäver beslutet helt eller delvis, ska tillsynsmyndigheten offentliggöra information om besvärsmyndighetens beslut på samma sätt som varningen har offentliggjorts.

Om det skulle vara oskäligt att offentliggöra namnet på en fysisk eller juridisk person som meddelats en varning eller om offentliggörandet av varningen skulle äventyra ett pågående val eller en pågående folkomröstning, eller om offentliggörandet skulle äventyra en pågående myndighetsundersökning, får revisionsverket

1) skjuta upp offentliggörandet av varningen tills det inte längre finns grunder för att låta bli att offentliggöra den,

2) offentliggöra varningen utan att ange namnet på den som meddelats en varning,

3) låta bli att offentliggöra varningen, om de åtgärder som anges i 1 och 2 punkten inte är tillräckliga för att säkerställa att varningen inte äventyrar ett pågående val eller en pågående folkomröstning.

Om revisionsverket offentliggör en offentlig varning utan angivande av namnet på den som meddelats varningen, kan verket samtidigt fatta beslut om att offentliggöra namnet senare efter en skälig tid, om grunderna för att låta bli att offentliggöra namnet upphör under den tiden.

Revisionsverket får dock låta bli att offentliggöra en varning om det inte skulle vara oskäligt att offentliggöra beslutet på grund av att den åtgärd som beslutet avser är obetydlig.

4 kap.

Samarbete med övriga medlemsstater samt Europeiska kommissionen

18 §

Nätverket för nationella kontaktpunkter

Revisionsverket samarbetar med de gemensamma kontaktpunkterna i de andra medlemsstaterna i Europeiska unionen och med Europeiska kommissionen i nätverket för nationella kontaktpunkter.

19 §

Utlämnande av handlingar till en myndighet i en annan medlemsstat eller till kommissionen

Revisionsverket har rätt att lämna ut sekretessbelagda handlingar till och röja sekretessbelagd information för en behörig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam.

Transport- och kommunikationsverket har i fråga om information som avses i 4 § rätt att lämna ut sekretessbelagda handlingar till och röja sekretessbelagd information för den i förordningen om digitala tjänster avsedda nämnden för digitala tjänster och myndigheter som är samordnare i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av förordningen om politisk reklam.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

20 §

Registret över rättsliga företrädare

Revisionsverket ska i enlighet med artikel 21 i förordningen om politisk reklam upprätthålla ett register över de rättsliga företrädarna för de tillhandahållare av politiska reklamtjänster som inte är etablerade i en av Europeiska unionens medlemsstater.

Utöver vad som föreskrivs i artikel 21.1 i förordningen om politisk reklam ska en tillhandahållare av politiska reklamtjänster lämna uppgifterna elektroniskt, om inte revisionsverket av särskilda skäl godkänner att uppgifterna lämnas på papper.

21 §

Offentliggörande av datum för val och folkomröstningar

Justitieministeriet meddelar revisionsverket de uppgifter om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar i välfärdsområden och kommuner som behövs för efterlevnaden av artikel 26 i förordningen om politisk reklam.

22 §

Verkställighet av påföljdsavgift

Bestämmelser om verkställigheten av påföljdsavgift som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

En påföljdsavgift preskriberas fem år efter det att det lagakraftvunna avgörandet om påföljdsavgiften meddelades.

23 §

Sökande av ändring

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Vid sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite tillämpas dock viteslagen.

I andra än i 13 och 16 § avsedda beslut som revisionsverket meddelar med stöd av i denna lag kan det bestämmas att beslutet ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärsinstansen bestämmer något annat.

24 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 22 § 2 mom. gäller till och med utgången av 2025.

2.

Lag

om ändring av lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet (18/2024) 1 § 2 mom., 3 § 1 mom.,
11 § 1 mom., 12 §, 16 § 3 mom. och 24 §, samt
fogas till lagen en ny 2 a §, till 13 § ett nytt 3 mom. och till 16 § ett nytt 4 mom. som följer:

1 §

Samordnare för digitala tjänster och andra behöriga myndigheter

Transport- och kommunikationsverket är den i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster avsedda behöriga myndighet som svarar för tillsynen, om inte något annat följer av 2, 2 a och 3 §. Andra behöriga myndigheter vid tillsynen över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster är konsumentombudsmannen, statens revisionsverk och dataombudsmannen i enlighet med 2, 2 a och 3 § (*behöriga myndigheter*).

2 a §

Statens revisionsverks behörighet

Den behöriga myndighet enligt artikel 49 i förordningen om digitala tjänster som svarar för tillsynen är statens revisionsverk enligt artikel 26.1 a–c i den förordningen när det gäller ideell och samhällelig reklam.

3 §

Dataombudsmannens behörighet

Dataombudsmannen är den i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster avsedda behöriga myndighet som svarar för tillsynen

1) i fråga om artikel 26.1 a–c i den förordningen, när det inte är fråga om reklam som konsumentombudsmannen utövar tillsyn över med stöd av 2 eller 2 a § i denna lag,

11 §

Åtaganden

Transport- och kommunikationsverket, statens revisionsverk eller dataombudsmannen kan genom sitt beslut bestämma att åtaganden som tillhandahållare av förmedlingstjänster erbjuder för efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster ska vara bindande för dem. I beslutet ska det samtidigt konstateras att det inte längre finns skäl för den behöriga myndigheten att ingripa. Beslutet ska gälla tills vidare eller för en viss tid.

12 §

Myndighetssamarbete

När Transport- och kommunikationsverket, konsumentombudsmannen, statens revisionsverk och dataombudsmannen utför uppgifter enligt förordningen om digitala tjänster och denna lag ska de samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

De tillsynsmyndigheter som avses i 4 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) ska underrätta Transport- och kommunikationsverket och konsumentombudsmannen om sådana överträdelser av bestämmelserna i artiklarna 30–32 i förordningen om digitala tjänster som de fått kännedom om vid skötseln av sina egna uppgifter.

Om konsumentombudsmannen, statens revisionsverk eller dataombudsmannen tar emot en sådan begäran om åtgärder som avser de skyldigheter som en tillhandahållare av förmedlingstjänster har enligt förordningen om digitala tjänster, ska konsumentombudsmannen eller dataombudsmannen underrätta Transport- och kommunikationsverket om detta.

Transport- och kommunikationsverket ska årligen i samarbete med dataombudsmannen, konsumentombudsmannen och statens revisionsverk utarbeta en verksamhetsrapport enligt artikel 55 i förordningen om digitala tjänster.

13 §

Vite

Om det är fråga om vite som hänför sig till tillsynen över efterlevnaden av i 2 a § avsedda bestämmelser i förordningen om digitala tjänster, fattas beslut om utdömande av vite av den i 15 a § i lagen om statens revisionsverk (676/2000) avsedda påföljdsnämnden.

16 §

Påföljdsavgift för en leverantör av en onlineplattform

På påförande av påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av de bestämmelser som nämns i 1 mom. 4 punkten, när det är fråga om ett ärende som avses i 2 §, tillämpas lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020). På påföljdsavgiftens storlek tillämpas dock 18 § i denna lag.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. ska den påföljdsnämnd som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk påföra påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av de bestämmelser som nämns i 1 mom. 4 punkten, om det är fråga om ett ärende som avses i 2 a §.

24 §

Den europeiska nämnden för digitala tjänster

Transport- och kommunikationsverket samarbetar med övriga medlemsstaters samordnare för digitala tjänster, nämnden för digitala tjänster och Europeiska kommissionen. Transport- och kommunikationsverket deltar i nämndens möten. Även dataombudsmannen, konsumentombudsmannen och statens revisionsverk kan vid behov delta i nämndens möten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 4 och 10 § i lagen om kandidaters valfinansiering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) 4 § 5 mom. och 10 § 2 mom., sådana
de lyder, 4 § 5 mom. i lag 651/2021 och 10 § 2 mom. i lag 873/2020, som följer:

4 §

Begränsningar i fråga om kandidaters valfinansiering

Bestämmelser om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam finns i
Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 om transparens och inriktning när det
gäller politisk reklam och i lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska
unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (/).

10 §

Statens revisionsverks tillsynsuppgifter

Om en redovisningsskyldig trots uppmaning från statens revisionsverk inte lämnar in någon
redovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen är uppenbart oriktig eller
bristfällig på väsentliga punkter, får statens revisionsverk vid vite förplikta den
redovisningsskyldige att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut
av den påföljdsnämnd som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk (676/2000).
Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande eller utdömande av vite
finns i viteslagen (1113/1990).

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 8 och 9 e § i partilagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i partilagen (10/1969) 8 b § 5 mom. och 9 e § 2 mom., sådana de lyder, 8 b § 5 mom.
i sin svenska språkdräkt i lag 683/2010 och i sin finska språkdräkt i lag 1688/2015 och 9 e § 2
mom. i lag 872/2020, som följer:

8 b §

Begränsningar i fråga om bidrag

I fråga om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam iakttas vad som föreskrivs
i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 om transparens och inriktning när
det gäller politisk reklam och i lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av
Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (/).

9 e §

Tillsyn

Statens revisionsverk får vid vite förplikta tillsynsobjektet att fullgöra sin skyldighet, om
handlingar eller uppgifter trots uppmaning från verket inte lämnas in, rättas eller kompletteras
eller det inte visas att handlingarna eller uppgifterna är riktiga och tillräckliga och försummelsen
enligt en helhetsbedömning är väsentlig. Vitet döms ut av den påföljdsnämnd som avses i 15 a
§ i lagen om statens revisionsverk (676/2000). Bestämmelser om sökande av ändring i beslut
som gäller föreläggande eller utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om statens revisionsverk

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statens revisionsverk (676/2000) 7 § 1 mom. och 15 §, sådana de lyder, 7
§ 1 mom. i lag 1198/2003 och 15 § i lag 954/2015, samt
fogas till lagen en ny 15 a §, som följer:

7 §

Revisionsverkets generaldirektör

Revisionsverkets verksamhet leds av generaldirektören, som avgör de ärenden vid revisionsverket som inte enligt 15 eller 15 a § avgörs av påföljdsnämnden eller om vilka inte något annat bestäms i verkets arbetsordning. Avgörandet av ett ärende som enligt lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003) ska avgöras av generaldirektören, ett ärende som gäller berättelsen till riksdagen eller revisionsverkets budgetförslag eller något annat för revisionsverkets verksamhet betydande ärende får inte överföras på någon annan tjänsteman.

15 §

Vite

Revisionsverket kan förelägga vite för fullgörande av de skyldigheter som anges i 4 § samt för att bokföringen ska försättas i reviderbart skick. Vitet döms ut av den påföljdsnämnd som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk.

15 a §

Påföljdsnämnden och dess beslutanderätt i vissa påföljdsärenden

Vid revisionsverket finns en påföljdsnämnd. Påföljdsnämnden påför de påföljdsavgifter som omfattas av revisionsverkets behörighet.

Ordförande för påföljdsnämnden är verkets generaldirektör och ledamöter tre tjänstemän vid revisionsverket med magisterexamen i juridik eller motsvarande tidigare examen som generaldirektören utser för tre år i sänder.

Ordföranden och ledamöterna i påföljdsnämnden ska agera oberoende och opartiskt i sitt uppdrag.

Påföljdsnämnden ska fatta sitt beslut efter föredragning. Som beslut gäller den mening som flertalet har understött. Vid lika röstetal gäller som beslut den mening som är lindrigare för den som påföljden riktas mot.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Ärenden som vid ikraftträdandet av denna lag är anhängiga vid vitesnämnden överförs till behandling i påföljdsnämnden.

6.

Lag

om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 24 § 1 mom. 15 punkten, sådan den lyder i lag 274/2009, som följer:

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

15) handlingar med uppgifter ur kampanjkonton samt andra motsvarande redogörelser för valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjer som har lämnats till statens revisionsverk med stöd av lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) eller lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam, likaså uppgifter om inspektion som ankommer på en myndighet eller någon annan omständighet som har samband med en övervakningsåtgärd, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle äventyra övervakningen eller dess syfte eller utan vägande skäl skulle vara ägnat att orsaka den som har del i saken skada,

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 36 punkten, sådan den lyder i lag 197/2025, samt
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1183/2023, 23/2024, 36/2024, 545/2024, 651/2024, 952/2024, 1122/2024, 138/2025 och 197/2025, en ny 37 punkt som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

På det sätt som föreskrivs i denna lag verkställs också

36) en påföljdsavgift enligt 25 § i lagen om konsumtionstjänsters säkerhet (185/2025),
37) en påföljdsavgift enligt 13 och 16 § i lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 28 maj 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Justitieminister Leena Meri

2.

Lag

om ändring av lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet (18/2024) 1 § 2 mom., 3 § 1 mom.,
11 § 1 mom., 12 §, 16 § 3 mom. och 24 §, samt
fogas till lagen en ny 2 a §, till 13 § ett nytt 3 mom. och till 16 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

*Samordnare för digitala tjänster och andra
behöriga myndigheter*

Transport- och kommunikationsverket är
den samordnare för digitala tjänster som avses
i artikel 49 i Europaparlamentets och rådets
förordning (EU) 2022/2065 om en inre
marknad för digitala tjänster och om ändring
av direktiv 2000/31/EG (förordningen om
digitala tjänster), nedan förordningen om
digitala tjänster.

Transport- och kommunikationsverket är
den i artikel 49 i förordningen om digitala
tjänster avsedda behöriga myndighet som
svarar för tillsynen, om inte något annat följer
av 2 och 3 §. Andra behöriga myndigheter vid
tillsynen över efterlevnaden av förordningen
om digitala tjänster är
konsumentombudsmannen och
dataombudsmannen i enlighet med 2 och 3 §
(*behöriga myndigheter*).

Bestämmelser om de behöriga
myndigheternas regionala behörighet och
Europeiska kommissionens behörighet finns i
artikel 56 i förordningen om digitala tjänster.

(fogas)

Föreslagen lydelse

1 §

*Samordnare för digitala tjänster och andra
behöriga myndigheter*

Transport- och kommunikationsverket är
den i artikel 49 i förordningen om digitala
tjänster avsedda behöriga myndighet som
svarar för tillsynen, om inte något annat följer
av 2, 2 a och 3 §. Andra behöriga myndigheter
vid tillsynen över efterlevnaden av
förordningen om digitala tjänster är
konsumentombudsmannen, statens
revisionsverk och dataombudsmannen i
enlighet med 2, 2 a och 3 § (*behöriga
myndigheter*).

2 a §

Statens revisionsverks behörighet

Gällande lydelse

3 §

Dataombudsmannens behörighet

Dataombudsmannen är den i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster avsedda behöriga myndighet som svarar för tillsynen

1)i fråga om artikel 26.1 a–c i den förordningen, när det inte är fråga om reklam som konsumentombudsmannen utövar tillsyn över med stöd av 2 § i denna lag,

2)i fråga om artikel 26.1 d i den förordningen,

3)i fråga om artikel 26.3 i den förordningen,

4)i fråga om artiklarna 27 och 28 i den förordningen.

Bestämmelser om dataombudsmannens befogenheter när det gäller tillsynen över behandlingen av personuppgifter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och i dataskyddslagen (1050/2018).

11 §

Åtaganden

Transport- och kommunikationsverket eller dataombudsmannen kan genom sitt beslut bestämma att åtaganden som leverantörer av förmedlingstjänster erbjuder för efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster ska vara bindande för dem. I beslutet ska det samtidigt konstateras att det inte längre finns skäl för den behöriga myndigheten att ingripa. Beslutet ska gälla tills vidare eller för en viss tid.

Föreslagen lydelse

Den behöriga myndighet enligt artikel 49 i förordningen om digitala tjänster som svarar för tillsynen är statens revisionsverk enligt artikel 26.1 a–c i den förordningen när det gäller ideell och samhällelig reklam.

3 §

Dataombudsmannens behörighet

Dataombudsmannen är den i artikel 49 i förordningen om digitala tjänster avsedda behöriga myndighet som svarar för tillsynen

1) i fråga om artikel 26.1 a–c i den förordningen, när det inte är fråga om reklam som konsumentombudsmannen utövar tillsyn över med stöd av 2 eller 2 a § i denna lag,

11 §

Åtaganden

Transport- och kommunikationsverket, statens revisionsverk eller dataombudsmannen kan genom sitt beslut bestämma att åtaganden som tillhandahållare av förmedlingstjänster erbjuder för efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster ska vara bindande för dem. I beslutet ska det samtidigt konstateras att det inte längre finns skäl för den behöriga myndigheten att ingripa. Beslutet ska gälla tills vidare eller för en viss tid.

Den myndighet som fattat beslutet kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om åtagandena åsidosätts eller om beslutet har grundat sig på ofullständig, oriktig eller vilseledande information som lämnats av parterna.

12 §

12 §

Myndighetssamarbete

När Transport- och kommunikationsverket, dataombudsmannen och konsumentombudsmannen utför uppgifter enligt förordningen om digitala tjänster och denna lag ska de samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

De tillsynsmyndigheter som avses i 4 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) ska underrätta Transport- och kommunikationsverket och konsumentombudsmannen om eventuella överträdelser av bestämmelserna i artiklarna 30–32 i förordningen om digitala tjänster som de fått kännedom om vid skötseln av sina egna uppgifter.

Om konsumentombudsmannen eller dataombudsmannen tar emot en sådan begäran om åtgärder som avser de skyldigheter som en leverantör av förmedlingstjänster har enligt förordningen om digitala tjänster, ska konsumentombudsmannen eller dataombudsmannen underrätta Transport- och kommunikationsverket om detta.

Transport- och kommunikationsverket ska årligen i samarbete med dataombudsmannen och konsumentombudsmannen utarbeta en verksamhetsrapport enligt artikel 55 i förordningen om digitala tjänster.

Myndighetssamarbete

När Transport- och kommunikationsverket, konsumentombudsmannen, *statens revisionsverk* och dataombudsmannen utför uppgifter enligt förordningen om digitala tjänster och denna lag ska de samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

De tillsynsmyndigheter som avses i 4 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) ska underrätta Transport- och kommunikationsverket och konsumentombudsmannen om sådana överträdelser av bestämmelserna i artiklarna 30–32 i förordningen om digitala tjänster som de fått kännedom om vid skötseln av sina egna uppgifter.

Om konsumentombudsmannen, *statens revisionsverk* eller dataombudsmannen tar emot en sådan begäran om åtgärder som avser de skyldigheter som en tillhandahållare av förmedlingstjänster har enligt förordningen om digitala tjänster, ska konsumentombudsmannen eller dataombudsmannen underrätta Transport- och kommunikationsverket om detta.

Transport- och kommunikationsverket ska årligen i samarbete med dataombudsmannen, konsumentombudsmannen och *statens revisionsverk* utarbeta en verksamhetsrapport enligt artikel 55 i förordningen om digitala tjänster.

13 §

13 §

Vite

Vite

Den behöriga myndigheten kan förena ett tillsynsbeslut enligt 10 § eller något annat föreläggande som den meddelat med stöd av denna lag med ett vitesföreläggande riktat till en leverantör av förmedlingstjänster eller en annan person som avses i artikel 51.1 a i förordningen om digitala tjänster.

Vite föreläggs en leverantör av förmedlingstjänster i form av ett löpande vite per dag. Det vite som föreläggs en leverantör av förmedlingstjänster får uppgå till högst 5 procent av leverantörens genomsnittliga globala dagsomsättning eller dagsinkomst per förseningsdag under den räkenskapsperiod som föregår beslutet om vitesföreläggande. Med omsättning avses omsättning enligt 4 kap. 1 § i bokföringslagen (1336/1997) eller motsvarande omsättning. Om bokslutet ännu inte färdigställts när vite föreläggs eller om affärsverksamheten nyligen har inletts och något bokslut inte finns tillgängligt, kan omsättningen uppskattas utifrån någon annan tillgänglig utredning.

Vite som avses i 2 mom. föreläggs med avvikelse från vad som anges i 9 § i viteslagen (1113/1990) utan fast grundbelopp och tilläggsbelopp. Med avvikelse från vad som anges i 10 § 2 mom. i viteslagen får vite som avses i 2 mom. på en gång dömas ut för högst 60 dagar, och för den överstigande tiden bortfaller vite för de dagar som har börjat innan beslutet om utdömande av vite fattas.

En skyldighet enligt 4 § att lämna information får inte förenas med ett vitesföreläggande riktat till en fysisk person, om det finns anledning att misstänka personen för brott och informationen har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till. En begäran om hörande enligt 7 § får inte heller förenas med ett vitesföreläggande riktat till en fysisk person.

I övrigt tillämpas i fråga om vite viteslagen.

Om det är fråga om vite som hänför sig till tillsynen över efterlevnaden av en i 2 § avsedd bestämmelse i förordningen om digitala tjänster, fattas beslut om utdömande av vite av marknadsdomstolen.

—————
Om det är fråga om vite som hänför sig till tillsynen över efterlevnaden av i 2 a § avsedda bestämmelser i förordningen om digitala tjänster, fattas beslut om utdömande av vite av

Gällande lydelse

(fogas)

Föreslagen lydelse

*den i 15 a § i lagen om statens revisionsverk
(676/2000) avsedda påföljdsnämnden.*

16 §

*Påföljdsavgift för en leverantör av en
onlineplattform*

16 §

*Påföljdsavgift för en leverantör av en
onlineplattform*

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en sådan leverantör av en onlineplattform som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar

1)skyldigheten enligt artikel 20.1 i förordningen om digitala tjänster att ge tjänstemottagaren tillgång till onlineplattformens interna system för hantering av klagomål eller skyldigheten enligt artikel 20.5 i den förordningen att underrätta om beslut som fattats i systemet,

2)skyldigheten enligt artikel 22.1 i förordningen om digitala tjänster att vidta tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att sådana anmälningar om olagligt innehåll som lämnas in av betrodda anmälare prioriteras vid behandling,

3)skyldigheten enligt artikel 24.3 i förordningen om digitala tjänster att lämna Europeiska kommissionen eller Transport- och kommunikationsverket uppgifter om antalet tjänstemottagare,

4)skyldigheten enligt artikel 26.1 a i förordningen om digitala tjänster att säkerställa att tjänstemottagaren kan identifiera innehåll som visas på ett onlinegränssnitt som reklam, skyldigheten enligt artikel 26.1 b i den förordningen att säkerställa att tjänstemottagaren kan identifiera den person för vars räkning reklamen visas, skyldigheten enligt artikel 26.1 c i den förordningen att i samband med reklam på ett onlinegränssnitt säkerställa att tjänstemottagaren kan identifiera den fysiska eller juridiska person som betalat för reklamen eller skyldigheten enligt artikel 26.1 d i den

Gällande lydelse

förordningen att säkerställa att tjänstemottagaren i fråga om reklam som visas för denne kan identifiera de viktigaste parametrarna som fastställer till vilka tjänstemottagare reklamen riktas, skyldigheten enligt artikel 26.2 i den förordningen att på sitt onlinegränssnitt tillhandahålla en funktion som gör det möjligt för tjänstemottagaren att i realtid informera om innehåll med kommersiella meddelanden eller förbudet enligt artikel 26.3 i den förordningen mot att på ett onlinegränssnitt visa reklam, om reklamen bygger på profilering enligt definitionen i artikel 4.4 i den allmänna dataskyddsförordningen, med användning av sådana personuppgifter som avses i artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen,

5)skyldigheten enligt artikel 27.1 och 27.2 i förordningen om digitala tjänster att i användningsvillkoren ange huvudparametrarna i det innehållsrekommendationssystem som används i tjänsten och alternativen för att modifiera dessa huvudparametrar eller skyldigheten att i anslutning till rekommendationssystemet tillhandahålla en valfunktion enligt artikel 27.3 i den förordningen,

6)förbudet enligt artikel 28.2 i förordningen om digitala tjänster mot att visa sådan reklam på ett onlinegränssnitt som bygger på profilering enligt definitionen i artikel 4.4 i den allmänna dataskyddsförordningen med användning av tjänstemottagarens personuppgifter, när leverantören av onlineplattformen med rimlig säkerhet är medveten om att tjänstemottagaren är minderårig, eller skyldigheten enligt artikel 28.3 i förordningen om digitala tjänster att inte behandla ytterligare personuppgifter för att bedöma om en tjänstemottagare är minderårig.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. ska det påföljdskollegium som avses i 24 § 1 mom. i dataskyddslagen påföra påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av de bestämmelser som nämns i 1 mom. 4–6 punkten i denna paragraf, om det

Föreslagen lydelse

På påförande av påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av de bestämmelser som nämns i 1 mom. 4 punkten, när det är fråga om ett ärende som avses i 2 §, tillämpas lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020). På påföljdsavgiftens storlek tillämpas dock 18 § i denna lag.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. ska den påföljdsnämnd som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk påföra påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av de bestämmelser som nämns i

Gällande lydelse

är fråga om ett ärende som avses i 3 § i denna lag.

På påförande av påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av de bestämmelser som nämns i 1 mom. 4 punkten, när det är fråga om ett ärende som avses i 2 §, tillämpas lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020). På påföljdsavgiftens storlek tillämpas dock 18 § i denna lag.
(fogas)

24 §

Den europeiska nämnden för digitala tjänster

Transport- och kommunikationsverket samarbetar med övriga medlemsstaters samordnare för digitala tjänster, nämnden för digitala tjänster och Europeiska kommissionen. Transport- och kommunikationsverket deltar i nämndens möten. Även dataombudsmannen och konsumentombudsmannen kan vid behov delta i nämndens möten.

Föreslagen lydelse

1 mom. 4 punkten, om det är fråga om ett ärende som avses i 2 a §.

24 §

Den europeiska nämnden för digitala tjänster

Transport- och kommunikationsverket samarbetar med övriga medlemsstaters samordnare för digitala tjänster, nämnden för digitala tjänster och Europeiska kommissionen. Transport- och kommunikationsverket deltar i nämndens möten. Även dataombudsmannen, konsumentombudsmannen och statens revisionsverk kan vid behov delta i nämndens möten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 4 och 10 § i lagen om kandidaters valfinansiering

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) 4 § 5 mom. och 10 § 2 mom., sådana de lyder, 4 § 5 mom. i lag 651/2021 och 10 § 2 mom. i lag 873/2020, som följer:

Gällande lydelse

4 §

*Begränsningar i fråga om kandidaters
valfinansiering*

En kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten får inte ta emot bidrag från givare som inte kan klarläggas. Detta gäller dock inte bidrag som erhållits genom sedvanligt insamlingsarbete.

En kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten får inte från en och samma givare ta emot bidrag, direkt eller indirekt, till ett värde som överstiger 3 000 euro vid kommunalval, 6 000 euro vid riksdagsval och välfärdsområdesval och 10 000 euro vid Europaparlamentsval. Bidrag från partier eller partiföreningar som avses i partilagen (10/1969) får dock vara större än detta, om de inte innehåller bidrag som förmedlas från någon annan givare och som överstiger det nämnda beloppet.

En kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten får ta emot utländska bidrag för valkampanjen bara från enskilda personer och från sådana internationella sammanslutningar och stiftelser som företräder kandidatens ideologiska hållning.

En kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten får inte ta emot bidrag för valkampanjen från staten, välfärdsområden, välfärdssammanslutningar, kommuner, samkommuner, statliga affärsverk, välfärdsområdenas affärsverk eller kommunala affärsverk, offentligrättsliga föreningar, inrättningar eller stiftelser eller från bolag som staten, ett välfärdsområde eller en kommun har bestämmande inflytande i på det sätt som avses i 1 kap. 5 § i bokföringslagen (1336/1997). Detta gäller dock inte sedvanlig gästfrihet.

En kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten

Föreslagen lydelse

4 §

*Begränsningar i fråga om kandidaters
valfinansiering*

—————
Bestämmelser om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam och i lagen om

Gällande lydelse

ska se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen eller är avsedd att stödja den framgår vem som betalar reklamen. Namnet på en enskild person får dock inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av den reklam som personen betalat för är mindre än 800 euro vid kommunalval eller mindre än 1 500 euro vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområdesval eller Europaparlamentsval.

10 §

Statens revisionsverks tillsynsuppgifter

Statens revisionsverk ska övervaka att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs. I detta syfte ska revisionsverket

1)kontrollera om samtliga redovisningsskyldiga lämnat redovisning enligt denna lag,

2)utan dröjsmål offentliggöra samtliga redovisningar som inkommit, och

3)sedan det granskat redovisningarna vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera sin redovisning eller visa att redovisningen är riktig och tillräcklig.

Om en redovisningsskyldig trots uppmaning från statens revisionsverk inte lämnar in någon redovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får statens revisionsverk vid vite förplikta den redovisningsskyldige att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut av den vitesnämnd som avses i 15 § i lagen om statens revisionsverk (676/2000). Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande eller utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Den tillsyn som utövas av statens revisionsverk upphör åtta månader efter det att valresultatet fastställts. Revisionsverket kan dock trots denna tidsfrist slutföra tillsyn som inletts innan tidsfristen gått ut. Statens revisionsverk ska separat för varje val lämna en berättelse till riksdagen om de

Föreslagen lydelse

organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (/).

10 §

Statens revisionsverks tillsynsuppgifter

Om en redovisningsskyldig trots uppmaning från statens revisionsverk inte lämnar in någon redovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får statens revisionsverk vid vite förplikta den redovisningsskyldige att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut av den påföljdsnämnd som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk (676/2000). Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande eller utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

redovisningar som tagits emot och om sin
tillsyn över att redovisningsskyldigheten
fullgörs.

4.

Lag

om ändring av 8 och 9 e § i partilagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i partilagen (10/1969) 8 b § 5 mom. och 9 e § 2 mom., sådana de lyder, 8 b § 5 mom.
i sin svenska språkdräkt i lag 683/2010 och i sin finska språkdräkt i lag 1688/2015 och 9 e § 2
mom. i lag 872/2020, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 b §

8 b §

Begränsningar i fråga om bidrag

Begränsningar i fråga om bidrag

Ett parti, en partiförening och en partinära
sammanslutning får inte ta emot bidrag från
givare som inte kan klarläggas. Detta gäller
dock inte bidrag som erhållits genom
sedvanligt insamlingsarbete.

Ett parti, en partiförening och en partinära
sammanslutning får inte från en och samma
givare ta emot bidrag till ett värde som
överstiger 30 000 euro per kalenderår. Detta
gäller dock inte bidrag till partiet eller en
partiförening från en partinära
sammanslutning och inte heller bidrag som
getts genom testamente.

Ett parti, en partiförening och en partinära
sammanslutning får ta emot utländska bidrag
bara från enskilda personer och från sådana
internationella sammanslutningar och
stiftelser som företräder partiets ideologiska
hållning.

Ett parti, en partiförening och en partinära
sammanslutning får inte ta emot bidrag från
staten, välfärdsområden,
välfärdssammanslutningar, kommuner,
samkommuner, statliga affärsverk,

Gällande lydelse

välståndsområdenas affärsverk eller kommunala affärsverk, offentlighetsrättsliga föreningar, inrättningar eller stiftelser eller från bolag som staten, ett välståndsområde eller en kommun har bestämmande inflytande i på det sätt som avses i 1 kap. 5 § i bokföringslagen (1336/1997). Vad som föreskrivs ovan gäller dock inte användning av lokaler och sedvanlig gästfrihet.

Ett parti och en partiförening ska se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen eller är avsedd att stödja den framgår vem som betalar reklamen. Namnet på en enskild person får dock inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av den reklam som personen betalat för är mindre än 1 500 euro.

9 e §

Tillsyn

Statens revisionsverk ska övervaka användningen av det understöd som avses i 9 § samt att ett parti, partinära sammanslutningar och i understödsbeslutet avsedda föreningar (tillsynsobjekt) i sin verksamhet iakttar denna lags bestämmelser om bidrag, redovisning av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen samt utarbetande och inlämnande av anknytande handlingar och uppgifter. Vid fullgörandet av denna uppgift kan verket granska tillsynsobjektets bokföring och medelsanvändning och vid behov uppmana tillsynsobjektet att fullgöra de skyldigheter som följer av denna lag.

Statens revisionsverk får vid vite förplikta tillsynsobjektet att fullgöra sin skyldighet, om handlingar eller uppgifter trots uppmaning från verket inte lämnas in, rättas eller kompletteras eller det inte visas att handlingarna eller uppgifterna är riktiga och tillräckliga och försummelsen enligt en helhetsbedömning är väsentlig. Vitet döms ut av den vitesnämnd som avses i 15 § i lagen om statens revisionsverk (676/2000). Bestämmelser om sökande av ändring i beslut

Föreslagen lydelse

—————
I fråga om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam iakttagas vad som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam och i lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (/).
—————

9 e §

Tillsyn

—————
Statens revisionsverk får vid vite förplikta tillsynsobjektet att fullgöra sin skyldighet, om handlingar eller uppgifter trots uppmaning från verket inte lämnas in, rättas eller kompletteras eller det inte visas att handlingarna eller uppgifterna är riktiga och tillräckliga och försummelsen enligt en helhetsbedömning är väsentlig. Vitet döms ut av den påföljdsnämnd som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk (676/2000). Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande eller utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).
—————

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som gäller föreläggande eller utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Bestämmelser om den tillsyn som statens revisionsverk utövar finns i övrigt i lagen om statens revisionsverk.

Statens revisionsverk ska årligen lämna riksdagen en berättelse om sin tillsyn över att denna lag iakttas.

Justitieministeriet ska övervaka iakttagandet av denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den, till den del tillsynen inte ska skötas av statens revisionsverk.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om statens revisionsverk

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om statens revisionsverk (676/2000) 7 § 1 mom. och 15 §, sådana de lyder, 7 § 1 mom. i lag 1198/2003 och 15 § i lag 954/2015, samt fogas till lagen en ny 15 a §, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

7 §

Revisionsverkets generaldirektör

Revisionsverkets generaldirektör

Revisionsverkets verksamhet leds av generaldirektören, som avgör de ärenden vid revisionsverket som inte enligt 15 § avgörs av vitesnämnden eller om vilka inte något annat bestäms i verkets arbetsordning. Avgörandet av ett ärende som enligt lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003) skall avgöras av generaldirektören, ett ärende som gäller berättelsen till riksdagen eller revisionsverkets budgetförslag eller något annat för revisionsverkets verksamhet betydande ärende får inte överföras på någon annan tjänsteman.

Revisionsverkets verksamhet leds av generaldirektören, som avgör de ärenden vid revisionsverket som inte enligt 15 eller 15 a § avgörs av påföljdsnämnden eller om vilka inte något annat bestäms i verkets arbetsordning. Avgörandet av ett ärende som enligt lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003) ska avgöras av generaldirektören, ett ärende som gäller berättelsen till riksdagen eller revisionsverkets budgetförslag eller något annat för revisionsverkets verksamhet betydande ärende får inte överföras på någon annan tjänsteman.

Gällande lydelse

Generaldirektören kan förbehålla sig beslutanderätten i ett ärende som enligt arbetsordningen får avgöras av en tjänsteman.

Generaldirektören avgör på föredragning de ärenden som hör till hans eller hennes behörighet.

15 §

Vite

Revisionsverket kan förelägga vite för fullgörande av de skyldigheter som anges i 4 § samt för att bokföringen ska försättas i reviderbart skick. Vitet döms ut av vitesnämnden.

Verkets generaldirektör är ordförande för vitesnämnden och medlemmarna är tre vid revisionsverket anställda tjänstemän som avlagt juris magisterexamen eller annan motsvarande tidigare examen och som utses av generaldirektören för tre år.

(fogas)

Föreslagen lydelse

15 §

Vite

Revisionsverket kan förelägga vite för fullgörande av de skyldigheter som anges i 4 § samt för att bokföringen ska försättas i reviderbart skick. Vitet döms ut av den *påföljdsnämnd* som avses i 15 a § i lagen om statens revisionsverk.

—————

15 a §

Påföljdsnämnden och dess beslutanderätt i vissa påföljdsärenden

Vid revisionsverket finns en påföljdsnämnd. Påföljdsnämnden påför de påföljdsavgifter som omfattas av revisionsverkets behörighet.

Ordförande för påföljdsnämnden är verkets generaldirektör och ledamöter tre tjänstemän vid revisionsverket med magisterexamen i juridik eller motsvarande tidigare examen som generaldirektören utser för tre år i sänder.

Ordföranden och ledamöterna i påföljdsnämnden ska agera oberoende och opartiskt i sitt uppdrag.

Påföljdsnämnden ska fatta sitt beslut efter föredragning. Som beslut gäller den mening som flertalet har understött. Vid lika röstetal gäller som beslut den mening som är lindrigare för den som påföljden riktas mot.

—————

Denna lag träder i kraft den 20 .

Ärenden som vid ikraftträdandet av denna lag är anhängiga vid vitesnämnden överförs till behandling i påföljdsnämnden.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6.

Lag

om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 24 § 1 mom. 15 punkten, sådan den lyder i lag 274/2009, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

24 §

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

1) handlingar som innehas av det utskott inom statsrådet som behandlar utrikespolitiska ärenden, om inte utskottet beslutar något annat, politiska lägesbedömningar som utarbetats av det ministerium som sköter utrikesärenden eller av finska beskickningar, handlingar som gäller underhandlingar med en främmande stat om de politiska eller ekonomiska relationerna och chiffermeddelanden som hör till området för utrikesförvaltningen, om inte vederbörande ministerium beslutar något annat,

2) andra än i 1 punkten nämnda handlingar som gäller Finlands förhållanden till andra stater eller internationella organisationer, handlingar som gäller ärenden som behandlas i ett internationellt lagskipnings- eller undersökningsorgan eller något annat internationellt organ och handlingar som gäller förhållandet mellan finska staten, finska medborgare, personer som vistas i Finland

eller sammanslutningar som är verksamma i Finland och myndigheter, personer eller sammanslutningar i en främmande stat, om utlämnandet av uppgifter ur dem skulle medföra skada eller olägenhet för Finlands internationella förhållanden eller förutsättningar att delta i det internationella samarbetet,

3) anmälan om brott till polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet, en åklagare eller en kontroll- och tillsynsmyndighet, handlingar som har mottagits eller uppgjorts för förundersökning och åtalsprövning samt stämningsansökan, stämning och svaromål på en stämning i brottmål, tills ärendet har tagits upp till behandling vid ett domstolssammanträde eller åklagaren beslutat låta bli att väcka åtal eller ärendet avskrivits, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling inte äventyrar brottsutredningen eller undersökningens syfte eller utan vägande skäl vållar den som har del i saken skada eller lidande eller hindrar domstolen från att utöva sin rätt att sekretessbelägga handlingar enligt lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007),

4) register som förs av polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet för förebyggande eller utredning av brott och rapporter för att förebygga brott liksom även fotografier och övriga signalement som erhållits eller tagits av en person för behandlingen av ett förvaltningsärende som gäller konstaterande eller bekräftande av identitet eller reserätt samt särskilda signum givna för en person eller ett personkort eller ett resedokument,

5) handlingar som innehåller uppgifter om polisens, Gränsbevakningsväsendets, Tullens, fängvårdsmyndigheternas och Migrationsverkets taktiska och tekniska metoder och planer, om utlämnandet av uppgifter ur handlingarna skulle äventyra förebyggande och utredning av brott, upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet eller av ordningen vid en straffanstalt eller tillförlitligheten av Migrationsverkets utredning om en utlännings,

6) handlingar som avser en klagan, innan ärendet har avgjorts, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle försvåra ärendets utredning eller utan vägande skäl vara ägnat att åsamka den som har del i saken skada eller lidande,

7) handlingar som gäller skyddsarrangemang för personer, byggnader, inrättningar, konstruktioner samt data- och kommunikationssystem och genomförandet av arrangemangen, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling inte äventyrar genomförandet av syftet med skyddsarrangemangen,

8) handlingar som gäller beredskap för olyckor eller undantagsförhållanden, befolkningsskydd eller utredning enligt lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser (525/2011), om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle skada eller äventyra säkerheten eller förbättrande av den, befolkningsskyddet eller beredskapen inför undantagsförhållanden, äventyra säkerhetsutredning eller syftet med en säkerhetsutredning eller möjligheterna att få information för en utredning eller om ett utlämnande skulle kränka rättigheterna för offer i olyckor, tillbud eller exceptionella händelser, minnet av offer eller närstående till offer,

9) skyddspolisens och andra myndigheters handlingar som gäller upprätthållande av statens säkerhet, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur dessa inte äventyrar statens säkerhet,

10) handlingar som gäller militär underrättelseverksamhet, försvarsmaktens utrustning, sammansättning, förläggning eller användning, handlingar som gäller det övriga militära försvaret eller uppfinningar, konstruktioner, anordningar eller system som tjänar försvaret eller handlingar som gäller objekt som annars är av betydelse för försvaret eller som gäller försvarsberedskapen, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling inte skadar eller äventyrar försvarets intressen,

11) handlingar som innehåller uppgifter om penning- och valutapolitiska beslut eller

åtgärder eller beredning av dessa eller uppgifter om beredning av finans- och inkomstpolitiken eller utredning av behovet av finans-, inkomst-, penning- eller valutapolitiska beslut eller åtgärder, om utlämnandet av uppgifter ur dessa skulle strida mot statens intressen i egenskap av förhandlingspart eller äventyra syftet med besluten eller åtgärderna eller i övrigt avsevärt försvåra skötseln av finans-, inkomst-, penning- eller valutapolitiken,

12) utredningar som gjorts för att de myndigheter som övervakar finansmarknaden och försäkringsverksamheten samt svarar för finansmarknadens och försäkringsväsendets funktionsduglighet skall kunna utföra sina uppgifter enligt lag och innehåller uppgifter om marknadens funktionsduglighet eller om finansinstitut, försäkrings- och pensionsanstalter eller deras kunder, om utlämnandet av uppgifter ur utredningarna skulle orsaka skada eller olägenhet för finans- eller försäkringssystemets tillförlitlighet och funktionsduglighet,

13) statistik som beskriver samhällsekonomin utveckling, ekonomisk-politiska initiativ och åtgärdsplaner samt andra sådana handlingar som innehåller uppgifter som uppenbarligen kan påverka kapital- och finansmarknaden, innan uppgifterna har offentliggjorts allmänt på det sätt som avses i 8 §,

14) handlingar som innehåller uppgifter om utrotningshotade djur- eller växtarter eller skydd av värdefulla naturområden, om utlämnandet av uppgifter ur dessa skulle äventyra skyddet av djur- eller växtarten eller naturområdet i fråga,

15) handlingar med uppgifter ur kampanjkonton samt andra motsvarande redogörelser för valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjer som har lämnats till statens revisionsverk med stöd av lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009), likaså handlingar som innehåller uppgifter om inspektion som ankommer på en myndighet eller någon annan omständighet som har samband med en övervakningsåtgärd, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle äventyra övervakningen eller

15) handlingar med uppgifter ur kampanjkonton samt andra motsvarande redogörelser för valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjer som har lämnats till statens revisionsverk med stöd av lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) eller lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam, likaså uppgifter om inspektion som ankommer på en myndighet eller någon annan omständighet som har samband med en övervakningsåtgärd, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle äventyra övervakningen eller dess syfte eller utan vägande skäl skulle vara ägnat att orsaka den som har del i saken skada,

Denna lag träder i kraft den 20 .

dess syfte eller utan vägande skäl skulle vara ägnat att åsamka den som har del i saken skada,

16) handlingar som överlämnats till statistikmyndigheter för statistikframställning liksom handlingar som frivilligt överlämnats till en myndighet för forskning eller statistikföring,

17) handlingar som innehåller uppgifter om statens, välfärdsområdets, kommuners eller något annat offentligt samfunds eller i 4 § 2 mom. avsedda sammanslutningars, inrättningars eller stiftelsers företagshemligheter, samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med affärsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för sammanslutningen, inrättningen eller stiftelsen eller ge ett annat offentligt samfund eller en enskild som bedriver liknande eller annars konkurrerande verksamhet en konkurrensfördel eller försämra det offentliga samfundets eller i 4 § 2 mom. avsedda sammanslutningars, inrättningars eller stiftelsers möjligheter till förmånlig upphandling eller arrangemang som avser placering, finansiering eller låneskötsel,

18) handlingar som innehåller uppgifter som staten, välfärdsområden, kommuner eller något annat offentligt samfund har upprättat eller mottagit i egenskap av arbetsmarknadspart eller part i en arbetskonflikt, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle strida mot det offentliga samfundets intressen som arbetsgivare, samt handlingar som innehåller uppgifter som representanter för staten har upprättat eller mottagit inför förhandlingarna om lantbruksstöd, om utlämnandet av uppgifter ur dessa skulle strida mot statens intressen som förhandlingspart,

19) handlingar som har upprättats eller skaffats av en myndighet i egenskap av delaktig i rättegång för en rättegång, om

utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle strida mot det offentliga samfundets eller en i 4 § 2 mom. avsedd sammanslutnings, inrättnings, stiftelses eller persons intresse vid rättegången,

20) handlingar som innehåller uppgifter om en privat företagshemlighet samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med privat näringsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för näringsidkaren, och det inte är fråga om uppgifter som är betydelsefulla för skyddande av konsumenters hälsa eller en hälsosam miljö eller för bevakande av de rättigheter som innehas av dem som orsakas skada av verksamheten eller uppgifter om näringsidkarens skyldigheter och fullgörande av dessa,

21) handlingar som gäller planering av eller basmaterial för lärdomsprov eller vetenskaplig forskning eller handlingar som gäller teknologiskt eller något annat utvecklingsarbete eller bedömning av sådant arbete, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur dem inte orsakar lärdomsprovet, forskningen eller utvecklingsarbetet eller ett utnyttjande av dessa eller en saklig bedömning av dessa olägenhet eller medför olägenhet för forskaren eller uppdragsgivaren för forskningen eller utvecklingsarbetet,

22) handlingar som innehåller uppgifter om inträdesprov eller andra prov eller test, om utlämnandet av uppgifter ur dem skulle äventyra provens eller testens syfte eller en användning av testen i framtiden,

23) handlingar som innehåller uppgifter om en persons årsinkomster eller totala förmögenhet eller inkomster och förmögenhet som ligger till grund för stöd eller förmåner eller som annars beskriver hans ekonomiska ställning, utsökningensmyndigheternas handlingar till den del de innehåller uppgifter som införda i utsökningensregistret skulle vara sekretessbelagda enligt utsökningensbalken samt uppgifter om fysiska personer som utsökningensgäldenärer och utsökningensutredningar,

24) handlingar som gäller behovet av internationellt skydd, förutsättningarna för utlänningars inresa och uppehållsrätt i landet eller grunden för dem eller förvärv eller förlust av finskt medborgarskap eller bestämmande av medborgarskapsstatus, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur dem inte äventyrar säkerheten för parten eller partens närstående,

25) handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården eller en enskild kund hos arbetsförvaltningen samt de förmåner eller stödåtgärder eller den socialvårdsservice eller den service för arbetsförvaltningens enskilda kunder denne erhållit eller uppgifter om en persons hälsotillstånd eller handikapp, den hälsovård eller rehabilitering som denne har erhållit eller uppgifter om någons sexuella beteende eller inriktning,

26) handlingar som innehåller uppgifter om känsliga omständigheter som gäller privatlivet för någon som misstänks för ett brott, en målsägande eller någon annan som har samband med ett brottmål samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om ett brottsoffer, om utlämnandet av uppgifter kränker offrets rättigheter, minnet av offret eller offrets närstående, förutsatt att utlämnandet av uppgifter inte är nödvändigt för utförande av ett myndighetsuppdrag,

27) handlingar som innehåller uppgifter om rättspsykiatrisk sinnesundersökning av en åtalad, påföljdsutredning av en ung brottsmisstänkt, plan för strafftiden för ungdomsstraff, påföljdsutredning i samband med samhällstjänst, övervakningsstraff eller övervakning av villkorligt fängelse för den som hade fyllt 21 år när han eller hon begick brottet, utredning av förutsättningarna för övervakningsstraff, plan för strafftiden, frigivningsplan, övervakningsplan samt utlåtande som lämnats för förfarandet vid frigivning av livstidsfångar eller för övervakningstiden som ingår i ett kombinationsstraff,

28) en förvaltningsmyndighets handlingar och register med uppgifter om en dömd, en häktad eller en person som annars berövats sin frihet, om det inte är uppenbart att

utlämnandet av uppgifter inte äventyrar personens framtida utkomst, anpassning i samhället eller säkerhet, och om det finns grundad anledning att lämna ut uppgiften; sekretessbelagda är också uppgifter som förts in i straffregistret, bötesregistret, justitieförvaltningens nationella informationsresurs och registret över djurhållningsförbud samt uppgifter som förts in i registret över vittnesskyddsprogram och andra uppgifter som gäller vittnesskyddsprogram liksom också uppgifter som Institutet för kriminologi och rättspolitik samlat in för forskning och uppföljningsändamål,

29) handlingar som innehåller uppgifter om psykologiska test eller lämplighetsprov som gäller en person eller resultatet av dem eller bedömning för placering av en värnpliktig, val av en anställd eller fastställande av avlöningsgrund,

30) handlingar som gäller elevvård eller befriande av en elev från undervisning, elevers och examinanders provprestationer samt sådana av en läroanstalt utfärdade betyg och andra handlingar som innehåller uppgifter om verbala bedömningar av en elevs personliga egenskaper liksom även handlingar av vilka det framgår hur de som av studentexamensnämnden har förordnats att bedöma provsvaren har fördelat sina uppgifter mellan olika skolor, tills ett år har förflutit från examensomgången,

31) handlingar som innehåller uppgift som någon har lämnat om sitt hemliga telefonnummer eller uppgift om läget för en mobilteleapparat samt handlingar som innehåller uppgift om en persons hemkommun och bostad där eller tillfälliga bostad samt telefonnummer och annan kontaktinformation, om personen har begärt att de skall hållas hemliga och har grundad anledning att misstänka att hans eller hennes egen eller familjens hälsa eller säkerhet kan komma att hotas,

31 a) en ansökan om ett beslut om anonym bevisning och de handlingar som hänför sig till beredningen av ansökan och de handlingar som hänför sig till ett ärende som gäller röjande av ett anonymt vittnes identitet samt

de rättegångshandlingar som gäller dessa ärenden, om inte något annat följer av 5 kap. 11 d § i lagen om rättegång i brottmål,

31 b) handlingar som innehåller uppgifter om en i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal eller uppgifter om nämnda anmälningar samt, utöver vad som i 31 punkten föreskrivs om kontaktinformation som ska hållas hemlig, målsägandens kontaktinformation i anslutning till nämnda begäran i Brottpåföljdsmyndighetens handlingar,

31 c) handlingar som gäller en utlänning som vistas i Finland, om det finns grundad anledning att misstänka att utlämnandet av uppgifter ur handlingarna äventyrar säkerheten för parten eller partens närstående,

32) handlingar som innehåller uppgifter om en persons politiska övertygelse eller uppgifter om åsikter som personen har uttalat privat eller uppgifter om någons levnadssätt, deltagande i föreningsverksamhet eller fritidssysselsättningar, familjeliv eller andra med dem jämförbara personliga förhållanden, dock så att handlingar med uppgifter om en persons deltagande i ett politiskt eller något annat förtroendeuppdrag eller om hans kandidatur för ett sådant uppdrag samt om en persons deltagande i grundandet och registreringen av ett politiskt parti eller bildande av en valmansförening för val är offentliga.

Vid tillämpningen av 1 mom. och andra bestämmelser i lag om handlingssekretess skall beaktas vad som bestäms i 17 §.

7.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 36 punkten, sådan den lyder i lag 197/2025, samt fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1183/2023, 23/2024, 36/2024, 545/2024, 651/2024, 952/2024, 1122/2024, 138/2025 och 197/2025, en ny 37 punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

I den ordning som föreskrivs i denna lag verkställs följande påföljder:

36) en påföljdsavgift enligt 25 § i lagen om konsumtionstjänsters säkerhet (185/2025).
(fogas)

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

På det sätt som föreskrivs i denna lag verkställs också

36) en påföljdsavgift enligt 25 § i lagen om konsumtionstjänsters säkerhet (185/2025),

37) en påföljdsavgift enligt 13 och 16 § i lagen om organisering av tillsynen över efterlevnaden av Europeiska unionens förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .
